

***Вісник
студентського наукового товариства
Горлівського інституту іноземних мов***

Випуск 5

Бахмут 2020

Друкується за рішенням вченої ради
Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 9 від 29.04.2020 р.)

Головний редактор - доктор філол. наук, професор А.Р. Габідулліна

Редакційна рада:

д-р філол. наук, професор **Т.М. Марченко**
д-р істор. наук, професор **В.М. Докашенко**
д-р істор. наук, професор **Г.П. Докашенко**
д-р філол. наук, професор **С. А. Комаров**
канд. філол. наук, доцент **Т.М. Радіонова**
канд. філол. наук, доцент **О.Л. Колесніченко**
канд. філол. наук, доцент **І. О. Скляр**
канд. істор. наук, доцент **О. В. Муратова**
завідувач відділу наукової роботи студентів ГПМ **Л.В. Ткаченко**
провідний фахівець відділу наукової роботи студентів **Т.Ф. Русакевич**

Рецензенти

д-р філол. наук, професор **В.А. Глущенко**
д-р філол. наук, професор **Н.В. Дьячок**

Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: збірник наукових праць: У 2 т. Бахмут: ГПМ, 2020. Т. 1. Мовознавство. 237 с.

У збірнику опубліковано доповіді викладачів та студентів, виголошені на XVIII Міжрегіональній науково-практичній конференції молодих учених та аспірантів «Дослідження молодих науковців у галузі гуманітарних наук» (14 травня 2020 р.). Розділ «Мовознавство» висвітлює певний блок лінгвістичних проблем. Матеріали, зібрані в цьому виданні, відображають головні напрямки досліджень провідних мовних кафедр ГПМ. Збірник адресовано широкій філологічній аудиторії, студентам та аспірантам.

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

Михайло Аванесов Формування концепту «страх» в англomовному політичному дискурсі.....	9
Єлизавета Авдєєва Англomовні метафори науково-технічних текстів та особливості їх перекладу українською мовою.....	11
Ельвіра Алієва Проблема дослідження класифікацій фразеологічних одиниць у лінгвістиці	15
Катерина Антюхова Образність газетних заголовків сучасної французької преси.....	18
Юлія Білицька Національна специфіка французького енігматичного тексту.....	19
Альона Бірюкова Афіксація як типологічно-характерний спосіб словотворення в німецькій, англійській та українській мовах.....	21
Єлизавета Бойченко Про аспекти вивчення молодіжного сленгу в сучасній германістиці.....	22
Юлія Вареник Роль епітетів у передачі емоційного стану персонажа.....	24
Микита Васильєв Мовні когезійні маркери компресійного текстотворення англomовного художнього твору	27
Дарина Верютіна Порівняльна характеристика образів тварин англійських та українських казок.....	29
Юлія Гаврашенко Конкретно-мовне та типологічне в системі вокалізму в англійській та українській мовах.....	31
Вікторія Гаврікова Основні підходи до вивчення стратегій діалогічного дискурсу.....	34
Анастасія Глоба Семантичні особливості абзаців в англomовній художній прозі (на прикладі роману Луїзи Мей Елкотт «Маленькі жінки»).....	37
Карина Головченко Жестикуляція як один із невербальних засобів комунікації у французькій мовній культурі.....	39
Дарія Гончаренко Засоби формування сленгізмів і особливості їх функціонування у французькій мові (на матеріалі художнього фільму «La Nouvelle de la Classe – Film complet en français (Entant, Famille)»).....	41

<i>Діана Гончаренко</i>	
Запозичення як продуктивний шлях поповнення словникового складу англійської мови.....	43
<i>Каміла Гончарова</i>	
Засоби відображення концептів воля/ неволя в англійській та українській мовах.....	45
<i>Крістіна Горбенко</i>	
The peculiarities of the verbalization of the WAY concept in the English language	48
<i>Ангеліна Григорян</i>	
Функціонування англомовних запозичень у лексикосемантичному полі «сучасний одяг».....	51
<i>Юрій Грицевич</i>	
Дієслівна лексика в сучасних говірках південно-західного наріччя (на матеріалі уснопоетичних текстів Електронного архіву українського фольклору).....	53
<i>Христина Давиденко</i>	
Структурна репрезентація текстових інформативних повідомлень в англійській мові.....	56
<i>Людмила Діаковська</i>	
Жанрова адаптація як стратегія перекладу назв аудіовізуальної продукції	58
<i>Ганна Долгих</i>	
Врахування пунктуаційних відмінностей при перекладі з англійської мови українською.....	61
<i>Ксенія Домніч</i>	
Стилістична маркованість англійських лексичних експресивних одиниць	64
<i>Ольга Дубік</i>	
Комунікативна ефективність рекламного дискурсу.....	67
<i>Катерина Дьомка</i>	
Особливості перекладу англомовних суспільно-політичних реалій українською мовою.....	69
<i>Валерія Єлісеєва</i>	
Семантичні особливості перекладу англійських фразеологізмів із соматизмом <i>heart</i>	72
<i>Артем Желєзнов</i>	
Деякі теоретичні аспекти дослідження мовних елементів цілого художнього тексту.....	75
<i>Софія Жуковська</i>	
Кліше в англомовній діловій документації: труднощі перекладу з урахуванням різних варіантів англійської мови.....	78
<i>Ярослава Захаркіна</i>	
Засоби пояснення в структурі науково-популярного дискурсу.....	81

<i>Диана Исмаилова</i> Сравнительная модель репрезентации концепта «дом» в русской и английской лингвокультурах.....	83
<i>Діана Ісмаїлова</i> Антропоніми як джерело поповнення англійської фразеології.....	86
<i>Людмила Калюжна</i> Мовні когезійні маркери вербалізації концепту «кохання» в англомовній художньо-текстовій єдності (на матеріалі роману Дж. Лондона «Мартін Іден»).....	88
<i>Тетяна Каменко</i> Репрезентація емоції «anger / гнів» аглійськомовними соматичними фразеологізмам.....	91
<i>Іван Карагодін</i> Лексичні когезійні чинники тематичної наповненості художнього англломовного дискурсу.....	94
<i>Емілія Ковтун</i> Определение интертекста в системе языковых единиц.....	96
<i>Ганна Кожевникова</i> Мовні засоби вираження концепту Брексіт у німецькомовному публіцистичному дискурсі.....	98
<i>Карина Коломосць</i> Концепт «ЗОЗУЛЯ» в українській та американській лингвокультурах	100
<i>Валерія Кононова</i> English shortenings on the Internet and in mobile text Messaging.....	103
<i>Катерина Крамаренко</i> Особливості редагування машинного перекладу громадсько-політичних текстів з англійської мови українською.....	105
<i>Марія Кривенко</i> Актуалізація авторського та персонажних наративів художнього твору	108
<i>Альона Кривенчук</i> Диференціація значень при передачі гумору американського серіалу «Friends» в українськомовному перекладі	110
<i>Маргарита Кривоносова</i> Linguostylistic problems of film translation revealed through the British crime television series “Sherlock”.....	113
<i>Тамара Кривоносова</i> Sociocultural problems of film translation disclosed through the British crime television series “Sherlock”.....	116
<i>Анастасія Кулик</i> Дефініція у складі науково-популярного лінгвістичного дискурсу.....	118
<i>Владислава Кучерова</i> Особливості перекладу алюзій та гри слів у серіалі «Друзі».....	122

Сергій Лаврентьєв	
Погляди науковців на визначення науково-популярного дискурсу.....	126
Варвара Ладонина	
Дискурсивная метонимия в цикле М. И. Цветаевой «Стихи к Блоку».....	128
Вікторія Лазаренко	
Communicative and pragmatic conditions of variability in subtitling and dubbing films for the Ukrainian audience.....	130
Ольга Левченко	
Лексична рекурентність слівформ та її варіативність (на матеріалі роману Н. Геймана та Т. Пратчетта «Добрі передвісники»).....	132
Анастасія Лисенко	
Особливості використання прецедентних імен у публіцистичному тексті.....	136
Віола Лиханська	
Чи є «ЧАЙНИК» концептом в українській та англійській мовах?.....	138
Анастасія Луценко	
Словоскладання як продуктивний спосіб поповнення словарного складу сучасної англійської мови	141
Юлія Мазкун	
Динаміка антропоетонімної побудови художнього тексту на прикладі роману А. Квік «Спокуса»).....	143
Екатерина Малюта	
Школьный диктант как жанр учебно-педагогического дискурса.....	146
Діана Маркова	
Специфіка вияву стилістичної зв'язності в англомовному художньотекстовому цілому	148
Алина Марусина	
Использование опорных конспектов при изучении орфографии.....	150
Єлизавета Матвєєва	
«Добро» та «зло» в англомовній картині світу.....	151
Катерина Морозова	
Переклад юридичних термінів-полісемантів українською мовою.....	154
Вікторія Наумова	
Проблеми машинного перекладу наукових текстів з англійської мови українською.....	157
Валентин Нечитайло	
Поетична метафора та засоби її відтворення у перекладі.....	161
Катерина Ніколенко	
Reduction (shortening) as a way of word-building of modern English.....	163
Віталій Омельницький	
Критичний аналіз метафори в англійськомовному економічному дискурсі	166

Дар`я Орищенко	
Структурно-семантична характеристика німецькомовних фразеологічних одиниць з компонентом-зоонімом	169
Анастасія Падалка	
Характерні особливості наукового дискурсу.....	171
Ірина Пенке	
Особливості вербалізації концептів «час» та «простір» у французькій мові	174
Ярослава Переклад	
Функционирование поэтонима <i>Gretel/Gritli</i> в романе Ф. Дюрренматта «Das Versprechen».....	177
Олександра Петрікєєва	
Expressiveness of advertising text and its translation.....	178
Kateryna Ploskina	
The specifics of translating initial abbreviations of informal electronic correspondence from English into Ukrainian.....	182
Ярослав Радіонов	
Професійна підмова як особливий різновид підмови.....	185
Дмитро Ратинський	
Концепт «Своя кімната» у художній картині світу В. Вулф.....	187
Яна Рябоконь	
Лінгвістичні проблеми перекладу науково-технічних текстів на матеріалі англійської та української мов.....	189
Єлизавета Самойлова	
Специфіка перекладу англійськомовних суспільно-політичних неологізмів українською мовою.....	192
Наталія Смирнова	
Мовні засоби реалізації емотивності поетичного тексту.....	195
Анастасія Смирнова	
Константність і варіативність фонетичної системи англійської мови	197
Костянтин Соловійов	
Семантичний аспект структури фразеологічних одиниць з компонентом «рослини».....	200
Милена Стецюра	
Види антитези в романах І. Ильфа і Е. Петрова «Золотий телёнок» і «Дванадцять стульев».....	203
Юлія Стоцька	
Запозичення як лінгвістичний і соціокультурний феномен	205
Дар`я Стьопіна	
Спрощення та ускладнення як основні тенденції в мові Інтернету.....	209
Інга Фролова	
Порівняльна модель репрезентації концепту «дім» в українській та американській лінгвокультурах.....	212

<i>Інга Фролова</i>	
Сутність складу як фонетичної та фонологічної одиниці та основні теорії складу.....	215
<i>Євген Фурик</i>	
Термінологічна омонімія як проблема галузевого перекладу з англійської мови українською.....	218
<i>Андрій Цинтарюк</i>	
Складні іменники спортивної термінології: структурно-семантичний аспект	224
<i>Наталя Чаплик</i>	
До проблеми перекладацької еквівалентності та способів її вирішення	227
<i>Максим Шевченко</i>	
Структурно-семантичні та етимологічні параметри американського студентського сленгу.....	230
<i>Юлія Ююкіна</i>	
Труднощі перекладу текстів офіційно-ділового стилю на прикладі англійської та української мов.....	233
<i>Ірина Яблочко</i>	
Опис як спосіб творення мовної особистості персонажів роману «Власник».....	236

МОВОЗНАВСТВО

Михайло Аванесов
Науковий керівник – доцент Пожидаєва Н. П.
м. Бахмут

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУ «СТРАХ» В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Сучасна лінгвістика розглядає одиниці мови не лише як компоненти замкнутої системи, але й як засоби обміну накопиченим досвідом. Лінгвістика активно вивчає структури, які використовуються носіями мови для сприйняття, зберігання та інтерпретації вербальної та невербальної інформації. Обробка та структурування знання у формах мови відбувається на основі оперування фундаментальними категоріями мислення. Репрезентація ментальних механізмів опанування мови і принципів структурування ментальних форм існування знань є основним змістом дослідження когнітивної лінгвістики. У коло її центральних завдань входить вивчення шляхів і способів вербалізації структур знань, що можуть формуватися людиною у вигляді авторських концептів.

Когнітивна парадигма сучасної лінгвістики, розроблена вітчизняними та зарубіжними вченими (О.С. Кубрякова, С.А. Жаботинська, О.А. Селіванова, Р. Ленекер, Ч. Філмор, Дж. Лакоф, Т.А. ван Дейк та ін.), ставить за мету виявлення ментальних структур, що існують у свідомості носіїв мови та представлені відповідними мовними знаками. Визначення структур ментального простору (фрейм, схема, сценарій та ін.), що стоять за лексичною одиницею, дають змогу досліджувати не лише окремі мовні одиниці, а й цілісні поняттєві структури та концептуальні системи.

Усі знання, які людина накопичує про світ, утворюють її концептосферу, яка включається у велике абстрактне ментальне утворення – картину світу. Досвід багатьох поколінь представників певної культурної спільноти передається нащадкам через мовні конструкти та їх ментальні еквіваленти, за допомогою яких людина протягом всього часу свого існування здійснює нескінченний процес пізнання навколишнього світу.

Концепт народжується як образ, але він здатний, пройшовши через низку рівнів абстракції, трансформуватись з чуттєвого образу у розумовий. Образ холоду, наприклад, лежить в основі концепту «страх», з чим і пов'язане виникнення таких фразеологізмів, як «тремтіти від страху», «зуб на зуб не попадає», «кров холодне», «мороз поза шкірою» тощо.

Концепт складається з ознак суб'єктивного та об'єктивного світу, що розрізняються за ступенем абстрактності, а також верств усіх попередніх епох, що збагатили його семантику. Окрім змістової складової, концепт включає також загальнолюдський, національно-культурний, соціальний, груповий, індивідуально-

особистісний компоненти. В більш широкому розумінні концепт можна уявити у вигляді поля, в центрі якого знаходиться основне поняття, ядро концепту, а на периферії – усе, що додано культурою, традиціями та власним досвідом.

У політичній сфері поняття страху розглядається з позиції громадянина як відносно пасивного учасника політичних відносин та з позиції держави і уповноважених владних структур, які виступають як активні політичні механізми.

В Оксфордському словнику-тезаурусі для лексеми «страх» наведено такий перелік синонімів: *terror, fright, fearfulness, horror, alarm, panic, agitation, trepidation, dread, consternation, dismay, distress; anxiety, worry, angst, unease, uneasiness, awe, apprehension, apprehensiveness, nervousness, nerves, perturbation, foreboding; the creeps, the shivers, the willies, the heebie-jeebies, jitteriness, twitchiness, butterflies (in the stomach); suspicion; 2) phobia, aversion, antipathy, bugbear, nightmare, neurosis; hang-up; 3) likelihood, likeliness, prospect, possibility, chance, probability; risk, danger* [5].

Однак семантика поняття страху реалізується не лише в одиницях рівня слова та словосполучення – актуалізація сем, що формують концепт страху, відбувається і у структурі мовленнєвого акту фразового рівня, і в тексті зв'язного висловлювання, і в семантиці дискурсу як найвищої структури в ієрархії одиниць комунікації.

У сучасному світі, коли значна частина цивілізованого світу живе в умовах миру, а міжнародна спільнота докладает значних зусиль для владнання всіх міжрегіональних конфліктів, все ж відчувається, що політичний страх залишається присутнім. Тому з метою встановлення взаєморозуміння між політичними суб'єктами на всіх рівнях вивчення питання про репрезентацію концепту «страх» та суміжних концептів у свідомості мовної особистості набуває надзвичайної актуальності в світлі сучасних процесів глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии. Тамбов: ТГУ, 2000. – 123 с.
2. Дейк Ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация: Пер. с англ.; сост. В.В. Петрова; под ред. В.И. Герасимова; вступ. ст. Ю.Н. Караулова и В.В. Петрова. — М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
3. Жаботинская С. А. Лексическое значение : принципы построения концептуальной сети // Slovo z perspektywy jezykoznavcy s tlumacza. – Gdansk, 2005. – P. 53–62.
4. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие. – Минск: ТетраСистемс, 2008. – 272 с.
5. Concise Oxford American Thesaurus. – New York: Oxford University Press, 2006. – 996 p.

АНГЛОМОВНІ МЕТАФОРИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Через стрімкий розвиток технологій лексичний склад англійської мови постійно поповнюється різними науковими термінами. Важливе місце в номінативності посідає троп «метафора», який переносить найменування, позначаючи окрему категорію явищ, ознак, дій та предметів, з метою назвати чи схарактеризувати інший, приблизно схожий, об'єкт. Вивчення метафоризації в аспекті перекладознавства з увагою до причини складнощів, що часто виникають у трактуванні та перекладі тропу, а також збереження прагматичного аспекту перекладу є необхідним у сучасному суспільстві. Незважаючи на те, що на сьогодні вже існує багато досліджень щодо проблем перекладу метафоричних термінів у науково-технічних текстах, які були проведені такими науковцями, як Л. Алексеєва, В. Виноградов, С. Гусєв, Г. Дядюра, В. Карабан та Н. Родзевич, тема дослідження є **актуальною** через важливість виявлення й розрізнення перекладацьких засобів, які використовуються для передачі цього тропу з метою адекватного відтворення інформації та стилістичного ефекту оригіналу в перекладі текстів науково-технічного стилю.

Об'єктом уваги визначено поняття «метафора», а також функції та значення цього тропу. **Предмет** дослідження становлять перекладацькі засоби при перекладі метафор у науково-технічній літературі.

Мета статті полягає в розкритті терміна «метафора», аналізі метафоризації в науково-технічній літературі та прагматики перекладу метафор з англійської мови українською.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**: 1) визначити термін «метафора», розглянувши його особливості та класифікації; 2) простежити особливості явищ метафоризації в науково-технічній літературі; 3) дослідити прагматичний аспект перекладу метафор англійських науково-технічних текстів українською мовою.

У науково-технічній літературі використовуються різноманітні стилістичні засоби. Незважаючи на те, що науково-технічні тексти повинні бути позбавлені емоційно-оцінного забарвлення, метафора є засобом індивідуально-авторської оцінки. Головною метою перекладача є розпізнання сенсу та адаптація оригіналу за допомогою перекладацьких трансформацій, у деяких випадках, без збереження емоційного забарвлення елементів. «В основному метафора має дві мети: її референтне призначення полягає в описі розумового процесу або стану, концепції, людини, предмета, якості або дії більш всебічно і стисліше, ніж це можливо в буквальній чи фізичній мові; її прагматичне призначення, яке виступає одночасно з попереднім, – звернутися до почуттів, зацікавити,

догодити, захопити або здивувати. Перше призначення – пізнавальне, друге – естетичне» (переклад наш – Є. А.) [6, с. 104]. Сьогодні в науці через використання метафори намагаються висловлювати нові значення та поняття, оскільки старі поняття вже, очевидно, не можуть бути застосованими, а адекватні нові поняття цим фактам ще не придумані [2].

Сучасні мовознавці запропонували безліч різних класифікацій метафор, найбільш удала з-поміж яких, на нашу думку, представлена в дослідженні Н. Д. Арутюнової [1, с. 34], де йдеться про чотири типи метафор:

1. **Номінативні** (образне переосмислення загальноживаних слів): *oat-shaped cell* – *вівсяноподібна клітина*. Як правило, переосмислення за формою передається за допомогою таких мовних елементів, як *-form* та *-shaped* в англійській мові, а також *-подібний*, *-видний* в українській.

2. **Образні** (розвивають фігуральні значення та синонімічні засоби мови). Найчастіше такі метафори виділяються лапками в незвичному для слова контексті: «*хвіст*» *акреції*, «*зникла*» *маса*, «*шуба*» *електрона*.

3. **Когнітивні** (перенесення значення, надання об'єкту ознак, дій чи характеристик, що притаманні іншим об'єктам, що призводить до створення полісемії): *to take decision* – *прийняти рішення*, *to take conclusion* – *зробити висновок*.

4. **Генералізуючі** (кінцевий результат когнітивної метафори стирає межі в лексичному значенні слова між логічними порядками).

Аналізуючи все вищезгадане, можна дійти висновку, що метафори, які використовуються в науково-технічних текстах, часто не мають установлених лексичних еквівалентів, бо вони фактично є семантичними новоутвореннями. Це є основною причиною проблем, що виникають під час перекладу метафори в науковому стилі. Через це пріоритетом сучасних науковців-мовознавців є вироблення алгоритму для точного перекладу тропу зі збереженням семантичного значення та експресивного заряду.

Певну складність при перекладі науково-технічного тексту становить метафоричний термін, який має ознаки терміна (слова чи певного мовного знака, що представляє наукове поняття певної професійної галузі) та метафори (репрезентується перенесенням назви з одного предмета на інший за схожістю). Саме ця властивість забезпечує створення певного комунікативного ефекту, що викликає прагматичне ставлення рецептора й являє собою прагматичний аспект перекладу. При передачі метафоричного терміна потрібно пам'ятати про особливість тропу – його образність. Саме тому науковець В. І. Карабан [5, с. 203] розробив класифікацію, виділивши три основні засоби передачі метафоричних термінів:

1) метафоричним словом, яке має однаковий чи схожий характер образності: *infrared mouse* – *інфрачервона миша*, *directory tree* – *дерево каталогів*. При такій передачі метафори зберігають експресивний заряд та семантичне навантаження, яке автор мав на увазі;

2) метафоричним словом, яке має інший характер образності: *daisy wheel* – «*ромашка*» (принтера). У цьому випадку використовуються різні лексичні

елементи через асоціативні розбіжності носіїв вихідної та цільової мов, однак прагматичне значення зберігається, хоч і зазнавши змін при адаптації;

3) неметафоричним словом: *Christmas tree* – *фонтанна арматура*, *monkey-wrench* – *розвідний гайковий ключ*. Передає тільки денотативний зміст англійського метафоричного слова чи словосполучення.

Отже, для збереження образності метафори при перекладі науково-технічного тексту необхідно використовувати певні перекладацькі засоби. Т. А. Казакова запропонувала шість основних правил передачі метафор [4, с. 245–246] :

1) **повний переклад**: *mouse* – *миша* (комп'ютерна), *hard disk* – *жорсткий диск*. Оскільки цей спосіб перекладу використовується у випадку збігу правил поєднання та традицій вираження емоційно забарвлених одиниць як у вихідному, так і в цільовому текстах, він матиме найвищий рівень еквівалентності перекладу та найліпше передаватиме емоційне забарвлення, оскільки сприйматиметься однаково носіями обох мов;

2) **додавання/пропущення**: *hedgehog* – *трансформатор-їжак*, *card reader* – *пристрій читання карти*. Це правило використовується, коли метафора, яку має на увазі автор вихідного тексту, відрізняється за схожістю від метафори цільового тексту, що призводить до необхідності використання засобів експлікації чи імплікації для передання сенсу в цільовому тексті;

3) **заміна**: *telephone jack* – *телефонне гніздо*. Передача метафори в такий спосіб актуальна, коли між елементами метафори вихідного та цільового тексту існує лексична чи асоціативна невідповідність;

4) **структурне перетворення**: *accumulating pocket* – *карман-накопичувач*, *memory card* – *карта пам'яті*. Метод використовується, коли метафора має різне граматичне оформлення у вихідному та цільовому текстах;

5) **паралельний переклад**: *invisible hurricane* – «невидимий ураган» (техногенний та природний катаклізм (в енергопостачальній та інших системах) [3, с. 203]. Такий спосіб перекладу метафори використовується, коли вихідний образ тропу необхідно зберегти, не беручи до уваги потребу заміни чи структурного перетворення, бо така передача сенсу заснована на поширеній метафорі;

б) **традиційна відповідність** доречна у використанні, коли способи вираження метафоричної подібності у вихідній та цільовій мовах різні. Варто зазначити, що такий тип передачі метафори поширюється переважно на тропи фольклорного, біблійного, а також античного походження, тому не є характерним для науково-технічного стилю. Наприклад: *Gradually there appeared out of the mists shapes more visible perhaps to the imagination than the sight: magic castles rising from the foam — the ruined but majestic walls of ancient temples.* – *Поступово з туману проступали контури не так видимих, скільки уявних форм: чарівні замки, народжені, немов Афродіта з піни, – величні руїни древніх храмів.*

Отже, незалежно від рівня володіння перекладачем вихідною та цільовою мовами, при перекладі науково-технічного тексту можуть виникнути проблеми

з передачею окремих лінгвістичних чи екстралінгвістичних реалій. Щоб цього уникнути, перекладач повинен володіти знаннями у сфері перекладу, а також вміти правильно користуватися енциклопедичними довідниками й мережею Інтернет.

На відміну від української мови, використання метафор в англійській мові є більш характерним явищем, оскільки в українській науково-технічній лексиці ступінь експресивності менший у порівнянні з англійською. Необхідно зазначити, що при перекладі метафор науково-технічного тексту варто враховувати тип метафори, а потім адаптовувати її за допомогою окремої перекладацької трансформації. Перекладач повинен завжди намагатися досягати максимально високого рівня еквівалентності в перекладі метафоричних елементів з метою збереження прагматичного аспекту перекладу. Однак у деяких випадках образність метафоричних виразів неможливо адаптувати до реалій українського науково-технічного тексту, що призводить до неминучих втрат при перекладі. З цього виходить, що **перспективою подальшого дослідження** є виявлення асоціативних зв'язків між англійською та українською мовами у науково-технічній сфері та їх структурування з метою забезпечення більш точного та якісного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Метафора та дискурс. Теорія метафори: збір. Москва: Прогрес, 1990. С. 5–32.
2. Баранов А. Н. Метафорические модели как дискурсивные практики. *Известия Академии наук. Сер. лит. и языка*, 2004. Т. 63 № 1. С. 33–43.
3. Зацний Ю. А. Словник неологізмів. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
4. Казакова Т. А. Практические основы перевода: уч. пособ. Санкт-Петербург: Союз, 2008. 319 с.
5. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Ч. 2 (Термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі): посіб. Вінниця: Нова Книга, 2001. 324 с.
6. Newmark P. A textbook of translation. Harlow, 2008. 292 p.

ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ЛІНГВІСТИЦІ

На сьогодні, на жаль, відсутня єдина класифікація фразеологізмів, яка надала б змогу повністю вивчити всі аспекти цього явища в мові. Різні мовознавці по-різному підходили до питання класифікації фразеологічних одиниць, з огляду на їх структуру, склад, походження, експресивно-стилістичні особливості, їх семантичну злитість тощо.

Перш за все, слід взяти до уваги класифікацією фразеологічних одиниць В.В. Виноградова [4, с. 143–151], який першим у вітчизняній практиці встановив чіткі межі між різними типами фразеологізмів та виокремив певні групи фразеологічних одиниць. На класифікацію В.В. Виноградова посилається величезна кількість вчених, доповнюючи її або, принаймні, згадуючи про неї. Сам вчений у процесі створення своєї класифікації послуговувався працями вже згаданого нами лінгвіста Ш. Баллі [2, с. 106]. Ш. Баллі відмовляється від систематизації та класифікації різноманітних фразеологічних груп. Він пропонує розрізняти лише два основних типи стійких сполучень слів: фразеологічний ряд, або звична фразеологічна група, в якій сполучуваність слів є відносно вільною та допускає певні варіації, і фразеологічна єдність, в якій повністю поглинається і втрачається індивідуальне значення слів-компонентів.

Приклади з праці О.В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник». Фразеологічний ряд (фразеологічна група) – *to take action; the balance of power; to give birth to sth; to break camp; to make conversation; late in the day; see sth with sb's eyes.*

Фразеологічна єдність – *airs and graces; to go bananas; an eager beaver; a bee in one's bonnet; to call it square; a fat cat; blue devils.*

Представлена вище класифікація Ш. Баллі стала першим кроком на шляху виділення певних груп фразеологічних одиниць з точки зору їх індивідуальних ознак. У класифікації фразеологізмів, розробленій В.В. Виноградовим, виділено три основних типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Останні протиставляються фразеологічним зрощенням та фразеологічним єдностям як «семантично неподільні» утворення, тобто такі, в яких значення компонентів неможливо визначити окремо, а загальне значення не впливає безпосередньо зі значень слів, що входять до складу одиниці.

Фразеологічні зрощення (ідіоми) – *a feather in one's cap; the gift of the gab; to get a kick from.* Фразеологічні єдності – *the Adam's apple; nasal cavity; bone marrow.* Фразеологічні сполучення – *to make a decision/a wish/a break/a step.*

Дослідник Н.М. Шанський [8, с. 80–81] класифікує фразеологізми за складом, за структурою та за походженням, а також за стилістичними

особливостями, створивши таким чином декілька окремих класифікацій. Розглянемо запропоновані ним класифікації фразеологізмів за складом та структурою. Оскільки однією з найхарактерніших особливостей фразеологічного звороту є сталість його складу, на основі характеру складу фразеологізмів (специфічних особливостей слів-компонентів), М.М.Шанський виділив дві групи фразеологічних зворотів:

– фразеологічні звороти, утворені зі слів вільного вжитку, що належать до активної лексики мови (Приклади: *to let the cat out of the hat, to paint the town red, lazy bones* – з праці О.В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»);

– фразеологічні звороти з лексико-семантичними особливостями, тобто такі, що містять застарілі слова, що вже вийшли зі вжитку, або ж слова з діалектним значенням (Приклади: *Between Scylla and Charybdis, a good Samaritan, a millstone around one's neck, a scapegoat* – з праці О. В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»).

Як відтворювані мовні одиниці фразеологічні звороти завжди виступають як структурне ціле складеного характеру, що складається з різних за своїми морфологічними особливостями слів, що перебувають між собою в різних синтаксичних відношеннях. За структурою М.М.Шанський розділив фразеологізми на дві групи: – фразеологізми, що за своєю структурою відповідають реченням (Приклади: *marriage makes of mars a man; money has no smell; to take the name of God in vain* – з праці О. В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»); – фразеологізми, що за своєю структурою відповідають сполученням слів (Приклади: *a man about town; black market; at one's wits end; once in a blue moon* – з праці О. В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»).

Цікаву класифікацію фразеологізмів пропонує німецький дослідник В. Фляйшер [1, с. 89-90]. У своїх працях він пропонує як семантичні та синтаксичні, так і структурні та функціональні критерії класифікації. Він виділяє номінативні фразеологізми (лексичні одиниці, що утворюють явища, дії, стани, якості, є часто вживаними у ЗМІ та можуть являти собою літературні кліше), комунікативні фразеологізми (фіксовані формули, коментарі, вигуки, погрози тощо, які ми використовуємо в певних ситуаціях спілкування) та фразеологічні шаблони (синтаксичні структури, лексичний склад яких не є постійним, але які вказують на певну синтаксичну ідіоматичність. Йдеться про шаблони словосполучень, з використанням яких підсилюється значення). Учений І.Є. Анічков [3 с. 11–12] запропонував свою класифікацію фразеологізмів, яка базувалась переважно на структурних параметрах. Він виділив три типи словосполучень: 1) словосполучення, що складаються з одного повнозначного та одного неповнозначного слова (Приклади: *on order; on paper* – з праці О. В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»); 2) сполучення двох повнозначних слів (Приклади: *velvet paw; a preety penny; pick and choose* – з праці О. В. Куніна «Великий англо-російський фразеологічний словник»); 3) словосполучення трьох або більше повнозначних

слів, що мають структуру речення, а також сполучення кількох речень (Приклади: *to bring sb/sth into the picture; to buy a pig in a poke* – з праці О. В. Куніна «Великий англоросійський фразеологічний словник»).

Що стосується класифікації фразеологічних одиниць в сучасній англійській мові, то тут слід розглянути працю О.І.Смирницького [7, с. 208–209], який виділяє три групи словосполучень в англійській мові: – фразеологічні одиниці. Їх характерна особливість полягає в тому, що фразеологічна одиниця завжди еквівалентна слову (*in time, give up, fall in love*); – звичайні (традиційні) словосполучення. Незважаючи на те, що вони надзвичайно часто повторюються в мові, їх не можна віднести до складу фразеологічних одиниць, адже вони не є еквівалентними словам, а також не володіють ідіоматичністю (*rough sketch, take/pass exams*); – власне ідіоми. Особливістю, яка відрізняє ідіоми від фразеологічних одиниць, є метафоричність, тобто в основі кожної ідіоми лежить певний образ, на відміну від фразеологізмів, які цієї образності позбавлені (*take the bull by the horns, wash one's dirty linen in public*).

Отже, незважаючи на досить велику кількість різних класифікацій фразеологічних одиниць, як з точки зору їх структури та складу, так і з точки зору їх характерних особливостей, єдиної та загальноприйнятої класифікації фразеологізмів на сьогоднішній день поки що не створено.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Н. В. Структурно-семантическая характеристика фразеологизмов современного немецкого языка. Известия Южного федерального университета. Филологические науки. 2015. URL : <http://philol-journal.sfedu.ru/index.php/sfuphilol/article/viewFile/781/785>.
2. Балли Ш. Французская стилистика. 2-е изд., стереотипное. М. : Просвещение, 2001. 392 с.
3. Баранов А. Н. Аспекты теории фразеологии. М. : Знак, 2008. 656 с.
4. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. Избранные труды. М. : Наука, 1977. 318 с.
5. Кунин А. В. Большой англо-русский фразеологический словарь. 5-е изд., перераб. М. : Сов. энциклопедия, 2005. 945 с.
6. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. М. : Наука, 2005. 488 с.
7. Смирницкий А. И. Фразеологические единицы в современном английском языке. Лексикология английского языка. М. : Просвещение, 1998. 261 с.
8. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка: учеб. пособие для вузов по спец. «Русский язык и литература»: 4-е изд., испр. и доп. СПб : СПбГУ, 1996. 192 с.

ОБРАЗНІСТЬ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКІВ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПРЕСИ

В наші дні велика кількість учених виявляє велику зацікавленість до вивчення газетних заголовків. У центрі уваги багатьох дослідників (І. С. Стам, Л. А. Манькова, О. А. Ляпіна) знаходиться розгляд проблем виразності газетного заголовка. Аналіз літератури показує значимість проблеми заголовка для лінгвістів і необхідність її подальшого дослідження. Як і для газетно-публіцистичного тексту, для заголовків характерна така комунікативно-прагматична риса, як поєднання стандартних фраз (кліше) і експресивних форм мовного вираження [1; 2].

Оскільки основне завдання газети – швидка подача матеріалу, журналіст повинен використовувати певні мовні засоби вираження і до того ж зробити цю «мову» зрозумілою читачеві. Також газетний заголовок повинен відрізнятися образністю, виразністю для залучення уваги читача. Щоб досягти цієї мети, автори використовують різні стилістичні засоби. У цій публікації розглядаються лексико-стилістичні засоби, що використовуються в заголовках французьких газет. Матеріалом для дослідження слугували статті популярних щоденних газет Франції («Le Monde», «Le Figaro», «Le Point», «L'Humanité»).

У результаті аналізу найпопулярніших щоденних газет французької преси були виявлені найрізноманітніші стилістичні засоби, зокрема метафора: Coronavirus: pourquoi fait-on des rêves «bizarres» pendant le confinement? («Коронавірус: чому у нас виникають «дивні» сни під час пологів?»), Le Figaro 12.03.2020), Dans les coulisses de l'Institut Pasteur («За лаштунками в Інституті Пастера» Le Point 05.03.2020); риторичне звертання: Pour défendre la liberté, ma chérie («Щоб захистити свободу, моя люба», Le Monde 08.01.2018); іронія: Les frères Kouachi: des «gamins inoffensifs» qui ont passé six ans en Corrèze («Брати Куаші: «нешкідливі хлопчачки», які провели 6 років в Коррезе», Le Figaro 09.01.2018); гіпербола: On revient à l'époque gauloise («Ми повертаємося до гальської епохи», Le Figaro 09.01.2018) і градація: Rouble, pétrole, déflation: jusqu'où ira la crise? (Рубль, нафта, дефолт: до чого дійде криза? », Le Monde, 23.01.2020).

Говорячи про лексико-стилістичні особливості заголовка, необхідно відзначити, що читацька аудиторія включає в себе представників найрізноманітніших вікових груп, прошарків і груп населення, різних політичних напрямків. Робота із заголовками періодичної преси дає можливість формувати вміння аналізувати тексти публіцистичного стилю. Тема розглядається нами не тільки як назва, що розкриває зміст тексту, але і як мікротекст зі своїми лексичними особливостями, виразними засобами.

Таким чином, аналіз газетних заголовків показує, що автори публікацій вдаються до різноманітних стилістичних прийомів, намагаючись привернути інтерес читачів до періодичної преси. Найбільш частотним з них є метафора. Яскраві метафоричні образи сприяють кращому запам'ятовуванню заголовка і, як наслідок, – запам'ятовуванню інформації, представленій в статті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кожина М. Н. Стилистика русского языка : учебник. М. : Флинта : Наука, 2008. 464 с.
2. Лазарева Э. А. Заголовок в газете: учеб. пособие. 2-е изд., доп., перераб. Екатеринбург: Изд.-во Урал ун-та, 2004. 84 с.
3. Прозоров В.В. Власть современной журналистики, или СМИ наяву. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2004. 237 с.

Юлія Білицька
Науковий керівник – доцент Семенова О. В.
м. Бахмут

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ФРАНЦУЗЬКОГО ЕНІГМАТИЧНОГО ТЕКСТУ

Сучасні лінгвісти приділяють все більше уваги вивченню методів і способів пізнання мовної картини світу. Основним способом вважається вивчення національно-специфічних концептів, які найбільш глибоко відображають риси етносу носія даної мови.

Загадка, як стародавній жанр фольклору, може надати обширну інформацію по відношенню до мовної картини світу. «Історія виникнення цього жанру усної народної творчості сягає ще старовини, коли люди вважали за краще алегорично називати предмети побуту, явища навколишнього світу тощо. Вивчаючи загадки, ми можемо скласти уявлення про те, як і якими знаряддями користується селянин, які тварини та птахи оточували його в домашньому господарстві та з якими дикими тваринами він найчастіше стикався, що росло в полі та городі, який вигляд мало село, як будувалася хата, як оздоблювалася, яке домашня начиння, предмети праці і побуту оточували селянина, що і як виготовлялося в натуральному селянському господарстві» [1].

Актуальність нашої наукової розвідки зумовлена недостатньою вивченістю специфіки французького енігматичного тексту. На матеріалі французьких загадок нам вдалося виявити їх національну специфіку.

Французький етнос звертався до об'єктів природи, як живої, так і неживої:

«Qu'est-ce qui passe à travers les vitres sans les briser? (Soleil)»;

Поступово науково-технічний прогрес приніс нові поняття, тому загадка адаптувалася і підлаштовувалася під навколишнє середовище, що стрімко розвивалося, з'явилися інші загадки, пов'язані із сучасними технологіями:

«*Les garçons l'utilisent, les filles l'aiment, les parents le détestent. Qui suis-je? (Cellulaire)*».

Крім звичних для нас усіх загадок, є і так звані каламбури, які використовують гру слів. Наприклад, у загадці «*Quel fruit le poisson déteste? (Pêche)*» робиться акцент на полісемічності слова, яке може бути перекладене як «персик» і як «рибна ловля», тому в жартівливій формі ставиться запитання про те, який фрукт не люблять риби, хоча насправді мається на увазі рибалка.

Наступний тип загадок пов'язаний з написанням слова-відгадки, тобто мається на увазі не сам задуманий об'єкт, а його словесне позначення. Наприклад: «*Qu'est-ce qu'il y a à la fin d'un arc-en-ciel? (Lettre l)*» [3].

Тут можемо побіжно відзначити важливу рису французької загадки – її іронічність:

«*Quel est l'instrument à corde le plus désagréable? (Le gibet)*»

Характерна риса французької загадки – це її жартівливість. «До загадки ставляться як до чогось абсурдного, що викликає сміх і задоволення. Для французів загадка є проявом гри. Вона не характеризує розумову свідомість (майже неможливо розгадати французькі загадки), проте з'ясовує комунікативно-прагматичні особливості. Її побудовано у розмовному стилі, й частіше загадка схожа на питально-відповідну конструкцію, яка при цьому не вимагає відповіді» [2]. Наприклад:

«*Quatre singes sont dans une voiture,
Lequel de ces quatre singes conduit la voiture?
(Celui qui possède un permis)*».

Отже, розгляд загадки є одним із значущих методів вивчення національного характеру. З розвитком прогресу змінюється суспільство, і під нього адаптується фольклор. Таким чином, аналіз французького енігматичного тексту показав важливість подальшого дослідження цієї теми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митрофанова В. В. Русские народные загадки. Ленинград: Наука, 1978. 141 с.
2. Панасенко Т. А. Комунікативно-прагматичний потенціал загадок у різносистемних мовах: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.15. Одеса, 2015. 338 с.
3. Ушанова О. С. Комунікативные особенности французской загадки. *Вопросы науки и образования*. 2017. С. 1-2

АФІКСАЦІЯ ЯК ТИПОЛОГІЧНО-ХАРАКТЕРНИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ В НІМЕЦЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Словотвір являє собою особливий шлях розвитку словника, який істотно відрізняється за характером своїх процесів від інших шляхів збагачення лексики. Знов утворене слово може бути результатом словотворення і зміни значення, словотворення і запозичення, словотворення і звуконаслідування.

Словотворення широко використовується не тільки для утворення нових слів, але й для вираження ставлення того, хто говорить, до певного предмета, для певної експресивної оцінки предметів і явищ дійсності. Таким чином, словотворчі процеси взаємодіють з процесами семантичними – розширенням чи звуженням значення, тобто безпосередньо пов'язані зі зміною слова, основ [1, с. 24].

Існує п'ять основних способів словотворення німецької мови:

- зміна кореня слова (безсуфіксне утворення слів від дієслівних коренів);
- перехід слова з одного лексико-граматичного класу до іншого;
- словоскладання;
- префіксація;
- суфіксація.

До них приєднуються:

- словотворення за допомогою напівафіксів;
- утворення зрощень;
- утворення складноскорочених слів [3, с.56].

Кожен із цих способів має свої особливості і свій шлях розвитку, який керується внутрішніми законами розвитку мови.

Цікаво те, що в трьох цілком різних мовах – німецькій, англійській та українській – ми можемо спостерігати безліч схожих рис при словотворенні. Якщо ми порівняємо суфікси і префікси німецької мови із суфіксами і префіксами української та англійської мов, ми побачимо, що багато з них мають однакове значення.

Словотворення, як правило, взаємодіє зі змінами значення слів, основ чи афіксів і, в окремих випадках, із запозиченням і звуконаслідуванням. При цьому з морфологічної точки зору словотворчим процесам належить головна роль, оскільки саме завдяки їм нове слово формується в морфологічну одиницю і входить в той чи інший лексико-граматичний клас слів, набуваючи характерних для цього класу лексико-граматичних ознак [2].

Словотворення німецької мови має безліч схожих рис із творенням слів в англійській та українській мовах. Як в англійській, так і в українській мовах

існують певні суфікси і префікси, за допомогою яких утворюються нові слова, і це явище потребує подальшого наукового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемчук Г. І., Назарук А. В. Порівняльна типологія німецької та української мов: навч. посіб. Київ : Вища школа, 1988. 275 с.
2. Бортничук Е. Н., Василенко І. В. Словообразование в современном английском языке: учеб.пособ. Киев : Вища школа, 1988. 187 с.
3. Степанова М. Д., Чернышева И. И. Лексикология современного немецкого языка: учебник для студентов филологических вузов. Киев : Наукова думка, 1962. 305 с.

Єлизавета Бойченко
Науковий керівник – доцент Морозова Л. І.
м. Бахмут

ПРО АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ ГЕРМАНІСТИЦІ

Сучасна германістика не залишає поза своєю увагою молодіжний сленг. У роботах С. Г. Кузьминої розглядається проблема з погляду репрезентації категорії міжособистісних стосунків у текстах молодіжної сфери спілкування [3]. З погляду впливу англійської мови і її американського варіанту на мовну ситуацію в сучасній Німеччині розглядала О.В. Гордашевська [1]. Н.Д. Матарикіна досліджувала неологізми молодіжного сленгу [4]. Комунікативні напрямки молодіжних стійких фразеологічних структур розглядалися дослідником Н.В. Семеновою [5], засоби лексико-семантичного словотворення в молодіжному сленгу вивчала Джеус Н.А. [2].

Наша робота має на меті окреслити актуальні аспекти вивчення молодіжного сленгу в сучасній германістиці.

З функціональної точки зору молодіжний сленг існує для задоволення комунікативних потреб, а також для самовираження, самоідентифікації і відмежування молоді від сторонніх. Через це його мовне оформлення має привернути увагу партнерів по комунікації, насамперед за рахунок запозичень, мовної гри та особливого способу творення лексичних і фразеологічних неологізмів [5, с. 13-14]. Не останню роль у цьому відіграють засоби масової комунікації, зокрема, соціальні медіа, які, з одного боку, формують молодіжний сленг, а з іншого, є споживачами цього соціолекту [1, с. 11.].

Визначаючи статус молодіжного сленгу, Н.А. Джеус наголошує на його несамостійності як форми існування національної мови через властиві йому лексико-семантичну «вибірковість» і обмеженість певними соціальними і буттєвими сферами життєдіяльності [2]. Це дає їй підстави називати

молодіжний сленг «тінню» літературної мови, яка, однак, відштовхується від неї при створенні своїх власних комунікативних одиниць [2, с. 4].

Характеризуючи ознаки молодіжного сленгу, Н.Д. Матарикіна вказує на те, що він відрізняється від класичного жаргону кримінального світу своєю максимальною відкритістю і динамічністю [4]. Така його «рухомість» зумовлює надзвичайно швидку, порівняно з літературною мовою або іншими соціолектами, появу нових лексичних одиниць шляхом іншомовного запозичення або експериментального словотворення [4, с. 13-16].

З іншого боку, це дає дослідникам підстави не вважати жаргон негативним соціальним явищем, що «засмічує» мову, адже він є своєрідним стимулом, що активно реагує на зміни в житті соціуму і сприяє постійному оновленню різних рівнів мови як системи [1, с. 7].

Отже, молодіжний сленг є найменш специфічним і найбільш загальнодоступним засобом комунікації молоді з притаманними йому лексичними, граматичними, стилістичними, фонетичними і прагматичними особливостями. Однак дослідники не вважають його самостійною мовною системою, оскільки він як засіб комунікації молоді існує між тенденціями відмежуватися від звичайної мови соціуму і в той же час повністю не втратити зв'язок з нею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордашевская Е. В. К вопросу о влиянии английского языка и его американского варианта на языковую ситуацию в современной германии: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 10.02.04. Москва, 2005. 20 с.
2. Джеус Н. А. Лексико-семантическое словообразование в молодежном сленге: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 10.02.19. Краснодар, 2008. 20 с.
3. Кузьмина С. Г. Средства выражения межличностных отношений в текстах молодежной сферы общения: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. Москва, 2000. 25 с.
4. Матарикіна Н. Д. Неологизмы немецкого молодежного сленга На рубеже хх - ххі веков: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 10.02.04. Москва, 2005. 20 с.
5. Семенова Н. В. Фразеология молодежного сленга (на материале немецкого языка): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 10.02.04. Иваново, 2006. 20 с.

РОЛЬ ЕПІТЕТИВ У ПЕРЕДАЧІ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ПЕРСОНАЖА (на матеріалі роману Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі»)

У лінгвістиці не існує єдиного визначення поняття «епітет». До епітетів відносять будь-який прикметник, що виступає у функції визначення у широкому розумінні; у вузькому розумінні епітет розглядається як визначальне слово, що володіє високою художньою зображальністю, яке прагматично орієнтує сприйняття предмета і створює імпліцитне значення, тобто образне уявлення про предмет [1].

У нашому дослідженні ми спираємося на визначення епітета, запропоноване в роботі А.В. Павшук, яке, на нашу думку, найбільш точно передає сутність цього поняття: «Епітет – художнє визначення предмета, особи, явища, процесу, ситуації, що виокремлює, підкреслює та підсилює істотну, з точки зору автора, ознаку, яка може повторювати або оновлювати значення слова, що визначається, бути типовою і невід'ємною для цілого класу предметів, індивідуальною ознакою конкретного предмета, створювати мікро- або макрообраз, надаючи йому мальовничості, містити приховані смисли та оцінку, створювати емоційний настрій твору, посилювати враження на реципієнта, звертаючись до його інтелектуального, емоційного та естетичного сприйняття» [2, 20].

Епітет являє собою стилістичний засіб, якому властиве певне емоційне забарвлення, і воно допомагає розкривати деякі особливості об'єкта. Емоційний стан персонажа художнього твору автор легко може передати за допомогою того чи іншого епітету, адже він наділений певним стилістичним ефектом, що, у свою чергу, також неабияк допомагає авторові створити необхідний емоційний фон розповіді.

У наступному прикладі ми можемо спостерігати, як змінюється емоційний стан однієї з героїнь роману Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» – Дейзі, звісно, не тільки за допомогою епітетів нам стає зрозумілим емоційний стан, але в той же час і вони грають свою неабияку роль:

«– "Why candles?" objected Daisy, frowning. She snapped them out with her fingers.

– "In two weeks it'll be the longest day in the year." She looked at us all radiantly. – "Do you always watch for the longest day of the year and then miss it? I always watch for the longest day in the year and then miss it."

– "All right," said Daisy. "What'll we plan?" She turned to me helplessly: "What do people plan?"

Before I could answer her eyes fastened with an awed expression on her little finger.

– "Look!" she complained; "I hurt it." We all looked — the knuckle was black and blue.

– "You did it, Tom," she said accusingly. "I know you didn't mean to, but you DID do it. That's what I get for marrying a brute of a man, a great, big, hulking physical specimen of a—" [3, 16].

Ми можемо відчути переляк і переживання Дейзі, коли вона побачила свій опухлий мізинець. Кілька епітетів використано у мові Дейзі, коли вона висловлює своє обурення Тому. Ці епітети красномовно говорять читачеві, що її глузлива, беззмістовна балаканина, глузування над чоловіком, не несуть за собою легкості, а навпаки якусь холодність, як її біла сукня, як її байдужі очі, не осяяні й проблиском бажання.

А в наступному прикладі автор за допомогою епітетів створює атмосферу переживань, невеликої напруги, передає метушливість персонажів. Це опис першої зустрічі Гетсбі та Дейзі, яка відбулася через п'ять років після їхнього знайомства та романтичних відносин:

«Amid the welcome confusion of cups and cakes a certain physical decency established itself. Gatsby got himself into a shadow and, while Daisy and I talked, looked conscientiously from one to the other of us with tense, unhappy eyes. However, as calmness wasn't an end in itself, I made an excuse at the first possible moment, and got to my feet.

– "Where are you going?" demanded Gatsby in immediate alarm.

– "I'll be back."

– "I've got to speak to you about something before you go."

He followed me wildly into the kitchen, closed the door, and whispered:

– "Oh, God!" in a miserable way.

– "What's the matter?"

– "This is a terrible mistake," he said, shaking his head from side to side, "a terrible, terrible mistake."

– "You're just embarrassed, that's all," and luckily I added: "Daisy's embarrassed too.» [3, 89].

За допомогою цих епітетів можна зрозуміти емоційний стан головного персонажа роману, адже він збентежений, розгублений і дуже сильно переживає, адже він готувався до зустрічі зі своєю коханою цілих п'ять років «in immediate alarm»; «wildly»; «a miserable way»; крім того, у його мові присутній відтінок сумніву «a terrible, terrible mistake». А далі можна побачити стан персонажа вже після зустрічі з коханою, переживання вже зникло, тепер Гетсбі став спокійний, а по обличчю було видно, що він світиться від щастя:

«They were sitting at either end of the couch, looking at each other as if some question had been asked, or was in the air, and every vestige of embarrassment was gone. Daisy's face was smeared with tears, and when I came in she jumped up and began wiping at it with her handkerchief before a mirror. But there was a change in Gatsby that was simply confounding. He literally glowed; without a word or a gesture of exultation a new well-being radiated from him and filled the little room» [3, 92].

Наступні рядки є доказом того, що після стану зняковіння, після безпричинної радості у Джея Гетсбі настала черга нищівного подиву від того, що Дейзі поруч з ним: «*After his embarrassment and his unreasoning joy he was consumed with wonder at her presence. He had been full of the idea so long, dreamed it right through to the end, waited with his teeth set, so to speak, at an inconceivable pitch of intensity. Now, in the reaction, he was running down like an overwound clock» [3, 94].*

Ще один персонаж, не менш емоційний, Том, чоловік Дейзі. Він справляє враження людини з норовом, а в розмові з приємними йому людьми в голосі в нього присутня нотка презирливої батьківської поблажливості.

«*His speaking voice, a gruff husky tenor, added to the impression of fractiousness he conveyed. There was a touch of paternal contempt in it, even toward people he liked—and there were men at New Haven who had hated his guts».*

"*Now, don't think my opinion on these matters is final," he seemed to say, "just because I'm stronger and more of a man than you are."* [3, 113].

Том проявляє свій вередливий характер, свою ворожість стосовно Гетсбі, свою задерикуватість у наступних рядках:

«— *"What kind of a row are you trying to cause in my house anyhow?" They were out in the open at last and Gatsby was content.*

— *"He isn't causing a row." Daisy looked desperately from one to the other. "You're causing a row. Please have a little self-control."*

— *"Self-control!" Repeated Tom incredulously. "I suppose the latest thing is to sit back and let Mr. Nobody from Nowhere make love to your wife. Well, if that's the idea you can count me out. . . . Nowadays people begin by sneering at family life and family institutions, and next they'll throw everything overboard and have intermarriage between black and white."*

Flushed with his impassioned gibberish, he saw himself standing alone on the last barrier of civilization» [3, 130].

Том проявляє всю свою сутність, він чіпляється за сімейне життя, за узи шлюбу, за родину як соціальний інститут, хоча й сам не є взірцем порядності, критикує неясне минуле і сьогоднішнє Гетсбі, щоб принизити його в очах Дейзі.

Ф.С.Фіцджеральд у своєму романі «Великий Гетсбі» використовує чимало епітетів, що відіграють важливу роль у відтворенні емоційного стану того чи іншого персонажа, адже епітети є потужним стилістичним засобом у руках письменника для створення необхідного емоційного фону літературного твору. Як негативно забарвлені, так і позитивно забарвлені епітети допомагають автору створити певний емоційне тло й описати стан персонажа, а читачеві допомагають зрозуміти та відчуті те, що хоче повідомити йому автор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка: учебник. М.: Высш. школа, 1981. 334 с.
2. Павшук А.В. Языковая природа и функции эпитета в художественном тексте (на материале романа Асорина «Воля»): автореф. дис. ... канд.

філол. наук : 10.02.05. Москва, 2007. 21 с.

3. Fitzgerald F.S. The Great Gatsby. Kiev: Dnipro Publishers, 1973. 182 p.

Микита Васильєв
Науковий керівник – доцент Андрущенко В. О.
м. Бахмут

МОВНІ КОГЕЗІЙНІ МАРКЕРИ КОМПРЕСІЙНОГО ТЕКСТОТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Розвиток поняття «текст» можна датувати з кінця 40-х років ХХ століття. Саме в цей час провідним постає співвіднесення поняття «текст» з реченням як ємнішою одиницею такого самого порядку. Поняття «співдружність речень» розвивається у працях К. Бооста, який вказував на більшість найважливіших засобів структурного оформлення зв'язку між реченнями (лексичні повтори, вживання артиклів, займенників, контекстуально обґрунтований еліпс, вживання часів дієслів, парні сполучники, перелік, питальні слова) [3, с. 5].

На початку 70-х років був сформульований принцип когерентності тексту, докладно описані явища лексичної та граматичної когезії, виявлені основні схеми тема-рематичного руху в тексті, опрацьовані принципи делімітації текстових єдностей. Все це дозволило побачити в складному синтаксичному цілому – тексті – синтаксичну одиницю, чітко делімітовану, яка має власну внутрішню структуру і являє собою модельовану одиницю мови [3, с. 11].

Саме в ці роки створюються передумови для повороту від текстової граматики до текстової семантики. Ці передумови закладені у дослідженнях з семантики синтаксису, текстової зв'язності, а також у зближенні лінгвістики тексту з текстологією, зокрема, з її наративним аспектом [5, с. 318]. Здебільшого текст тлумачать як писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загально-композиційному, дистантному плані – спільною тематичною і сюжетною заданістю [4, с. 679]. Текст – об'єднана смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, визначальними характеристиками якої є зв'язність та цілісність [3, с. 9]. Поняття тексту художнього твору можна співвіднести з останньою дефініцією, враховуючи послідовну лінійність зв'язної розташованості елементів тексту в їхньому семантичному співвідношенні одне до одного. Проте саме художнім текстам властива руйнація типових форм зв'язності компонентів реченнєвих структур з огляду на посилену емоційність, наявну напруженість та надзвичайну експресивність викладу подій у рамках художнього твору. Під типовими формами вияву зв'язності маються на увазі лексичні (синтаксичні) повтори та їх різновиди. Руйнівними (компресійними) формами реалізації зв'язності у межах художнього твору виступають неповні

речення, які у свою чергу є потужним засобом текстотворення і на формальному, і на змістовому рівнях.

За спостереженням Л. М. Мурзіна, на поверхневому (лексико-граматичному) рівні діють два взаємозалежні та зворотно спрямовані текстові механізми – це контамінація, завданням якої є розгортання тексту, та компресія, що передбачувана згортанням останнього [2, с. 22], які становлять універсальні текстотвірні закони, що пов'язані з тема-ремною організацією висловлення.

На думку Е. М. Береговської, розподіл засобів зв'язності в художньому тексті відбувається за двома принципами: симетричності (лексичний повтор, лексичний (синтаксичний) паралелізм і под., які, підсилюючи експресивність текстового континууму, забезпечують стабільність, усталеність, послідовність, логічний розвиток його організаційного формально-змістового структурування) та асиметричності (інверсія, еліпсис, замовчування, риторичне питання, парцеляція, сегментація тощо, які, посилюючи емоційність тексту й провокуючи напругу в останньому, діють у зворотному напрямі й створюють враження структурного хаосу, порушуючи стан синтаксичного покою у фразі шляхом навмисного акцентованого руйнування мовної симетрії [1, с. 90].

Переважає більшість дослідників (Л. Г. Бабенко, О. М. Бобрикова, А. П. Загнітко) руйнівними формами зв'язності вважають саме неповні реченнєві конструкції (еліпс, парцеляція, усічення, сегментація, контекстуальна неповнота). Ці конструкції є тісно пов'язаними з лексико-синтаксичним середовищем тексту, на який спираються як в плані змісту, так і в плані вираження [2, с. 90], постаючи засобами посиленої експресивності й актуалізації нової інформації (реми).

Проаналізуємо приклад:

англ. *How majestic is their order, how beautiful is their obedience! If I could follow, if I could be with them, I would sacrifice all I know; There! That is my moment of ecstasy. Now it is over; What luck! Exaltation, the flight of doves descending, is over; How upsetting! How humiliating never to be sure what to say next, and those painful silences, glaring as dry deserts, with every pebble apparent; and then to say what one ought not to have said, and then to be conscious of a ramrod of incorruptible sincerity which one would willingly exchange for a shower of smooth pence, but could not, there at that party, where Jinny sat quite at her ease, rayed out on a gilt chair* (6, с. 87) (у запропонованій надфразній єдності, – як провідній одиниці текстового цілого, – емоційно-посилену напругу поєднаних речень експліковано експресивною сегментованою реченнєвою структурою – називним теми: англ. *How majestic is their order, how beautiful is their obedience!* – укр. *Яким чарівним є їхній наказ, якою чудовою є їхня покор!*; англ. *There!* – укр. *Туди!*; англ. *What luck!* – укр. *Яке щастя!*; англ. *How upsetting!* – укр. *Як прикро!* – попереднього речення, що, отримуючи смислове розширення своєї ємності змістом постпозитивних речень, акцентує увагу адресата на зображуваних у художньому творі подіях та емоційному ставленні головних персонажів до них).

Отже, у результаті зrealізованого аналізу руйнівнo-неповних форм вияву зв'язності у досліджуваному художньотекстовому цілому доходимо висновку, що неповні речення, з одного боку, слугують маркерами компресії текстового утворення, а з іншого боку, саме неповні реченнєві структури, позначаючи у тексті експресивно насичені та емотивно забарвлені частини, є наділеними вичерпним інформативним змістом та комунікативним смислом, постаючи потужним засобом текстотворення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береговская Э. М. Система синтаксических фигур : к проблеме градации. *Вопросы языкознания*. 2003. № 3. С. 79–91.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2001. 662 с.
3. Москальская О. И. Грамматика текста : учеб. пособ. М. : Высшая школа, 1981. 183 с.
4. Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : Русанівський В. М. та ін.]. К. : „Укр. енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
5. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : Енциклопедичний словник. К. : „АртЕК”, 1998. 336 с.
6. Woolf V. *The Waves*. L.: [Wordsworth Editions](#), 2000. 192 p.

Дарина Верюгіна
Науковий керівник – ст. викладач Долгих А.М.
м. Бахмут

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБРАЗІВ ТВАРИН АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ КАЗОК

Проходячи крізь століття, передаючись із вуст в уста, казка змінюється, як і дійсність, що її породжує. Види народних казок дуже різноманітні і мають як у народному середовищі, так і в науковому обігу різні назви. Однак відсутня можливість провести чітку межу між окремими видами казки: елементи, притаманні одному виду, можуть проникати в інші, а існуючі класифікації побудовані на основі переважання одного з елементів над іншими.

Детальний аналіз казки здійснив у своїх роботах відомий фольклорист В. Пропп. Дослідник описав твір цього жанру через виділення основних його особливостей. За визначенням В.Я. Проппа, казка – це, по-перше, розповідний жанр з усною формою існування. По-друге, казка має на меті розвагу і для науки. По-третє, в основі казки лежить незвичайна (фантастична, чарівна або життєва) подія. І, нарешті, по-четверте, казка має особливу композиційно-стилістичну побудову [4, с. 38].

Відзначимо, що казка – це самобутній вид художньої літератури, який С. Я. Маршак справедливо назвав «улюбленим і основним жанром дитячої літератури» [3]. Виділення казки в окремий жанр обумовлюється наступними її ознаками: установкою на вигадку, що є однією з головних відмінних ознак казки; особливими композиційно-стилістичними прийомами, використовуваними в творах цього жанру (формально-структурна підстава); спрямованістю переважно на дитячу аудиторію (комунікативна підстава); поєднанням розважальної, виховної та освітньої функцій (функціональна підстава); існуванням у свідомості читача яскравого образу-прототипу даних творів, яким є народна казка (когнітивна підстава).

Образи тварин, що з'являються в казках, з часом здобувають сталу форму зображення, стають свого роду символом: лисиця асоціюється з хитрістю, вовк – з хижістю, ведмідь стає уособленням сили, сова символізує мудрість тощо.

Згідно з В. Я. Проппом, «казки про тварин представляють історично сформовану цілісну групу, і їх виділення з усіх точок зору виправдане» [5, с. 31].

Загальновідомо, що тваринні персонажі – це людські характери, а тваринна казка описує конфлікти між людьми і навіть між соціальними класами. Так, наприклад, дослідниця Горбонос О. вважає, що «світ звірів» є формою вираження думок і почуттів людини, її поглядів на життя [1, с. 95]. Таким чином, в казках про тварин мова йде не про тварину і не про казковий світ, а про реальний світ людей.

Найчастіше в українських казках зустрічаються такі зоосимволи: лисиця («Лисичка-суддя», «Лисиця і журавель», «Кіт і лисиця», «Лисиця, заєць і півень», «Кіт, лисиця і півень», «Лисиця і вовк» тощо), вовк («Вовки-колядники», «Вовк і коза», «Лисиця і вовк», «Вовк, лисиця і журавель», «Лисичка-сестричка і вовк», «Лисяче серце», «Дві білки і лисиця» тощо), півень («Хитрий півень», «Лисиця, заєць і півень», «Півень і бобок», «Кіт, лисиця і півень», «Півень, кіт, свиня, баран і бик» тощо), ведмідь («Бджоли та ведмідь», «Кого злякалися», «Ведмежа лапа», «Пан Коцький», «Як заєць ошукав ведмедя» тощо), кіт («Кіт і лисиця», «Кіт, лисиця і півень», «Півень, кіт, свиня, баран і бик», «Налякані ведмідь і вовки», «Кіт, півень і лисиця» і ін.).

В англійських казках найпоширенішими персонажами є *cat* (кіт, кішка) і *fox* (лисиця). Також нерідко головною дійовою особою в них виступає *mouse* (миша) і *cock* (півень). Крім згаданих образів, можна виділити *hen* (курка), *dog* (собака), *goose* (гусак, гуска), а також *wolf* (вовк), *donkey* (осел), *frog* (жаба). В англійських казках зустрічаються й інші тварини, – наприклад, *bear* (ведмідь), *pig* (свиня, поросся), *bull* (бик), *horse* (кінь), *lion* (лев) і такі птахи, як *eagle* (орел), *pigeon* (голуб), *kite* (шуліка), *raven* (ворон), *parrot* (папуга) [2, с. 146].

Кожен з персонажів тваринної казки – це образ певної тварини або птиці, за яким стоїть той чи інший людський характер, тому і характеристика персонажів заснована на спостереженні за звичками, манерою поведінки звіра, його зовнішнім виглядом. Різність характерів особливо чітко і виразно виражена в образах диких тварин: так, лисиця, як в українських, так і

англійських казках, характеризується перш за все як улеслива, хитра шахрайка, чарівна розбійниця, у неї завжди багато ідей. Вовк часто характеризується як ненаситний, дурний і жадібний, казки так і називаються; ведмідь – дурний володар, що зловживає своєю силою, робить це бездумно; заєць, лісові птиці – слабкі, нешкідливі істоти. Неоднозначність оцінок зберігається і при описі домашніх тварин: так, собака зображується як розумна тварина, віддана людині; в kota відзначено парадоксальне поєднання сміливості з лінощами; півень галасливий, самовпевнений і питливий, коза в українських народних казках зазвичай жвава, норовлива і зухвала.

Отже українська і англійська казки все ж мають більше подібних, аніж відмінних рис: в них схожий сюжет і сенс, протиставляються добро і зло, у ролі головних героїв фігурують майже однакові тварини. В українських і англійських казках тварини здатні спілкуватись одна з одною, а також з людиною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбонос О. Літературні казки І. Франка та Р. Кіплінга як авторська анімалістична жанроформа: типологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2016. Вип. 2. С. 93–96.
2. Кривенко Г.Л. Зоосемізи в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти: дис. канд. філол. наук: 10.02.17. Київський національний лінгвістичний ун-т. К., 2006. 230 с.
3. Маршак С.Я. Статті, виступлення, заметки, воспоминання. М.: Худож. лит., 1971. URL: http://www.lib.ru/POEZIQ/MARSHAK/marshak6_2.txt
4. Пропп В.Я. Жанровый состав русского фольклора. *Фольклор и действительность*. М.: Лабиринт, 1989. С. 28–69.
5. Пропп В.Я. Русская сказка. М.: Лабиринт, 2000. 416 с.

Юлія Гаврашенко
Науковий керівник – ст. викладач Гордієнко С. Г.
м. Бахмут

КОНКРЕТНО-МОВНЕ ТА ТИПОЛОГІЧНЕ В СИСТЕМІ ВОКАЛІЗМУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Фонетична система в англійській мові складається з наступних чотирьох компонентів: звуки мови, силабічна структура слів, наголос та інтонація (просодія). Ці чотири компоненти складають те, що в англійській мові називають інтонацією.

Всі ці чотири компоненти вимови розглядаються з точки зору їх артикуляторного та акустичного аспектів та лінгвістичних функцій.

Дуже важливо відзначити, що деякі категорії проблем мови, у тому числі і вимови, можна подолати у курсі порівняльного вивчення фонетичних систем в англійській та українській мовах.

Фонетика може бути розглянута як граматику вимови. Щоб правильно вимовляти звуки та мати бездоганну інтонацію, ми повинні точно знати, як утворюються звуки. Ми усвідомлюємо той факт, що вчитель англійської мови повинен бути готовим коректно вимовляти певні звуки та знати, як їх використовувати в певних фонетичних контекстах. Якщо ми бажаємо розуміти та бути зрозумілими в англійській мові, ми повинні зробити чітке розмежування з максимальною точністю між приголосними та голосними звуками. Голосні звуки не мають певного місця артикуляції. Весь мовний апарат бере участь у їх утворенні, у той час як артикуляція приголосних може бути локалізованою, обструкція або звуження для вимови кожного приголосного формується у певному місці мовного апарату.

При утворенні голосних звуків всі органи мови стають більш напруженими, переважає голос. Голосні звуки є складотворними. Якість голосного звука залежить від форми об'ємного резонатору, включаючи також форму порожнини рота. Форма порожнини рота може змінюватися завдяки рухам язика, нижньої щелепи, м'якого піднебіння та губ. Різні позиції цих активних мовних органів стають причиною різниць у формі об'ємного резонатору та, таким чином, якості голосного.

На відміну від приголосних, голосні звуки не мають фіксованого місця артикуляції (не мають обструкції). Таким чином, описуючи голосний звук, необхідно не тільки дати точний опис позиції мовних органів, а й порівняти голосний з іншими голосними цієї ж мови, а також порівняти його зі схожими голосними рідної мови носія. Оскільки головними мовними органами, що модифікують форму об'ємного резонатору, є язик та губи, голосні звуки зазвичай класифікуються згідно з позицією язика та губ.

Станом на сьогодні вимагають більш ґрунтовного дослідження такі питання, як порівняльне вивчення англійських та українських голосних фонем, аналіз змін якості голосних, розвиток власних мовленнєвих навичок.

За стабільністю артикуляції та якістю голосні звуки поділяються на монофтонги та дифтонги. В українській мові дифтонгів немає. При артикуляції монофтонга його якість залишається більш-менш стабільною. При артикуляції дифтонга його якість змінюється; кінець дифтонга відрізняється від його початку.

Дифтонг є тісною комбінацією двох голосних елементів, що вимовляються як один голосний звук із змінною артикуляцією. Дифтонг формує один склад.

Оскільки в українській мові немає дифтонгів, студентам часто дуже важко вимовляти англійські дифтонги. Загалом дифтонги поділяються на спадні та висхідні. Такі дифтонги, у яких перший елемент є більш сильним, ніж другий, тобто початкова напруга артикуляції спадає наприкінці, є падаючими.

Дифтонги, у яких другий елемент є більш сильним, ніж перший, тобто напруга артикуляції зростає наприкінці, є висхідними [4].

В англійській мові немає висхідних дифтонгів. Існує також група рівних дифтонгів, два елемента яких є рівномірно сильними. Проте такі дифтонги є дуже рідкісними й не зустрічаються в англійській мові.

Всі англійські дифтонги є спадними; початок англійських дифтонгів (ядро) є сильним, ясним та чітким. Другий елемент (ковзання) є дуже слабким.

Наприклад, багато студентів, чия рідна мова українська, мають тенденцію робити ядро дифтонга [iə] надто закритим або замінити ковзання дифтонга [iə] російським або українським [a], [и].

Слід відзначити, що системи англійських і українських голосних фонем відрізняються за багатьма позиціями: кількість фонем не є однаковою у двох мовах. В англійській мові існує двадцять голосних фонем, дванадцять з них є монофтонгами, вісім є дифтонгами. В українській мові існує тільки шість голосних фонем: [i], [и], [e], [a], [o], [y].

Простежується різниця в якості фонем. Англійські голосні фонемі відрізняються від українських довготою. В англійській мові існують довгі та короткі голосні фонемі, в українській мові немає довгих голосних фонем.

За стабільністю артикуляції та якістю англійські голосні фонемі поділяються на монофтонги та дифтонги. Всі українські голосні фонемі є монофтонгами; в українській мові не існує дифтонгів.

Розподіл голосних фонем на різні групи за позицією язика не однаковий в англійській та українській мовах.

В англійській мові існують передні, задні голосні фонемі та голосні фонемі середнього ряду. В українській мові немає голосних фонем середнього ряду.

Англійські передні та задні голосні групи включають в себе більшу кількість фонем, ніж такі ж групи в українській мові.

Фонематичні системи англійської та української мов відрізняються також артикуляцією голосних фонем усередині однієї й тієї ж групи. Таким чином, англійські передні голосні фонемі [ɪ], [i], [e] є більш закритими та більш передніми, ніж відповідні українські фонемі [i], [и], [e].

Англійські задні голосні фонемі [ʊ], [u:], [o:] є більш відтягнутими назад, ніж українські задні голосні фонемі [o], [y].

Позиція губ не є однаковою при формуванні англійських та українських лабіалізованих голосних фонем. При формуванні англійських лабіалізованих звуків губи є округленими, але не випнутими. В українській мові округлення губ супроводжується значним випинанням. Позиція губ неоднакова при вимові англійських та українських нелабіалізованих голосних звуків також. При вимові англійських нелабіалізованих голосних звуків губи є рівними та не випнутими. При артикуляції українських нелабіалізованих голосних звуків губи рухаються значно вперед.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колесник О. С., Гаращук Л. А., Гаращук К. В. Теоретична фонетика англійської мови : навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 226с.
2. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов: навчальний посібник. Вінниця, «Нова книга», 2003. 464 с.
3. Левицький А. Е., Гаращук Л. А. Поглиблений курс теоретичної фонетики англійської мови. Вінниця : ПП Фоліант, 2005. 71 с.
4. Лукіна Н. Д. Практичний курс фонетики англійської мови. АСТ, 2006. 272 с.
5. Путіліна О. Л. Інновації в сучасних українській та англійській мовах (Фонетика, Лексикологія, Фразеологія). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних / За ред. А. П. Загнітка. Донецьк: ДонНУ, 2011. 277 с.

Вікторія Гаврікова
Науковий керівник – доцент Архіпова І. М.
м. Бахмут

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТРАТЕГІЙ ДІАЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Актуальність вивчення діалогічного дискурсу обґрунтовується тим, що при взаємодії між собою, комуніканти щоразу вносять свої зміни до зв'язку між словами та їх значенням залежно від зміни середовища і досвіду життя співрозмовників. Отже, ця тема потребує вивчення постійно.

Діалогічний дискурс створюється мовленнєвою діяльністю людини, яка за своєю природою є когнітивно-комунікативною, та результатом цієї діяльності – діалогічним текстом.

Для діалогічного дискурсу характерним є поняття комунікативних стратегій, які досліджували такі зарубіжні та вітчизняні лінгвісти, як О. С. Іссерс, І. М. Борисова, Є. В. Ключев, І. Є. Фролова, І. С. Шевченко, Т. А. ван Дейк та інші. Тож, ми маємо на меті розглянути діалогічний дискурс та його класифікацію з точки зору поділу дискурсу на стратегії.

Аналізуючи підходи до вивчення стратегічного мовлення в лінгвістиці, зокрема, аналізуючи поняття стратегії і тактики, ми стикаємося з певною теоретичною «лакуною».

Йдеться про те, що в низці наукових робіт використовується різна термінологічна номінація: зустрічаються «мовленнєві», «комунікативні» і «дискурсивні» стратегії і тактики, але зазначені терміни вживаються як взаємозамінні та синонімічні.

За словами Л. Белехової, «комунікативна стратегія є способом організації мовної поведінки відповідно до задуму, інтенції комунікантів. У широкому сенсі комунікативна стратегія розуміється як надзавдання мови, продиктоване

практичними цілями мовця. Комунікативна стратегія мовлення є способом реалізації задуму, вона передбачає відбір фактів і їх подання в певному світлі з метою впливу на інтелектуальну, вольову і емоційну сферу адресата». Тобто, стратегією є весь комплекс мовних дій, націлених на досягнення комунікативної мети. Комунікативні стратегії пов'язують когнітивний рівень мовної особистості з вербальним і прагматичним (мотиваційним) [1, с. 41].

Вважається, що будь-який факт людського спілкування підпорядкований певній меті, навіть якщо це не усвідомлюється. Тобто, розмовляючи з іншою людиною і добираючи певні варіанти озвучування своїх думок, ми свідомо чи підсвідомо прагнемо певним чином вплинути на співрозмовника, реалізувати свою мету, отже, можна стверджувати, що комунікативні стратегії співвіднесені з певними завчасно запланованими ходами, які реалізуються мовцем у процесі спілкування [3, с. 16].

За словами О. С. Іссерс, існують специфічні категорії, регулярно представлені в текстах персуазивної комунікації, які є когнітивною основою мовленнєвих стратегій. В ієрархії комунікативних стратегій дискурсу, запропонованій Т. ван Дейком, особливе місце відводиться мовленнєвій стратегії, а вершиною ієрархії стає так звана «глобальна стратегія», яка є загальною для учасника мовленнєвої взаємодії [2, с. 104].

І. Є. Фролова підходить до стратегії як до дискурсивної сутності. З цієї точки зору прагматичний аспект комунікації та її цілеспрямованість повинні досліджуватися, спираючись на поняття дискурсивної стратегії. У межах цього напрямку «стратегія» – це інструмент реалізації немовних цілей в процесі дискурсивної діяльності. [Цит. за 2, с. 107].

Отже, розмежування поняття комунікативної, мовленнєвої та дискурсивної стратегії в лінгвістиці є певною теоретичною «лакуною», оскільки ці терміни часто вживаються як синонімічні. Проте різниця між цими підходами існує.

Комунікативна стратегія розуміється як комунікативне надзавдання, продиктоване практичними цілями мовця. В ієрархії комунікативних стратегій дискурсу особливе місце відводиться мовленнєвій стратегії, а вершиною ієрархії стає так звана «глобальна стратегія», яка є загальною для учасника мовленнєвої взаємодії. Дискурсивні стратегії розуміються як комунікативний намір мовця, який сформовано на підставі суспільного та індивідуального досвіду для досягнення власних індивідуальних потреб і бажань, та мовна об'єктивація цього наміру [5]

Когнітивні та мовленнєві стратегії, за Т. Ван Дейком, є специфічними характеристиками мовної взаємодії, лінгвістичний план яких визначається набором засобів досягнення комунікативної цілі. Тактики є мовними інструментами, завдяки яким реалізується стратегічна інтенція будь-якого рівня. Отже, тактику у межах стратегії можна визначити як «дію, яка відповідає певному етапу в реалізації тієї чи іншої стратегії» [5].

Та чи інша стратегія спілкування реалізується за допомогою типових тактик, виділення яких є метою опису самих стратегій. На думку

Н. І. Формановської, мовна тактика – це вибір мовного акту на певному етапі спілкування [Цит. за 4, с. 130].

І. В. Труфанова зазначає, що мовленнєва тактика покликана забезпечити здійснення обраної комунікативної стратегії. З точки зору її ролі як засобу здійснення комунікативної стратегії, вона є прийомом мовленнєвої поведінки» [Цит. за 4, с. 131].

О. С. Іссерс мовленнєву тактику розглядає як одну або декілька дій, які сприяють реалізації стратегії: «Саме тактики справляють враження дійсно доступних вивченню одиниць – мабуть, вони і є практичним інструментом мовця». Основною метою опису стратегій є виділення типових тактик, які реалізують ту чи іншу стратегію [Цит. за 4, с. 133].

Стратегії дискурсу орієнтуються на раціональні та емоційні процеси людської психіки, що визначає використання відповідних мовних тактик. Тактики характеризують, але не прив'язують себе до певні стратегії, а отже, в дискурсі можна спостерігати комбінацію різноманітних стратегій та тактик: сама стратегія може виступати у вигляді тактики в межах іншої стратегії, а одна й та ж тактика слугувати для реалізації різних стратегій [5].

Таким чином, стратегії дискурсу є комплексом заходів, які застосовуються адресантом з метою досягнення відповідного перлокутивного ефекту за допомогою певних мовленнєвих засобів. Стратегія реалізується за допомогою використання цілої низки тактик. Основною метою опису стратегій є виділення типових тактик, які реалізують ту чи іншу стратегію. Одна стратегія може реалізовуватися декількома тактиками, а одна й та ж тактика може застосовуватися для реалізації різних стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белєхова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2002. 476 с.
2. Ватолина (Бянкина) Т. Г. Когнітивна модель детективного дискурса (на матеріалі англоязычних детективних произведений XIX-XX вв.): дис. ... канд. філол. наук. Иркутск, 2011. 209 с.
3. Гончарова Н. В. Оцінний субдискурс як компонент діалогічного дискурсу (на матеріалі англomовної художньої прози). Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2002. Т. 5, № 1. С. 80-86.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник /за ред. О. О. Селіванової. Полтава : Довкілля – Київ, 2008. 712 с.
5. Соколовська С. В. Історія становлення лінгвістичної прагматики в зарубіжній і вітчизняній науці /за ред. С. В. Соколовська. *StudiaPhilologica*, 2012. С. 101-107. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/1486>.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБЗАЦІВ В АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ЛУЇЗИ МЕЙ ЕЛКОТТ «МАЛЕНЬКІ ЖІНКИ»)

Науковий інтерес лінгвістів до тексту як мовного твору проявився ще на початку ХХ ст. І посилювався він у середині ХХ ст. у зв'язку з необхідністю вивчення мови у функціональному аспекті. Саме тоді мову почали розглядати як динамічну систему. Особливий інтерес для лінгвістів (І.Р. Гальперін, С. І. Гіндін, Л. П. Добраєв, Ю. М. Лотман, Г. Я. Солганик, І. М. Фігуровський, Т. ван Дейк, В. Дресслер, Я. Петефі) представляли категорії членування та зв'язності тексту [2, с. 3]. Членування як текстове явище вивчалось під різними кутами зору як лінгвістів, так і літературознавців. Вперше членування отримало статус текстової категорії в працях І. Г. Гальперіна [3, с. 68]. При дослідженні єдності всіх універсалій тексту, лінгвісти виявляли в ній різного роду компоненти: типи образів, структурну організацію, композиційну будову. Вивчення членування тексту відповідає як стратегії створення тексту, так і його розумінню. Автор художнього тексту суб'єктивно відтворює свої уявлення про будову і організацію світу у творі, використовуючи одну з текстових категорій – абзацне членування [1, с.159]. **Мета** нашої роботи – виявити та проаналізувати семантичні особливості лінійної організації в художньому тексті.

Ми дослідили абзаци роману Луїзи Мей Елкотт та виявили деякі смислові особливості. Художнє зображення в романі спирається на особистий, суб'єктивний, план одного або декількох персонажів, які іноді постають одночасно в ролі оповідача та в ролі головних героїв. В романі весь текстовий матеріал підпорядкований характерологічному і соціальному розкриттю цих образів: *“In order that we may start afresh and go to Meg’s wedding with free minds, it will be well to begin with a little gossip about the Marches. And here let me premise that if any of the elders think there is too much “loving” in the story.”*

Основними характеристиками діалогів і монологів є, перш за все, емоційність, спонтанність, ситуативність.

Слово *“happiness”*, а разом з ним *“helpful”* і *“devoted”* є складовими своєїрідної смислової осі, навколо якої зосереджується оповідь в абзаци. Вони стають або предметом міркування матері, або імпліцитно містяться в основі її розповіді: *“That is the secret of our home happiness: he does not let business wean him from the little cares and duties that affect us all...”* Словосполучення *“home happiness”*, з'являючись в рамках цього абзацу в різноманітному синтаксичному оточенні, є важливим засобом внутрішньо-абзацного зв'язку: воно підкреслює, наскільки важливим для матері є їх сімейне благополуччя.

Як складова абзацу, це словосполучення є засобом і міжабзацного зв'язку. Подібні абзаци знаходяться далеко один від одного. Їх особливість полягає в тому, що навіть якщо в них розробляються різні теми оповідання і вони здаються відносно відокремленими один від одного, то використання цього словосполучення в різноманітному синтаксичному оточенні сприяє встановленню між абзацами дистантного зв'язку. Ось, наприклад, це словосполучення в іншому абзаци: *“She had been so simply taught that there was no nonsense in her head, and at fifteen she was as innocent and frank as any child. Laurie was sick and lonely, and feeling how rich she was in home, love and **home happiness**, they gladly tried to share it with her.”*

Мати згадує перед донькою епізод, коли їй довелося долати труднощі наодинці, та як їх батько допоміг їй. Лексичне наповнення речень-компонентів абзацу, а саме превалювання в них слів із забарвленням жалю та надії: *“didn't do my duty”, “worried”, “able to get on without him”, “I nearly spoiled”* характеризують емоційний стан матері.

Наступною семантичною особливістю абзаців можна назвати авторські відступи в романі, які не пов'язані з розвитком сюжету, а сигналізують про короткочасне зрушення в оповіді в бік узагальнення, роздумів, оцінювальних коментарів, описів. При цьому оповідач не стільки повідомляє певні відомості про себе і про життя загалом, скільки апелює до читача, впливає на нього, змушує співпереживати разом з героями: *“To Jo's lively fancy, this fine house seemed a kind of enchanted palace, full of splendors and delights which no one enjoyed. She had long wanted to behold these hidden glories, and to know the Laurence boy, who looked as if he would like to be known, if he only knew how to begin.”*

Основу оповідання становлять почуття і думки оповідача, його емоційний та психологічний стан, що впливає на абзацне членування. Думки, що постають хаотично, розробка певної теми, що переривається іншою, бажання згадати оповідачем багато чого за невеликий період передбаченого часу, – все це обумовлює форми міжабзацного і внутрішньо-абзацного зв'язку.

Також форми міжабзацного зв'язку представлені широким набором сполучних засобів: прислівниками, сполучниками, вигуками, частками, займенниками тощо, тобто в більшості своїй службовими словами і другорядними членами речення: *“now”, “later”, “then”, “today”, “for the first time”, “soon”, “always”, “again”*. Наприклад: *“**Now** the sun peeped into the girls' room early next morning to promise them a fine day not as **then**, he saw a comical sight.”* Для зачину цього абзацу характерна ретроспективна синсемантия, що виражається в наявності часового прислівника «now» «тепер». Значить, щось відбувалося «тоді». Створюється враження, що перше речення абзацу – це підсумок певних подій, які мали місце в минулому.

Для текстів Луїзи Мей Елкотт характерним є нестандартне мовне і композиційне оформлення, це тексти з великою часткою емоційно-експресивних елементів. Авторська індивідуальність виявляється в інтерпретуючих планах тексту, в його мовно-стилістичному оформленні.

Таким чином, можемо стверджувати, що категорію членування художнього тексту в семантичному аспекті пов'язують із характером людського мислення. Це насамперед стосується як мислення автора, так і читача. Автор прагне втілити плоди своєї уяви у площину тексту художнього твору, членуючи текст на абзаци. Читач може вилучити набагато більше інформації з тексту, аніж припускав вкласти в нього автор. Ступінь і глибина сприйняття внутрішнього сенсу тексту залежить від багатьох чинників, пов'язаних з особистістю читача. І це не тільки його освіченість, начитаність, але й особлива інтуїція, мовне чуття до слова, інтонації, вміння емоційно переживати, духовна тонкість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г., Казарин Ю. В. Лингвистический анализ художественного текста : теория и практика : учебное пособие. Москва : Флинта Наука, 2003. С. 159-160
2. Воробьёва О. П. Структурно-семантические особенности абзацных комплексов в современном английском языке : к проблеме текстоформирующих элементов : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 0.02.04. Москва, 1978. 28 с.
3. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Комкнига, 2006. №4 С. 68-77

Карина Головченко
Науковий керівник – доцент Семенова О. В.
м. Бахмут

ЖЕСТИКУЛЯЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВНІЙ КУЛЬТУРІ

Коли люди думають про комунікацію, перше, що вони мають на увазі, – це мова. Але мова – це лише частина спілкування. Комунікація в широкому сенсі відбувається як вербально, так і невербально. Ми часто звертаємося до другого способу передачі інформації, спілкуючись. Ця тема вважається досить актуальною, тому що для кожної культури характерна власна мова поз і жестів, а також є своя інтерпретація цих засобів невербальної комунікації.

Невербальні явища беруть участь у спілкуванні, будучи біологічно та культурно обумовленими, і є нерозривно пов'язаними із загальною схемою поведінки людини. У цьому сенсі невербальні засоби – це сукупність типових дій, закріплених національно-культурними традиціями в певному мовному колективі, які використовуються в різних соціальних та комунікативних ситуаціях.

Контактуючи із французами, італійцями та іспанцями, представники інших країн в першу чергу відзначають спонтанність і жвавість їх мовлення,

невимушеність манери триматися і розкутість рухів. Це властиво мешканцям країн, що говорять романськими мовами, чия мовна поведінка має високий ступінь яскравості й виразності [1]. У Франції невербальне спілкування відіграє особливу роль. Руки французів постійно в русі під час розмови. Вони допомагають висловити думки та надати їм форми, контуру та обсягу. Щоб виразніше висловити свої почуття й переживання, французи використовують також очі, губи і плечі [2].

Деякі поширені жести французів викликають труднощі розуміння у представників східнослов'янської культури. Наприклад, жест «*Appelez-moi*» (Зателефонуй мені): великий палець руки у вертикальному положенні, відігнутий вгору і назад, біля вуха, мізинець витягнутий перед ротом горизонтально. Представник східнослов'янського етносу зрозуміє це так, що співрозмовник висловлює задумливість, тому що остання репліка бентежить його.

У групі французьких жестів слід відзначити велику кількість таких, що вказують на певні якості людини (марнослава людина, хапуга, обмежена людина тощо). Ледар – пальці обох рук з'єднані, великі пальці виконують обертальний рух: *Se rouler les pouces*.

Необхідно також відзначити особливості жестикуляції у французькому діловому спілкуванні. Приклад типового ділового жесту французів: *Excellent! Bravo!* – великий палець піднятий вгору, інші пальці стиснуті в кулак. Цей жест використовується для вираження позитивного завершення чого-небудь (підписання договору, укладання угоди).

Також жести французької комунікації можуть супроводжуватися не тільки словами, а й звуками. Якщо француз вимовляє звук «*Aoe!*», піднімаючи руку вгору і притискаючи долоню до грудей, то це говорить про те, що хтось потрапив у халепу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вершинина Е. Г., Калинин Ю. С. Знакомьтесь: Франция!: учеб. пособ. Москва : Высшая школа, 2007. 286 с.
2. О Франции по-русски. URL: <http://www.infrance.ru/>

**ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СЛЕНГІЗМІВ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ
ФУНКЦІОНУВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ**
(на матеріалі художнього фільму «La Nouvelle de la Classe – Film
complet en français (Entant, Famille)»)

Сучасні лінгвісти приділяють особливу увагу вивченню культури мовлення, відносинам між мовою і суспільством, усній мові і розвитку соціальних діалектів. Це пов'язано з історичними подіями в державі: велика відкритість і свобода в ЗМІ, літературі, жаргонізації мови і поширення ненормативної лексики.

Згадані події віддзеркалилися і на молодіжному сленгу, який займає найважливіше місце в сучасних лінгвістичних дослідженнях. Бунт проти загальноприйнятої системи, бажання відгородитися і виокремитися стають однією з причин появи нової сленгової лексики.

Мова – це живий організм, який постійно змінюється і пристосовується до існуючих умов, а словотворення – частина мовної творчості, що відображає бачення і сприйняття світу народом [1, с. 80]. На матеріалі художнього фільму нам вдалось встановити, що у французькій мові номінації молодіжного сленгу такі ж, як і у мові загалом: запозичення, афіксація, словоскладання.

Основними способами формування сленгового словника у фільмі «La Nouvelle de la Classe – Film complet en français (Entant, Family)» є наступні:

1 **Метафоричне перенесення.** Це універсальне явище в мові є результатом взаємозв'язку двох значень слів, одне з яких виступає як джерело, а інше – як похідне [2, с. 15]. Метафоризація оживляє сленг шляхом введення нового сенсу в смислові структури існуючих слів і об'єднання різнорідних об'єктів реальності за однією характеристикою. Найбільш поширеною моделлю метафоричного перенесення є модель «не-людина» > «людина». У фільмі була виявлена метафора: mouton (m) з баран > стукач, донощик, dandy(m) денді > піжон; bourrin (m) шкапа, кінь > страховисько.

2 **Метонімічне перенесення** у слензі відбувається на основі існування певних зв'язків між людиною, з одного боку, і конкретними і абстрактними поняттями, з іншого боку [4, с. 200]. У переглянутому фільмі зустрілися такі приклади метонімії: mou (м'який; пухкий > слабак; розмазня; ганчірка); minable (плачевний > жалюгідне створіння).

3 **Афіксація** властива сленговій французькій мові. Префіксальний тип лексем досі широко представлений у французькій мові. Тут зустрічаються такі префіксальні моделі: hupo- + R, arcbi- + R, mono- + R, anti- + R, bi- + R, mega- + R, de- + R, en- (em) + R і ін. Префіксальні похідні слова є формально мотивованими; при цьому мотивованість таких похідних одиниць є повною завдяки функції і значенням префіксів [3, с. 85]. У художньому фільмі було

виявлено багато прикладів афіксації слів: multifunction «багатофункціональність» (префікс «multi-» зі значенням гіперболізації); hypersensible – «надчутливий» (префікс «hyper-» зі значенням гіперболізації); carrément (від суфікса «ment»); fille (розм. дочка; донечка; префікс «fi-» димінутив)

4 В аналізованому фільмі простежується велика кількість **усічених слів**, особливо апокопів: le bal de promo «випуск учнів» (promotion); le psy «психіатр» (psychiatre); prof/profs professeur(s) «вчитель» (professeur(s)); déb «безглуздий» (débile); les gars «мужики» (garçon) ; chronos «засікаємо час!» (chronographe); synchro «одночасний» (synchronisé); sympas «чудові, приємні» (sympathiques).

5 У французькому сленгу спостерігається значне число **іншомовних запозичень**, проте існує очевидне переважання запозичень з англійської мови. Англіцизми є продуктивним та поширеним способом творення сленгізмів у фільмі, наприклад: la drogue «наркотик» від англ. drug; lucky від англ. lucky; yes; sexu «надмірно сексуальний» від англ. sexy; geek «гік, комп'ютерний фанат» від англ. geek; stupide «дурний; остовпілий (від подиву)» від англ. stupid; cool «класний» від англ. cool; super; ok; la face «обличчя» від англ. face; look «вироблене враження» від англ. look.

Завдяки математичним підрахункам можна зробити висновок, що в художньому фільмі «La Nouvelle de la Classe – Film complet en français (Entant, Famille)» найбільша кількість сленгової лексики базується на формальному способі творення на базі слів, що містять дві і більше кореневих морфем (42,85%). Менш істотними в кількісному відношенні виявилися запозичення англійських слів (39,29%). Далі в порядку зменшення йдуть семантичні способи творення сленгової лексики (17, 85%)

Таким чином, аналіз способів творення сленгізмів засвідчив важливість подальшого дослідження цієї теми, адже одиниці мови, що належать до сленгу молоді, все більше проникають в різні сфери літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Береговская Э. М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование. Москва: Наука, 1996. 160 с.
- 2 Иванова Н. С. Молодёжный жаргон в лингвокультурологическом освещении: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Екатеринбург, 2007. 22 с.
- 3 Лукашанец Е. Г. О некоторых особенностях современного жаргона молодёжи. Москва, 1981. 83–87с.
- 4 Хайдарова В. Ф. Краткий словарь интернет-языка. Москва: Флинта, 2012. 319 с

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ ШЛЯХ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лексична система сучасної англійської мови динамічна, постійно розвивається, активно поповнюється та розширюється за рахунок запозичень, формування нових значень уже наявних у ній слів, появи неологізмів тощо.

В основі цього процесу були різні конкретні причини та передумови, які стимулювали зміни не лише лексичного складу мови і її фонетичної організації, а й граматичної структури. Однак особливо цікаво цей феномен можна простежити на прикладі словника англійської мови, який і сьогодні, як і в попередні роки, стрімко зростає.

Проблемі запозичень різних періодів, зокрема їх семантичній адаптації (Л. Архипенко, Л. Крисін, О. Саакян, Я. Голдованський, І. Каминін, О. Біржакова, Л. Войнова та Л. Кутіна, О. Мороховський, А. Тараненко, О. Муромцева) та класифікації запозичень (С. В. Семчинський, Ю. О. Жлуктенко, О. О. Реформатський, А. Д. Олійник) присвячено чимало праць.

Запозичення становлять один із найбільш продуктивних способів розширення та збагачення словникового складу мови. Усебічний аналіз запозичень в англійській мові дав змогу визначити основні хронологічні періоди їх надходження, сфери функціонування в різних жанрових варіаціях та реєстрах.

Запозичення в англійській мові мали велике значення, про що свідчить те, що запозичувалися навіть службові слова (they. – O. N.) та словотворчі морфеми (French: age, -ance/-ence, -ant/-ent, -ity, -ment, -tion, con-, de-, and pre-; Latin: -ation/ion, -ity, -an, -ese, -ant; -al, -able, -an, -ary/ory, -ant; -afe, -ify/fy; Roman: anti-, re-, pro-, -ism-, -age-, -able-, -ous, -ion, -non, -sion, -ation, -fication: attention, creation, corruption, devotion, generation, temptation, translation). З огляду на це, лінгвісти зробили висновок, що англійська мова втратила свою самобутність і стала «гібридною мовою»: (automobile = Greek αὐτό~ (auto) “self-” + Latin mobilis “moveable”; biathlon = Latin bis + Greek ἀθλος (athlos); monolingual = Greek μόνη (monos) “one” + Latin lingua “tongue”; sociology = Latin socius “comrade” + Greek λόγος (logos) “word”, “reason”, “discourse”; television = Greek τῆλε (tēle) “far” + Latin visio (from videre) “to see”) [3; 6; 8]. Наявні приклади підтверджують «гібридність» окремих слів англійської мови, однак глибокий аналіз словника англійської мови спростовує таке припущення. Незважаючи на велику кількість різних запозичень, англійська мова не втратила своєї самобутності, оригінальності.

Як свідчать факти, в англійській мові відсоток запозичень значно вищий, ніж у багатьох інших мовах [1, с. 85]. Це пояснюється тим, що англійська мова більше, ніж будь-яка інша, мала можливість запозичувати іншомовні слова

внаслідок політичних і тривалих соціокультурних відносин упродовж XI–XIX ст. Загарбники, що змінювали один одного на Британських островах, приносили свою культуру і мову, які адаптувалися до нових умов і згодом увійшли у вжиток. Згодом, унаслідок торговельної експансії і колонізаторської активності самих англійців, мова поповнювалася новими словами та виразами. Така тісна взаємодія різних мов спричинила еволюцію словника англійської мови, в якому в процесі розвитку з'явилися запозичення з 50 мов світу. Запозичені лексичні одиниці становлять майже 70 % словникового складу англійської мови. Хоча варто зазначити, що інтенсивність притоку запозичених слів у різні періоди різна. Запозичення є наслідком різнобічних контактів між двома або декількома носіями різних мов. Запозичення може відбуватися в обох напрямках між двома мовами, але частіше асиметрично, тобто більша кількість слів переходить в одному напрямі, ніж в іншому. В такому випадку мова-джерело має перевагу в сенсі багатства мови, що дозволяє їй збагачувати іншу мову. Наприклад, внаслідок торгівлі з римлянами германські племена на початку нашої ери запозичили величезну кількість слів з латини.

Наприклад, латинське слово *munet* в процесі своєї адаптації змінилося на слово “*moneta*”. *Moneta* (2): *Cowries of the Monetaria moneta species also served as currency in ancient China as well as in other parts of Asia and some areas of Africa.* *Coin* (1204): *But there is also the flip side of the coin.* Слово *coin*, яке в латинській мові було *cuneus*, означало клин, вбивати клин. Штамп для карбування металу був у формі клину, тому значення слова змінилось на карбована річ, монета, а в процесі своєї адаптації ще отримало значення карбувати, творити (нові слова). Відчутним в Англії став вплив епохи Відродження, яка позначилася великим впливом латинських та грецьких слів (близько 12 тис.): *aberration, allusion, anachronism, democratic, dexterity, enthusiasm, imaginary, juvenile, pernicious, sophisticated.* *Democratic* (5878): *This was seen to be the democratic process at work.* *Enthusiasm* (2868): *Enthusiasm and a willingness to learn are far more important...* *Allusion* (147): *Not directly, but the allusion was intended.* 1650 рік став початком основної колоніальної експансії і значної американської імміграції. Наприклад, – *bastion, battalion, grenade, pallisade; ісп. – armada, adobe, alligator, alpaca, armadillo, barricade; араб. – emir, gazelle, giraf e, harem, hashish, sultan, bazaar, caravan; амер. – avocado, cacao, chocolate, chili, hurricane, moccasin, potato, tobacco, toboggan, wigwam.* *Hurricane* (490): *About twenty minutes and the hurricane would have them in its grasp.* *Bazaar* (215): *Opposite Marks and Spencers bazaar was an arcade providing a short cut through to The Market.*

Як правило, нові слова запозичуються в процесі спілкування. Якщо носії мови є двомовними, то вони вимовляють ті чи інші слова на той манер, як вони звучать в оригіналі, і тому окремі запозичення легко асоціювати з мовою-джерелом [2, с. 157]. Наприклад, слово *garage* (1967) було запозичене в англійську мову з французької з вимовою, близькою до французької. Ймовірно, перші мовці, які вживали це слово, принаймні трохи знали французьку і чули, як це слово вимовляють французи. Однак згодом воно зазвучало на англійський

манер. Ті, хто вперше почав вживати нові слова, могли застосовувати їх тільки у спілкуванні з носіями мови-джерела. Для всіх інших ці нові слова були невідомими і називалися «іноземними словами».

Проте з часом нові слова стають більш відомими і використовуються частіше. Нові слова стають традиційними і тоді вже називаються запозиченнями. Якщо ж нові слова не набувають загального поширення і перестають уживатися, вони не стають запозиченнями. Наприклад: до XVII ст. в Англії використовувалися слова *autumn* і *fall*. Перше слово позначало осінь, друге використовувалось здебільшого як частина фрази “*fall of the leaf*”. Після першої хвилі еміграції англійці, які оселилися на східному узбережжі Америки, там почали уживати слово “*fall*”(the area is beautiful in the fall) для позначення осені. А в англійців, котрі залишилися вдома, збереглося слово “*autumn*”(3853 – It was now early autumn and it would be winter soon.). Загалом у лінгвістичній літературі є багато класифікацій слів, які запозичені з однієї мови в іншу, з урахуванням різних аспектів їхнього дослідження, зокрема джерела запозичення та ступеня засвоєння запозичень [3, с. 59].

Отже, на основі аналізу літератури, словників англійської мови та матеріалів BNC можна стверджувати, що більшість запозичених слів походить з латинської мови, половина з них перезапозичена через французьку мову. Значна частина запозичена прямо чи опосередковано з грецької мови. Істотна кількість засвоєних слів має скандинавське походження і порівняно невелика кількість запозичена з португальської, італійської, іспанської та голландської мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акуленко В. В. Вопросы интернационализации словарного состава языка. Харьков, 1972. 216 с.
2. Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка: учеб. пособие для студ. Москва, 1999. 288 с.
3. Доровских Л. В. Семантическое освоение иноязычной лексики в заимствующем языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.14. Тбилиси, 1977. 23 с.

Каміла Гончарова
Науковий керівник – ст. викладач Круть О.В.
м. Бахмут

ЗАСОБИ ВІДОБРАЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

На сучасному етапі розвитку лінгвістики найбільшої практики розгляду набули дослідження філологічного спрямування, що базуються на сукупності

даних різних наук, мають міждисциплінарний характер, а саме, лінгвокультурології, лінгвокогнітології, дискурсознавства, етнолінгвістики, психолінгвістики, соціолінгвістики, лінгвістичної філософії. Поняття «концепту» є найбільш поширеним серед інших термінів. У перекладі з латинської «концепт» означає «думка, поняття» [4, с. 411]. Але єдиного визначення цього поняття в сучасній лінгвістиці немає, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Розглядаючи поняття «концепту», зазначимо, що саме він є одним із основних у сучасній когнітивній лінгвістиці. Науковці, насамперед, звертають увагу на те, що будь-які концепти «найтісніше пов'язані з культурою народу і найяскравіше відбивають специфіку його колективної свідомості» [2].

Метою нашого дослідження є використання концептів ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ в англійській та українській мовах, зокрема через вивчення їх функціонування у фольклорі та творчості письменників. Для досягнення цієї мети поставлено наступні завдання: вивчення концепту як об'єкта дослідження лінгвістики; аналіз функціонування поняття «концепт» у сучасних лінгвістичних науках; розгляд методів дослідження, які використовуються під час визначення цього поняття; функціонування концепту ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є вербалізація концептів ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ в англійській та українській мовах.

Поняття «концепт» виступає головним об'єктом розвідок таких учених, як О.В. Багацька [1], О.Є. Єфименко [2], О.С. Пальчевська [4]. О.В. Багацька займалася вивченням концепту РІВНОВАГА [1]; О.Є. Єфименко визначив значення концепту СТЕП [2], висвітлення значення концепту ШЛЯХ було центром уваги О.С. Пальчевської [4].

Наше дослідження присвячене вербалізації концепту ВОЛЯ/НЕВОЛЯ в англійській та українській мовах, адже, аналізуючи мовну картину світу, доречно підкреслити, що використання слів та їх значення різняться у представників кожної країни, що є підтвердженням самотності носіїв цих мов та культур.

Традиційно концепти класифікуються за типом знання, мовною репрезентацією, ступенем інтегрованості семантичних структур, мовною об'єктивованістю, соціальною приналежністю, ступенем конкретності або абстрагованості, транслятивністю. Для реалізації мети та завдань нашого дослідження, ми використовуємо типологію знання, що відбиває дійсність. Адже поняття концепту ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ специфічно реалізується саме в практиці життєдіяльності людей, що обумовлює антропоцентричність понять на лексичному та фразеологічному рівнях.

Словник англійської мови «Macmillan» дає визначення поняття «liberty/ воля» наступним чином: «the freedom to think or behave in the way that you want and not be controlled by a government or by other people» [7], що означає вільно мислити і діяти, без втручання влади та інших людей. Для «captivity/неволя»

існує пояснення «a situation in which a person is being kept as a prisoner» [7], що означає ситуацію, де людину утримують ув'язненою.

Тоді як у тлумачному словнику української мови поняття «неволя» подається так: «відсутність волі, свободи, повна залежність когось від кого-, чого-небудь» [5]. Поняття «воля» ілюструється як «одна з функцій людської психіки, яка полягає насамперед у владі над собою, керуванні своїми діями й свідомому регулюванні своєї поведінки» [5].

Аналізуючи функціонування концептів, що вивчаються, в англійській та українській мовах, доречно визначити, що більшість фразеологізмів з концептами ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ загалом мають однакове значення, тоді як спостерігається суттєва різниця на мовному та мовленнєвому рівнях їх презентації. Такий процес вбачаємо в англійському фразеологізмі «*it is better poor and free than rich and a slave*», що українською означає «*краще бути вільним бідняком, аніж багатим рабом*». В українській мові знаходимо його відповідник «*хоч рачки, та на волі*».

Слід зазначити, що в англійській мові використовується образ птаха, як символ волі. Наприклад, «*night in gales will not sing in a cage*», в перекладі має значення «*соловей у клітці не співає*». Йому відповідає український варіант «*краще на свободі в комірці, ніж в неволі в золотій клітці*». Наведені приклади є підтвердженням того, що, незважаючи на різний менталітет носіїв англійської та української мов, представники різних культур мають однакове ставлення до певних явищ [1].

Підсумовуюче зазначене, слід підкреслити, що в результаті нашого дослідження, а саме, проявів концепту ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ в англійській та українській мовах через призму мовної картини світу їх носіїв, спостерігаються спільні або відмінні риси. Для українців ВОЛЯ – найцінніше в житті, адже, як свідчать дані історичних джерел, здобувалася вона тяжкою працею та боротьбою. Для англійців же ВОЛЯ – щось більш матеріальне, їхню волю може обмежувати лише законодавство.

Таким чином, можна стверджувати, що концепти ВОЛЯ/ НЕВОЛЯ репрезентуються як унікальні явища, що можуть надати значну інформацію про менталітет та специфіку мови та її носіїв. Перспективою нашого дослідження вважаємо розгляд цих концептів у динаміці, тобто на основі мовної практики їх використання у художніх творах англійських та українських авторів різних періодів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багацька О.В. Концепт РІВНОВАГА у сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та нарративний аспекти: Автореф ... дис. канд. філол. наук / КНЛУ:10.02.04. К., 2007. 19 с.
2. Єфименко О.Є. Історія вивчення поняття мовної картини світу в ХІХ–першій половині ХХ століття [Електронний ресурс] / О.Є. Єфименко // Лінгвістичні дослідження. 2011. Вип. 31. С. 38-46. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2011_31_9

3. Мартинюк О. Порівняльний аналіз фразеологічних засобів вираження концепту ВОЛЯ в українській, англійській та німецькій мовах. *Науковий блог національного університету «Острозька академія»*. Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2016/порівняльний-аналіз-фразеологічних/>
4. Пальчевська О.С. Конотації у семантичній структурі культурних кодів (на матеріалі лексики та фразеології «Словника народної мови»). *Мова і культура*. 2011. Вип.14, т. 5. С. 196-202
5. Портал української мови та культури «Словник.ua». Режим доступу: <https://slovnuk.ua>
6. Цьмух О. «Поняття «концепт» у сучасному лінгвістичному дискурсі». *Онлайн-бібліотека української літератури. Освітній онлайн-ресурс «Літературне місто»*. Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=9058>
7. Macmillan Education Limited 2009–2020. Режим доступу: <https://www.macmillandictionary.com>

Крістіна Горбенко
Науковий керівник – старший викладач Круть О. В.
м. Бахмут

THE PECULIARITIES OF THE VERBALIZATION OF THE WAY CONCEPT IN THE ENGLISH LANGUAGE

The modern stage of the linguistic development is characterized by the complex studying of some phenomena on the basis of the scientific investigations in cognitive linguistics, psycholinguistics, discourse analysis and many other linguistic disciplines. The concept is considered as one of the chief objects of the contemporary works, which form conceptual space and function as the main aspects of its categorization [4; 6].

The WAY concept is the universal of the world culture. Generally *the way* may be represented by the way of our life, our growth and development, any movement we make. The road, as the most archetypical image, is widely represented in the culture of different peoples. Shpengler singles out *the road* as the principle of the organization of universum in Ancient Egypt. World mythology and folklore are saturated with *the road* plots (e.g. the travellings of Homer's heroes, the journeys of the main character in the stories written by D. Defoe, J. Swift, J. Verne, J. Tolkien).

The PATH/ WAY concept is at the base of many conceptual metaphors. Accordingly, some researchers note the fact that the PATH is the sphere of the source of the metaphors forming the artistic discourse. Many of the researchers come to the conclusion that the concepts, they study, are the part of the SPACING super-concept, which is a basic universal for all cultures [1; 2; 3; 5; 7]. The verbalization of the concept may be represented on the basis of lexicographical sources, the fragments of fiction discourse, and less often – the fragments of non-artistic works.

The peculiarities of the verbalization of the concept in the artistic discourse are considered much less frequently. At the same time, the description of any cognitive concept cannot be exhaustive if the specifics of its implementation in the individual discourses are not considered. In our study, the artistic discourse of the English language is served as a material for the study of the PATH/ WAY concept.

The object of the research is the WAY concept in the conceptual and the linguistic picture of the world in English. *The subject* of the research is represented by the lexical units representing the WAY concept in the fiction discourse. The *purpose* of the work is to identify the associative-symbolic and the valuable components of the WAY concept on the material of the English language.

In the process of reconstruction of the conceptual layer of the WAY concept it was revealed that the main meaning of the *way* lexeme, directly related to the author's idea, coincides with the definition, given in the dictionary. Thus, the core of the conceptual layer of the WAY concept on the background of the work under study are the *path, way, road* lexemes.

The peripheral part of this layer is composed by several lexical and semantic fields. The “*Physical State of the Road*” lexical and semantic field includes such features as *physical heterogeneity*. The lexical and semantic field of the “*Road Subject*” represents the sign of a *pedestrian*, characterizing the walking microsign “*old*”. The lexical and semantic field of the “*Adjacent Objects*” includes such signs of the WAY concept as “*desert*”, “*gloom*”, “*loneliness*”.

The *road* is presented as an object of reality used in everyday life. The use of the lexical units *Path* and *Road* is associated with the objects of the material world, conveying the metaphorical meaning. For example: “*No grass grows on a beaten road*”.

In addition to the units that include the *way/ road* lexical element, there are those in which the lexical meaning of the *life path* is expressed implicitly. It indicates that the very concept of the *life path* is not only widespread, but also quite relevant.

- e.g. *Days are numbered.*
- e.g. *Time is running for.*
- e.g. *Life is not the bed of roses.*
- e.g. *Life is not all beer and skittles.*

For more detailed determination of the place of the WAY concept in English language on the basis of axiological approach it seems to us it is possible to make an in-depth grammatical and semantic analysis of the idiom.

Moreover, the WAY concept may be considered as the central element of the coincidence of other different concepts, which are the domains of the WAY concept, such as: *Life, Protection, Creation, Conquest, Fame, Notoriety*.

For example, “*Auguste thought it impossible to remain in Belgium, however, when **the vilification** of "The Vanquished" spread to the Brussels newspapers. He wrote to them that their implications that the figure had been modeled from life were unfair, and **the calumny** grew worse. The more he protested, the more he was accused. The following week was the worst of his life. Several times he went to the*

exhibition, and each time he saw his figure regarded with *ridicule, scorn, and only rare approval*" [8, p. 236].

In the work we came to the conclusion that the above mentioned domains (*Life, Protection, Creation, Conquest, Fame, Notoriety*) make up the conceptual metaphors: e.g. *WAY is Life, WAY is Protection, WAY is Creation, WAY is Conquest, WAY is Fame, Way is Notoriety*.

According to the aforesaid, a wide layer of the lexical semantic combinations representing the WAY concept in English is widely represented by a variety of grammatical structures both simple and complex. This means that those, representing a metaphorical representation of the concept of the WAY, are the basis of human life, where there is a correlation between external, everyday life and the inner spiritual world.

REFERENCES

1. Бабкина Т.И. Структурно-семантический анализ лингвокультурного концепта «путешествие» (на материале русских и французских текстов по туризму): Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Ижевск, 2009. 23 с.
2. Белан М.Ю. Глагольная таксономическая модель концепта «самостоятельное перемещение субъекта» в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Тамбов, 2009. 20 с.
3. Беспалова О. Е. Содержание концепта путь/ дорога по данным лексикографического исследования. *Социосфера*: Сб. конф. НИЦ. 2013. № 17. С. 30-32.
4. Евтушенко Е.Н. Концепт «пространственная ориентация» в английской лингвокультуре: Дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2004. 224 с.
5. Ипполитов О.О. Объективация концепта «дорога» в лексико-фразеологической системе языка: дис. ... канд. филол. наук. Воронеж, 2003. 183 с.
6. Кубрякова Е. С. Предисловие / Е. С. Кубрякова *Концептуальный анализ языка: современные направления исследований* : сб. науч. тр. / РАН Ин-т языкознания; Мин-во образ. и науки РФ ; ТГУ им. Г. Р. Державина / под ред. Е. С. Кубряковой. М.; Калуга : "Эйдос", 2007. С. 7–18.
7. Пальчевська О.С. Концепт ШЛЯХ в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси. Автореф. дис. ... канд. філол. н./ 10.02.15 Загальне мовознавство. Донецьк: ДонНУ, 2006. 20 с.
8. Weiss D. *Naked Came I. A Novel of Rodin*. N.Y. : Marrow, 1963. 660 p.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ ПОЛІ «СУЧАСНИЙ ОДЯГ»

У минулому збагачення словникового складу німецької мови відбувалося переважно як запозичення з латинської, пізніше – французької мов, починаючи з ХІХ ст. джерелом нових поповнень стала англійська мова. Вона продовжує впливати на німецьку й нині. Останнім часом німецька лексика знаходиться під інтенсивним впливом англійської мови. А, отже, все частіше помічаємо проникнення англіцизмів у будь-які сфери життя.

Під англіцизмами розуміють мовні одиниці в німецькій мові, які запозичені з англійської мови, або утворені за англійським зразком [1, с. 54].

Актуальність дослідження цього питання зумовлюється недостатньою його розробленістю у вітчизняній лінгвістиці. Питанням запозичень, процесу їх термінологізації присвячено чималу кількість досліджень на матеріалі української, російської, французької і німецької мов. Одні дослідники вважають елементами чужої мови одиниці різних рівнів мовної системи – фонетики, морфології, семантики, лексики, синтаксису – і пропонують розрізняти фонетичне, семантичне, лексичне, морфологічне і синтаксичне запозичення. Інші розуміють під "запозиченням" як сам процес запозичення, так і запозичені лексеми. Питаннями асиміляції англомовних запозичень займалися багато лінгвістів, серед них: В. Ю. Бондаренко, Е. В. Червова, І. П. Лисакова, Л. В. Артемова, Л. Г. Кайда, М. П. Брандес, Н. О. Бойченко, С. П. Коновець, Т. Г. Гавриленко, D. Faulseit, H. Brinkmann, H. W. Eroms, K. Heinz, T. A. Fritz, W. Fleischer та багато інших. Однак питання залишається теоретично і практично не розробленим.

У нашій роботі ми спробуємо проаналізувати використання англомовних запозичень в німецькій лексиці та дискурсі, дослідити процес запозичення з англійської мови в німецьку на прикладі використання англіцизмів в німецькій мові в сфері торгівлі.

Для запозичень з англійської мови характерні:

Денгліш (нім. Denglisch) – мовне явище, сучасний німецько-англійський «суржик», саме слово «денгліш» складається із назв цих мов – нім. Deutsch + Englisch. Існують також інші, менш вживані слова для цього поняття. Процес поширення денглішу з роками дедалі прискорюється. Численні англіцизми та цілі фрази постійно потрапляють до мови, фактично пласт сучасної англійської стає частиною німецької мови. Варто зауважити, такому односторонньому запозиченню значною мірою сприяє спорідненість мов (германська група індоєвропейської мовної сім'ї). Проти надмірного вживання не німецьких слів, коли існують відповідні німецькі, є Спілка німецької мови (нім. Verein Deutsche Sprache), котра намагається зменшити постійний вплив денглішу на німецьку

громадськість, що вживає денгліш дедалі частіше. Незважаючи на це і німецькі рекламні плакати, написи, статті, і вся сучасна німецька мова переповнені англіцизмами.

До англіцизмів, що часто вживаються в німецькій мові належать як email, messenger, bag, laptop, так і фрази-кальки на кшталт «Liebe machen» від «you make love» [1, с. 40]. Можна навести кілька прикладів, коли англійські дієслова та іменники перейшли до денглішу: Wie im Meeting (англіцизм) mit den Consultants (англіцизм) besprochen, wird unsere Awareness Kampagne (англіцизм) dann nächstes Jahr gelauncht (денгліш). При фонетичній асиміляції англоамериканізмів можуть повністю зберігати свою вимову (Floating, Voucher, Overdraft, Swap, Swing, Switch), зазнавати часткової субституції (нім. Computer [kom'pju:ta] та англ. computer [kəm'pju:tə]), вимовлятися за фонетичними законами німецької мови (Bonus, Export, Konsols, Import), мати подвійну вимову (Budget з франц. та англ. вимовою) або належати до змішаного типу (пор. нім. Clerk [klark] та англ. clerk [kla:k] тощо). З погляду орфографічної асиміляції існують англоамериканізмів, які відповідають нормам німецької орфографії повністю або частково: Charter, Import, Export, Broker, Konzern, Test, Internet, Investment тощо, а також такі, які залишаються орфографічно оформленими за нормами мови продуцента: overdraft, breakevenpoint, terms of trade, cancelling, letter of credit. При морфологічній асиміляції англоамериканізмів засвоюються повністю (das Budget, der Trend, der Scheck, das Management, der Job, der Computer, der Chip, der Konzern, das Clearing, der Boom, der Swing) або зовсім не адаптуються до морфологічної системи німецької мови (letter of credit, fiscal policy, teamwork, terms of payment, cancelling, overdraft, demurrage, brand).

Отже, німецька, як і кожна інша розвинута мова, інтегрує нині багато нових слів з різних мов світу. Найбільш поширеною є тенденція до запозичень слів і виразів саме з англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березин К. С., Головин А. К. Общее языкознание. М. : Просвещение, 2000. 416 с.
2. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики: Локативность. Бытийность. Посессивность. СПб. : [б. и.] 1996. 243 с.
3. Гончаренко Л. О. Функціональний аспект запозичень. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство.* 2010. Випуск XXIII. Частина 4. С. 294 – 301.
4. Bild URL : <https://www.bild.de/> Sueddeutsche Zeitung
5. Bild URL: <https://www.bild.de/>
6. Langenscheidt, Grosswörterbuch Deutsch als Fremdsprache, Berlin, 2003. 1253 с.
7. Niebaum H., Macha J. Einführung in die Dialektologie des Deutschen. Tbingen, 2006. 228 с.

**ДІЕСЛІВНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНИХ ГОВІРКАХ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО НАРІЧЧЯ**
(на матеріалі уснопоетичних текстів
Електронного архіву українського фольклору)

У мові дієслово виконує домінуючу роль, яка зумовлена його семантичними функціями (зокрема широкими можливостями для опису життя в його розвитку й безперервному русі), морфологічними категоріями (час, спосіб, вид, особа, рід, число, перехідність/неперехідність) та синтаксичним вживанням. Дієслово кваліфікують як частину мови, що «найчіткіше протиставляється іменникові – класові слів на позначення предметів» [4, с. 217], як «центральної клас ознакових слів, що виражають дії, процеси та стани, виступають організаційним ядром елементарного простого речення, мають активну й широку валентність, найбільший набір морфологічних категорій і виконують в реченні основні формально-синтаксичні функції – присудка та головного члена односкладного речення» [4, с. 218].

Сучасний розвиток діалектології вимагає перегляду засад вивчення структурних рівнів говірок. Насамперед це стосується вибору джерел діалектографічного матеріалу, апробації різних методологічних принципів лінгвістичної інтерпретації говіркових елементів. У новітніх працях вектор наукового пошуку спрямовано на докладний аналіз явищ фонетичного, граматичного та лексичного рівнів крізь призму фольклорних записів. Етнографічні та фольклорні записи, в яких збережено й філологічно точно відтворено автентичне народне мовлення, уможливають висновок про доцільність їхньої наукової інтерпретації та кваліфікації з методологічних позицій діалектології.

«Для української діалектології, – на думку П. Ю. Гриценка, – як і для інших слов'янських, актуальними є проблеми: *що з усієї складної структури діалектної мови необхідно досліджувати, для чого і за допомогою яких дослідницьких прийомів і процедур* студіювати цей феномен» [1, с. 145]. Надійну матеріальну базу для аналізу діалектної лексики забезпечили фахово записані фольклорні тексти Електронного архіву українського фольклору [2] – спеціалізованого інтернет-комплексу для електронного розміщення і презентації фольклорних матеріалів з метою їх фахового дослідження та культурно-просвітницького використання (адреса сайту: <http://folklore-archive.org.ua/>). Електронний архів українського фольклору – перша в Україні спроба комплексного електронного архівування фольклорних реалій, здійснена в руслі кардинально нової філософії архівної праці, яка бачить архів традиційної культури не лише накопичувачем і надійним зберігачем духовних надбань народу, але також відкритим культурним інформаційним центром із вільним доступом (у мережі Інтернет) до архівних документів та широкими

можливостями ефективного оперування великими масивами джерельної інформації [2].

Мета дослідження – охарактеризувати тематичні групи дієслівної діалектної лексики на матеріалі уснопоетичних текстів Електронного архіву українського фольклору.

Семантичну підгрупу на позначення фізіологічних та психологічних процесів та станів репрезентують номінації: **залобтіти** – засвербіти, пор.: «*А бодай тя, старостучко, й залобтіло вухо, Я співаю, я вівкаю, й то ми в роті сухо*» [2]; **хорувати** – хворіти, пор.: «*Кажуть мені, що я хорую, Кажуть мені – лічитися. Кажуть мені, що я хорую, Кажуть – сухоти взялися*» [2]; **банувати** – сумувати, журитися, пор.: «*То я такі чари маю, що ми дала мати, На котрого ся подивлю, буде банувати*» [2].

Група дієслів руху та переміщення представлена номінаціями **пуццяти** – пускати, пор.: «*Єдну мати доню мала, Катеринов звала, Ой-йой-йой-йой-йой, Катаринов звала. А все доню Катерину на гульки пуццала*» [2]; **стритити** – зустріти, пор.: «*Ой ішла сирітка шугами, лугами, Стритив ї Господь Бог з двома ангелами*» [2]; **перестати** – перегородити дорогу кому-небудь, пор.: «*Пішла баба й на перець, Перестав бабу старець. Та й припер до диревця й розсипав до зиренця*» [2], пор. літ. **переставати** – 1. припиняти робити щось, виконувати якусь дію, займатися чим-небудь або виходити з якого-небудь стану; 2. затихати (про звуки, утворювані якою-небудь дією) [3, т. 6, с. 284].

Незначний обсяг репрезентантів, які номінують процеси мовлення людей та звуконаслідування тварин: **гойкати** – кричати; гукати; кричати **гой**, пор.: «*А ходила Гандзюнейка по горі І збирала фіявойки все собі. Та й збирала фіявойки злегойка, А за нею ї батейко си гойка*» [2]; **вівкати** – співати з вигуками; вигукувати звук **і**, пор.: «*А бодай тя, старостучко, й залобтіло вухо, Я співаю, я вівкаю, й то ми в роті сухо*» [2], «*Вівкай ци не вівкай, то ни вбзиванійко, Та я знаю дуже добре, шо ни коханійко. Вівкай чи не вівкай, я ся не вголошу, То я твою й перстенину на пальци не ношу*» [2]; **бляяти** – бекати, пор.: «*До кошари, бляючи, бляючи, Та за ними ладний легінь, в пищавку граючи*» [2].

Номінацію дій, які спричиняють зміни в об'єкті, вербалізує одиниця **сказити** – зіпсувати; розбити, пор.: «*То ня мати й породила та й сказала фляшку, Й то вна мене породила й на бідицю тяжку*» [2], пор. розм. **сказити** – зробити сказеним [3, т. 9, с. 243].

Систему назв на позначення впливу творять такі лексичні одиниці: **торносити, поторносити** – шарпати, пошарпати, пор.: «*[Василь] – файний хлопець, високо ся носить, Він не буде Марійку бити, хіба поторносит*» [2], «*Дує вітер, дує вітер, галузьом торносить, Загнівався мій миленький, чи ся перепросить*» [2]; **турмати** – термосити, трясти, смикати, пор.: «*Розплітай, братцю, косу Та не турмай по волосся. Бо мене мама годувала, Мене мама годувала, Та й ня не турмала*» [2]; **попукати** – постукати, пор.: «*Ой бо прийшов Якимойко до старшого брата Та й попукав у віконце, бо й замкнена й хата*» [2]; **видуркувати** – вистукувати, пор.: «*А я прийшла додомочку, ще'м не*

вспіла сісти – Свекра ходит, **видуркує**: «Йди дай волам їсти!» [2], «На ж тобі, сирітко, кидровий пруточок, Подуркай, попукай материн гробочок» [2]; **їмити** – спіймати, зловити, пор.: «То я пасла й коровиці та й тилитка грубі, То ня **їмив** пан лісничий у зеленім зрубі!» [2]; **зачирати** – зачерпати, пор.: «Йди, нивісто, по воду, Й по широкому броду. Ни повні **зачирай**, Сльозами доливай» [2]; **кулакувати** – бити кулаками, пор.: «Жибрак торбу вижебрує, А все Гандзю кулакує. Жибрак вижибрує торбу, А все Гандзю б'є й у морду» [2]; **перепудити** – перелякати, налякати, пор.: «Ни стій, милий, під віконцьом, бодай 'єс ся знудив, Ни теленай кожуцятъом, бо 'з ня **перепудив**» [2].

Для номінації елементів народної обрядовості використано словоформи **старостити** – бути весільним старостою, пор.: «Бодай і **старостив**, То я прийшла на висілля, то'з ня ни погостив» [2]; **віновити** – давати придане (віно), пор.: «Й би я знала, й молодийка, що піду за вдівця, То я би'м си **віновила** сухого ялівця. А за молодого, То би я си **віновила** жита зеленого» [2]; **дружбити** – бути головним розпорядником на весіллі, пор.: «А я дружба, й товаришу, й лиш би ми **дружбити**, А я тільки й ни **задружбив**, у пушки їмити» [2]; **ладкати** – співати весільних пісень, пор.: «Короваю, короваю, Музичийки ти грают. Музичиньки ти грают, А свашки ти **ладкают**» [2].

Поодинокими номенами представлено інші лексико-тематичні групи діалектизмів: **газдувати, газдовати** – господарювати, пор.: «З жінков било **газдувати**, гий, думо ж моя! Жінков било **газдувати**, ой та й дана-дана-дайна!» [2], «Вже наш син не прийде до нашої хати, Вже не бдеме разом усі **газдовати**»; **задубоніти** – затупотіти, пор.: «**Задубоніли**, загримотіли, штири коні на вборі. Заговорила, защебетала Маруся з татом в коморі» [2].

Залучений для дослідження фактичний матеріал підтверджує думку про наявність в мові фольклору вузькодіалектних елементів, а отже, є одним із аргументів на користь того, що фольклор репрезентує один із функційних різновидів діалектного мовлення. Електронний архів українського фольклору з погляду його обсягу, інформативності, достовірності, технічної якості вважаємо цінним надбанням української фольклористики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко П. Ю. Про один тип джерел сучасних діалектологічних студій *Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст* : тези доповідей Міжнародної конференції / за ред. П. Ю. Гриценка ; Інститут української мови Національної академії наук України. Київ: КММ, 2014. С. 145–154.
2. Електронний архів українського фольклору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://folklore-archive.org.ua/>.
3. Словник української мови : в 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 1–11.
4. *Теоретична морфологія української мови : Академічна граматики української мови* / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська ; за ред. члена-кореспондента Національної академії наук України Івана Романовича Вихованця. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.

СТРУКТУРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕКСТОВИХ ІНФОРМАТИВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Текст є однією з основних одиниць спілкування. Люди спілкуються не окремими словами і реченнями, а саме текстами. Поняття «текст» існує давно, але в термінологічному розумінні використовується порівняно недавно. Відтак проблеми вивчення тексту на цей час посідають значне місце у галузі лінгвістичних досліджень. Текст являє собою складне структурне і змістовне ціле, комунікативний потенціал якого набагато більший за сукупний зміст висловлювань, що входять до його змісту.

У реальній дійсності ми стикаємося з масою власне-текстів, які складаються тільки з одного речення і кваліфікація їх саме як текстів не підлягає сумніву. Дуже часто текстами, що представлені лише одним реченням, є віршовані твори. Віршами, що поєднують декілька строф, є епіграми, епітафії, посвяти, римовані написи на фотографіях і листівках, це і віршовані твори інших жанрів, написані різними авторами, які є вербалізованими однією фразою. Так, наприклад, рекламні щити містять інформативні повідомлення в одне речення: англ. *The Ministry of HEALTH warns that drinking alcohol is harmful to your health* – укр. *МОЗ попереджає: вживання алкоголю шкодить Вашому здоров'ю*. До того ж, функція тексту властива взагалі будь-якій синтаксичній одиниці, якщо вона являє собою той чи інший прагматично зорієнтований і завершений мовленнєвий твір.

Проблематичність тлумачення тексту полягає ще й у відсутності обов'язкових структурних параметрів тексту як синтаксичної одиниці, подібних, наприклад, тим, які характеризують словосполучення і надфразну єдність (два або більше повнозначних слова; два або більше речень, інтегрованих структурно, семантично та комунікативно). Отже, ця лінгвістична фігура в принципі може складатись із певної кількості і послідовності різних одиниць синтаксичного рівня структури мови. Диференціальні ознаки тексту полягають, мабуть, не в структурному його просторі, а в комунікативно-функціональному [1, с. 98]. І навіть коли текст структурно ідентичний реченню або надфразній єдності, він досить чітко їм протиставлений, істотно відрізняється від них. Ця відмінність полягає в тому, що по-перше, постаючи подібним реченню і складному синтаксичному цілому, текст продукується цілеспрямовано з орієнтацією на практичний результат як у своєму мінімальному обсязі, скажімо, однослівні написи типу англ. *EXIT* „ВИХІД” в залі кінотеатру, так і у вигляді твору будь-якої складності і обсягу. По-друге, текст, на відміну від інших синтаксичних одиниць, від речення і складного синтаксичного цілого зокрема, завжди є завершеним у певній комунікативній ситуації, тобто постає завершеним мовним твором. До вказівника з написом

англ. *EXIT* „ВИХІД” і до написаного на дверях трансформаторного приміщення попередження типу англ. *High voltage* «Висока напруга» додавати просто нічого не потрібно. Свою комунікативну і прагматичну функцію подібні мовні витвори реалізують у тому вигляді, в якому вже представлені своїми авторами або користувачами.

Нарешті, мовний ланцюг, якому призначено бути текстом і який таким і є за своєю суттю, з метою уникнення різночитань його прагматичної установки повинен бути певним чином маркованим як нормативний в суворій відповідності саме цій призначеній йому установці. І якщо фраза типу англ. *There's an angry dog in the yard* – укр. *У дворі злий собака*, що розглядається як речення, може бути трансформована у певну форму відповідної парадигми (англ. *There will be an angry dog in the yard* – укр. *У дворі буде злий собака*; англ. *There was an angry dog in the yard* – укр. *У дворі був злий собака*; англ. *There would be an angry dog in the yard* – укр. *У дворі буде злий собака*; англ. *Let there be an angry dog in the yard* – укр. *Нехай у дворі буде злий собака*), то ця сама фраза, яка функціонує як текст, написаний на воротах, при заданій їй прагматичній установці не може бути побудована ні в майбутньому або минулому часі індикатива, ні тим більше в умовному або іншому способі [2, с. 69].

Отже, необхідністю вивчення заявленого питання є всебічний розгляд проблеми текстотворення англomовних інформативних повідомлень із описом структурних та семантичних мовних чинників забезпечення зв'язності в межах останніх, що, безумовно, привнеситиме до викриття та розуміння адресатом комунікативно-прагматичної установки, закладеної автором у текстовому повідомленні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко А. П. Основи дискурсології : наук.-навч. вид. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
2. Лосева Л. Н. Как строится текст. Москва, 1980. 96 с.
3. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. Київ, 1986. 168 с.
4. Москальчук Г. Г. Структура текста как синергетический процесс. М.: Едиториал УРСС, 2003. 296 с.
5. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: „Довкілля-К”, 2010. 844 с.

ЖАНРОВА АДАПТАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Поширення закордонної аудіовізуальної продукції різної жанрової приналежності викликає особливу увагу спеціалістів до перекладу назв кінофільмів. Дослідники намагаються відповісти на запитання, якої стратегії дотримуватися та чи потрібно вдаватися до жанрової адаптації. Заявлене дослідження присвячене особливостям та труднощам застосування адаптації як способу перекладу залежно від жанру кінострічки.

Переклад назв кінофільмів, зокрема стратегія перекладу, є надзвичайно важливим питанням і постає однією з актуальних проблем, яку має вирішити перекладач з огляду на значний вплив іноземного кіно та потребу в приверненні відповідної уваги українського глядача. До розгляду проблематики перекладу назв кінофільмів зверталися А. В. Антропова, А. Д. Васильєв, В. О. Вострецова, З. В. Громова, В. В. Красних, О. В. Крисало, А. Д. Лішанський, І. Г. Мілевич, Ю. О. Приходько [1]. Однак попри дослідження, присвячені кінофільмам та кінотекстам, майже відсутні роботи, пов'язані з особливостями перекладу їхніх назв шляхом застосування жанрової адаптації, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Назва фільму має певну функцію стискання змісту усього фільму у коротку фразу [4, с. 76]. Тож перекладач має це враховувати для досягнення адекватності перекладу назв англійських фільмів. Серед засобів відтворення аудіовізуальної продукції все частіше зустрічається жанрова адаптація, за якої у перекладі задіяні мовленнєві одиниці, що кваліфікують належність кінопродукту до певного жанру. Компетентний перекладач повинен перекласти текст фільму якнайближче до оригіналу, але зробити його максимально зрозумілим для цільової аудиторії.

Об'єктом дослідження виступає аудіовізуальна продукція. Предмет – жанрова адаптація назв кінофільмів.

Назви кінофільмів являють собою передусім рекламні заголовки, основна мета яких – привернути увагу потенційної аудиторії, а саме тому перед перекладачем постає складне завдання – відтворити назву кінострічки іншою мовою, враховуючи соціокультурні особливості та жанрову приналежність, викликати зацікавленість телеглядача і спонукати до перегляду. Для цього, адаптуючи оригінальну назву фільму, перекладачеві необхідно зберегти прагматичний ефект, що не завжди є легким завданням через наявність у заголовку етномовного компонента, стилістичну різноплановість лексики, граматичні особливості мови джерела й мови-реципієнта тощо.

Мета дослідження – розкрити особливості та причини застосування жанрової адаптації як стратегії перекладу назв аудіовізуальної продукції.

Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: надати визначення жанрової адаптації; визначити роль адаптації при відтворенні назв певного жанру; проаналізувати важливість жанрової адаптації та з'ясувати, якими факторами зумовлена необхідність її застосування.

У першу чергу, глядач звертає увагу на назву кінофільму, а вже потім на його опис. Назва – найкраща реклама фільму, що вказує на жанр та сюжет кінострічки. Для влучного адекватного перекладу кінофільмів перекладач повинен проаналізувати сюжетну лінію та порівняти з назвою, встановивши мету та причину використання саме її. Тільки після аналізу контексту і доречно залученої трансформації або стратегії перекладу мета використання певної назви фільму буде досягнута.

Жанрова приналежність фільму – це розподіл фільмів за певними типами на основі їх стилю, форми або змісту [2, с. 2]. Дослідники помічають, що чіткої системи жанрового кіно на сьогодні не існує, оскільки вони стають менш визначеними та часто перетинаються.

Жанрова адаптація – це прийом застосування при перекладі мовних одиниць, які співвідносять назву фільму з певним жанром, так би мовити експлікують жанр.

Переклад як своєрідний тип міжмовної та міжкультурної комунікації має багатогранний характер і, відповідно, може оцінюватися з різних точок зору: з позиції відповідності оригіналу, з точки зору комунікативного ефекту, досягнутого за допомогою перекладу у плані прагматичної адекватності.

Назва будь-якого аудіовізуального продукту може бути перетворена на кінокомедію, трилер або детектив завдяки усвідомленому та цілеспрямованому використанню мовних та позамовних засобів створення потрібного ефекту, які становлять домінанту всього твору.

Зокрема, щоб досягти адекватності перекладу кінокомедії, недостатньо використовувати ті самі засоби у тому самому вимірі, що й у першотворі. У процесі перекладу кінокомедії може постати проблема неперекладності та безеквівалентності, передусім коли йдеться про культурно-специфічні реалії та національний гумор, які можуть здатися незрозумілими поза межами цієї країни у разі дослівного перекладу, тому перекладач може вдатися до застосування жанрової адаптації. Наприклад, назва кінокомедії *I Feel Pretty* в українському дубляжі відтворена як *Красуня на всю голову*, виходячи з чого глядачу стає зрозумілим, що кінострічка має гумористичний характер. Іншим прикладом є комедія *Just Go With It – Дружина напрокат, just go with it* може мати значення *просто змирися* або *просто йди з цим* (мається на увазі, що треба з цим жити) у різних контекстах залежно від способу перекладу, проте жоден із варіантів не є характерним для комедійних фільмів, а, навпаки, є притаманним протилежному жанру – драмі.

Жанрова адаптація комедійного або гумористичного кінопродукту може вимагати від перекладача варіативності перекладу одного висловлювання з мови оригіналу. Варіативна адаптація слова робить український переклад більш емоційним, звичним та смішним, адже глядачі очікують від комедійної

кінострічки дещо захоплююче та цікаве. Наприклад, *Dirty Grandpa – Хтивий дідусь* (*dirty – брудний*); перекладач не вдається до дослівного відтворення й звертається до прийому конкретизації, тим самим надаючи варіативний переклад *Непристойний дідусь*, а для адаптації до комедійного жанру виводить назву *Хтивий дідусь*.

При відтворенні комедійного жанру стає зрозумілим, що перекладач повинен володіти прийомами як соціокультурної, так і прагматичної адаптації до комедійного жанру.

Саме адаптація при перекладі дозволяє розуміти складову кіносюжету, отримувати додаткову інформацію з назви щодо жанру та аудиторії, на яку розрахована кінострічка. При перекладі фільмів жаху жанрова адаптація застосовується як з метою привернення уваги, так і з метою попередження щодо подій у кінострічці. Наприклад, *Alarmed – Корабель-привид*, дослівно перекладається як *Стурбований*, що не вказує на містичність і не містить додаткової інформації. Повна адаптація назви розкриває події, які відбуваються в сюжеті та вказує на жанр. *Ready or Not – Гра в хованки*, така назва більш конкретно визначає, про що йдеться у фільмі, може привернути увагу підліткової аудиторії, проте все ж попереджає щодо жанрової приналежності кінострічки. *The Boy – Лялька*, переклад еквівалентом *хлопець* може бути неправильно зрозумілим глядачами, проте акцентуючи увагу на конкретній сюжетній лінії, перекладач застосовує конкретизацію, пояснюючи, про що фільм розповідатиме, і асоціація ляльок із фільмами жаху одразу надає пояснення щодо жанру.

Переклад назв мультфільмів досить часто супроводжується смисловою або жанровою адаптацією, яка за допомогою заміни чи додавання лексичних елементів розширює (компенсує) смислову або жанрову недостатність дослівного перекладу [3, с. 69]. Наприклад, назва комедійного мультфільму *Peter Rabbit* в українському дубляжі звучить як *Кролик Петрик*, у той час як в російському кінопрокаті має назву *Кролик Питер*. З огляду на культурну та жанрову адаптацію український переклад є більш вдалим, адже зменшено-ласкава форма від *Петро* звучить більш комічно за *Питер*, тим паче, що таке ім'я незвичне для російських та українських телеглядачів. Мультиплікаційний фільм *Secret of the Wings* увійшов до українського кінопрокату під назвою *Таємниця магічних крил*, дослівно – *таємниця крил*, що передбачає неоднозначність тлумачення, тоді як український відповідник, доповнений прикметником *магічні*, одразу викликає асоціації з казкою. Іншим прикладом застосування стратегії жанрової адаптації є переклад назви мультиплікаційного фільму *Shark Bait – Наживка для акули: не дуже страшне кіно*, дослівно перекладається як *наживка*, проте з огляду на дитячу аудиторію перекладачі додали до назви гумористичне роз'яснення, тим самим повідомляючи, що цей мультфільм не належить до жанру жахів.

Таким чином, для адекватного відтворення назви аудіовізуальної продукції та досягнення потрібного ефекту перекладач мусить адаптувати заголовки до потрібного йому жанру, а також враховувати всі необхідні деталі,

які допоможуть йому в цьому. Перекладач звертається до стратегії жанрової адаптації, коли заголовок повинен поєднувати у собі привабливість для глядача та конкретну подію сюжетної лінії. Перекладач має правильно та обґрунтовано використовувати адаптацію під час перекладу, враховувати специфіку перекладу фільмів, адже вони поділяються на різні жанри та мають власні особливості перекладу. Незважаючи на різні стратегії та методи перекладу назв кінофільмів, широко вживається саме жанрово-сміслова адаптація.

Перспективним вбачається подальше дослідження стратегії жанрової адаптації, а зокрема її поєднання зі змістовою адаптацією та наведення класифікації використання характерних лексично-граматичних трансформацій з огляду на актуальність адекватного відображення при перекладі назв кінофільмів різних жанрів аудіовізуальної продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антропова А. В. Названия американских и российских кинофильмов. Екатеринбург, 2008. 217 с.
2. Жанры игрового кино. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 15.04.2020).
3. Милевич И. Стратегии перевода названий фильмов. *Русский язык за рубежом*. 2007. № 5. С. 23–34.
4. Слышкин Г. Г. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа). Москва, 2004. 153 с.

Ганна Долгих
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ВРАХУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ ВІДМІННОСТЕЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Розділові знаки існують у кожній мові, проте правила їх використання значно відрізняються. При перекладі текстів з англійської мови українською необхідно пам'ятати про різницю між правилами пунктуації, для того щоб виконати адекватний та граматично правильний переклад. Так, Н. С. Кочеткова досліджувала інтерференцію при пунктуаційному оформленні простих речень [2], а А. Є. Здражко виявила роль пунктуації при перекладі дитячої літератури [1]. Проте відмінності пунктуації існують у всіх типах речень.

Актуальність нашої теми зумовлена проблемою відмінностей у використанні пунктуації носіями англійської та української мов і тим, що деякі розрізнявальні правила не є чітко визначеними. Слід зауважити, що в англійській мові розділові знаки, зокрема коми, використовуються набагато рідше, ніж в українській мові, тому перекладач може автоматично їх вилучити.

Метою дослідження є визначення випадків, у яких використання або ігнорування розділових знаків може призвести до помилок, а також їх систематизація для подальшого використання, щоб запобігти виникненню помилок. **Завданнями** роботи є: визначити пунктуаційні відмінності на прикладі текстів та перекладів, що належать до ділового та науково-технічного стилів, адже вони мають чітко визначену структуру як у мові оригіналу, так і в мові перекладу; зіставити й систематизувати пунктуаційні відмінності; визначити висновки та перспективи дослідження.

Найчастіше помилки виникають при вживанні коми. В англійській, як і в українській мові коми стоять між однорідними членами речення, якщо між ними немає сполучника. Слід зауважити, що так звана «оксфордська» кома також ставиться в перерахуванні перед сполучником *and* для того, щоб запобігти неоднозначності переліку із більш ніж двох компонентів. В українській мові сполучника *та* або *і* достатньо, тобто кома не ставиться.

Розглянемо вживання коми у складнопідрядних реченнях. В англійській мові кома ставиться тільки у тих випадках, коли першою стоїть підрядна частина. При перекладі українською слід пам'ятати, що кома завжди ставиться між частинами складного речення, окрім таких випадків:

- коли підрядна частина речення починається з частки «не»;
- коли підрядна частина речення складається з одного слова;
- коли однорідні підрядні частини пов'язуються єднальним або розділовим сполучником [3].

Наприклад: *This is an area where governments, higher education institutions and stakeholders are shaping the landscape of higher education together.* – *Це простір, де уряди, заклади вищої освіти і стейкхолдери разом формують ландшафт вищої освіти* [5]. У тексті оригіналу кома перед *where* не вживалася.

Однаково в українській та англійській мовах кома ставиться у складних реченнях за наявності сполучників *and / та (і), but / але, for / бо, so / тому*.

В англійській мові вставні слова *moreover, in addition, however* та *nevertheless* завжди відокремлюються комами (як і багато інших) [4], але в українській мові їхні еквіваленти *причому, однак, проте* комами на початку речення не виділяються.

Кома ставиться перед прямою мовою після вставних слів, на відміну від української мови, де ставиться двокрапка. Необхідно пам'ятати, що при цитуванні та при прямій мові крапка та кома ставляться в лапках, а не після них. Однак у британському варіанті англійської крапка та кома можуть вживатися після лапок. Також відмінності між британським та американським варіантами є в порядку одинарних та подвійних лапок у випадку цитування у прямій мові. В українській мові лапки при цитуванні в прямій мові також мають бути різні, однак за жодних умов не одинарні. Наприклад:

Британський варіант	Американський варіант	Переклад українською
'Economic systems', according to Professor	"Economic systems," according to Professor	«Економічні системи», – за словами професора

<i>White, 'are an inevitable byproduct of civilization, and are, as John Doe said, "with us whether we want them or not"'</i>	<i>White, "are an inevitable byproduct of civilization, and are, as John Doe said, 'with us whether we want them or not.'"</i>	<i>Уайта, – «є неминучим побічним продуктом цивілізації та, як казав Джон Доу, "супроводжують нас, незалежно від того, хочемо ми цього, чи ні"».</i>
---	--	--

Приводом для помилки часто бувають дужки. Слід розрізняти дужки в англійській мові та їх використання. Дужки () використовують, щоб пояснити значення певного слова або фрази, а також прокоментувати вислів. Квадратні дужки, або клямри [] використовують для того, щоб зауважити важливість або думки автора у реченні. Фігурні дужки { } вживають для позначення групи номерів в математиці.

Правила пунктуації в англійській мові є менш чіткими й відмінними від правил їх уживання в українській мові. Порівняння випадків застосування розділових знаків в англійській та українській мовах доводить, що під час роботи над текстом перекладач не може спиратися на правила вживання пунктуації лише в одній із мов. Інакше може виникнути явище інтерференції, коли пунктуаційний знак пропускається або, навпаки, вживається надлишково за аналогією до однієї з мов. Отже, для того щоб забезпечити якісний переклад, необхідно володіти правилами пунктуації як вихідної, так і цільової мови.

Перспективою дослідження є аналіз особливостей вживання розділових знаків у художніх творах сучасних авторів, методи їх перекладу, а також їх вплив на емоційне забарвлення твору в мові оригіналу та мові перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Здражко А. Є. Роль пунктуації в перекладі дитячої літератури. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. 2011. Вип. 15. С. 68–74.
2. Кочеткова Н. С. Преодоление деструктивной интерференции при пунктуационном оформлении простого предложения в научно-техническом переводе. URL: <https://gramota.net/materials/2/2017/1-1/36.html> (дата звернення 07.02.2020).
3. Синявський О. Н. Норми української літературної мови. Харків; Київ: Література і мистецтво, 1931. 367 с.
4. Greenbaum S. A College Grammar of English. Longman, 1989. 352 p.
5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) URL: https://erasmusplus.org.ua/images/phocadownload/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення 06.02.2020).

СТИЛІСТИЧНА МАРКОВАНІСТЬ АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ ЕКСПРЕСИВНИХ ОДИНИЦЬ

При інтерпретації творів художнього дискурсу основним поняттям лінгвостилістики постає синонімія. Синонімічні експресивні засоби підсилення виразності змісту мовлення існують на всіх рівнях мови – фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному. Через це важливо розрізнити їх стилістичну маркованість на фоні співвідношення з кодифікованою літературною мовою. Як зазначив професор О.М. Мороховський, термін стилістична маркованість позначає, що один із елементів мовної опозиції передає додаткову інформацію, якої не має другий компонент, дарма що обидва позначають той же самий об'єкт концептуальної або реальної дійсності. При цьому слід брати до уваги, що стилістично марковані елементи кожного рівня мови перебувають в парадигматичних стосунках, створюючи тим самим експресивні засоби цієї мови [3, с. 183].

Академік Ю.Д. Апресян також звернувся до цього лінгвістичного явища, використавши поняття «шкала стилістичної маркованості». Вчений зазначив, що основні поділки цієї шкали по відношенню до нейтрального ядра лексикону мови складають дві групи: 1. слова високого стилю – архаїзми, варваризми, неологізми, терміни, поетизми тощо; 2. лексика низького стилю – розмовні слова, просторіччя, сленг, жаргон, брутальні, нецензурні, вульгарні слова тощо.

Всі слова високого стилю входять у межі літературної норми. Лексика низького стилю функціонує поза межами літературної норми [1, с. 10].

Перейдемо до більш детального розгляду слів високого стилю. Літературно-книжна лексика являє собою неоднорідні групи слів, що розрізняються за стилістичними функціями, які слова виконують у різних функціональних стилях. До них відносяться архаїчні слова, історичні слова, варваризми, терміни, літературні неологізми та поетизми. Всі ці групи слів набули своїх специфічних характеристик [2, с. 58].

Архаїзм (грец.) – слово або вираз, що застаріли та перестали використовуватися в звичайній мові. Найчастіше архаїзми використовуються в художній літературі як експресивні одиниці, що додають урочистості або реалістичного колориту при зображенні старовини.

До архаїзмів відносяться слова та вирази, що застаріли і не використовуються в сучасній мові тому, що мають відповідні сучасні синоніми. Наприклад, *whilsome – formerly; swain – peasant; methinks – it seems to me; yon – there; habit – dress; to trow – to think*, тощо.

Також до архаїзмів відносяться слова, що не мають синонімів, тому що вони позначають поняття, що випали з комунікації в сучасних суспільствах.

Наприклад, *gorget, mace, thane, yeoman, goblet, baldric* тощо. Ці слова не зникають зі словникового складу мови, вони тільки обмежені в своєму вживанні сферою історичних романів, нарисів і досліджень з історії відповідних періодів. Такі слова називаються історизмами.

Архаїзми та історизми часто вживаються в художніх творах для створення реалістичного колориту при зображенні старовини. У науково-історичному нарисі використання історизмів не несе будь-якої особливої стилістичної функції, бо вони виступають як певні терміни цієї галузі науки [2, с. 67 – 71].

Професор І.Р. Гальперін підкреслив загальновідомий факт, що більшу половину слів сучасної англійської мови складають слова романського та латинського походження. Багато з цих слів так міцно увійшли в словниковий склад англійської мови, що з точки зору сучасного стану мови вже не розглядаються як чужорідні. Наприклад, *table, chair, conversation, umbrella, telephone, television* тощо.

Інша річ – такі слова як *apropos, pas, bouquet, en route*. Незважаючи на те, що в обмежених сферах вживання ці слова використовуються часто, вони дотепер відчуються як іноземні запозичення, які не втратили свого іншомовного звучання та написання. Деяка частина таких іноземних слів виділяється в особливу стилістичну категорію, яка носить назву варваризмів. Це зазвичай слова, які існують в мові без потреби, так як мають точні еквіваленти (синоніми) в запозиченій мові. Як ілюстрації можна навести наступні варваризми і їх апробовані суспільним вживанням синоніми загальнолітературної мови: *chagrin (vexation); chic (stylish); bon mot (a clever or witty saying); chanteuse (a pop singer); c'est la vie (such is life)* [2, с. 71 – 75].

У функціональній літературно-книжній лексиці значне місце займає прошарок термінів. Терміни – це слова, які точно позначають поняття, пов'язані з розвитком науки, техніки, мистецтва тощо. Терміни позбавлені емоційного значення, хоча можуть в окремих випадках набувати в тексті певного емоційного забарвлення. Крім того, терміни характеризуються моносемантичністю. За своєю природою вони чинять великий опір процесу обростання додатковими значеннями.

Сфера вживання термінів – стиль наукової прози. Однак не слід думати, що терміни є приналежністю лише цього стилю мови. Вони широко використовуються в інших стилях мови, як, наприклад, в газетно-публіцистичному, художньому, офіційно-діловому тощо. Призначення термінів в інших стилях мови відрізняється від того, яке вони мають в науковій літературі. У стилі наукової прози терміни вживаються частіше для позначення нового поняття, що виникло в результаті досліджень або експериментів [2, с. 58 – 61].

Під неологізмами розуміють нові лексичні одиниці, що з'явилися в мові на даному етапі її розвитку. Вони позначають нові поняття, що виникли в результаті розвитку науки та техніки, нових умов життя, соціально-політичних змін тощо, або виражають існуючі поняття новими словами, створеними з

метою здійснення емоційно-стилістичних ефектів. Багато неологізмів з'явилося завдяки комп'ютерним технологіям.

Неологізми зазвичай утворюються за законами відповідної мови, за її продуктивними моделями словотворення. Однак літературно-книжні неологізми іноді створюються непродуктивними засобами словотворення. У таких випадках виразна дієва сила словотвірних засобів стає наочно відчутною. Самі засоби створення оказіональних слів тому виступають як стилістичні прийоми [2, с. 77-78]. Наприклад, «*Dr. Bester started out as a great teacher, but he has been soured by the trivia-in-triplicate which his duties impose*» (Bel Kaufman).

Особливу роль в літературній мові, в її літературно-книжному стилі виконують слова та фразеологічні сполучення, відомі під назвою поетизмів. Під це визначення підходять слова високого стилю, урочистого забарвлення. Термін *поетизм* вказує на обмеженість вживання таких слів певними стилями мови, а саме поезією і художньою прозою.

Наведемо декілька найбільш уживаних поетизмів англійської мови, відібраних професором І.Р. Гальперінім. Іменники: *billow (wave), swain (peasant), main (sea)*. Прикметники: *yon (there), staunch (firm), hallowed (holy)*. Дієслова: *quit (leave), fare (walk), trow (believe)*. Дієслова переважно вживаються в сильних формах минулого часу: *wrought (worked), bade (bid), clad (clothed)*. Прислівники: *haply (perhaps), oft (often), whilome (formerly)*. Займенники: *thee, ye, aught (anything), naught (nothing)*. Сполучники: *albeit 'although), ere (before) o'er (over)* тощо [2, с. 63].

Проілюструємо поетизмами силу вираження авторського бачення світу і призначення людини в ньому рядками з поеми Вільяма Блейка (*William Blake, 1757 – 1827*) «*Auguries of Innocence*»:

*To see a World in a grain of sand,
And a Heaven in a wild flower,
Hold Infinity in the palm of your hand,
And Eternity in an hour.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю. Д. Новый Большой англо-русский словарь в трех томах / Ю.Д. Апресян (общее руководство). М.: Русский язык, 1993. 832 с.
2. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 462 с.
3. Мореховский А. Н., Воробьева О. П. Стилистика английского языка. К.: Вища школа, 1991. 272 с.

КОМУНІКАТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ

Будучи одним із найбільш поширених засобів інформації, реклама розглядається як форма комунікації, як складова частина маркетингу і як засіб популяризації товару, ідеї, послуги. Рекламний текст визначається як мовленнєва діяльність, як спосіб досягнення певної мети, позначений безпосередньою орієнтацією на адресата. Прагматичні властивості тексту роблять його дискурсом, що дозволяє кваліфікувати його не просто як замкнену послідовність речень, а як замкнену послідовність мовленнєвих актів [2, 21].

Актуальним є прагмалінгвістичний підхід: дослідження залежності загальної мовної організації текстів від комунікативно-прагматичної мети, засобів реалізації в них текстових категорій, актуалізації структурних елементів. Теоретичною основою прагматичного аналізу рекламних текстів є теорія мовленнєвих актів.

Теорію мовленнєвих актів іноді критикують за те, що вона розглядає ізольовані, елементарні, іноді штучно створені висловлення. Однак дослідники приходять до думки, що мовленнєвий акт – найдрібніша одиниця спілкування, як правило, адресованого мовленнєвого виявлення, у якому мовець виражає свій комунікативний намір – мовленнєву інтенцію [3, 55]. Отже, наголошують, що цілісність мовленнєвого акту як предмета дослідження полягає в єдності мовленнєвої дії (локуції), мети (іллокуції) і спрямованості на результат – реакцію адресата (перлокуцію) [3, 330].

Дослідники звертають увагу на відповідність між типологією речень за метою висловлення та мовленнєвими актами: розповідні речення – констативи, питальні – квеситиви, спонукальні – директиви [1, с. 102]. Але якщо основою поділу речень є один критерій – мета висловлення, то основою виділення мовленнєвих актів, за Дж. Серлем, є дванадцять критеріїв (вимірів іллокутивної сили), а мета висловлення – лише один із них. Один із критеріїв Дж. Серля є суттєвим для рекламного дискурсу – іллокутивну силу висловлення спрямовано від слів до дійсності чи навпаки. Увагу до цього критерію зумовлено тим, що часто рекламні повідомлення не просто відтворюють реальну дійсність, а моделюють її, цьому активно сприяють, наприклад, комісиви – обіцянки, гарантування [4].

Отже, на прагматичному рівні цілісність рекламного тексту формується завдяки реалізації основної інтенції адресанта (основної ідеї рекламного звернення) за допомогою своєрідного поєднання мовленнєвих актів різних класів.

Проведений нами аналіз фактичного матеріалу дозволяє умовно поділити досліджені тексти на такі три групи: а) рекламні тексти, що складаються лише з одного типу мовленнєвих актів; б) рекламні тексти, що складаються з

мовленнєвих актів двох типів; в) рекламні тексти, що складаються з мовленнєвих актів трьох і більше типів.

Рекламні тексти, що складаються з трьох і більше типів мовленнєвих актів, є найскладнішими та найрізноманітнішими за своєю будовою. Наведемо приклад аналізу одного з таких рекламних текстів досліджуваного матеріалу, який за традиційними способами класифікації рекламних текстів за об'єктом реклами є товарним, за типом цільової аудиторії – орієнтованим на сферу бізнесу, за ЗМІ-рекламоносієм – телевізійним.

A handful of no regrets. Want a simple snack without the guilty aftertaste?

Make sure the art-smart, nutrient-rich California Almonds are always within reach. Just a handful a day can help you maintain cholesterol levels. Learn more about the power of a handful at AlmondBoard.com.

У даному тексті можна виділити наступні типи мовленнєвих актів: експресив «*A handful of no regrets*»; квеситив «*Want a simple snack without the guilty aftertaste?*»; директиви «*Make sure the art-smart, nutrient-rich California Almonds are always within reach*» та «*Learn more about the power of a handful at AlmondBoard.com*»; комісив «*Just a handful a day can help you maintain cholesterol levels*».

Поєднання у рекламному повідомленні директивів (спонукань) та комісивів (гарантувань) підвищують його експресивність. Стратегія інформування в цьому тексті виражена імпліцитно, а більше уваги привертається до спонукання до дії, надання певних гарантій. Така побудова відповідає головному прагматичному завданню реклами – поінформувати про товар, але вплив на адресата здійснюється, передусім, на емоційному рівні, додається певна гарантія, як зміниться життя адресата за умови придбання рекламованого товару. Таким чином, у покупця формується потреба придбати цей товар.

Використання квеситива у рекламі пояснюється тим, що автори намагаються наблизити текст до розмовних форм, таким чином полегшити сприйняття читача. Питання окреслює, формулює проблему, а інший мовленнєвий акт, приєднуючись, показує шлях, закликає до дії. Високий комунікативний потенціал квеситива підсилює маніпулятивний вплив на адресата.

У наведеному рекламному тексті яскраво використано можливості гумору для привернення уваги споживача – гра слів (каламбур): «*A handful of almonds*» спритним рухом рекламної думки перетворюється в метафору «*A handful of no regrets*». Завдяки введенню в текст оцінки (мигдальні горіхи – це корисний перекус) здійснюється прихований вплив на потенційного споживача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології : навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2006. 248 с.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонДУ, 2000. 662 с.
3. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации:

монографическое учебное пособие. К.: Брама, 2004. 336 с.

4. Серль Дж. Р. Что такое речевой акт. *Новое в зарубежной лингвистике* : Вып. 17. Теория речевых актов. М. : Прогресс, 1986. С. 151–169.

Катерина Дьомка
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Суспільно-політичні тексти завжди містять багато реалій. Для того щоб найкраще зрозуміти й найточніше відтворити їх зміст, треба знати, яке значення передає та чи інша етноспецифічна мовна одиниця в певному контексті. Особливі труднощі перекладу становить розуміння похідної семантики, що потребує значної уваги до експресивно-оцінного контексту вживання культурологічних слів-реалій.

Об'єктом нашого дослідження є лексичні одиниці на позначення специфічних понять суспільно-політичного устрою США. **Предметом** аналізу виступає переклад суспільно-політичних американських реалій українською мовою. Теоретичною й методичною основою нашого лінгвоперекладацького аналізу є праці таких видатних лінгвістів, як Р. П. Зорівчак [2], С. Влахов, С. Флорін [1], І. В. Корунець [4], Т. Д. Томахін [5], В. І. Карабан [3]. **Мета** роботи полягає в інтегруванні теоретико-методологічних підходів до дослідження іншомовних реалій у науково-практичний пошук оптимальних типових способів відтворення первинної номінації та похідних значень при перекладі американських суспільно-політичних реалій українською мовою.

Так, Р. П. Зорівчак [2, с. 91] привертає увагу до того, що у випадку реалій доречно говорити не про переклад у буквальному розумінні, а лише про віднайдення семантико-стилістичного відповідника або про трансляційне перейменування реалій. Автор виділяє два способи трансляційного перейменування: транскрипцію та переклад (у широкому значенні). Переклад включає в себе гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, комбіновану реномінацію, калькування (повне й часткове), міжмовну транспозицію на конотативному рівні, метод уподібнення, віднайдення ситуативного відповідника (контекстуальний переклад), контекстуальне тлумачення (інтерпретація реалій). Розглянемо відповідні приклади.

Терміном «транскрипція» позначають віднайдення якомога точнішого відповідника через запис звучання слів (у тому числі реалій) мови-джерела графемами мови-сприймача, наприклад: *Pluralism depends in part upon socioeconomic cleavages in the community being represented by separate leadership groups* [6]. Реалія *pluralism* перекладається українською мовою як *плюралізм*. У сучасній соціології вона тлумачиться як ознака найвищої форми демократії,

при якій політична влада виконується протидіючими та урівноважувальними одна одну політичними партіями.

Гіперонімічне перейменування, зазначене Р. П. Зорівчак як досить поширений вид перекладу реалій, пов'язане із засадними поняттями лексичних трансформацій, категоризацією денотата, визначенням ізоморфізму частини й цілого, генералізацією [2, с. 105]. У прикладі *Members of the counterculture said anything their parents ate must be bad* [6] українським відповідником американської реалії *counterculture* може бути *контркультура*. Але цей переклад має нейтральне значення і не несе національних рис, властивих слову *counterculture*. *Counterculture* – це особлива культура, яка створювалася в 1960-і роки у США та Європі тими, хто відкидав культурні цінності та критерії існуючого суспільства.

Описовий переклад (за Р. П. Зорівчак, дескриптивна перифраза) застосовується, коли потрібний високий ступінь експліцитності у процесі перекладу. Наприклад: *The 96th Congress, which couldn't finish its business before Election Day, couldn't finish its lame-duck session on time either* [6]. У цьому випадку реалія *lame-duck* має значення *той, що втратив колишній вплив, занепалий*. Виступаючи у ролі іменника, реалія може передаватися як *особа*, або *країна, що втратила колишній вплив*, або як *банкрут*.

Комбіновану реномінацію Р. П. Зорівчак визначила як, найчастіше, транскрипцію з описовою перифразою, що вважається ефективним, хоча й багатослівним способом максимально адекватної передачі семантики реалій, зв'язаним з лінійним розширенням тексту [2, с. 122]. При перекладі суспільно-політичних реалій цей спосіб не поширений: *Contract is now used as a legitimate promise to perform, with no bride implied. A contract is not a "deal"; a deal clearly implies a two-way transaction, while contract is merely an assignment accepted with no specific return favor demanded* [6]. Реалія *contract* має переклад *контракт* і означає домовленість про політичну або ділову послугу, обіцянку.

Під калькуванням розуміємо особливий вид запозичення, коли структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються поелементно матеріальними засобами мови-сприймача. Наприклад: *European head-hunters typically stalk their prey buy telephone. They seldom write and never show up at a candidate's current place of employment* [6]. Реалія *head-hunter* перекладається як *мишлицець за кадрами, вербувальник кадрів*.

Розглянемо транспозиція на конотативному рівні, наприклад: *And today, the rags-to-riches American dream remains a potent draw for many foreigners* [6]. Українським відповідником *American dream* є *американська мрія*, тобто це довершені американський спосіб життя, американська культура та суспільство. Ця реалія може також означати ідеали демократії, рівності та свободи, на яких побудовані США. Український відповідник передає лише денотативне значення, але ніяких конотативних асоціацій не спроможний у нас викликати.

Метод уподібнення, зазначає проф. Р. П. Зорівчак, полягає у відтворенні семантико-стилістичних функцій реалії мови-джерела іншомовним аналогом – реалією мови-сприймача. Наприклад: *Late one hot muggy evening the newly*

nominated Democratic Candidate for President was returning home... The time of his return had been made public, so the small airport stood empty and silent save for the "advance team" and a handful of local volunteers [6]. Реалія *advance team* перекладається як *група людей під час виборчої кампанії, яка повинна першою прибути на місце виступу кандидата та підготувати його (місце) відповідним чином*.

Контекстуальне тлумачення реалій Р. П. Зорівчак визначає як вид відтворення семантико-стилістичних функцій реалій, який нерозривно пов'язаний із цілісністю тексту й полягає в роз'ясненні суті реалії в найближчому контексті. Наприклад: *There is simultaneous "brain-drain" inside the United States, with thousands of scientists and engineers moving back and forth like particles in an atom* [6]. У цьому випадку реалія *brain-drain* перекладається як *відплив мізків*. Тобто мається на увазі від'їзд вчених, фахівців та інших творчих працівників до інших країн, де надаються кращі умови для праці.

Розглянемо також поняття «ситуативний відповідник»: *Tree-term Democratic Congressman Christopher Dodd, 36, painted archconservative James Buckley, 57, as a carpetbagger and easily defeated the former New York Senator's bid to become the first man ever elected to the Senate from two different states* [6]. У прикладі реалія *carpetbagger* має значення *мешканець одного штату, який висуває свою кандидатуру в іншому*.

Усі зазначені способи перекладу реалій потрібно розглядати щодо того, який із них найбільш доречний у ситуації, що становить контекст для розуміння певної реалії. Тобто що сприяє найбільш повному, доцільному сприйняттю перекладу та дасть можливість найточніше розкрити значення реалії. Вибір прийому залежить від таких аспектів, як: характер тексту, значущість реалії в контексті, тип самої реалії, словотворчі можливості мов оригіналу й перекладу, країнознавчі фонові знання читача перекладу.

Вибір способу перекладу залежить, насамперед, від контексту, в якому реалія вжита, а також від типу самої реалії. Щодо відтворення похідного значення, то можна зробити такі висновки: по-перше, відповідність означуваного й означального у висловлюванні фактично реалізується в його змісті, у взаємодії сигніфікативного і денотативного значень; по-друге, ступінь відповідності цих значень як системотворчий принцип композиції певного рівня системи мови встановлює позиційні відношення знаків і їхню потенційну вагомість щодо мовлення; по-третє, взаємодія мовного (семасіологічного) і мовленнєвого (сміслового) значень здійснюється при подвійній знаковій номінації.

Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні способів запозичення реалій-неологізмів з англійської мови українською на основі уваги до лінгвостилістичних складових значень таких мовних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Влахов С. Флорин С. Непереводимое в переводе: монографія. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Высшая школа, 1984. 416 с.

2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львівському держ. ун-ті, 1989. 216 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. II: Лексичні, термінологічні та семантико-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова Книга, 2001. 314 с.
4. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов: навч. посіб. Київ: Либідь, 1995. 239 с.
5. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы. Москва: Высшая школа, 1988. 238 с.
6. Трофимова З. С. Dictionary of New Words and Meanings = Словарь новых слов и значений в английском языке. Москва: Павлин, 1993. 304 с.

Валерія Єлісеєва
Науковий керівник – доцент Суховецька Л. В.
м. Бахмут

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ СОМАТИЗМОМ *HEART*.

Відомо, що виникнення фразеологічних одиниць здебільшого зумовлене самобутністю народів. Вони також відображають національну специфіку мови. Оскільки людина – це істота вербальна, то не можна заперечувати її безпосередній вплив на мовні процеси. У минулому люди співвідносили явища навколишнього світу з частинами свого тіла, а згодом, використовуючи їхні переносні значення, передавали свої почуття, емоції тощо. Згодом такі дії знайшли своє відображення у фразеологічній лексиці, використовуваній і по сьогоднішній день, тож дослідження антропоцентричного підходу лінгвістики, який вивчає зв'язок мови та її носіїв, наразі залишається досить актуальним.

На нашу думку, антропоцентризм є найбільш вираженим у межах фразеологічних одиниць. Метою цієї праці є аналіз семантичних особливостей перекладу англійських фразеологічних одиниць із соматизмом *heart* українською мовою. Перед початком дослідження доцільно визначити значення вживаної термінології. Відповідно до академічного тлумачного словника, фразеологізм – це усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів [1].

Алефіренко М. Ф. послуговується терміном фразема й визначає його як структурно аналітичний мовний знак, семантично цілісний і синтаксично неподільний, який утворюється внаслідок інтегративної дифузії лексичних і граматичних значень свого вільно-синтаксичного генотипу. Фразема зумовлена процесами вторинного семіозису [2, с.4].

Наступним кроком є з'ясування терміна соматизм. У широкому значенні соматизми – це засоби позначення явищ, що мають відношення до сфери тілесності. У більш вузькому значенні соматизмами називають будь-які значущі ознаки, положення або рухи тіла людини [3; 4]. У запропонованому

дослідженні інтерес сфокусовано на соматизмі *heart*, тож має сенс відстежити дефініцію та етимологію цього слова в різних мовах.

Згідно з даними етимологічного словника Г.А. Крилова, серце – це спільнослов'янське слово, що має індоєвропейську природу; слово серце походить від тієї ж основи, що й слово середина: первісно – «те, що знаходиться у центрі» [5]. Звернувшись до англійського етимологічного словника, ми можемо дослідити природу походження лексеми: первісно це староанглійське слово *heorte*, що, зі свого боку, походить від протогерманського *hertan*, яке перекладається як серце, груди, душа, дух, воля, бажання, сміливість, розум, інтелект. Коли ж ми говоримо про саме визначення цього слова, то доцільно звернутися до академічних тлумачних словників української та англійської мов. Там ми бачимо, що надаються схожі трактування, три з яких виглядають таким чином:

1. Центральний орган кровоносної системи у вигляді м'язового мішка, ритмічні скорочення якого забезпечують кровообіг (у людини – з лівого боку грудної порожнини).

2. Це орган людини як символ зосередження почуттів, настроїв, переживань і т. ін.

3. Ласкаве звертання до кого-небудь [7].

Тож очевидно, що, окрім суто медично-біологічної сфери, слово *серце* широко використовується в багатьох інших тематиках. Саме його полісемія зумовлює поширеність лексеми як складової фразеологічних одиниць.

Часто *серце* слугує уособленням душі, емоцій, оскільки саме серце фізично відображає зміни стану людського організму під час емоційних переживань. Якщо ми говоримо про такі емоції, як страх, паніка, тривога та жах, то в українській мові існують такі фразеологізми: *серце завмерло*, *серце захолинуло*. В англійській мові цим фразеологізмам відповідають вислови *sb's heart is in his/her mouth* (це означає сильне нервово напруження) та *nearly/almost have a heart attack* (що означає сильну емоційну реакцію на якусь несподіванку).

Говорячи про почуття горя щодо себе або оточуючих, варто згадати фразеологізм: *серце кров'ю обливається*, якому дослівно відповідає англійська версія *heart bleeds for sb*; *розбите серце*, що також має рівноцінну англійську ідіому *broken heart*; проте вислову *sob your heart out* відповідає український фразеологізм *виплакати усі очі*. Тобто остання пара показує, що тут існує мовний паралелізм: око – серце. Також очевидною є ментальна різниця у сприйнятті людьми різних національностей якихось емоційних переживань. У той час, коли англословне населення переживає трагедії глибоко у душі, у самому серці, наші співвітчизники воліють не ховати почуття всередині, а відкрито їх проявляти.

Також дослівний переклад мають фразеологізми *a heart of gold* (золоте серце), *a heart of stone* (камінне серце), *heart and soul* (душею і серцем), *put your heart and soul into sth* (вкласти душу та серце), *take sth to heart* (сприймати близько до серця), *your heart's desire* (за покликом серця), *a heavy heart* (з

тяжким серцем), *come from the heart* (їде від серця). Тобто у цих випадках ми розуміємо, що українськомовне та англomовне населення однаково асоціюють та співвідносять фразему серце з:

- такими матеріалами, як золото і камінь, переносячи їхні властивості дорогоцінності або твердості, непохитності та холодності.
- супутником людської душі у вираженні особистістю свого ставлення до чогось, у той час як душа, зі свого боку, означає саму сутність людини, осередок її єства.
- вмістилищем або джерелом емоцій.

Як було зазначено вище, досить часто англійська лексема *heart* співвідноситься у межах фразеологічних одиниць з українським словом душа. Це простежується в ідіомі *your heart isn't in it* або рівнозначній їй *not have the heart (to do something)*. Обидві ідіоми мають аналог *душа не лежить (до чогось)*. Виразу *young at heart* відповідає *молодий душею*, а вислови *bare your heart (оголиту душу)* або *from the bottom of your heart (з глибини душі)* використовують для характеристики найщиріших намірів.

Цікаво, що англійській ідіомі *lose your heart to sb* відповідає схожа українська версія *втрати розум (від кохання)*. Ми бачимо, що коли йдеться про любовні почуття, в англійській мові провідне місце у формуванні крилатих висловів займає серце як орган, що уособлює зосередження почуттів. Українська мова, зі свого боку, показує, що людина, закохавшись, певніше втратить здатність ясно мислити.

Якщо ми говоримо про спорідненість інтересів та точок зору, то варто згадати фразеологізм *after your own heart*. В українській мові немає цілком рівнозначного еквівалента цієї фрази, проте існує схожий фразеологізм *два чоботи – на одну ногу*. Обидва вирази стосуються теми подібності та поділу інтересів, проте якщо в англійській мові фразеологізм є позитивним або нейтральним, то наведений український вислів має здебільшого негативне забарвлення.

Коли ми хочемо виразити свою вдячність, то в українській мові, окрім звичних слів подяки, з'являються побажання якихось благ, часто пов'язаних з релігійною тематикою. Наприклад, фраза *бережи тебе боже* в англійській загальноживаній мові немає дослівного фразеологічного аналогу. Існуюча фраза *bless your heart* є усталеним висловом, що також торкається теми благословення, проте не прямо, а опосередковано. Варто зауважити, що обидві фрази не є атрибутами спілкування виключно віруючих людей. Також слід зазначити, що в українській мові той, хто каже цю фразу, через звертання до співбесідника звертається і до вищих сил з проханням захисту цієї людини. В англійській же мові фраза звернена не до так званого виконувача цього благословення, а вказує саме на об'єкт побажання.

Таким чином, можна зробити висновок, що англійська лексема *heart* має більше значень, ніж українська *серце*, оскільки в українській мові не завжди можна підібрати рівнозначні еквіваленти. Найчастіше англійська лексема в українській мові відображається за допомогою слів *душа* та *дух*. Проте не

можна заперечувати, що в обох мовах антропоцентричний підхід є чітко вираженим і простежується у багатьох групах фразеологічних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua/>
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища школа. 1987
3. Білоноженко В. М., Винник В. О., Гнатюк І. С., Горобець В. Й., Дятчук В. В., Забеліна В. П. ... Юрчук Л. А.. Фразеологічний словник української мови. (Т. 1-2). Київ, Україна: Наукова думка. 1993. С. 795–798.
4. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. Россия, Москва: Высшая школа. 1985. С.103–110.
5. Этимологический онлайн-словарь русского языка Крылова Г. А. URL : <https://lexicography.online/etymology/krylov/> (електронний ресурс).
6. Cambridge dictionary URL : <https://dictionary.cambridge.org/search/english/?q=heart> (електронний ресурс).
7. Etymology dictionary URL : <https://www.etymonline.com/search?q=heart> (електронний ресурс).

Артем Желєзнов
Науковий керівник – доцент Сердюкова Л.І.
м. Бахмут

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЦІЛОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

У сучасних лінгвостилістиці та когнітивній стилістиці широко використовується термін актуалізація / висунення (*foregrounding*). «Актуалізація (лат. *aktualis* – діяльний) це реалізація можливостей мовних одиниць відповідно до стилістичної мети спілкування: семантико-стилістичне наголошення, змістове виокремлення мовних одиниць за несподіваними мовними зв'язками» [1].

Авторами розробки методології висунення у 1916-1920 р.р. були теоретики художньої мови російського товариства ОПОЯЗ: В.Б. Шкловський, Б.М. Ейхенбаум, Ю.Н. Тинянов, М. Трубецької, Роман Якобсон тощо. У 1926-1952 р.р. продовжили розробку теорії висунення вчені Празької лінгвістичної школи: В. Матезіус, Б. Гавранек, Й. Вахек, Ян Мукаржовський разом із М. Трубецьким і Романом Якобсоном. Саме Ян Мукаржовський сформулював значення терміна як «художньо мотивоване відхилення від норми, як функціональну систему засобів вираження, яка служить певній меті» [3].

Стилїстика декодування / сприйняття школи І.В. Арнольд трактує актуалізацію як засіб формальної організації тексту, що звертає увагу читача на

певні елементи повідомлення, які встановлюють відповідні семантичні відносини між елементами одного або різних рівнів наративу [2, с. 62-63].

Серед багатьох типів актуалізації І.В. Арнольд виділяє як головні конвергенцію (*convergence*), зчеплення (*cohesion*) та ошукане очікування (*defeated expectancy*). Названі типи висунення професор І.В. Арнольд лаконічно трактує на прикладах, які були наведені в наукових працях видатних американських теоретиків феномена актуалізації, та доповнює їх своїми спостереженнями.

Наприклад, М. Ріффатер визначив і ввів у науковий обіг термін типу актуалізації – *конвергенція* (*convergence*), що позначає зближення слів і підрядних речень змістовного висловлювання, скорочення відмінності між ними. Для ілюстрації науковець використав речення з роману Г. Мелвіла «Мобі Дік»: «*And heaved and heaved, still unrestingly heaved the black sea, as if its vast tides were a conscience*» [4, с. 64].

Поняття та термін *зчеплення* (*cohesion*) були окреслені С. Левінім (*S. Levin*) як поява та повтор схожих елементів у схожих позиціях цілісного тексту. Наприклад, слова Отелло: «*I kissed thee ere I killed thee*» [4, с. 66].

Тип висунення *ошукане очікування* (*defeated expectancy*) був розтлумачений і введений в науковий обіг як термін Романом Якобсоном (*R. Jakobson*). Особливо часто цей тип висунення використовували в англійській поезії Джон Байрон, Томас Еліот, Джон Мільтон, Едгар По, Вільям Шекспір тощо. І.Р. Гальперін, вважав, що ефект ошуканого очікування спричиняє перекручення суб'єктивного сподівання читача тексту. Наведемо приклад:

*Though the night was made for loving,
And the day returns too soon,
Yet we'll go no more a-rowing
By the light of the moon.* (G. Byron)

У прозі, наприклад, О. Генрі регулярно застосовував тип актуалізації ошукане очікування наприкінці своїх оповідань.

Таким чином, доходимо висновку, що проаналізовані три типи висунення підсилюють виразність, емоційність і образність художнього мовлення.

Актуалізація на рівні тексту.

Висунення також зазнають всі текстові категорії. Деякі з них стають очевидним фактом при першому контакті читача з текстом. Інші потребують особливої уваги. Проте всі вони мають матеріальне вираження в композиційних елементах мовної структури твору. Першими знаками тексту є його назва і назви окремих глав, які займають сильні позиції. Сильною позицією є також початок і кінець тексту. Структурна цілісність тексту тісно пов'язана з його завершеністю в сильних позиціях, тобто на початку і в кінці. Розуміння при читанні в значній мірі спирається на розподіл усіх прогнозувань. Тому сильна позиція на початку тексту дає перший поштовх для налаштування читача.

Назва і початок дають загальне уявлення про ситуацію, про яку йтиметься в повідомленні, та про систему кодів, у яких вона закодована: вони

направляють виникнення асоціацій і орієнтують читача, як повніше декодувати повідомлення.

Професор В.А. Кухаренко підкреслює, що заголовок виконує своє основне призначення лише у зв'язку із завершеним твором, який передає головну ідею автора. Авторське формулювання концепту міститься лише в заголовку. З цього виходить, що головною функцією заголовка є актуалізація концепту цілого твору [5, с. 90-96].

Декодування художнього тексту за допомогою лексичного аналізу. Тематична сітка.

Методика декодування художнього твору базується на положенні, що семантично, тематично та стилістично важливими є значення слів, які повторюються в тексті. Особливо важливі рідкісні слова та слова в незвичайних сполученнях.

Згідно з теорією інформації, найбільш інформативні словесні елементи низької передбачуваності. Якщо якесь слово, що розглядається в тексті, має зв'язки з одним і більше слів у інших реченнях, таке слово можна вважати тематичним. І якщо поява цього слова підкреслюється стилістичними прийомами або групою прийомів, тобто конвергенцією, воно має стилістичну функцію в тексті. Повторення в тексті семи цього слова в інших словах складають його тематичну сітку. Значення слова або слів в заголовку можуть бути в різних відношеннях з цілим текстом. Це може бути вставне слово, узагальнююче, пояснювальне.

І.В. Арнольд підкреслила, що в системі мови кількість сем, тобто тих елементарних значень, із яких складаються лексичні значення слів, обмежена, вони підпорядковуються певній ієрархії. Семи, що повторюються в тексті, складають його тематичну сітку [2, с. 131-136].

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуалізація. Стилiстичнi термiни. СЛОВОПЕДІЯ. URL: <http://slovopedia.org.ua/37/53392/251327.html>. (дата звернення 20.04.2020).
2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. (Стилистика декодирования). М.: Просвещение, 1990. 302 с.
3. Долгов К.М. Ян Мукаржовский. URL: <https://iphlib.ru/library/collection/newphilenc/document/HASH0c180701923b861163380c> (дата звернення 20.04.2020).
4. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / 5-е изд., стер.; по изд.: М.: Наука, 1981. М.: URSS, 2007. 139 с.
5. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. М.: Просвещение, 1988. 192 с.

КЛІШЕ В АНГЛОМОВНІЙ ДІЛОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ: ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ З УРАХУВАННЯМ РІЗНИХ ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У всі часи ділова комунікація була однією з найважливіших складових людського життя, головним засобом взаємодії і важелем впливу одних суб'єктів комунікативного акту на інших. Досліджуючи особливості відтворення англomовного офіційно-ділового дискурсу українською мовою, слід зазначити, що дискурс є специфічною одиницею, що належить до вищого рівня мови та складається з пов'язаних за змістом речень. Характерною рисою англійського ділового листа є вживання стандартизованих кліше, які мають прагматичну спрямованість і слугують реалізації категорії ділової ввічливості. Існування подібних форм висловлювань значно полегшує переклад ділової мови та процес спілкування.

Актуальність цієї теми стає очевидною після опрацювання сучасних досліджень у діловій сфері. Мовні кліше залишаються малодослідженими. Зацікавлення проблематикою кліше можна прослідити як у вітчизняних, так і в зарубіжних лінгвістів; це, зокрема, З. Гур'єва, М. Котюрова, О. Кубрякова, Ю. Матюхіна, Д. Розенталь, Т. Зоріна. **Мета** роботи полягає в дослідженні кліше, наявних у діловому англomовному дискурсі, та визначенні труднощів, які зазнають мовознавці під час перекладу.

Тексти ділових документів вирізняються серед текстів інших стилів своєю стандартизованістю, стабільністю і консервативністю, тож у перекладі документації не місце альтернативному тлумаченню чи нечіткості. Працюючи з перекладами офіційно-ділових текстів, необхідно правильно декодувати текст мови оригіналу в мову перекладу, вміти визначати ключові терміни, працювати з лексикографічними джерелами, знати термінологію та відтворювати стильові риси оригіналу.

Так, Т. Зоріна запропонувала класифікацію кліше [2, с. 163–172] за різними ознаками: 1) за ознакою розташування; 2) за ознакою ввічливості; 3) тематичні. Проілюструємо приклади кліше за ознакою розташування: *the purpose of this contract, I have to inform you, we look forward to your reply, this Agreement is executed in two copies, accepted and agreed*. Ввічливе кліше являє собою коректне звертання та прощальну фразу, які характерні для всіх ділових документів. Такий вид кліше, з одного боку, має офіційний характер, а з іншого, – емоційний, з демонстрацією поваги: *yours faithfully, very truly yours, we are such obliged to*. Тематичні кліше являють собою найчисленнішу групу, тому що спрямовані не на адресата, а на ситуацію. Розглянемо детальніше групування кліше за тематичними ознаками [1, с. 45]:

Тематична ознака	Приклади кліше
Замовлення	<i>With reference to the catalogue you sent us we wish to place the following order. – Ми хотіли б зробити таке замовлення, посилаючись на каталог, який Ви нам надіслали.</i>
Пропозиція	<i>Based on your annual requirement of...items, we can make the following offer. – Виходячи з Вашої щорічної потреби в...одиниць, ми можемо зробити Вам таку пропозицію.</i>
Претензія	<i>We regret that we must place the entire shipment at your disposal. Please let us know how you wish to dispose of same. – Нам шкода, але ми мусимо повернути Вам вислані Вами товари. Просимо повідомити нас про те, як Ви пропонуєте розпорядитися вантажем.</i>
Запит	<i>We are above all interested in information regarding the solvency and credit rating of the company. – Особливо нас цікавить інформація щодо платоспроможності фірми.</i>
Повідомлення	<i>We wish to inform you that your order dated...has been shipped today. – Ми хочемо повідомити Вас, що замовлення від...було відвантажено сьогодні.</i>
Вибачення	<i>We offer our apologies for the delay in delivery. – Ми просимо вибачення за затримку в поставці.</i>
Прохання	<i>We shall be obliged if you will inform us... – Ми були б вдячні, якби Ви повідомили нам...</i>

Треба констатувати, що для ділових листів характерні нейтральні шаблони, як *with regard to*, і розмовні, як, наприклад, *as a matter of fact, a sort of*. Деякі кліше називають «сигналами», тому що вони являють собою маркери змісту: *it is understood that, according to our deal, in consideration* [2, с. 106].

Труднощі перекладу кліше, що містять, наприклад, інтернаціональну лексику, полягають в тому, що перекладач, перебуваючи під враженням знайомої графічної форми слова, нерідко порушує норми мови перекладу. Для того щоб здійснити вдалий переклад, необхідно звернути увагу на переклад кліше зі словами, що мають широкий діапазон значення. Утворюючи словосполучення, вони ускладнюють роботу перекладача, бо переклад кожного разу потребує пошуку нових еквівалентів, тож запам'ятовування готових кліше є вирішенням складного завдання. Наприклад, кліше зі словом *meaningful*. Його значення добре відоме навіть перекладачу-початківцю. Складність полягає в тому, що кліше *meaningful* володіє виключно широкою смугою значень. *Contacts* (корисні контакти), *dialogue* (плідний діалог), *talks* (конструктивні переговори), *attitude* (розумне ставлення). Наведемо приклад кліше з таким поширеним словом, як *gap*. Використання слова *gap* стало характерним для англійської мови. Словосполучення при цьому мають різні еквіваленти: *gap* (криза довіри), *gap* (фінансова криза), *gap* (відмінність в рівнях розвитку), *currency gap* (нестача валюти), *availability gap of goods* (нестача товарів).

Тож значення словосполучення можна легко встановити з його складових частин: **communication + gap**, тобто буквально *комунікаційний розрив*.

Оскільки буквальна передача значення не відповідає вимогам перекладу, перекладачеві необхідно цілісно переосмислити словосполучення. Користуючись прийомом смислового розвитку, можна запропонувати таку закономірну відповідність, як: *нездатність зрозуміти один одного, розбіжність (у поглядах), проблема розуміння, відсутність розуміння*.

Галузь вживання слова *action* значно розширилася. Наприклад, *man of action* (людина справи), *group* (група, що здійснює будь-які заходи), *action committee* (комітет дії), *action plan* (план заходів), *time for action* (пора дії) [4, с. 6].

Слово *commitment* добре відомо всім знавцям англійської мови. Потрібно звернути увагу на те, що в багатьох ситуаціях мається на увазі не просто властиве слову значення «зобов'язання», а більш загальне, сучасне значення. Наприклад, *commitments* (грошові зобов'язання), *meet commitments* (виконувати зобов'язання), *to financial discipline* (рішучість дотримуватися фінансової дисципліни), *to be committed to one's job* (бути відданим роботі) [4, с. 7].

Ще один приклад, *do their own thing*, що можна перекласти дослівно як *робити свою справу*. Головна задача перекладача полягає в тому, щоб підібрати стилістично точний варіант, запропонувавши, наприклад, такий переклад: *займаються своїми справами*. *Do one's own thing* являє собою фразеологічне кліше, яке поширене в сучасній англійській мові в США і може використовуватися в різних мовних ситуаціях [4, с. 6]. Наведені вище приклади доводять, що перекладач час від часу потрапляє у випадки, коли в мові перекладу неможливо знайти словникову відповідність, яка б зберігала образну сторону англословного кліше. Фрази-кліше в загальному арсеналі мовних засобів ділового спілкування займають особливо важливе місце. У сучасному мовознавстві роль кліше та їх особливості недостатньо досліджені.

Можна констатувати, що для ділових текстів характерне використання кліше, які полегшують процес спілкування. Це пояснюється тим, що існують вимоги до ділового дискурсу презентувати матеріал логічно. Ф. Беллард виступав проти так званих «декоративних» кліше і заохочував використовувати «корисні» кліше, мета яких прискорити побудову речення [5]. З цього можна зробити висновок, що ділова лексика складається саме з корисних кліше. **Перспективу** дослідження вбачаємо в подальшому вивченні лінгвостилістичних особливостей перекладу мовленнєвих кліше в англословній офіційно-діловій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деловая переписка на английском и русском языках. 4000 стандартных фраз и выражений, 100 образцов деловой переписки по тематическим разделам. Будапешт, 1996. 400 с.

2. Драбкина И. В. Прагмалингвистические аспекты письменного делового общения (на материале англоязычных текстов контрактов и деловой корреспонденции): автореф. дисс. ... канд. фил. наук. Самара, 2001. 15 с.
3. Зорина Т. П. Лингвистическая характеристика современной немецкой коммерческой корреспонденции как жанра деловой прозы. 233 с.
4. Корбалевиц А. Д. Роль кліше при усному перекладі. Мінськ, 2012. 9 с.
5. Partridge E. A Dictionary of Clichés. London, 1980. 261 p.

Ярослава Захаркіна
Науковий керівник – викладач Безсонова А. С.
м. Бахмут

ЗАСОБИ ПОЯСНЕННЯ В СТРУКТУРІ НАУКОВО- ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

Науково-популярний дискурс – це різновид дискурсу, поєднання наукового і популярного дискурсу. Його метою є надання наукової інформації особі, яка не має певних навичок для сприйняття наукового тексту.

Науково-популярний дискурс – це об'єкт дослідження достатньої кількості лінгвістів, окрім того, за останні роки він став майже найпопулярнішим об'єктом дослідження серед науковців. Інформація у науково-популярному дискурсі спрямована на певного адресата з позиції конкретного адресанта. Далі адресант диференціює отриману інформацію з певної теми та доносить її реципієнту. Спосіб дискурсу є власне функція, що виконується через вживання мови для досягнення тієї чи іншої мети, формально-змістовна організація тексту, канал його репрезентації (усний або письмовий), його комунікативна мета (спонукання, переконання, пояснення тощо).

Науково-популярний дискурс може бути представлений як сукупність текстів, властивих одній сфері спілкування, з урахуванням екстралінгвістичних факторів, адресантно-адресатної взаємодії, комунікативних установок [4].

Також важливо зазначити, що науково-популярний дискурс спрямований на велику кількість читачів та слухачів, це свідчить про те, що автору потрібно докладати більше зусиль для зацікавлення аудиторії, використовувати засоби популяризації інформації, актуалізувати більшу кількість емоційних та експресивних мовних засобів та інші ключові моменти, які націлені на пояснення інформації.

До провідних моментів науково-популярного дискурсу, які допомагають поясненню інформації належать:

- наочність;
- точність викладу;
- повнота викладу;
- переконливість;

- логічна послідовність і структурованість тексту;
- прагнення до об'єктивності;
- експресивність і виразність (образність);
- ясність і дохідливість (доступність, зрозумілість);
- традиційність;
- деталізація;
- діалогічність [2].

Крім усіх вищезазначених засобів і прийомів, які стосуються тексту, автор може графічно змінювати форму тексту. Це може бути: підкреслення, виділення, відокремлення. Ці прийоми застосовуються, щоб зазначити точності та зробити матеріал зрозумілим. Серед таких прийомів спостерігаються:

- графічне виділення частин тексту. Зазначимо, що це є засобом популяризації. Цей прийом використовує в монографії С.П. Мясоєдов. Автор, для виділення головних ідей, застосовує такий графічний прийом, як рамки.

- використання схем, діаграм, графіків та інших засобів узагальнення, які служать унаочненню, ясності і дохідливості.

Окрім того, використовуються також графічні прийоми, щоб зацікавити читача та викликати справжній інтерес у аудиторії.

Повний та неповний лексичний повтор виконує характеризуючу, пояснювальну, емоційно-експресивну функції для створення посилення і наростання, а також створює експресивність і виразність тексту, наприклад:

*(People everywhere are confronted with three sources of challenge. **They** have relationships with other people, such as friends, employees, customers and bosses. **They** must manage time and ageing. And **they** must somehow come to terms with the external nature of the world, be it benign or threatening) [6, с. 26].*

Антитеза – це протиставлення слів, протилежних за своїм змістом. Антитеза протиставляє об'єкти, явища, ознаки за контрастом. Це дозволяє зрозуміти глибину й силу тексту та підкреслити відмінності, що теж допомагає осягненню сутності аналізованих явищ. Антитезу автор використовує в тексті для створення експресивності і виразності, оперує нею як інструментом переконання. Окрім того, за допомогою антитези він пояснює сутність аналізованого явища, підкреслює точність викладу. Наприклад:

1. *(I defended the Republic as a **young man**; I shall not desert her now that I am **old**. (Cicero, 2nd Philippic, 2.118)) [1].*

2. *(There are two “pure” yet alternative types of judgment. **At one extreme** we encounter an obligation to adhere to standards which are universally agreed to by the culture in which we live. “Do not lie. Do not steal. Do unto others as you would have them do unto you” (the Golden Rule), and so on. **At the other extreme** we encounter particular obligations to people we know. “X is my dear friend, so obviously I would not lie to him or steal from him. It would hurt us both to show less than kindness to one another”) [6, с. 31].*

Окрім усіх зазначених засобів, для розкриття пояснень в структурі науково-популярного дискурсу використовуються переважно такі методи: приклади, наведення порівнянь і аналогій, авторські коментарі, введення

термінів і їх дефініцій, вступні слова зі значенням пояснення, уточнення, виділення жирним курсивом фраз, лексичні повтори і графічне виділення найбільш важливої інформації, вставні конструкції зі значенням уточнення, прямий порядок слів, використання комплексу питання-відповідь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антитеза. *Вікіпедія* – вільна енциклопедія. URL : <https://en.wikipedia.org/wiki/Antithesis>
2. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов. 4-е изд., испр. и доп. М.: Флинта: Наука, 2002. 384 с.
3. Гурочкина А. Г. Понятие дискурса в современном языкознании. *Номинация и дискурс: межвузовский сборник научных трудов* / Отв. ред. Л. А. Манерко. Рязань: Изд-во РГПУ, 1999. С. 12—15.
4. Маевский Н. Н. Особенности научно-популярного стиля: дисс. канд. филол. наук: 10.02.01. Ростов-на-Дону : Ростовский государственный университет, 1978.
5. Разинкина Н. М. Функциональная стилистика английского языка: учеб. пособие для ин-тов и фак. ин. яз. М.: Высш. шк., 1989. 182 с.
6. Trompenaars F., Hampden-Turner C. *Riding the Waves of Culture. Understanding Cultural Diversity in Business*. London, 1997.

Диана Исмагилова
Научный руководитель – профессор Габидуллина А. Р.
г. Бахмут

СРАВНИТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ КОНЦЕПТА «ДОМ» В РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ

Для того чтобы построить сравнительную модель репрезентации концепта «дом» в русском и английском языках, следует начать с исследования значений слов, отраженных в словарях. Проанализировав всю семантику этого слова, отраженную в Толковом словаре русского языка [1], а также в словаре английского языка [5], можем заметить, что представления о слове «дом» в русской и английской лингвокультурах во многом отличаются. Первые значения, данные в словарях, схожи, но в русском языке ЛЗ шире, так как в англоязычном словаре уточняется, что слово обычно используется по отношению к жилому зданию, в котором проживает одна семья. В русском же языке это может быть любое жилое строение: многоквартирное здание, частный дом, барак и т.д.

В целом в английском языке понятие шире. Большинство значений слова «дом» в русской лингвокультуре связано с жильем, тогда как в английском представлены разнообразные, не связанные между собой, значения: ‘часть

театра, кинотеатра, концертного зала', 'жанр современной электронной музыки', 'группа студентов' и т.д.

Теперь рассмотрим этимологию ключевого слова в русском и английском языках [4; 7]. Мы видим, что оба слова имеют совершенно разное происхождение; кроме того, английское слово «house» этимологически имеет оттенок значения 'убежище, укрытие', и, предположительно, связано с корнем слова hide – 'прятаться'. Русское слово «дом» корнями восходит к греческому слову со значением 'строить', и в его этимологии не наблюдается связи со значением укрытия.

Для определения ядра номинативного поля концепта и его парадигматики с помощью словарей подберем синонимы, антонимы, паронимы и т. д.

Онлайн-словарь синонимов русского языка предлагает 95 синонимов к нашей лексеме

«Дом» - конкретное существительное, следовательно, антонимов не имеет. В русском языке также не существует к нему омонимов и паронимов.

Определим партонимы слова *дом*: стена, крыша, пол, комната, фундамент, окно, дверь и т.д. «Дом» является гиперонимом по отношению к словам *квартира, коттедж, особняк, вилла, иглу, мазанка* и т.д.

Теперь выстроим синонимические, партонимические и родо-видовые отношения ключевого слова в английском языке.

В словаре синонимов английского языка насчитывается около 65 синонимов к слову «house», т. е. на 30 единиц меньше, чем в русском.

Так же, как и в русском языке, мы не можем подобрать антонимы, омонимы и паронимы к слову «house».

Партонимы слова «house»: wall, door, window, room, roof, floor и т.д. *Flat, mansion, igloo* и др. являются гипонимами слова «house».

Исследовав парадигматику номинативного поля концепта «дом» в русском и английском языках, можем сделать вывод о том, что они почти не имеют различий. В русском языке синонимическая парадигма шире, чем в английском, но в остальном лексическая парадигматика сохраняется в обоих языках.

А теперь рассмотрим концепт «дом» в художественных текстах русской и английской литературы.

В народной традиции дом – не только жилое пространство человека, но и символ семейного благополучия. Дом противопоставлен внешнему миру, таким образом, является исходной точкой освоения пространства человеком.

В повести Шмелёва «Человек из ресторана» (1910) поиски блудного сына осложнены тем, что важнейшая исходная точка, Дом, к которому заблудшему нужно вернуться, изначально отсутствует. Герои повести всю жизнь пребывают в ситуации бездомья, находясь в состоянии блуждающей души. И только чудесное спасение сына Колюшки «манифестирует важнейшую мысль христианской антропологии: у веры, милосердия и любви к ближнему нет объяснения, все это дается не за что-то, а есть состояние возрастающего

человеческого духа. Именно так происходит переворот в душе героя, его истинное возвращение в Дом Отца моего». [2]

В поэме А. С. Пушкина «Цыганы» рассматривается тема одиночества, как бы объясняющая, мотивирующая появление героя бездомного, в душе которого есть желание счастья, но нет тех корней, той привязанности к родному «гнезду», которая составляет нравственный стержень человека. Однако героям А.С. Пушкина свойственно стремление к поиску самого себя, и это вызывает симпатию к ним и вселяет надежду на то, что обретение «своего» Дома возможно. Заключительные строки поэмы об отсутствии счастья у цыган и о том, что «всюду страсти роковые», подчеркивают лишь то, что жизнь сложна для всех, но это не мешает людям оставаться «робкими и добрыми душою».

Для анализа концепта в англоязычной художественной литературе обратимся для начала к произведению Памелы Трэверс «Мэри Поппинс». В данном произведении дом выглядит особенно красивым в тяжелые времена, когда нависают опасности и появляются тревоги. Почти каждый житель дома остро чувствует связь с домом, переживает за состояние дома. Для них этот дом – самый лучший, несмотря на то, что этому дому нужен ремонт. Любить то, что есть и ухаживать за этим – вот важная идея, которая отражена в «Мэри Поппинс».

Рассмотрим повесть Фрэнсис Элизы Бернетт «Таинственный сад».

Лексема *house* проявляется в следующих коннотациях:

1) Взаимосвязь внешнего облика дома и внутреннего мира героев произведения (как развернутое олицетворение). Прилагательные, послужившие для описания дома и владельца этого дома синонимичны. Именно поэтому в данном контексте передается смысл взаимодействия хозяина дома с самим домом. «*He lives in a great, big, desolate old house in the country and no one goes near him. He's so cross ... and he's horrid*».

2) Состояние одиночества и заброшенности

Ф.Э. Бернетт рассказывает нам грустную историю о маленькой девочке Мэри 10 лет, которая в какой-то момент, оставшись без родителей, вынуждена была отправиться из Индии в Англию к своему дяде. «*The house was perfectly still*».

3) Отсутствие чувства безопасности и защищенности

Как известно, одна из главных функций дома – это обеспечение защищенности, надежности для всех его жителей. Однако ребенок не только не чувствует себя защищенным, но и чувствует себя одиноким и брошенным всеми. «*...she felt that there was no knowing what might happen in a house with a hundred rooms nearly all shut up—a house standing on the edge of a moor.*»

Итак, сопоставив концепты «дом» в русской и английской лингвокультурах, мы можем сделать вывод о том, что русский «дом» и английский «home» имеют древнейшее происхождение, высокую частотность употребления, а также очень широкую семантику, которая, однако, различается в двух языках. Так, семантика русского «дома» значительно шире семантики английского "house", который, несмотря на дополнительные значения в словаре, используется в первую

очередь для описания внешнего вида жилища. Однако в отличие от английского "home", который имеет более эмоциональную коннотацию, неся информацию о внутреннем мире дома, жильцах, их укладе и образе жизни, русский "дом" значительно реже употребляется в значении родины.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка. 4-е изд. М.: А ТЕМП, 2006. 944 с.
2. Параскева Е.В. Мотив дома в дореволюционном творчестве И.С. Шмелева. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. В 3 ч. Тамбов, 2017. Ч. 2. № 6. С. 41-45
3. Тихонов А. Н. Словообразовательный словарь русского языка: В 2 т. 3-е изд., испр. и доп. М. "Русский язык" 1985. Т. 1.854 с
4. Школьный этимологический словарь русского языка : Происхождение слов / Н.М. Шанский, Т.А. Боброва. 3. изд., испр. М. : Дрофа, 2000. 398,
5. Macmillan Dictionary and Thesaurus: Free English Dictionary Online. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.macmillandictionary.com/>
6. Merriam-Webster Online: Dictionary and Thesaurus. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.merriam-webster.com/dictionary>
7. Online Etymology Dictionary. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.etymonline.com/>
8. Thesaurus.com. [Электронный ресурс]. URL: <http://thesaurus.com/browse/love>

Діана Ісмагілова
Науковий керівник – ст. викладач Корольова О.Ю.
м. Бахмут

АНТРОПОНІМИ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Фразеологічні одиниці, що містять власні назви, мають велике значення у спілкуванні, де вони є ознаками культурної, мовної, географічної, етнічної та соціальної ідентичності. Вони можуть дати уявлення про взаємодію культури і мови у фразеології. Як зазначає Тейлор [2, с 27], власні назви мають тенденцію бути культурно навантаженими і можуть нести конотації міжнародного, національного або місцевого характеру. Вони спостерігаються в численних фразеологічних одиницях біблійної, міфологічної, народної культури тощо.

За лексичним значенням виділені фразеологізми, до складу яких входять антропоніми, топоніми, міфоніми. Найбільша група представлена фразеологічними одиницями з компонентами-антропонімами.

Дослідженням антропонімів займалися М. Баскаков, В. Бондалетов, С. Зінін, О. Полякова, О. Реформатський, О. Суперанська, О. Трубачов.

Актуальність нашої роботи обумовлена тим, що на сьогодні недостатньо вивчено особливості функціонування антропонімів у складі фразеологізмів англійської мови.

Матеріал дослідження складають фразеологічні одиниці англійської мови, до складу яких входять антропоніми. **Об'єктом** дослідження є фразеологічні одиниці англійської мови. **Предмет** дослідження – антропоніми у складі фразеологізмів англійської мови.

Метою роботи є дослідження фразеологічних одиниць з антропонімами. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **задачі**:

- 1) розглянути фразеологічні одиниці англійської мови;
- 2) виділити фразеологізми, до складу яких входять антропоніми;
- 3) визначити головні ознаки цих фразеологічних одиниць.

Антропоніми називають, але не приписують ніяких властивостей. Незважаючи на те, що антропоніми відносяться до найменування людей, вони дають надзвичайно складний спектр категорій імен, що пов'язано з історією культури, особливостями психології людей, з традиціями тощо. Вони мають понятійне значення, в основі якого лежить уявлення про категорії, класи об'єктів. Цьому значенню притаманні такі ознаки:

1) вказівка на те, що носій антропоніма – людина: *happy as Larry* – ‘щасливий як Ларрі’, на сьомому небі від щастя; *live the life of Riley* – ‘жити життям Райлі’, мати розкішне життя.

2) вказівка на приналежність до національно-мовної спільності: *David and Jonathan* – нерозлучні друзі; *let George do it* – нехай інші це роблять.

3) вказівка на стать людини: *Tom Tiddler's ground* – місце легкої наживи.

У значенні англійських власних імен присутні в більшості випадків всі три ознаки, в значенні прізвищ – тільки перша і друга ознаки. Оскільки набір можливих ознак дуже обмежений, виходить, що на загальномовному рівні багато антропонімів мають узагальнено-предметне значення, тому як диференціюючі ці ознаки виступають не стільки для окремих імен, скільки для великих груп антропонімів. Однак в мовній практиці антропоніми поступово знаходять здатність до більш точної ідентифікації людини. Тому виділяють індивідуальні та групові антропоніми [2, с 81].

а) індивідуальні антропоніми: *the admirable Crichton* – ‘незрівнянний Крайтон’, вчений, освічена людина; *clever Dick* – молодець; *John Hancock* – власноручний підпис.

Різновидом фразеологізмів, що входять в цю групу, є фразеологічні одиниці, один з компонентів яких являє собою ім'я власне, що історично походить від імені певної особи, з яким пов'язана поява даної фразеологічної одиниці.

б) групові антропоніми: *Box and Cox* – люди, що займають приміщення по черзі; *to astonish the Browns* – кинути виклик суспільній думці; *Dr. Jekyll and Mr. Hyde* – людина, яка має дві особистості: добру та злу.

Однією з основних рис, що характеризують фразеологічні одиниці з компонентом-антропонімом, є семантична спаяність компонентів, що дозволяє

їм виступати єдиною семантичною одиницею мови, яка виражає єдине поняття предметності. При цьому семантична структура фразеологізмів, що виражає предметність, різна [2, с 81].

Висновки: розглянувши фразеологічні одиниці, до складу яких входять власні імена та прізвища людей та виділивши їх основні ознаки, можна зробити висновок про різноманіття таких фразеологізмів. Фразеологічні одиниці з власними іменами та прізвищами відображають культурний та історичний розвиток англійського народу, його побут і традиції, роблять англійську мову більш виразною. Поширеність фразеологічних одиниць з антропонімами в англійській мові дала можливість виділити їх основні риси. Варто виділити такі групи фразеологічних одиниць, до складу яких входять індивідуальні та групові антропоніми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кругликова, Е.А., 2013. *Лексикология английского языка*. Учебно-методическое пособие. Электронное издание. Красноярск: СФУ.
2. Кучешева И. Л. Лексико-семантический анализ имен собственных в составе английских и русских фразеологических единиц: лингвокультурологический подход // *Иностранные языки в школе*. – 2008. – No 5. – с. 81– 84
3. McMordic M. *English idioms and how to use them* / M. McMordik // London. — 2006.
4. Taylor 2002 – John Taylor, *Cognitive Grammar*, Oxford: Oxford University Press.

Людмила Калюжна
Науковий керівник – доцент Андрущенко В. О.
м. Бахмут

МОВНІ КОГЕЗІЙНІ МАРКЕРИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «КОХАННЯ» В АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНЬОТЕКСТОВІЙ ЄДНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. ЛОНДОНА «МАРТІН ІДЕН»)

Художній текст створюється для того, щоб об'єктивувати думку автора, втілити його творчий задум. Носіями художньої інформації в тексті можуть бути будь-які його елементи, зокрема – концепти. Художній концепт передає і охоплює художню картину світу, відтворену у художньотекстовому цілому.

Відтак, актуальність дослідження визначається необхідністю дослідження художнього концепту як засобу формування й компонування художньотекстової єдності, структурно-сислової зв'язності останньої.

Процес сприйняття тексту також може розглядатися як комунікативний процес, а намір адресата (читача) стати його учасником відображено в

текстовій категорії прийнятності. Категорії інтерпретування, ситуативності та прийнятності в сукупності репрезентують психолінгвістичний аспект сприйняття тексту і співвідносяться з адресатом (читачем), у той час як інтенціональність є співвіднесеною з адресантом (автором) тексту і передбачає наявність авторської інтенції [3].

Поняття концепту та мовних засобів його вербалізації у художньому творі є тісно переплетеним із проблемою кваліфікування провідних ознак тексту, серед яких – зв'язність і цілісність, що забезпечують структурну, смислову та комунікативну текстову організацію.

Текст по суті не є автономним і не є самодостатнім – він основний, але не єдиний компонент текстової (мовно-мисленнєвої) діяльності. Складність структурної, семантичної та комунікативної організації тексту, його співвіднесеність як компонента літературно-естетичної комунікації з автором, читачем, обумовленість дійсністю і знаковий характер є причиною множинності підходів до його вивчення [6].

На думку Л. Г. Бабенко, цілісність тексту слід співвідносити з планом змісту [1]. У концепції О. І. Москальської цілісність (когерентність) не обмежується областю сенсу, а є одночасно смисловою, комунікативною і структурною [5]. Т. В. Крашеніннікова підкреслює, що повтор відображає системність структурних зв'язків, визначає якісну своєрідність тексту, виступає найважливішим принципом його організації [2].

Практична та теоретична значущість дослідження полягає в тому, що знання особливостей функціонування когезійних маркерів вербалізації концепту є необхідним для вирішення цілого ряду теоретичних і практичних завдань: пізнання загальних закономірностей структурно-смислової організації зв'язного художньотекстового цілого, вдосконалення методів дослідження художнього тексту в аспекті стилістичного та концептуального аналізу.

Зреалізований аналіз текстотвірних компонентів, що забезпечують його цілісність і зв'язність на лексичному рівні, засвідчує, що мовними когезійними маркерами зчеплення реченнєвих елементів у рамках художньотекстового утворення постають саме рекурентні лексеми (повна, часткова, субституційна рекурентність), яким властива висока експресивність, стійкість, ідіоматичність, яскраво виражена авторська приналежність, що утворюється за законами авторського волевиявлення. Саме повторювані лексичні одиниці здебільшого відповідають за тематично-інформативну наповненість та ідейно-смислову вичерпність художньотекстового цілого.

Наведемо приклад вербалізації концепту «КОХАННЯ» в аналізованій художньотекстовій структурі у межах надфразної єдності:

англ. *His very love elevated her above all classes. She was a being apart, so far apart that he did not know how to draw near to her as a lover should draw near. It was true, as he acquired knowledge and language, that he was drawing nearer, talking her speech, discovering ideas and delights in common; but this did not satisfy his lover's yearning. His lover's imagination had made her holy, too holy, too spiritualized, to have any kinship with him in the flesh. It was his own love that thrust*

her from him and made her seem impossible for him. Love itself denied him the one thing that it desired (7, с. 44).

Тематично споріднені і частково повторювані лексичні одиниці англ. *love* „кохання”, англ. *lover* „коханець”, англ. *lover's yearning* „бажання коханця”, англ. *lover's imagination* „уява коханця”, англ. *any kinship with him in the flesh* „ніякої інтимної близькості з ним”, англ. *desired* „бажав” утворюються навколо концепту «КОХАННЯ», чим забезпечують структурно-сміслову інтегрування компонентів речень у рамках надфразної єдності.

Рекурентність ідентичних або частково повторюваних одиниць спрямована, як правило, на розвиток теми. У більшості випадків вона навмисно викликає деяку психологічну затримку в розвитку сенсу, здійснювану з метою концентрації уваги адресата на найбільш важливому моменті змісту.

Отже, дослідивши лексичну структурну влаштованість аналізованого художньо-текстового утворення, доходимо висновку, що вербалізація концепту «КОХАННЯ» забезпечувана переважно тотожними (ідентичними), частковими, субституційно-перифрастичними, синонімічними, антонімічними повторами, які у свою чергу формують провідні тематичні поля, тематичні групи, номінативні ланцюги, смислові пучки на позначення цього концепту, що постає можливим за умови мовного вияву категорії зв'язності у корелятивному співвідношенні із категорією цілісності в межах художнього твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа: Учебник для вузов. М.: Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2004. 464 с.
2. Крашеніннікова Т. В. Повтор як художній засіб в українській літературній казці XIX століття. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Філологічні студії. 2010. Вип. 5. С. 172–180.
3. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. М.: Искусство, 1970. 384 с.
4. Матвійчук Т. П. Таксономія текстових категорій. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Серія: Філологічна. 2012. Вип. 31. С. 71–74.
5. Москальская О. И. Грамматика текста : учеб. пособ. М.: Высшая школа, 1981. 183 с.
6. Шевчук Л. Лінгвістичний, семіотичний і герменевтичний підходи до визначення тексту. *Українська мова і література в школі*. 2014. № 6. С. 38–41.
7. London J. Martin Iden : [novel]. London : Macmillan and Company Edition, 2004. 367 p.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОЦІЇ «ANGER / ГНІВ» АНГЛОМОВНИМИ СОМАТИЧНИМИ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ

Вияв людиною емоцій є невід'ємною частиною комунікативного акту. Комунікація являє собою, у першу чергу, обмін емоціями. При цьому емоції можуть слугувати поштовхом до початку спілкування, його переривання або припинення. Відповідно, дослідження емоцій є актуальним з позиції прагматики, наприклад, ведення конфліктного / безконфліктного діалогу або впливу мовця на слухача.

На думку вчених, емоції виражаються певною інтонацією, специфічними лінгвальними засобами, до яких належать вигуки, емоційно-оцінні лексичні одиниці, емотивні типи речень. Вираження емоцій завжди пов'язане з мовленням людини, яка переживає або оцінює. В емотивних реченнях мовець сам може описувати свої емоції [2, с. 87].

Емоція визнається як відчуття, яке мотивує, організовує і спрямовує сприйняття, мислення і дії [4, с. 16]. Під емоційними реакціями розуміється емоційний стан мовця в конкретному комунікативному акті [3, с. 4].

Досліджуючи тексти художніх творів, науковці виокремлюють емотивність як текстову категорію. Важливим складником цієї категорії є опис емоцій і емоційних станів персонажів художнього твору. З метою інтенсифікації зображення емоцій, автори текстів послуговуються фразеологічними одиницями із соматичним компонентом. Фразеологи визначають їх як двовершинні фразеологізми, ключовим компонентом яких є соматизм (назва частини чи органу тіла людини). Розглянемо, як пресупозитивна семантика соматичних фразеологізмів імплікує емоцію «гнів» і проаналізуємо функціонування цих одиниць у тексті.

Обрана для аналізу емоція гнів має негативну конотацію і належить до групи негативних емоцій. Поняття «anger/гнів» синонімічне поняттям «обурення» та «злість». Гнів може бути зумовлений особистою образою, обманом чи іншими моральними причинами, особливо якщо вони несподівані для суб'єкта [5, 165-166].

Людина у гніві відчуває себе роздратованою, у неї «кипить кров», цей стан супроводжується різким почервонінням («палаючий гнів») або ж збліднінням шкіри, напругою м'язів шиї, обличчя та рук, пальці стискаються в кулак. М'язи чола зсуваються всередину і вниз, надаючи особі похмурого і загрозливого вираз очей, які фіксуються на об'єкті гніву. Ніздрі розширюються, крила носа підіймаються. Губи розсуваються і відтягуються назад, оголюючи стиснуті або скриплячі зуби. З віком люди навчаються приховувати експресію гніву, тому її вираженням можуть бути й щільно стиснуті губи. У одних очі широко розкриті, блищать («Виблискують гнівом»),

іноді наливаються кров'ю і випинаються, зіниці розширені, в інших примружені. Дихання прискорене і глибоке, тіло пряме, напружене, іноді нахилене у напрямку до об'єкта гніву.

Жести стають абсолютно безглуздими, рухи нескоординованими, спостерігається тремтіння, губи не коряться людині, голос обривається. Якщо людина багато говорить, то з'являється навіть піна біля рота. Маленькі діти кричать, брикаються, дряпаються і кусаються, інколи катаються по підлозі [5, 168].

Сильний ступінь гніву визначають як лють, при якій з'являється нічим не стримувана агресивна поведінка [5, 166]. Науковці зазначають різницю у симптомах вияву гніву і люті. Для гніву, у першу чергу, характерна мімічна зміна верхньої частини обличчя (чоло, брови, повіки, очі), а для люті – нижні частини обличчя (ніс, рот) [1, 76].

Розглянемо ФО з соматизмами, які передають емоційну реакцію гніву:

• ***Make sb's blood boil*** – *to make someone very angry* [10].

Основою творення цієї одиниці є метафоричне перенесення, яке є найхарактернішим типом переосмислення в непрямому способі номінації. ФО імплікує ситуацію, в якій один суб'єкт під впливом певної події або дій іншого суб'єкта або власних думок приходить в стан крайньої люті, що викликає у першого суб'єкта психофізіологічні реакції:

When Walter Morel was, at this time, exceedingly irritable. His work seemed to exhaust him. When he came home he did not speak civilly to anybody. If the fire were rather low he bullied about that; he grumbled about his dinner; if the children made a chatter he shouted at them in a way that made their mother's blood boil; and made them hate him [7, 44].

Відповідно до контексту сюжету містер Моррел знаходиться у дуже роздратованому стані: він не в змозі ні з ким спокійно розмовляти, він бурчить, кричить на дітей. Його дружина Місіс Моррел відчуває реакцію гніву на поведінку свого чоловіка; дієслово *hate*, вжите наприкінці фрагменту, підкреслює негативне неприйняття дружиною свого роздратованого чоловіка.

• ***Foam at the mouth*** – *very angry* [10].

Ця СФ імплікує ситуацію, при якій певний суб'єкт відчуває вкрай сильні негативні емоції внаслідок впливу на нього зовнішнього фактора:

... That's why we thought of this handshaking scheme. "Old Chiswick foamed at the mouth. "So you have lied to me! You have deliberately deceived me as to your financial status!" [9, 70].

Тут СФ служить позначенням емоційної реакції люті дядька Чісвіка на свого племінника Бікі. Новина про те, що племінник Бікі приховав своє фінансове становище від рідного дядька, призвела його до сказу. Автор спочатку описує емоційний стан дядька, а потім пояснює його окличним реченням героя. Факт обману, виражений за допомогою дієслів "*lie*", "*deceive*" в минулому часі і прислівником *deliberately*, є фактором впливу на емоційну складову людини.

• ***Put (someone's) back up*** – *to make someone annoyed* [10].

Наведений СФ відображає ситуацію, в якій задіяні два суб'єкти. Пресупозитивна семантика цього фразеологізму містить вказівки на те, що один суб'єкт відчуває реакцію гніву на дії, поведінку або просто іншого суб'єкта:

I've no doubt that Crome is a very efficient officer, but frankly, he puts my back up. That air of his of knowing best! [6, 65].

Тут мовець виявляє своє незадоволення тим фактом, що Офіцер Кроум зображає із себе всезнайку. Спочатку герой погоджується з тим, що Кроум кваліфікований співробітник, але потім висловлює свою справжню думку, що він дратує його своєю зарозумілістю. Емфатична пропозиція, що йде після пропозиції з аналізованим СФ, зі знаком оклику, що підкреслює емоційний стан суб'єкта.

• ***Be up in arms*** – *to be very angry* [10].

Аналізований СФ передбачає наявність суб'єкта Х, який знаходиться в стані люті, викликаний поведінкою суб'єкта У:

He sat square and well-groomed in his chair, his hair sleek and blond and his face fresh, his blue eyes pale, and a little prominent, his expression inscrutable, but well-bred. Hilda thought it sulky and stupid; and he waited. He had an air of aplomb, but Hilda did not care what he had an air of; she was up in arms, and if he'd been Pope or Emperor it would have been just the same [8, 130].

Хільда реагує люттю на поведінку Кліффорда. Хільді не сподобалась його поведінка та *stupid*. Імпозантність Кліффорда нервує дівчину і призводить до такої міри сказу, при якій людині стає байдуже, хто стоїть перед нею, Папа Римський або сам Імператор.

Отже, нами було розкрито семантичний потенціал соматичних фразеологізмів, використаних для мовної репрезентації емоції «anger/гнів» в англійському художньому дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баженова И. С. Эмоция, прагматика, текст: монография. М. : Менеджер. 2003. 391 с.
2. Гак В. Г. Эмоции и оценки в структуре высказывания текста. *Вестник Московского Университета. Сер. Филология. Вып.3.* М. 1997. С. 87–95.
3. Ганина В. В., Карташкова Ф. И. Эмоции человека и невербальное поведение: гендерный аспект: монография. Иваново. Иван. гос. ун-т. 2006. 205 с.
4. Изард К. Э. Психология эмоций. Перев. с англ. А. Татлыбаева. СПб. : «Питер». 2000. 464 с.
5. Ильин Е. П. Эмоции и чувства. СПб.: «Питер» 2001. 752 с.
6. Dickens Charles. *Oliver Twist or the Parish Boy's progress.* English and American Literature. 2002. 264p.
7. Lawrence David Herbert. *Sons and Lovers.* Published by Wordsworth Editions Paperback. 1993. 372 p.

8. Lawrence David Herbert. Lady Chatterley's Lover [Third Version]. Digital Bibliothek Band 59. English and American Literature. 2002. 432 p.
9. Wodehouse P. G. Carry on, Jeeves. A Jeeves and the Hard-Boiled Egg. Published by The Overlook Press. 2003. 273 p.
10. Macmillan Dictionary URL : <https://www.macmillandictionary.com/> (електронний ресурс).

Іван Карагодін
Науковий керівник – доцент Андрущенко В.О.
м. Бахмут

ЛЕКСИЧНІ КОГЕЗІЙНІ ЧИННИКИ ТЕМАТИЧНОЇ НАПОВНЕНОСТІ ХУДОЖНЬОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Розгляд поняття тексту в семантичному аспекті та сутність його дискурсивної природи становить широке коло інтересу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких Е. Агрікола, В. Берзон, В. Бухбіндер, С. Гіндін, Т. ван Дейк, В. І. Карасик, , В. В. Красних, О. Падучева та ін.

Саме у 70-ті роки починається відхід від тлумачення тексту як простої сукупності ланцюгових мікроструктур, але як певної глобальної єдності, макроструктури. У 1972 році Т. ван Дейк увів поняття семантичної макроструктури, „щоб здійснити абстрактний семантичний опис глобального змісту – глобальної зв'язності дискурсу” [2, с. 46]. Уважалося, що текст, позбавлений макроструктури, не є осмисленим [3, с. 156]. Певні макроструктури аналізувались науковцем на основі зв'язку різних граматичних конекторів і макроконекторів, ґрунтуючись загалом на текстовій граматиці. Однак дослідник, встановлюючи локальну зв'язність між сусідніми реченнями дискурсу, зазначав, що зв'язність цілого не може отримати повного пояснення лише простеженням локальних зв'язків між пропозиціями; для вияву певної форми глобальної організації необхідні значення вищого рівня [2, с. 46]. У сучасній лінгвістиці тексту поняття „макроструктура” трактується як семантична схема, що являє собою загальну форму дискурсу і реалізується в конкретних семантичних поняттях: тема, топік, загальний смисл, основний зміст і под. [1, с. 235].

Як наслідок, усі компоненти тексту – від великих (складне синтаксичне ціле або надфразна єдність) до дрібніших (слово) – мають бути семантично пов'язаними між собою і співвіднесеними із глобальним змістом тексту (парадигматичний рівень). Саме семантичний зв'язок – фундамент тексту, він визначає його єдність та цілісність. Усі часткові лексичні, формально-граматичні та інші вияви зв'язності зумовлені загальною семантичною ідеєю тексту [4, с. 182].

Засобам семантичної зв'язності притаманні загальні властивості: вони завжди виражаються формально, мають лінійний характер і в більшості

випадків є співвіднесеними з мовними одиницями. На цій підставі по відношенню до них застосовується термін „когезія” (формальна зв’язність – власне-лексичні одиниці) паралельно із терміном „когерентність” (семантичною зв’язністю – значеннями, що закріплені за лексичними одиницями).

Аналіз лінгвістичної маніфестації глибинного смислу художнього текстового дискурсу постає можливим за умови дослідження лексичної структури останнього.

Текст можна розчленувати на низку смислових фрагментів, межі яких позначено зміною провідних тем, маніфестованих у вигляді повторів (корелятивів, ключових слів, асоціативного тематичного ланцюжка, пресупозиції і под.) [5, с. 16].

Задля визначення теми цілого тексту чи однієї з його підтем простеженням зв’язності на лексичному рівні необхідним постає виокремлення зі всіх повторів однієї певної лінії зв’язності [5, с. 29].

На нашу думку, *лексичну структуру тексту* виформовують тематично й функційно марковані мовні (переважно рекурентні) лексичні одиниці – ключові компоненти, що постають опорними комунікативно-смисловими й глибинно-парадигматичними точками, забезпечуючи повноцінне розгортання художньої структури дискурсу як за горизонтальною, так і вертикальною віссю, а також її цілісне сприйняття. Такі повторювані уздовж тексту лексичні одиниці забезпечують тематичні (номінативні) групи та ланцюги.

Наприклад:

англ. *He blushed again and his blue eyes shone. He was not particularly good-looking, but he had a frank, open face and his shyness was attractive. He had curly light brown hair, but it was plastered down and Julia thought how much better he would look if, instead of trying to smooth out the wave with brilliantine, he made the most of it. He had a fresh colour, a good skin and small well-shaped teeth. He looked nice and clean* (6, с. 60) (тематичний зміст у межах надфразної єдності забезпечується зв’язуванням семантично споріднених лексичних одиниць англ. *blue eyes* „блакитні очі”, англ. *good-looking* „приємної зовнішності”, англ. *a frank, open face* „відкрите обличчя”, англ. *shyness* „сором’язливість” англ. *curly light brown hair* „курляве світло-коричневе волосся” і под., що формуються навколо концепту зовнішності та рис характеру людини).

Отже, дослідивши структурно-семантичну значущість вияву ключових топікальних одиниць смислової площини компонування текстової єдності художнього дискурсу англійської мови, доходимо висновку, що найбільша щільність локалізовано-рекурентних лексичних елементів характерна для функційно та інформативно насичених текстових фрагментів, у яких тематично споріднені компоненти (ключові слова, цільові слова-образи, слова-символи), постаючи наскрізними у формуванні та сприйнятті концептуально-парадигматичного та імпліцитно-підтекстового пластів художньотекстового дискурсу, забезпечують організацію останнього як системи, інтегрованої трьома конституентами – формою, структурою та змістом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста : Теория и практика : учебник-практикум. [3-е изд., испр.]. М. : Флинта : Наука, 2005. 496 с.
2. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : сб. работ. М. : Прогресс, 1989. 311 с.
3. Дейк ван Т. А. Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. М. : Прогресс, 1988. Вып. 23. С. 153–211.
4. Макаров М. Л. Основы теории дискурсу. М. : Гнозис, 2003. 280 с.
5. Познякова Н. О. Лінгвостилістичні та композиційні засоби відтворення емоційного стану людини в художньому тексті (на прикладі англійської прози ХІХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1997. 170 с.
6. Мозм У. С. Театр : роман; на англ. яз. Новосибирск : Норматика, 2015. 180 с.

Эмилия Ковтун

Научный руководитель – специалист высшей категории,
старший учитель Чурсина М. Н.
г. Бахмут

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ИНТЕРТЕКСТА В СИСТЕМЕ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ

Несмотря на то, что теория интертекста начала развиваться всего лишь в середине прошлого века, практика данного явления возникла ещё задолго до этого вплоть до древней Индии, гимны которой писались со своеобразным звуковым шифрованием, записывая таким образом имена богов. Но впервые термин «интертекстуальность» был введён в 1967 году французским исследователем Юлией Кристевой. Первоначально Ю. Кристева под влиянием идеи М.М. Бахтина о литературном тексте как множестве голосов, формирующих полифоническую структуру, трактовала интертекстуальность в качестве процесса перехода субъекта от одной знаковой системы к другой [1]. В дальнейшем она определяет текст как пересечение и взаимодействие различных текстов, поглощающих и трансформирующих друг друга до неузнаваемости. Интертекстуальность, таким образом, уже не может сводиться только к литературе – текст рассматривается более глобально. В целом у интертекста есть три основных источника: бахтинская концепция полифонизма, работы Ю.Н. Тынянова о пародии, в которых он говорит о том, что люди воспринимают пародию исключительно как явление юмористическое, что затрудняет более обширное и детальное восприятие пародий, как явления включения «старого» в «новое», и конечно же «теория анаграмм» Ф. де Соссюра.

Как интертекст влияет на язык? Интертекстуальность позволяет языку трансформировать языковые единицы в совершенно новые, благодаря их слиянию. Говоря об этой теме, отдельное внимание стоит уделить теории, предложенной в качестве научной гипотезы Фердинандом де Соссюром. Данная теория заключала в себе следующую мысль: язык имеет особенность, благодаря которой он может распадаться на простейшие языковые единицы, с помощью которых составляются новые языковые единицы, лексемы и конструкции с совершенно другим смыслом. Именно эта теория даёт нам основу предполагать, что изначально интертекст несёт в себе языковой смысл, а не литературный.

Для наглядного рассмотрения обратимся к рассказу В. Пелевина «Ника», воспользовавшись лингвистическим и семиотическим анализом текста. Этот рассказ рассматривается и изучается филологами и литературоведами довольно продолжительное время ещё с момента его первой публикации в журнале «Юность» в 1992 году.

Итак, первое проявление интертекстуальности в произведении мы видим ещё с самых первых строк: «Теперь, когда ее легкое дыхание снова рассеялось в мире, в этом облачном небе, в этом холодном весеннем ветре...». Эта цитата отсылает нас к произведению Ивана Бунина «Лёгкое дыхание». Что самое интересное, эта цитата является последним предложением его произведения, когда в произведении Пелевина она начинает рассказ, что как бы заключает два произведения в одно «кольцо», давая нам понять, что они неразрывно связаны. Но вернёмся к лингвистическому анализу: стоит обратиться к научной статье авторства Переслегины Елены Робертовны «Женщина и кошка в рассказе В. Пелевина “Ника”» [2]. Проанализировав языковую и речевую экспликацию текста, она рассмотрела лексемы «она» и «Ника» как лексическое единство, образующее новую смысловую единицу, что ещё раз подтверждает справедливость теории Фердинанда де Соссюры. Обращаясь к рассказу Бунина видим аналогичную ситуацию. Следовательно, два рассказа объединяет новая, созданная автором, языковая единица «она», которая является результатом смыслового объединения двух других лексем.

Изучив творчество В. Пелевина, можно понять, что он активно черпает вдохновение у других писателей. Одним из самых частовстречаемых является Владимир Владимирович Набоков, в случае с рассказом «Ника» речь пойдёт о его всемирно известном романе «Лолита». Теперь прибегнем к семиотическому анализу текста. Итак, что же объединяет эти произведения? Очень бросается в глаза само имя пелевинской героини – Ника, его очень редко можно встретить в произведениях. А ещё более интересна причина того, почему Пелевин называет её так. «Я никогда не называл ее полным именем – слово "Вероника" для меня было ботаническим термином и вызывало в памяти удушливо пахнущие белые цветы с оставшейся далеко в детстве южной клумбы. Я обходился последним слогом, что было ей безразлично». То есть автор называет свою героиню именно таким образом, потому что считает, что именно сокращённая форма имени Вероника подходит главной героине. Это можно увидеть и в отношении

к ней главного героя, которое полностью соответствует такому «преуменьшению» её имени. Он не считал её мир глубоким и интересным. Такую же ситуацию мы видим и в «Лолите». Да и само название романа «Лолита» напоминает название тропа «литота», что означает преуменьшение. Именно этот троп станет новым образом-символом, который объединит двух героинь. Но почему мужчины так к ним обращаются и почему так к ним относятся? Вообще, это всё можно оправдать фразой советского и немецкого философа и филолога Игоря Павловича Смирнова: «Максимум страсти мужчины там, где ее объектом оказывается некий минимум». И это полностью объясняет мотивы мужских персонажей. Они не видели в девушках чего-то грандиозного, совершенного или глубокого, но они видели их загадочность и почти глупую простоту. Возможно благодаря этому Пелевину удаётся ввести читателя в некое заблуждение, отвлечь его, чтобы он даже и подумать не мог о том, что Ника – вовсе не девушка, даже не человек. Она – самая простая чёрная кошка.

Возвращаясь к теории Соссюры о способности языка распадаться на языковые единицы и образовывать новые, мы осмелились предложить собственную теорию о языке в целом. Как вы знаете, существует множество языковых единиц. Но что если язык, благодаря им, становится продуктом интертекста? Сами посудите: интертекстуальность можно проследить даже в способах словообразования. Две морфемы (корень, суффикс, или приставка), абсолютно никак не связанные друг с другом, соединяются, образуя новую языковую единицу. Язык – это и есть интертекст.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Проблема поэтики Достоевского. *Сетевое электронное издательство*. 2020. URL: <https://fedordostoevsky.ru/research/literary/050/> (электронные ресурсы).
2. Переслегина Е. Р. Женщина и кошка в рассказе Пелевина «Ника». *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. 2011. № 6 (2). с. 504 – 507.

Ганна Кожевникова
Науковий керівник – ст. викладач Врюкало В.М.
м. Бахмут

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ БРЕКСІТ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Із середини ХХ століття спостерігається помітне збільшення притоку лексичних запозичень в німецьку мову, переважно з англійської мови. Це, у першу чергу, пояснюється глобальним поширенням англійської мови й

престижністю її використання. Ми досліджуємо, як саме впливає англійська мова на німецьку та аналізуємо її використання у німецькому публіцистичному дискурсі (на прикладі концепту Брексіт).

Вчені виділяють три основних способи поповнення словникового складу будь-якої мови: а) словотвір; б) зміна значення слова; в) запозичення. Запозичення – шлях збагачення словникового складу німецької мови. Науковці вважають, що в різних історичних епохах запозичення в німецькій мові по-різному впливають на збагачення її словникового складу. В одні історичні періоди вони не зробили такого впливу, що могло істотно позначитися на словниковому складі мови. В інші історичні періоди запозичення мали настільки великий вплив на словниковий склад мови, що навіть витіснили споконвічні службові слова, такі як, наприклад, займенники, прийменники, запозичені з інших мов [5].

Одним із перших питань мовних запозичень порушив Г. Пауль у своїй роботі «Принципи історії мови», вивчаючи місце мовознавства в інших науках. Пауль описує те, що «залишається постійним і тотожним у вічній зміні явищ». [1, с. 26]. Услід за ним цією проблемою зацікавилось багато мовознавців, зокрема, Є. Розен з роботою «На порозі 21 століття. Нові слова та словосполучення в німецькій мові». Вона зазначає, що чим «молодше» запозичене визначення, тим більше воно формально відрізняється від німецьких і раніше запозичених слів [2, с. 76].

Англiцизми – це англійські слова або вирази, які запозичені іншими мовами [3, с. 45]. Тема англійських запозичень в німецькій мові досить популярна і ставала об'єктом вивчення для багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів. Інтерес до цієї проблеми з плином часу не слабшає, що свідчить про її багатоаспектність і невичерпність.

Л.С. Тимчишин зазначає наступні джерела англійських запозичень у німецьку мову :

- вони були запозичені в останні десятиліття, представляють останню хвилю іншомовного впливу і є, таким чином, найбільш характерними для сучасної німецької мови;

- вони поширюються на всі сфери функціонування мови і вживаються усім населенням Німеччини – незалежно від віку, соціального стану і т. д.;

- вони запозичуються не тільки німецькою мовою, а й іншими мовами, так як міжнародна комунікація сьогодні здійснюється переважно англійською мовою [3, с. 385].

Запозичення в німецькій мові на сторінках «Deutsche Welle» являють собою живий приклад того, що літературна мова не завжди цілком відповідає умовам повсякденної комунікативної ситуації носіїв мови й тому представляється співрозмовникам занадто «штучною».

У нашому дослідженні ми проаналізували 10 текстів німецького онлайн-видання «Deutsche Welle» (за 2018 рік) та дійшли висновку, що в цих текстах 30 % англiцизмiв. Наприклад: Lifestyle – der Lebensstil – стиль життя; Download - hochladen – завантажити; Beamer – der Projektor – проектор; Nice – nett –

приємно; Delivern - liefern – доставити; Ticket – die Karte – квиток; Meeting – die Begegnung – зустріч; News – die Nachrichten – новини; Hate Speech - Sprache des Hasses – мова ненависті. [6]

Проте саме у політичній сфері англіцизми вживаються досить рідко, оскільки політична мова уникає вживання англіцизмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Г. Пауль : Принципы истории языка / Под ред. А. А. Холодовича Москва : Иностр. лит., 1960. 499 с.
2. Е.В. Розен : На пороге XXI века : Новые слова и словосочетания в нем. яз. М. : Менеджер, 2000. 189 с.
3. Л. С. Тимчишин : Англіцизми в сучасній німецькій мові / Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна, 2013. 400 с.
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовне_запозичення
5. https://stud.com.ua/122987/literatura/shlyahi_zbagachennya_slovnikovogo_skladu_movi.
6. <https://www.dw.com/de/themen/s-9077>

Карина Коломоєць
Науковий керівник – професор Габідулліна А. Р.
м. Бахмут

КОНЦЕПТ «ЗОЗУЛЯ» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

У моєму дослідженні була зроблена спроба аналізу концепту «ЗОЗУЛЯ» в українській та американській лінгвокультурах. Як ключові слова в науковій розвідці представлені українська лексема *зозуля* та англійська *cuckoo*.

У ході дослідження було виявлено, що в англійській мові ця лексема виникла за допомогою звуконаслідування звуків, що видає цей птах. Зв'язок між значенням слова та його звучанням свідчить про наявність фонетичного мотивування, тому робимо остаточний висновок, що англійська лексема «*cuckoo*» виникла шляхом звуконаслідування та походила від слова *coo*. *Cuckoo-cuckoo sounds in the morning, cuckoo speaks early – ку-ку-ку з ранку звучить, зозуля рано говорить*. Однак в українській літературі можна знайти схожий приклад: *Кує зозуля. Б'є молоточком у кришталевий великий дзвін — ку-ку! ку-ку! — і сіє тишу по травах* (Коцюб). Так, за словником української мови за ред. І. К. Білодіда, лексема *зозуля* представлена у двох значеннях, які характеризують її лише як різновид птахів:

1. *Зозуля – корисний перелітний птах-самка з світло- чи бурувато-сірим оперенням. Зозуля сива, сивесенька. Живе зозуля на високій березі.*

2. Зозуля – птах, що кладе яйця в чужі гнізда. Зозуля, як і звичайна, належить до птахів, що не мостять гнізд і самі не дбають про потомство, а підкидають свої яйця в гнізда інших птахів.

Однак, за словником-довідником В. В. Жайворонка, лексема має зовсім інше значення: зозуля – перелітний птах, що віщує пробудження природи, бо вірили, що в неї оселяється весняне божество: *Зозуля кує — буде добра погода*. Словник української мови за редакцією Б.Д. Грінченка трактує, що лексема зозуля має три значення:

1. Зозуля – птах, що є провидцем: *Ой став козак царь-зілля копати, стала над ним зозуля кувати* (Народ. пісня).

2. Різновид птахів: *Зозуля нічна. Козодой*.

3. Зменшувально-пестливе слово для жінки, переважно матері. *Зозулька, зозуленька, зозулечка. Матусенько ріднесенька, зозуленько милесенька*.

Аналізуючи англійські словники, вдалося з'ясувати, що лексема зозуля (*cuckoo*) має лише два значення. Так, в Oxford Collocations Dictionary зозуля виступає як птах із закликком, який звучить так само, як його назва – a bird with a call that sounds like its name. Однак Cambridge Dictionary дає більш розгорнуте поняття: *Зозуля* – сірий птах із дзвінками на дві ноти, які звучать неначе його ім'я. Зозулі відкладають яйця в гнізда інших птахів. *Cuckoo* – a gray bird with calls on two notes that sound similar to its name. *Cuckoos* lay eggs in the nests of other birds. Щодо іншого трактування, словник English-Russian-English dictionary of general lexis, the collection of the best dictionaries презентує лексему зозуля як трохи божевільну людину чи хлопця з дивацтвами– *cuckoo* boy. *Are you cuckoo?* - ти що, з глузду з'їхав?

Вивчаючи етимологію ключових слів, ми визначили, що лексема зозуля в обох мовах виникла за допомогою звуконаслідування, тільки вона з'явилася настільки давно, що встигла протягом століть зазнати гармонійної асиміляції та спрощення приголосних. Так, в українській мові звуконаслідувальна назва індоєвропейського походження *ge-gu-g* дала прасл. *ze-gz-a* (*жегозуля*), а пізніша асиміляція виглядала як *зигзиця, зогзуля*. Надалі це слово зіткнулося з нерегулярним випадінням приголосного *г*, за допомогою якого з'явилося (*зозуля*), що довершило справу в формуванні сучасної лексеми. Зв'язок між значенням слова та його звучанням свідчить про наявність фонетичного мотивування, тому можна припустити, що англійська лексема «*cuckoo*» виникла шляхом звуконаслідування та походила від слова *soo*. Однак уже в історичний період це слово почало виглядати як *сооси*. У 1918 році це слово набуло значення божевільної людини та було виражене за допомогою слова *cuckol*. Але значення птаха зберігалося.. У сучасній англійській ця лексема має вигляд саме *cuckoo*, й встановився узагальнений образ, що має значення птаха.

Для повноцінного аналізу цих лексем потрібно розглянути змістове наповнення концепту *ЗОЗУЛЯ*, що має таке ядро: гніздо, підкидьок, птах.

Парадигми першого порядку: зозуля, зозулі, зозулю, зозулі, зозулею. Парадигми другого порядку: зозуля, зозулі, зозуль, зозулею, зозулями.

Також має такі пароніми: зозуля – косуля.

Партоніми: крила, дзьоб, пір'я.

Ближня периферія: *Серед зеленого листа можна розгледіти сіру пташечку. Це зозуля. Оперення її з темною поперечною смугою. Дзьоб чорний, лапи короткі. Живе у лісах, парках, садах. З ранньої весни і допоки треба відлітати у вирій знищує багато волохатої гусені. А також дарує усім гучне «Ку-ку». У цьому тексті можна знайти певні стійкі поняття щодо образу зозулі, дізнатися про її зовнішній вигляд, місце знаходження та тим, що вигукує цей птах.*

Дальня периферія:

– Зозуле, зозуле, чого ти все куєш?

– Чи ти, зозуленько, моє горе чуєш?

– Якби не чувала, то я б не кувала.

– Вмерла твоя ненька, — ти й досі не знала (Народна творчість).

У цій баладі можна спостерігати ситуацію, коли образ зозулі стає стрижневим символом у реалізації мотиву трагедії чи нещастя. Найпоказовішим є значення 'зозуля — вісниця смерті', коли пташка повідомляє родині про загибель когось із її членів.

У баладах родинно-побутового змісту поширеним є значення символу зозулі як нещасливої жінки чи безталанної дочки. Образ зозулі як символ зозуля — 'нещасна мати'.

– Ой ти, стара мати, послухай мене,

Що ж то за зозуля так рано кує?

– Ой то не зозуля, не зозулечка,

Ой то наша дочка – лиха долечка.

Зазвичай у прислів'ях і приказках зозуля виступає синонімом жінки або молодої дівчини: «Чути в хаті дочку, як зозулю в садочку». Однак у прислів'ї «Зозуля собі гнізда не мостить». Ім'я цього бездомного птаха уособлює недбайливих жінок.

– Була б, певно, за Василем і була б господинею. А то бач: як зозуля та – без пристановища, без притулку. (Панас Мирний). У цьому прислів'ї також постає образ жінки, але вже з негативним розумінням, бо вона користується чужим щастям чи влазить, як зозуля, в чуже гніздо (сім'ю).

Переходячи до лексеми *CUCKOO*, також потрібно виділити ядро – nest, bird, bluebird та партоніми: feathers, wings. Антоніми: not a songbir, uncrazy, balanced. Ближня периферія: a cuckoo clock – годинник із зозулею. Дальня периферія: cloud cuckoo land - країна ельфів. You must be cuckoo to pay that much for a car – ви повинні бути божевільним, щоб заплатити стільки за машину.

У деяких американських штатах кування зозулі означає 'кількість часу до весілля': чим довше зозуля кукує, тим гірше для дівчини. У мюзиклі «Хелло, Доллі» чуємо: «У лісі зозуля кує: віщує щастя для Доллі». У нашій культурі відсутня така конотація, тому український слухач не зрозуміє, до чого тут щастя.

Отже, у ході дослідження з'ясувалося, що українська лексема «зозуля» та англійська «*susko*» мають найдавніше походження та широку семантику, яка має як спільні, так й відмінні значення. В обох мовах ця лексема означає птаха зі своєрідним окрасом, що підкидає своїх пташенят до інших гнізд. Але також є відмінності: в англійській *susko* може виступати як позначення божевільної людини, так і щастя дівчини-нареченої. Натомість в українській мові це слово може вживатись у стосунку до матері чи дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід І. К. Словник української мови. К. : Наукова думка, 1980. 678 с.
2. Грінченко Б. А. Словник української мови. К. : Айріс-прес, 1909. 177 с.
3. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. К. : Довіра, 2006. 252 с.
4. Мельничук А. С. Исторична типология слов'янских мов. К. : Наукова думка, 1986. 284 с.
5. Потебня О. О. Етимологічний словник української мови. К. : Інститут мовознавства. Довіра, 2005. 565 с.

Кононова Валерія
Науковий керівник – ст. викладач Долгих А.М.
м. Бахмут

ENGLISH SHORTENINGS ON THE INTERNET AND IN MOBILE TEXT MESSAGING

The main function of language as a mean of communication is the continuous search and generation of optimal transmission. Media, advertising, business communication, electronics, science, and technology are the main sources for language renewal. Due to the growing amount of information and an increase in the life pace, there is a tendency to save time. Vocabulary undergoes major changes as the most mobile layer of language. Enrichment of the vocabulary of the language is due to word formation, a section of lexicology responsible for the emergence of new words. Shortening is a relatively new and highly productive way of word formation in Modern English. Shortening as a popular way of forming morphological neologisms has recently reflected the same tendency to rationalize language.

The **relevance** of the topic of studying shortenings in modern English and their translation is due to the widespread prevalence of such linguistic units and their common usage, and therefore it attracts special attention. Due to the acceleration of information and communication processes, the shortening is a clear reflection of the development of English over time.

There are two main types of shortening: lexical (abbreviation, blending, clipping) and graphical.

Lexical abbreviation is usually referred to as the process and result of the process of creating a word from the first letters or syllables of the components of a phrase or compound word [2, p. 65]. It is represented by initialisms (alphabetical / initial abbreviation), which are read as a sequence of initial letters: *CD* – *Compact Disc*, *CNN* – *Cable News Network*, *FBI* – *The Federal Bureau of Investigation*, *HBO* – *Home Box Office*. Elements created by initial shortening are not able to independently play the role of lexemes and therefore exist only in the composition of abbreviations [1, p. 6].

Acronyms are made from the first letter (or sometimes letters) of a string of words and pronounced as if they were words themselves. For example the word *NASA* we pronounce as [na-sa] but never [en ey es ey]. Other examples: ***LOL*** – ***Laughing Out Loud***, ***ASAP*** – ***As Soon As Possible***, ***NAFTA*** – ***North American Free Trade Agreement***, ***POTUS*** – ***President of The United States***.

Clipping is the process of cutting off one or several syllables of a word. There are four main types of clipping: apocope, aphaeresis, syncope and fore-and-aft clipping.

- 1) **Apocope** is the shortening of the word at the end: *ad* – *advertisement*, *doc* – *doctor*, *mayo* – *mayonnaise*, *pro* – *professional*, *techno* – *technology*, *demo* – *demonstration*.
- 2) **Aphaeresis** is the shortening of the word at the beginning : *phone* – *telephone*, *cute* – *acute*, *zine* – *magazine*, *defence* – *fence*.
- 3) **Syncope** is the omission of some syllables from the middle: *specs* – *spectacles*, *ma'm* – *madam*, *maths* – *mathematics*.
- 4) **Fore-and-aft** is the omission of the beginning and final part of the word: *flu* – *influenza*, *tec* – *detective*, *fridge* – *refrigerator*, *Elizabeth* – *Liz*.

Graphical shortenings are only present in written speech, such as: *bldg* – *building*, *govt* – *government*; very common are graphical reductions in the days of the week (*Sat* - *Saturday*), months (*Jan* – *January*), conversions (*Ms.*, *Mr.*, *Dr.* – *Miss*, *Mister*, *Doctor*), military ranks (*Col.* – *colonel*), degrees (*Ph.D.* – *Doctor of Philosophy*), units of time, length, weight (*sec* – *second*, *ft* – *foot*, *ml* – *milligram*), etc. [2, p. 67]

Graphical shortenings are very common on the Internet: ***BTW*** – ***by the way***, ***IOW*** – ***in other words***, ***GL*** – ***good luck***, ***HF*** – ***have fun***, ***B4*** – ***before***, ***IMHO*** – ***in my humble opinion***, ***AFAIK*** – ***as far as I know***, *you* – *u*, *your* – *ur*, ***IDK*** – ***I don't know***, ***SMH*** – ***shaking my head***.

Thus, currently we are doing everything possible to make our lives easier. In the process of communication, we tend to choose the most convenient and rational way of transmitting meaningful information. The specificity of communication on the Internet and in mobile text messaging has led to the emergence of shortenings: the need to save our time. Such words become commonplace, roam from language to language, acquiring morphological features. Shortenings become a complete linguistic unit and affect linguistic behavior and the presence of an extremely large number of them in a language indicates that the language is evolving.

REFERENCES

1. Єнікєєва С.М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові. Вісник Запорізького державного університету. Серія: Філологічні науки. Запоріжжя, 2006. № 2. С. 11-14.
2. Кульгавова Л.В. Лексикологія англійського язика. Москва: Восток-Запад, АСТ, 2003. 512 с.

Катерина Крамаренко
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ОСОБЛИВОСТІ РЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Суспільно-політичний текст – це, зазвичай, виступ державного, громадського або партійного діяча на з'їздах і конференціях, міжнародних та урядових форумах, міжвідомчих нарадах, а також стаття, публікація друкованого видання, в якій розглядаються суспільно значущі проблеми. Такі тексти відіграють велику роль у сприйнятті людиною інформації щодо деяких подій або актуальних світових проблем. Можна сказати, що суспільно-політичний текст також призначений для агітаційно-пропагандистського впливу [2], що є міцним рушієм громадян вже протягом багатьох століть. Тому під час роботи над іншомовним громадсько-політичним текстом перекладачеві необхідно дуже уважно й точно передати зміст, посил, ідею та прийоми, використані під час створення тексту. Тепер, розуміючи усю важливість вищенаведеного процесу, постає декілька питань: чи доцільно в таких випадках використовувати машинний переклад та які казуси можуть трапитися під час цього? На них ми і намагатимемося відповісти в цьому дослідженні.

Сьогодні переповнене інформацією іншомовного походження. Преса, телебачення, Інтернет, реклама на вулицях та в громадському транспорті – усе насичене англійськими словами, реченнями, гаслами. Людина, яка мало знайома з іншими мовами або просто недостатньо впевнена у правильності власного розуміння тексту, одразу вдається до допомоги комп'ютера або смартфона, здійснюючи машинний переклад. У деяких випадках він допомагає швидко і досить влучно зрозуміти мету та загальний сенс тексту, але частіше, зокрема, при перекладі громадсько-політичного тексту, навпаки, викривляє посил автора. Проблема машинного перекладу громадсько-політичних текстів є досить широкою та мало вивченою. Вона є **актуальною** з причини необхідності оптимізації цього виду перекладу.

Мету дослідження вбачаємо у визначенні типових помилок машинного перекладу громадсько-політичного тексту з англійської мови українською на

прикладі промови екоактивістки Грети Тунберг на кліматичному саміті 23 вересня 2019 року в рамках Генасамблеї ООН в Нью-Йорку [4]. Як ресурс машинного перекладу буде використано веб-службу компанії Гугл «Google translator» [3].

Досягнення мети передбачало виконання таких **завдань**: зіставити вихідний текст із його машинним перекладом; виявити помилки, що були зроблені під час машинного перекладу; встановити природу та особливості помилок; розглянути параметри адекватності перекладу.

Якщо громадсько-політичний текст є промовою, виступом публічної особи, то він передбачає акцент на емоційній складовій, тобто, містить багато вигуків, смислових наголосів, риторичних інтонацій, навмисних пауз. Машинний переклад, через свою недостатню сенситивність, ще не в змозі чітко передати настрій тексту та налаштованість автора.

Розглянемо перший приклад недосконалості машинного перекладу: *This is all wrong. I shouldn't be up here.* – *Це все неправильно. Я не повинен бути тут.* Бачимо морфологічну помилку. Доповідь ведеться жінкою, а в перекладі – ніби особою чоловічого роду. Така особливість англійської мови, як відсутність морфологічної форми роду, не надає можливості веб-перекладачу “зрозуміти”, від людини якої статі ведеться промова, тому всі дієслова першої особи однини, частіш за все, перекладаються від чоловічого імені.

Значним недоліком машинного перекладу є те, що веб-перекладачі не завжди або невлучно використовують лексичні трансформації, що «застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі з причин невідповідності з точки зору значення і контексту» [2, с. 45].

Розглянемо це на нижченаведених прикладах.

Yet you all come to us young people for hope. – *Та все ж, ви всі сподіваєтесь на нас, молодь, з надією.* Спостерігаємо додавання зайвого слова, утворення так званої тавтології. Правильніше було б перекласти, використовуючи, навпаки, пропущення слів *на нас*: *І все ж, ви всі сподіваєтеся на молодь.*

Нездатність машини зрозуміти прихований сенс висловлювання викривається у наступних рядках: *You have stolen my dreams and my childhood with your empty words. And yet I'm one of the lucky ones.* – *Ви викрали мої мрії та моє дитинство вашими порожніми словами. І все-таки я один із щасливців.*

У першому реченні оригіналу авторка водночас констатує факт та засуджує людей, котрі вкрали її дитинство. У другому ж вона знов засуджує, але вже іронічно, контекстуально, наголошуючи, що, не звертаючи уваги на проблеми молоді, винуватці називають її щасливою, нібито не обтяженою турботами. У машинному перекладі відсутній тонкий проблиск іронії, що виражена невдоволенням привласненого ім'я безжурної молоді. Роблячи більш влучний переклад, вдаємося до компенсації: *Ви викрали мої мрії та моє дитинство вашими порожніми словами. А я ще й щасливиця.*

Прикладом смислового розвитку можуть слугувати такі еквівалентні речення: *You say you hear us and that you understand **the urgency***. – Ви кажете, що чуєте нас і розумієте, що ми маємо обмаль часу. У перекладі слово *urgency* означає необхідність робити щось тут і зараз. Тому в цільовому тексті важливо наголосити саме на браку часу. Веб-перекладач впорався із завданням таким чином: *Ви кажете, що нас чуєте і розумієте терміновість*.

Іноді досить доречним є використання антонімічної трансформації. Розглянемо варіант машинного перекладу: *The risk of setting off irreversible chain reactions **beyond human control***. – Ризик відключити незворотні ланцюгові реакції поза контролем людини. Пропонуємо власний переклад: *Ризик уникнення неминучих ланцюгових реакцій, які людина не в силах контролювати*.

Спостерігаємо, що у другому варіанті цільового тексту було зауважене більш мізерне становище людини, її неспроможність щось контролювати, що підкреслена запереченням.

Ще один приклад антонімічного перекладу: *So a 50% risk is simply not acceptable to us – **we who have to live with the consequences***. – Тож 50% ризик для нас просто неприйнятний – ми, хто маємо жити з наслідками (машинний переклад). – Так що 50% ризику – це просто неприйнятно для нас, для тих, кому не уникнути наслідків (немашинний переклад).

Іноді траплялося так, що переклад був невмотивованим, неадекватним: *You are **failing** us*. – Ви нас не вистачаєте. Вдаємося до конкретизації дієслова *to fail* і отримуємо *Ви нас підводите*.

У висновку необхідно зазначити, що в дослідженні було зіставлено машинний переклад громадсько-політичної промови з її відредагованою цільовою версією. Ми мали змогу проілюструвати деякі перекладацькі трансформації, такі як конкретизація, компенсація, модуляція, антонімічний переклад. Було окреслено лише деякі з найчастіших помилок машинного перекладу, та побачений результат уже надає конкретну відповідь на запитання, чи є веб-перекладач досить досконалим для використання в професійній практиці – однозначно ні. Текст такого перекладу завжди підлягає постредагуванню. З лівовою часткою впевненості можна констатувати, що людині-перекладачеві ще багато років не буде загрожувати заміна на комп'ютеризований перекладач.

Усе ж таки, з повагою до кібернетики, перспективою дослідження вважаємо вдосконалення розуміння машиною контекстуальних характеристик тексту з метою подальшої оптимізації такого виду перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с.
2. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва: Высшая школа, 1968. 256 с.

3. Google Translator. URL.: <https://translate.google.com.ua/?hl=ru> (дата звернення – 08.02.2020).
4. Transcription: Greta Thunberg's speech at the U.N. Climate Action Summit. NPR. 2019. URL.: <https://www.npr.org/2019/09/23/763452863/transcript-greta-thunbergs-speech-at-the-u-n-climate-action-summit> (дата звернення – 08.02.2020).

Марія Кривенко
Науковий керівник – доцент Сердюкова Л.І.
м. Бахмут

АКТУАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ТА ПЕРСОНАЖНИХ НАРАТИВІВ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Актуалізація (від лат. *actualis* – діючий) – використання виражальних і зображальних засобів мови таким чином, що їх сприймають як виняткові елементи з функцією дивовижності або деавтоматизації [5, с. 17].

Розробка головної теми та підтем художнього твору реалізується авторським наративом від першої або третьої особи. Наратор постає перед читачем в якості першої або третьої особи, що подає себе всебічно інформованою особою в обраній тематиці. Авторська точка зору висловлюється усною або літературною мовою. Авторський наратив знаходиться в композиційно сильних позиціях тексту. Ними виступають назва заголовка, перший абзац і заключний абзац. Точка зору автора, його образ, особливості його наративу формують структуру художнього твору, спрямовують його на створення яскравих і переконливих образів персонажів і на втілення авторського концепту, тобто головної ідеї твору [2, с. 200 – 203].

Теорія сильної позиції розробляється на перетині наук з 1970-х років. Продуктивною виявилась семіотична концепція Ю.М. Лотмана, згідно з якою всі окремі знаки тексту функціонують на рівні елементів знака. Посеред елементів структури тексту-знака перебувають заголовок, перший абзац і заключний абзац твору [1, с. 47].

Назва художнього твору співвідноситься з вторинною моделюючою системою твору, тоді як речення виступає елементом первинної системи. Заголовок має здатність декодувати зміст твору. Проте він забезпечує читача лише можливими напрямками інтерпретацій. Автосемантичні заголовки здатні самостійно виражати ідейно-тематичну основу художнього цілого, як, наприклад, «Повернення до Вавілону» («*Babylon Revisited*») Ф.С. Фіцджеральда. «Перше травня» («*May Day*») того ж автора – синсемантичний заголовок розкриває своє значення тільки за наявності контексту.

Лексичні одиниці заголовку завдяки контексту твору набувають здатності розширювати чи звужувати свою семантику. Прагматика заголовка передбачає

врахування тріади: автор – заголовок – читач. Релевантність розуміння заголовка залежить від багатьох екстралінгвістичних факторів. Серед них – фонові знання читача щодо історичної епохи, національно-культурних традицій, певних біографічних відомостей про автора тощо [4, с. 90 – 101].

Точка зору та її різновид – фокалізація

Прагнення до об'єктивації комунікативного процесу в художньому тексті спричиняє висунення на перший план певних точок зору оповідачів, причому не всі вони виражають авторську думку. У поліфонічному художньому творі події та люди, що становлять предмет оповіді, розкриваються при висвітленні різних світоглядів. Сукупність вигаданих ситуацій з чергуванням кількох типів дискурсу (оповідача та персонажів) складає певним чином організований нарративний акт – оповідь [5, с. 64].

Синонімічним поняттю точки зору є поняття фокалізації, яке запропонував засновник сучасної наратології Жерар Женетт. Термін *фокалізація* позначає вибір нарративної інформації стосовно того, що називалося в теорії перекладу всебаченням. Інструментом цього можливого вибору є обмежений центр, тобто вид інформаційного потоку, який пропускає лише те, що дозволено ситуацією. Фокалізатор бере на себе свого роду відповідальність за організацію вираженої в оповіді точки зору [3, с. 64].

У французькій наратології розроблені три категорії фокалізації:

1) *нульова фокалізація* (всевидюче бачення), де потік інформації не обмежений, оповідач знає все про події та персонажів;

2) *внутрішня фокалізація*, де за вихідне взято чуттєвий світ оповідача. Розвиток тексту скерований його свідомістю. Те, що бачить і знає оповідач, збігається з тим, що бачить і знає персонаж. Таким чином, відтворюється "голос" одного персонажа, який опиняється в переважаючому становищі;

3) *зовнішня фокалізація*, коли оповідач не вводить себе в перспективу жодного персонажа. Думки і почуття останнього невідомі, бо він описаний "збоку".

Внутрішня фокалізація, у свою чергу, буває:

- **фіксована** – точка зору одного персонажа;
- **змінна** – різні персонажі представляють різні події;
- **множинна** – різні персонажі представляють одну подію.

Введення поняття «фокалізації» мало неабияке значення для теорії оповіді, бо воно дозволило:

1) розмежувати «точку зору» наратора та оповідний голос і тим самим поглибити уявлення про складну структуру оповідання;

2) виділити ту інстанцію оповіді, до якої векторно спрямована і для якої призначена передана фокалізатором «зорова інформація» – інстанцію «імпліцитного глядача»;

3) не тільки актуалізувати візуальний (просторовий) аспект оповіді, а й підкреслити його організований характер, бо фокалізація передбачає організацію простору оповідання і моделювання його через сприйняття реципієнтом;

4) знайти і проаналізувати ті механізми в тексті, за допомогою яких діє ідеологія нарації [3, с. 123].

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії в англ. художньому дискурсі – Вінниця: Нова книга, 2008. 160 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. (Стилистика декодирования). М.: Просвещение, 1990. 302 с.
3. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози : когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : дис. ...д-ра філол. наук : 10.02.05. К., 2003. 502 с.
4. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. М.: Просвещение, 1988. 192 с.
5. Литературный энциклопедический словарь/ под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. М. : Сов. энцикл., 1987. 751 с.

Альона Кривенчук
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗНАЧЕНЬ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ АМЕРИКАНСЬКОГО СЕРІАЛУ «FRIENDS» В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Кіно, безсумнівно, має велике значення в моральному, естетичному та культурному вихованні більшості людей. На сьогодні кількість закордонних, особливо англomовних, фільмів у масовому прокаті значно перевершує кількість українських кінострічок. Це обумовлює потребу перекладу фільмів іноземного виробництва українською мовою. Те, що кінопродукція призначена, перш за все, для широкої аудиторії, підвищує вимоги до якості кіноперекладу. Однак донині практично в жодному посібнику з перекладу не представлені стратегії чи підходи до перекладу кінотексту [2; 4; 6]. Звичайно, кінотекстові жанри мають подібності з письмовими типами тексту, але процес аудіовізуального перекладу має свої особливості. Вони стосуються як технічного боку у вигляді чітких вимог до дубляжу й субтитрування, так і безпосередньої роботи з вербальної складової кінотексту.

Переклад – справа складна, бо зіпсувати неякісним перекладом твір у будь-якій інформаційній галузі чи сфері мистецтва легко. Будь-який переклад має звучати мовою перекладу природно, і актуальним питанням залишається дослідження труднощів і особливостей перекладу на прикладі конкретного матеріалу. Так, «Друзі» (англ. Friends) – американський комедійний телесеріал, який оповідає про життя шістьох друзів. Він визнаний одним із найкращих комедійних серіалів в історії американського телебачення і став одним із

найзнаменитіших проєктів 1990-х років. Сама постановка і творча група отримали безліч нагород, зокрема шість премій «Еммі» і премію «Золотий глобус». Однак, напевно, справжні цінителі цього ситкому помічали, скільки неточностей або відверто зіпсованих жартів простежуються в українській озвучці.

Складність перекладу серіалу «Друзі» значною мірою пояснюється великою кількістю культурологічно специфічних жартів (тобто зрозумілих виключно жителям США) і частим використанням гри слів, що перекласти складно чи навіть неможливо. Увага до цього для напрацювання власної методики перекладу елементів гумору визначає актуальність нашого дослідження. Тож проаналізуємо приклади й сформулюємо відповідні рекомендаційні висновки.

Перше, що спадає на думку, – це виконання Джозефом Тріббіані пісні «Space Oddity» Девіда Боуї в 1-й серії 6-го сезону. Що не так з цим епізодом? Пісню перекладають як «Важливо для здоров'я молоко коров'яче». Чому? Адаптація під цільового глядача? Дуже дивний вибір, погодьмося. Йдемо далі. Поговоримо про моменти, в яких про адаптацію, навпаки, забували. 3-й сезон, 13-а серія: Джої читає книгу «Shining». Чому б не назвати книгу відомою російському й українському глядачеві назвою «Сяйво» (роман Стівена Кінга)? Не зрозуміло [6, с. 112]. Схожим прикладом є, коли в 6-у епізоді 7-го сезону Джої та Росс сплять разом після перегляду фільму «Смерті всупереч». Що це за смерті всупереч? виявляється, це переклад назви фільму «Die hard», відомого нам як «Міцний горішок».

Деякі сцени, які неможливо було перекласти та пояснити українському глядачеві, були просто вилучені. Наприклад, у 6-у сезоні в 13-й серії Росс ніяк не може пояснити друзям свій жарт про сестер Грінн, тому що виглядає, ніби він говорить про «зелених людей» (*green*, як відомо, перекладається як *зелений*). Також був вилучений уривок, де Рейчел і Фібі знаходять телефон класного хлопця і вирішують, кому він дістанеться: Фібі пропонує віддати телефон тій, чиє ім'я більше схоже на слово *телефон* (ім'я Фібі пишеться *Phoebe*).

Зустрічаються й моменти, де перекладачі просто змінювали сенс жартів, повністю замінивши ключове слово. Наприклад, в останньому епізоді серіалу Фібі, намагаючись зупинити Рейчел від поїздки в Париж, говорить: *Something is wrong with the left phalange* (*phalange* – це коронне слово героїні). Наші «адаптатори» перекладають це слово як *фюзеляж*, що означає частину літака. Таким чином втрачається весь сенс цього моменту, оскільки суть жарту саме в тому, що всі пасажери покинули літак через злам деталі, якої бути в літака не повинно.

Однак найбільший інтерес становлять жарти, які точно вимагали адаптації для цільового глядача (оскільки засновані на грі слів), але при цьому перекладені вони були дослівно, без жодного пояснення. Так, у епізоді «З днем народження Фібі» Моніка зауважує, що Чендлер куриє у таксі. Коли вони йдуть у ресторан, вона пропонує замовити йому копчену качку. По-англійськи Моніка

вимовляє *smoking duck*, що дослівно перекладається як *качка-курець*, а копчена качка – *smoked duck*.

Переклад кінотексту в будь-якому його вигляді (дублювання, субтитрами або закадровий переклад) повинен відповідати загальноприйнятим в перекладацькій діяльності вимогам, серед яких можна виділити відповідність оригіналу і природність звучання тексту перекладу. Так, В. П. Гайдук зазначає, що перекладач «має справу з мовою, тобто з проявами мовної свідомості того чи іншого народу» [1, с. 94]. Тому при перекладі кінотексту слід звертати увагу на відмінність культур і картин світу авторів фільму і глядача його перекладної версії. Мовлення персонажів фільму є авторською стилізацією розмовної мови, в яку часто бувають включені різні реєстри мови, від офіційного стилю до вульгаризмів, тому «перекладач повинен володіти, як мінімум, двома нормами кожної мови – літературної, розмовної – та використовувати їх залежно від комунікативної ситуації, типу тексту й цільової аудиторії, тобто обов'язково враховувати прагматичні аспекти перекладу» [1, с. 95]. Переклад кінотексту вважається більш довільним порівняно з перекладом художнього твору. Найчастіше це пов'язано з тим, що при дубляжі потрібен певний ступінь синхронності, збіг руху губ акторів і перекладних реплік. У зв'язку з цим перекладач в такому випадку змушений скорочувати вихідний текст, трансформувати його таким чином, щоб його аудіовихід збігався з відеорядом. З цією метою в процесі перекладу кінотексту часто використовуються перекладацькі прийоми синтаксичного й семантичного уподібнення. Причому необхідність збігу артикуляції в мові перекладу значно скорочує довжину фраз, що призводить до смислової модуляції тексту оригіналу.

Таким чином, на сьогодні можна говорити про те, що необхідність перекладу кінотексту неухильно зростає, методи та технології розвиваються. І оскільки Україна поряд з іншими державами є великим імпортером іноземних фільмів, вони потребують перекладу. Відтак важливо усвідомлювати, що переклад кінотексту – це особливий вид перекладацької діяльності, який потребує врахування всіх нюансів і завдань того чи іншого жанру аудіовізуального перекладу. Загалом у кіноперекладі вирішуються досить складні, але водночас цікаві професійні завдання; він надає величезне поле для перекладацької творчості. Важливість кіноперекладу важко переоцінити, адже в нашу епоху кіномистецтво повільними, але впевненими кроками заміщає друковану художню літературу.

Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні, які прийоми та засоби кіноперекладу сприяють влучному відтворенню гумору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдук В. П. «Тихий» перевод в кино. *Тетради переводчика*. № 15. Москва, 1978. С. 93–99.
2. Горшкова В. Е. Перевод в кино. Иркутск: Миглей, 2006. 278 с.
3. Золотницкий А. В. Как дублируются кинофильмы. Москва: Искусство, 1954. 64 с.

4. Кино: Энциклопедический словарь / гл. ред. С. И. Юткевич; редкол.: Ю. С. Афанасьев, В. Е. Баскаков, И. Вайсфельд [и др.]. Москва: Советская энциклопедия, 1987. 640 с.
5. Кудряшов М. М., Кудряшов А. М. Справочник кинолюбителя. Москва: Искусство, 1986. 271 с.
6. Матасов Р. А. Перевод кино / видеоматериалов: лингвокультурологические и дидактические аспекты. Москва: МГУ, 2009. 211 с.

Маргарита Кривоносова
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

LINGUOSTYLISTIC PROBLEMS OF FILM TRANSLATION REVEALED THROUGH THE BRITISH CRIME TELEVISION SERIES “SHERLOCK”

Cinematography is at the forefront of mass communications. Considering the scale of distribution of the foreign product on the Ukrainian market, quality translation is a major factor in the popularity of foreign-language films among Ukrainian audience. To date, film translation is at a relatively early stage of its development, as contemporary and domestic translation studies have focused more on researching features of reproduction of fiction, which makes the study of translation **relevant**. Since at least two languages are covered in translation, the problem of translating linguostylistic features becomes important. Differences between cultural experiences and linguistic images of the world create misunderstandings in the way of communication. That is why the choice of a proper translation strategy is crucial.

The object of the study is the Ukrainian-language subtitles of the British TV series “Sherlock”. **The subject** of research is the linguostylistic problems of film translation disclosed through analysing linguostylistic peculiarities British detective series “Sherlock” in Ukrainian. **The purpose** of the work is to reveal the linguostylistic features of film translation in the subtitles of the British TV series “Sherlock” in Ukrainian and the use of basic techniques in the translation of stylistic tropes by solving the following **tasks**: (1) to consider the genre features of the detective, (2) to find out the basic linguostylistic problems of film translation at the graphic and phonetic levels, (3) to consider the basic stylistic techniques and methods of their translation by the example of the British TV series “Sherlock”, and (4) to find out the basic methods of translation of international and pseudo-international vocabulary.

Subtitling requires changing the means of expression of a film product - from spoken to written; in other words, the subtitling process transforms a motion picture from an audiovisual product into a literary work that requires a greater concentration of a viewer or a reader than dubbing [4]. The subtitling process involves translating dialogues of the original language into the language of a specific group of people in

the form of synchronous subtitles, which are usually presented at the bottom of the frame. Such a tool more accurately communicates the text of the original and also allows the audience to understand as accurately as possible all the features of foreign culture.

It is well known that translation is a tool of exchanging cultural heritage and a factor of cultural enrichment. Since English and Ukrainian are not only different branches of the genealogical classification of languages but also different structural types of languages; this is what causes the differences in the set of their grammatical categories, constructions and forms, as well as a certain inconsistency in their structure. All these factors are difficult to translate, so the activities of the translator are directly related to the problems that can be called stylistic. It is necessary to use different means of expression to make the text of the translation figurative and expressive in order to affect the emotions and feelings of the viewer. A translator can achieve this goal by using certain vocabulary and stylistic techniques.

Ukrainian linguist L. P. Efimov distinguished phonetic, morphological, lexical, and syntactic units as expressive means. Phonetic means include melody of voice, pitch, pauses, accent, whispers, and chants. To morphological, he referred emotionally coloured affixes. Lexical techniques include words that have a connotative meaning, including poetry, epithets, vulgarisms, slangisms, archaisms, and exclamations. A number of expressive synonyms used in one sentence form the effect of gradation or climax [2, pp. 11–12]. Considering stylistic techniques in the context of stylistics, V. A. Kukharenko divides such means into lexical (metaphor, metonymy, synecdoche, wordplay, irony, epithet, hyperbole, reduction, and oxymoron), syntactic (rhetorical questions, reverse parallelism, suspension, and suspension), and lexical-syntactic (antithesis, climax, anticlimax, comparison, lithot, and periphrasis) [3, pp. 23–57].

Hyperbole is a stylistic technique that deliberately exaggerates the size, strength, value, quality of an object, and phenomena for the purpose of its stylistic expression [1, p. 67]. For example, *He was scared to death when I entered the room.* – *Він злякався до смерті, коли я увійшов до кімнати.* Hyperbole provides an expression of severity. This stylistic technique expresses the author's attitude to the phenomena described more vividly, impressively, and emotionally. In hyperbole there is a clash of habitual, everyday and unrealistic relations between objects and phenomena. Such a technique gives the whole expression an emotional tone, for example: *Nothing happens to me.* – *А зі мною нічого не відбувається.* *Enough for a lifetime, far too much.* – *Вистачило на все життя, з лихвою.* *I've been cooped-up for ages.* – *Я не займався цим вже понад 100 років.* *This is taking ages.* – *На це піде усе життя.* It should be noted that adjectives and adverbs are used by the means of hyperbolization, in the lexical meaning of which there are such hyperbolic components as *very, especially, extremely*; for example: *extremely bad, extremely huge, and terribly hungry.* Translation of hyperbole is not particularly difficult and is mostly a complete lexical translation. Sometimes the translator has to resort to techniques such as addition, concretization, and lexical substitution.

Meiosis is a euphemistic figure of speech that intentionally understates something or implies that it is lesser in significance or size than it really is [1, p. 70]. The essence of meiosis is, as already noted, in the weakening of one or another feature of the object by applying its true measure. Meiosis emphasizes the worthlessness of the object or arouses it, diminishing the intensity of the inherent features. For instance, *I was something worried when the killer ran toward me with an ax.* – *Я був дещо стурбований, коли вбивця побіг до мене з сокирою у руках.* The threatening situation the character gets into is contrasted with his reaction (*mild concern*), which causes a comic effect in the style of black humour. *Sherlock, we have a tiny little problem here, a nuisance, I would even say.* – *Шерлоку, у нас тут зовсім невеличка проблема. Проблемка, я б навіть сказав.*

Meiosis is mainly represented by constructions with such adverbs as *a bit, a little, almost, pretty, hardly, rather, somewhat, and slightly*; for example, *I've been sitting here all morning. I haven't moved even slightly since you left.* – *Я сиджу тут з самого ранку. Я ні на трохи не ворухнувся відколи ти пішов.*

Litotes is a figure of speech that employs an understatement by using double negatives or; in other words, a positive statement expressed by negating its opposite expressions. For instance, *It's not untypical of Sherlock.* – *Це досить характерно для Шерлока.* *The hope of their meeting one day was not unrealistic.* – *Надія на те, що одного дня вони зустрінуться, була досить реальною.* The example shows, on the one hand, some hopes, but on the other, it affirms the optimistic hope of the hero. Litotes is usually used to weaken a positive sign, so it includes a word with negative characteristics, for example: *...he is not unlike a sleuth dog.* – *...він справжня дойда.*

It should be noted that such stylistic techniques as hyperbole (exaggeration), meiosis (diminution), and litotes (definition of a phenomenon or an object by denying the opposite) are used to enhance emotionality and expressiveness. They are used for comparison in quantitative assessment, express politeness or concern and often perform a humorous, ironic and satirical function.

The practical value of linguostylistic research is determined by the possibility of practical use of the results of this work in further studying of the stylistic devices in the aspect of their translation and functioning in films.

REFERENCES

1. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка. Москва: Высш. шк., 1981. 316 с.
2. Єфімов Л., Ясінецька О. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240с.
3. Кухаренко В. А. Практикум з стилїстики англїйської мови. Вінниця: Нова Книга, 2000. 160 с.
4. Субтитри на українському телебаченні – незаконні. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshtadnya/subtitri-na-ukrayinskomu-telebachenni-nezakonni> (Дата звернення: 26.02.2020).

SOCIOCULTURAL PROBLEMS OF FILM TRANSLATION DISCLOSED THROUGH THE BRITISH CRIME TELEVISION SERIES “SHERLOCK”

Audiovisual translation is considered to be a rather young field of research compared to technical, literary and legal translation, but nonetheless, film translation has already become a centre of scientific interest for many contemporary scholars. Globalization and the spread of intercultural communication with the development of information technology and television make the study and theoretical justification of the problem of audiovisual translation relevant.

The object of the study is the Ukrainian-language subtitles of the British TV series “Sherlock”. **The subject** of the study is the sociocultural problems of film translation by the example of the British detective series “Sherlock” in Ukrainian. **The purpose** of the work is to identify sociocultural problems in subtitling the British TV series “Sherlock” by solving the following **tasks**: (1) to consider the sociocultural aspect of translation, (2) to determine the sociocultural adaptation of film translation, (3) to analyse the cultural approach to the translation theory, and (4) to find out the methods of translating realia, idioms, acronyms, abbreviations, and words of spoken vocabulary, as well as the peculiarities of the humour in the subtitles of the British TV series “Sherlock”.

V. D. Bondaletov defines sociolinguistics as one of the directions of linguistics, which examines the social conditionality of the origin, development and action of language, the impact of a community on language or languages on society [2, p. 10]. Sociolinguistics considers a language not as a separate phenomenon or structure but rather as a language in its relations with carriers, their history, and culture [2, p. 11].

In the process of interlingual communication, the reproduction of the social world is one of the most important sociolinguistic aspects of the translation. There are two main aspects of this problem: the first is closely related to the reproduction in the text of the translation of the social realities of the sociocultural system in the original language, and the second concerns revealing social differences of a society through its socially conditioned distinctions [7, pp. 15–16].

The problem of social definition of the personality is predetermined by the links between social factors and affiliation, with linguistic actions of a particular social class. These factors include the main affiliation with a particular social class, a social institution, or a professional group. The immediate environment of a person depends on belonging to a class, which is the centre of social activity. Other important factors are gender and age.

A. V. Fedorov defines non-equivalent vocabulary as words that have no equivalents outside the language to which they belong [4, p. 182]. As a rule, translators use one of the four main ways of transmitting realia: transcription

(transliteration), loan-translation, analogue transmission, or descriptive translation [5, p. 182]. There are numerous examples of transliteration and transcription in the analysed TV series; for instance, *Victoria* – *Викторія*, *Mrs Hudson* – *Місіс Хадсон*, *Jonathan Wild* – *Джонатан Вайлд*, *Delamere Forest* – *Деламер Форест*, *Jeffrey Patterson* – *Джефрі Паттерсон*, *James Phillimore* – *Джеймс Філімор*, *John Watson* – *Джон Уотсон*, *Mike Stamford* – *Майк Стэмфорд*.

Loan translation or calque is the most appropriate method of preserving the content and colour of the translated realia after transcription. A calque is a word or a phrase taken from one language and translated literally, word-for-word, into another language [3, p. 89]. The examples are: *Royal Armouries Museum* – *Музей королівських збройових установок*, *The Royal college of nursing* – *Королівський коледж сестринської справи*, *The Crystal Palace* – *Кришталевий Палац*, *Buckingham Palace* – *Букінгемський палац*, *Midland Electrical Company* – *Мідлендські й Електричній компанії*, *Lowther Arcade* – *Лоусерський пассаж*, *Kentish woods* – *Кентські ліси*, *Fordingbridge post-mark* – *Фордінгемський штемпель*.

Another way of transmitting realia is a descriptive translation, which is a complex transformation which is used to explain the meaning of SL units, often with the help of hierarchically different TL units. Description is used when there is no other way to translate such a realia. In such cases, the translator simply has to explain a certain reality [3, p. 454]. Take, for instance, *J.P.* – *Мировий судя*, *B.C.* – *Британська Колумбія*, *Maskinaw* – *шерстяне покривало*, *Nickel* – *п'ятицентовика*, *Scotch* – *житній віскі*, *Sunset* – *Бульвар Сан-Сет*, *County Building* – *Будинок окружної управи*, *Reform School* – *Колонія для неповнолітніх*, *Honker* – *канадський гусак*.

Approximate translation of realia is not often used. The translator does not always convey the substantive content of the realia, and thus, the national colour may be lost because the expected connotative equivalent is replaced by a neutral in style – that is, a word or a phrase with a zero connotation [7, p. 250].

Approximate translation is characterized by the fact that instead of a foreign realia, the translator uses the realia of TL [6, p. 227]. Let us have a look at the following examples: *Yacht Club Boys* – *Супер-яхтклуб*, *'My Little Buckeroo'* – *«Мій маленький ковбой»*, *The Apartment House Association* – *Асоціація домовласників*, *cherry pop* – *наній вишневий*, *District* – *округ*, *Denims* – *джинси*, *A quarter* – *25 центів*, *Buffalo cloth* – *вовняна тканина*. Such a translation has much more in common with the realia of the TL. A positive aspect of the approximate interpretation is its readability and accessibility for the recipient. For the sake of the ease perception, the same or similar concept of the native language is offered [1, p. 227].

Mastering cultural differences is a task that a specialist undergoes during the translation work. **In conclusion**, we can say that the possibility of misunderstanding between representatives of different cultures will be less if there is certain cultural and linguistic knowledge between the communicators. Translators can only successfully fulfil their role if they are able to speak both languages in the smallest

detail, so that they can translate different realia correctly and appropriately. **The practical value** of work is determined by a practical possibility to use the results of this study in further research on the realia in the aspect of translation and functioning in films.

REFERENCES

1. Баран Я., Зимомря М., Білоус О. Фразеологія: знакові величини. Навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця: Нова Книга, 2008. 256 с.
2. Бондалетов, В. Д. Социальная лингвистика: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2101 «Рус. яз. и лит.». Москва: Просвещение, 1987. 160 с.
3. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе. Москва: Международные отношения, 1980. С. 18–93.
4. Супрун А. Е. Экзотическая лексика. Москва: ФН, 1958. 231 с.
5. Федоров А. В. Введение в теорию перевода. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1953. 336 с.
6. Федорова И. К. Фоновые знания в культурном переносе кинотекста: проблема стратегии перевода. Вестник Ленинград. гос. ун-та имени А. С. Пушкина: научный журнал. СПб, 2010. Т. 1, № 3. С. 259–270.
7. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 215 с.

Анастасія Кулик
Науковий керівник – викладач Безсонова А. С.
м. Бахмут

ДЕФІНІЦІЯ У СКЛАДІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Дефініція широко застосовується в науці. По суті, жодне пояснення будь-якого наукового феномена не обходиться без її застосування. Дослідники в галузі різних дисциплін займаються всебічним вивченням цього терміна. Щодо науково-популярного дискурсу вивчення жанру дефініції є актуальним, оскільки може в подальшому бути використано для досліджень у сфері вивчення його жанрової структури.

Дослідження в галузі лексикографії дефініцій становлять особливий інтерес для розвитку засобів створення лексичних і термінологічних баз знань, машинних словників, тезаурусів, систем машинного пошуку, перекладу і ведення діалогу з користувачем. Так, дослідженням дефініції надають великої ваги при вирішенні широкого кола завдань обробки текстів. В першу чергу, це твердження справедливе, коли йдеться про тексти наукових публікацій.

Дискурс будь-якої наукової чи професійної сфери має на увазі наявність конкретного обсягу знань, володіння понятійним апаратом і відповідною термінологією, нормами поведінки та комунікації, схемами, формулами спілкування. Вивчення дискурсивної специфіки словникової дефініції в рамках науково-популярного дискурсу є актуальним, оскільки лінгвістичні характеристики цього значущого фрагмента дискурсу висвітлені не на достатньому рівні.

Початок вивчення дефініції, перш за все, пов'язують із розвитком досліджень у сфері логіки, а також філософії (Д. П. Горський, К. Попа, Е.К. Войшвилло, Ф. Кіфер). Тут дефініція розуміється як логічна операція, яка розкриває зміст (сенси) імені за допомогою опису істотних і характерних ознак предметів або явищ, що позначаються цим ім'ям (денотат імені). У лінгвістиці дефініція також досліджена у роботах таких вчених, як О.В. Коротеєва, Г. Дронова, П. Денисова, Г.Ю. Гришечкіна. Слід також зазначити, що сьогодні дослідження дефініцій термінів в рамках науково-популярного лінгвістичного дискурсу є одним із значущих і популярних напрямів у термінознавстві і когнітивній лінгвістиці.

Жанр дефініції є одним із онтологічних жанрів науково-популярного дискурсу, які в свою чергу складають смислову основу науково-популярного дискурсу, передаючи адресату-неспеціалістові знання й інформацію про той чи інший науковий факт. Для неспеціаліста важливо отримати доступне тлумачення невідомих йому термінів, і саме на цьому етапі жанр дефініції буде практично незамінний. Ми можемо спостерігати широке застосування цього жанру в науково-популярному дискурсі на лінгвістичну тематику.

Проаналізувавши погляди сучасних дослідників в галузі гуманітарних наук, можна припустити, що стосовно нашого дослідження доцільним видається розглядати дефініцію як тлумачення, яке розкриває зміст (значення) терміна або явища мови за допомогою опису його ознак або функцій, а також за допомогою встановлення родо-видових відношень. А логічну операцію, яка націлена на це, позначити як дефініціювання. Слід зазначити, що, реалізуючи свої функції, дефініція може зазнавати деякого роду трансформацій. Це, перш за все, може бути обумовлено адресатною орієнтацією науково-популярного дискурсу. Таким чином, для науково-популярної дефініції найважливішими характеристиками будуть адресатна і наукова. Переважання тих чи інших характеристик стосовно різних типів дискурсу буде накладати на жанр дефініції свій відбиток [3, с. 32].

У наукових текстах зустрічаються дефініції, які можна назвати «порівняльними», оскільки в них присутній елемент зіставлення двох або більше одночасно дефініційованих предметів. *Antonyms (Greek 'opposite' + 'name'). Antonyms are lexemes which are opposite in meaning. <...> Unlike synonymy (where there's a doubt whether true synonyms exist at all), antonymy exists – and, moreover, exists in several forms [4, с. 90]. (Антоніми (грецьке «протилежний» + «ім'я»). (Антоніми – це лексеми, які протилежні за*

значенням. <...> На відміну від синонімії (де є сумніви, чи існують справжні синоніми взагалі), існує антонімія – і, більше того, існує в кількох формах).

Hyponyms (Greek 'under' + 'name'). Hyponymy is less familiar term to most people than either synonymy or homonymy, but it refers to a much more important sense relation. It describes what happens when we say 'An X is kind of Y'- A daffodil is a kind of flower, or simply, a daffodil is a flower. The relationship between the lexemes can be shown in the form of a tree diagram, where the more general term is placed at the top, and the more specific terms are placed underneath [4, с. 32].

Гіпонімія менш знайома більшості людей, ніж синонімія або антонімія, але вона відноситься до більш важливого змістового значення. Важке саме по собі завдання «ідентифікації, яке додатково ускладнюється, коли йдеться про комплексні, змішані модифікації дефініції. Розглянемо, наприклад, наведену вище «порівняльну» дефініцію:

Language is a medium of communication and language is a process of communication. Formally, this phrase contains two definitions of degenerate due to the lack of reference to differential features by structure [4, с. 34]. Однак, як нам видається, насправді тут немає визначення мови. По суті, це визначення співвідношення між засобом і процесом. Коректне визначення з тексту має на увазі облік порівняльного характеру мовної конструкції, а аналіз його змісту – відтворення операції порівняння. Витяг дефініцій з наступної пропозиції: *Non-dictionary terms, as opposed to vocabulary, are commonly referred to as only emerging concepts, their linguistic the form of expression has not yet been established, and therefore, the use of a large number of synonymous titles [1, с. 122]* має на увазі операцію виведення: оскільки тут не знайдений антонімічний термін, останнім повинні бути в інвертованому вигляді приписані якості перших, перераховані у вихідному формулюванні, наприклад:

vocabulary terms are called already formed concepts, their language form is already established, so they are not characterized by the use of a large number of synonymous names [4, с. 123].

При ідентифікації дефініцій, що складаються з більш ніж одного речення, виникає специфічна проблема визначення «зовнішньої» межі між дефініцією і оточуючим її текстом і, одночасно, подолання «внутрішніх» кордонів між пропозиціями. Повернемося до прикладу:

When making calculations, the Fluent package was an explicit splitting scheme and a Spalart-Allmaras turbulence model are used. This is a single equation model that solves the kinematic equation of motion vortex (turbulent) viscosity [1, с. 121].

Якщо як визначення розглядати тільки друге з наведених речень (на підставі відповідності схемі функціональної дефініції X, який здійснює дію Y), то буде втрачено інформацію про те, яка саме модель визначається через відповідну дію.

Отже, для того щоб відновити цілісну дефініцію, необхідно об'єднати частину першого і другого речення: *Spalart-Allmaras turbulence model is a model with one equation that solves the equation of motion for a kinematic vortex (turbulent) viscosity.* Таку ж операцію потрібно здійснити при аналізі наступного

фрагмента: *From this treatise we learn about a significant number of Venetian palaces. Sansovino described their most important architectural feature is a loggia of the first tier, which could either be located in the center, or stretch along the entire width of the facade* [1, с. 123].

Прикладом ще більш об'ємної дефініції опису може служити наступний фрагмент, що займає в статті весь перший абзац:

Travertines are one of the types of carbonate sinter formations, widespread among sediments of different ages. Their formation is associated with action mineralized springs, temperature solutions in which varies quite wide limits and often testifies about fading hydrothermal activity volcanic areas. Buried travertines (paleotravertins) have a thin-layered structure and look similar to stromatolite limestones. Elevated interest in paleotravertines is dictated by and the fact that they are a reliable sign the existence of stable periods of subaerial conditions during the formation of various deposits in continental sedimentation conditions [1, с. 120].

Предметом дослідження в цій статті є власне палеотравертини, прямо дефініційовані в пропозиціях 3 і 4; проте без визначення травертинів (пропозиції 1 і 2), різновидом яких є палеотравертини, список дефініцій останніх виявився б усіченим. Коректно зафіксувати предмет дослідження в цьому випадку можливо тільки при виокремленні з тексту як дефініції всіх чотирьох пропозицій, хоча, на перший погляд, перші дві з них дефініціюють інший предмет.

Таким чином, наведений матеріал показує залежність змісту і форми дефінітивних компонентів науково-популярного лінгвістичного тексту від конкретних пізнавально-комунікативних цілей автора. Наявність в арсеналі засобів наукової комунікації безлічі стереотипних способів вираження дефінітивної інформації і відсутність обмежень для виробництва їх дискурсивно зумовлених модифікацій може істотно ускладнювати рішення задач автоматичної ідентифікації наукових дефініцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришечкина Г. Ю. Виды дефиниций терминов в научно-популярном тексте / *Ученые записки Орловского государственного университета*. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2010. № 1. С. 120-127.
2. Кожина М. Н. Дискурсивный анализ и функциональная стилистика с речеведческих позиций. *Текст. Дискурс. Стыль* : сб. науч. ст. СПб.: СПбГУ, 2004. С. 9-33.
3. Лазаревич Э. А. Функции и принципы популяризации науки. М. : Изд-во МГУ, 1993. 40 с.
4. The Cambridge encyclopedia of the English language / David Crystal. Cambridge University Press, 2004. 499 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АЛЮЗІЙ ТА ГРИ СЛІВ У СЕРІАЛІ «ДРУЗІ»

Телебачення та кіноіндустрія займають далеко не останнє місце в сучасному житті. Метою створення такого продукту є, звісно ж, задоволення потреб глядачів. Саме тому одним із найважливіших етапів просування іншомовного матеріалу є його адекватний переклад, а саме удосконалення з метою поліпшення сприйняття інформації різними культурами. Це складний та творчий процес, який потребує аналізу тексту та його відтворення мовою перекладу. При цьому важливо враховувати велику кількість факторів: чи передає переклад сутність вислову, чи збігається репліка із подіями на екрані та ін. Телесеріал – це вид мистецтва, що дає певні відомості про іншу культуру, спосіб життя, шляхом діалогів та взаємовідносин. Далі ми будемо розглядати такий вид серіалів, як ситком (ситуаційна комедія); це серіал, кожна серія якого зосереджується на окремій комічній ситуації та базується на передачі інформації через сарказм, іронію та інші методи комічного. **Метою** викладу є висвітлення особливостей перекладу алюзій та гри слів на прикладі серіалу “Friends” / «Друзі».

На сьогодні переклад кінофільмів є доволі важливою галуззю. І хоча індустрія кіноперекладу з’явилась в Україні відносно нещодавно, вона встигла набути значної популярності серед людей різного віку. Добре перекладений фільм чи серіал дозволяє глядачеві глибше проникнути в сюжет та краще розуміти показані реалії. Слід зазначити, що достатньо часто неможливо дослівно перекласти якийсь вислів, не втративши при цьому смислу та стислості. Саме тому від правильного перекладу й адекватного сприйняття перекладачем стрічки залежить більша частина роботи над фільмом. Адекватність, у свою чергу, залежить від обраних прийомів перекладу. Такими прийомами слугують перекладацькі трансформації. Перекладацькими трансформаціями називають перефразування, які застосовуються для досягнення міжмовної еквівалентності. Так, М. К. Гарбовський розуміє під цим поняттям процес перекладу, в ході якого система смислів вихідного тексту трансформується в більш-менш аналогічну систему смислів, перевтілюючись у форми мови перекладу [1, с. 366]. Л. К. Латишев визначає перекладацькі трансформації як засіб вирішення протиріч, тобто розбіжностей між мовою оригіналу та перекладу [3, с. 35]. Звісно ж, переклад не може бути абсолютним аналогом оригіналу, тому важливим є створення тексту, максимально наближеного до нього щодо структури та впливу на потенційного глядача.

Різні види комічного можна передати шляхом використання певних граматичних трансформацій, таких як перестановки, заміни, додавання,

пропущення тощо. Розглянемо, які саме трансформації були використані при передачі алюзій та гри слів серіалу “Friends” / «Друзі».

Гра слів – це створення жартів шляхом використання слів із подвійним значенням чи слів, різних за значенням, але схожих за звучанням [5]. Такий прийом комічного є досить специфічним для окремих культур. Часто буває неможливим підібрати придатний для сприйняття еквівалент. Наведемо приклади.

– *So, let’s talk a little bit about your duties.*

– *My duties? (laughs)... All right.*

– *You’ll be heading a whole division, so you’ll have a lot of duties.*

– *I see. (laughs)*

– *But there’ll be 30 people under you...so you can dump a certain amount on them.*

– *Good to know. (laughs)*

– *We could go into detail...*

– *No, don’t, I beg of you!*

У цій сцені Чендлер розмовляє із начальником. Той, у свою чергу, каже, що на новій посаді Чендлер матиме багато обов’язків. Ефект комічного досягається тим, що слово *duties* (обов’язки) схоже за звучанням на сленгове слово *doodies* (випорожнення). Далі шеф каже, що герой може звалити свої обов’язки на підлеглих, що знову викликає у нього сміх. В українському перекладі ці слова не мають однакового звучання, тому гра слів втрачається.

– *Поговорімо трохи про ваші обов’язки.*

– *Обов’язки (сміється)... Добре.*

– *Ви очолите цілий підрозділ, тож обов’язків буде маса.*

– *Ясно. (сміється)*

– *Але підлеглих у вас буде десятків три, децю можна буде передоручити їм.*

– *Приємно чути. (сміється)*

– *Можемо заглибитись в деталі...*

– *Не треба, прошу вас!*

Через використання дослівного перекладу стає незрозумілим, що саме викликало у Чендлера сміх. Дослівний переклад – це спосіб перекладу, при якому структура оригіналу перетворюється на аналогічну [2, с. 178].

В іншому епізоді друзі дивляться фільм про пса Йеллера. Фібі каже, що ніколи не дивилась його до кінця:

– *That’s when my mother would shut off the TV and say, “The end”.*

– *What about when he has rabies?*

– *He doesn’t have rabies. He has babies.*

У цьому випадку слово *rabies* (сказ) схоже за звучанням на *babies* (малюки). У перекладі досить вдало використали прийом компенсації, а саме смислового розвитку, що являє заміну елемента оригіналу будь-яким іншим, що компенсує втрату інформації [2, с. 174]. Таким чином, хоча зміст і було змінено, ефект комічного залишився:

– *Кінець. Мати завжди на цьому вимикала телевізор і казала: «Кінець».*

– *А як же те місце, де він заразився сказом?*

– *Він не заразився сказом, усі щасливо жили разом.*

А от у прикладі нижче перекладач взагалі вирішив не перекладати жарт, сцену було просто вирізано.

– *It's Paul, the wine guy.*

– *What does that mean? Does he sell it, drink it? Or he just complains a lot?*

Річ у тому, що слово *wine* (вино) легко сплутати зі словом *whine* (нити, скиглити).

Іншим прийомом, який буває складно адекватно перекласти, є **алюзія**, засобом якої є вислів, який відсилає нас до якоїсь відомої події чи людини [6]. Алюзія органічно пов'язана із першоджерелом, де зафіксована її поява. Цей прийом допомагає стисло вказати на рису людини, особливість події тощо. Перебуваючи у тісному зв'язку із ситуацією, він підкреслює важливу думку певного контексту [4, с. 13].

Друзі сидять у кав'ярні та розмовляють про стосунки:

– *Everything you need to know is in that first kiss.*

– *Absolutely.*

– *Yeah, think for us, kissing is pretty much like an opening act, you know?*

Mean it's like the stand-up comedian you have to sit through before Pink Floyd comes out.

– *У першому поцілунку – все, що хочеш знати про людину.*

– *Абсолютно все.*

– *А для нас поцілунок скоріше вступ, як естрадний комік, якого треба витерпіти перед концертом Пінк Флойд.*

«Pink Floyd» – це відомий британський рок-гурт, але українському глядачеві, скоріш за все, він невідомий. Перекладач міг вдатися до прийому конкретизації чи додавання задля пояснення ситуації, але, на нашу думку, доцільним було б взагалі змінити назву гурту на більш відому українській аудиторії.

Моніка працює шеф-кухарем у ресторані й одному з клієнтів не подобається, як приготовано курча:

– *She sent the chicken back again?*

– *She said it's too dry and wants to explain to you how she wants it.*

– *I'd like to meet this chicken expert. Send the colonel in.*

– *Вона знов відіслала курча?*

– *Каже, що тепер воно надто сухе, хоче зайти сюди і пояснити, як саме вона їх любить.*

– *Гаразд, я теж подивлюся на цього експерта з курчат. Запроси її сюди.*

Ми бачимо, що в оригіналі героїня каже фразу *send the colonel in*, маючи на увазі полковника Сандерса, американського ресторатора та засновника мережі ресторанів швидкого харчування «KFC». Перекладач вирішив, що таке порівняння буде незрозумілим, тому опустив фразу, позбавивши її комічного ефекту.

В одному з епізодів Фібі каже:

– *Where is my strong Ross Skywalker to come rescue me?*

Ця фраза відсилає нас до популярного героя фільму «Зоряні війни» Люка Скайвокера. Напевно, перекладачу здалося, що цей персонаж не є відомим широкій публіці, і тому вдався до прийому заміни поняття:

– *Де мій мужній космонавт Росс, коли він мене врятує?*

Проте, на нашу думку, необхідності в цьому не було, адже Люк Скайвокер на сьогодні є досить відомим культовим персонажем. Тому переклад можемо вважати застарілим.

Аналіз епізодів серіалу “Friends” / «Друзі» дозволив виявити стратегії адаптації гри слів та алюзій, що використовуються найчастіше; серед них компенсація, тобто заміна маловідомих реалій більш знайомими глядачеві, дослівний переклад та пропущення. Отже, англійські серіали мають свою специфіку, адже вони є відображенням іншої культури. Часто доводиться працювати з реаліями, невідомими цільовому глядачеві. Перед перекладачем стоїть складна задача передати іншомовні реалії, максимально відтворивши смисл оригіналу. **Перспективу** дослідження вбачаємо в розробці й застосуванні комплексного підходу до аналізу відтворення стилістичних прийомів у кіноперекладі на матеріалі англійської та української мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарбовский Н. К. Теория перевода : учебник. Москва: Изд-во Моск. Ун та, 2007. 544 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
3. Латышев Л. К. Технология перевода: учебное пособие по подготовке переводчиков. Москва: НВИ–ТЕЗАУРУС, 2000. 280 с.
4. Святовец В. Словник тропів і стилістичних фігур. Київ: Академія, 2011. 176 с.
5. Oxford Learner’s Dictionaries: wordplay URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/wordplay?q=wordplay> (дата звернення – 04.03.2020).
6. Oxford Learner’s Dictionaries: Allusion. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/allusion?q=allusion> (дата звернення – 04.03.2020).

ПОГЛЯДИ НАУКОВЦІВ НА ВИЗНАЧЕННЯ НАУКОВО- ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

Лінгвістичні дослідження кінця ХХ століття ознаменувалися антропоцентричністю. Людина стає соціальним феноменом з усім розмаїттям її вербального і невербального вираження. Проблеми дискурсу присвячені роботи таких вітчизняних і зарубіжних дослідників в області дискурсології, як Н. Д. Арутюнова, Е. А. Баженова, В. І. Карасик, М. Н. Кожина, Е. С. Кубрякова, В. Е. Чернявська та ін. Але вчені так і не прийшли до спільної думки стосовно визначення терміну «дискурс». Слід зазначити, що цей термін використовується у лінгвістичних дослідженнях, гуманітарних науках, літературознавстві, психології, філософії, антропології, семіотиці, які опосередковано або прямо звертаються до проблем функціонування мови.

Вивчення тексту, його властивостей і категорій, побудова його типології має важливе практичне і теоретичне значення. Але при суто лінгвістичному підході, при якому дослідження тексту зводиться в основному до внутрішньомовного аналізу, опис мовних одиниць обмежується межами мови без урахування екстралінгвістичних чинників. З цих позицій, ізолюючих вивчення мови від учасників комунікації та умов його функціонування, вирішити знову виниклі проблеми неможливо. Окрім встановлення і вивчення одиниць тексту, аналізу парадигматичних, синтагматичних, інтеграційних і міжрівневих зв'язків всередині об'єкта, дослідження повинне здійснювати всебічний розгляд комунікативної ситуації. Саме в ній відбувається породження і сприйняття тексту.

При розгляді соціолінгвістичних та прагмалінгвістичних класифікацій різновидів дискурсу, можна спиратися на численні дослідження з дискурсивної лінгвістики вітчизняних та закордонних науковців.

Найбільш загальним (лінгвофілософським) є протиставлення типів дискурсу в різних «модусах людського існування».

З розвитком когнітивно-дискурсивної парадигми досліджень явищ мови зріс інтерес дослідників до таких когнітивно-прагматичних механізмів, як комунікативні та мовні стратегії. Особливо важливим стає вивчення стратегій організації текстового матеріалу, які мають місце в таких типах дискурсів, де є виражена орієнтованість на потенційного адресата. До таких «читацько-орієнтованих» типів дискурсу відноситься, без сумніву, науково-популярний дискурс.

З'являються нові моделі, що зазвичай пов'язані з найбільш актуальними проблемами суміжних галузей сучасної текстоцентричної і антропоцентричної лінгвістики, наприклад, протиставлення жанрів, ціннісні характеристики яких

підтримуються в рамках культури, в якій використовуються дані жанри, і жанри, що не підтримуються.

В новітніх дослідженнях наукового і науково-популярного дискурсу спостерігається заперечення об'єктивності як суттєвої риси наукового та науково-популярного типів дискурсу.

Узагальнюючи подібні теоретичні позиції Е. Лін і К. Хайленда, О. Суха зробила висновок, що сучасний науковий дискурс відтепер не позиціонується як об'єктивний, «епістемологічний привілейований тип дискурсу», а поряд з іншими його типами суб'єктивно відтворюється у процесі дискурсивної взаємодії комунікантів, конструюючи текст в контексті сучасної культури [5].

Посилання на авторитетні джерела відомих авторів є невід'ємною рисою науково-популярного дискурсу (наявність «фігури іншого», «чужого», або «хеджингу»). Знання з використанням думок, суджень, висловлювань, емпіричного матеріалу «іншого», представлені у науково-популярному дискурсі, є основою актуалізації інформації, на якій він ґрунтуються [1].

Що стосується поглядів на проблеми визначення місця науково-популярного дискурсу, то у науковому товаристві немає єдності з цього питання. На думку одних вчених – його статус є самостійним, на думку ж інших – він належить до одного з видів наукового дискурсу.

Незважаючи на те, що на даний час значна кількість досліджень в області лінгвістики присвячена вивченню проблем дискурсології, поняття «дискурс», як і раніше, залишається досить суперечливим, оскільки немає єдиного загальноприйнятого визначення даного поняття. Як наслідок, дане поняття трактується дослідниками в залежності від різних факторів, як то сфера його застосування, функціонування в тій чи іншій області пізнання. Так, часто дискурс ототожнюється з текстом і розуміється як актуально виголошений текст. У сучасних дослідженнях визначення дискурсу виходить за межі тексту і включає в себе перерахування умов, у яких цей текст актуалізується. Таке розуміння дискурсу пов'язане з уявленням про процес використання мовлення, тобто мови в усіх її різновидах. На думку Н. Д. Арутюнової, дискурс є зв'язний текст у сукупності з соціокультурними, психологічними, екстралінгвістичними, прагматичними, та іншими факторами. Згідно думки вченої, – це текст і компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості в понятійному аспекті; мова, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія. Дискурс - це мова, «занурена в життя» [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Сивокінь Г. В., Картель Т. М. Науково-популярний дискурс і його комунікативні особливості. *Methodology of Science and Education: матеріали міжнар. наук. конф.* (Варшава, 18 вер. 2017) Варшава, 2017. С. 24 – 28.
2. Дискурс. *Лингвистический энциклопедический словарь* / гл. ред. В. Н. Ярцева. М.: Советская энциклопедия, 1989. С. 136-137.

3. Орлова О. В. Проблема соотношения понятий стиля и дискурса в лингвистике начала ХХIв. в контексте идей М.Н. Кожинной. *Вестник Томского государственного университета. Филология*. 2013. №4 (24). С. 19–25.
4. Сухая Е. В. Дискурсивные стратегии популяризации научного знания. *Вестник МГЛУ*. Москва, 2012. Вып. 6 (639). С. 212 – 219.
5. Hyland K. *Metadiscourse* [Text] / Hyland K. – London: Continuum, 2005. 342p.
6. Leane E. *Reading popular physics: disciplinary skirmishes and textual strategies*. Aldershot, UK: Ashgate Publishing, 2007. 198 p.

Варвара Ладонина
Научный руководитель – профессор А. Р. Габидуллина
г. Бахмут

ДИСКУРСИВНАЯ МЕТОНИМИЯ В ЦИКЛЕ М. И. ЦВЕТАЕВОЙ «СТИХИ К БЛОКУ»

Метонимия как вид тропа, в котором одно слово заменяется другим, находящемся с ним в какой-либо связи, довольно долго исследовалась как лексикализованное явление. Ф. И. Буслаев и А. А. Потебня стали рассматривать её как общеязыковое явление только к концу ХХ века [3, с. 140].

Дискурсивная (индивидуально-авторская, окказиональная) метонимия существенно отличается от лексикализованной (языковой, когнитивной). В первую очередь, «она существует только в тексте, вне его она невозможна» [2, с. 50]. Дискурсивная метонимия нерегулярна, уникальна; в отличие от языковой она не является средством семантического расширения, антропоцентрична, имеет эстетико-философский характер, может реализоваться не только на уровне слова, но и всего предложения.

Метонимия — довольно распространенное явление в произведениях М. И. Цветаевой. В данной работе мы рассмотрим дискурсивную метонимию и её типы в художественных образах «Блок — Лебедь» и «Блок — Христос».

Сравнения А. Блока с лебедем и Христом имеют схожую природу. Оба этих образа символизируют святость, чистоту, неотъемлемую часть каждого поэта. Для М. Цветаевой каждый поэт — Бог; он способен творить и делать это с помощью слова [1, с. 209].

Первый случай такого вида метонимического переноса встречается нам уже в первой строчке цикла:

«Имя твое — птица в руке». Словосочетание *имя твое* символизирует самого Александра Блока, то есть присутствуют типичные для метонимии отношения часть — целое (синекдоха). Данный случай является индивидуально авторской метонимией.

«Имя твое — пять букв» — механизмом создания метонимии в данной строчке является эллипсис. С его помощью словосочетание или предложение

сокращается, оставляя основной смысл вне текста. В свою очередь читатель догадывается о целом через часть, что характерно для этого явления. «Имя», состоящее из пяти букв, — фамилия поэта, которой он подписывал все свои работы: А. Блок.

*«Снежный лебедь
Мне под ноги перья стелет.
Перья реют
И медленно никнут в снег».*

Снежный лебедь — явление метафтонимии. Она является пограничной формой метафоры и метонимии и довольно распространена в творчестве поэтессы. *Снежный* в значении ‘лебедь такой же белый, как снег, чистый’ — это метафора и одновременно индивидуально-авторская (дискурсивная) метонимия. *Снежный* — отсылка к циклу стихотворений Блока «Снежная маска», который наполнен огромным количеством «холодных» символов. *Лебедь* — еще один случай авторской метафтонимии. Как птицы в целом, так и сам лебедь для Цветаевой — поэт (скрытое сравнение = метафора), с другой стороны *лебедь* — представитель целого класса птиц (гиперо-гипонимические отношения = метонимия).

Примеры такого переноса встречаются в цикле довольно часто: «*Рваные ризы, крыло в крови...*», «*Не проломанное ребро — Переломленное крыло*», «*Не чинят крыл. Изуродованный ходил*», «*Лишь одно еще в нем жило: Переломленное крыло*», «*О, посмотрите, — как крылья его поломаны!*» Во всех случаях можно говорить о метафтонимии. Сравнение Блока с раненой птицей — метафора; партонимические отношения *крыло* — *птица* лежат в основе синекдохи.

Так как рамки данной работы не позволяют описать нам каждый случай метонимического переноса в рамках образа Блок — Лебедь, далее мы рассмотрим его в ключе Блок — Христос.

*«В руку, бледную от лобзаний,
Не вобью своего гвоздя».*

Выражение «*рука, бледная от лобзаний*» — метонимия (дискурсивная): одна рука не может побледнеть физически; бледнеет весь человек. Тип дискурсивной метонимии — синекдоха.

*«И по имени не окликну,
И руками не потянусь.
Восковому, святому лику
Только издали поклонюсь».*

Святым является не сам лик (лицо, внешние очертания), а всё существо поэта, сам человек. Тип дискурсивной метонимии — смещенное определение. Качество семантически соотнесено не с тем предметом, с которым связано грамматически.

Примеры такого же переноса: «*Предстало нам – всей площади широкой!* (синекдоха) — *Святое сердце Александра Блока*».

«Думали — человек!»

*И умереть заставили.
Умер теперь. Навек.
— Плачьте о мертвом ангеле!»*

Приемом создания метонимии является эллиптическое сокращение: имеется в виду ‘такой же обычный, как любой другой человек’.

Наше исследование позволяет сделать вывод, что дискурсивная метонимия является одним из основных приемов в поэтической картине мира М. И. Цветаевой.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лаврова Е. Л. Художественный мир М. Цветаевой: поэтика стихий. Горловка: ГИИЯ, 2014. 293 с.
2. Раевская О. В. Метонимия в слове и в тексте. *Филологические науки*. 2000. № 4. С. 49-56.
3. З.Тухватуллина И. А. Изучение паремиологических единиц метонимического характера в отечественной и зарубежной лингвистике. *Вестник Казанского Федерального университета. Педагогические науки*. Казань, 2018. № 4. С. 139-141 .

Вікторія Лазаренко
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC CONDITIONS OF VARIABILITY IN SUBTITLING AND DUBBING FILMS FOR THE UKRAINIAN AUDIENCE

The term ‘communication’ became highly important in the scientific literature in the early 20th century. Now it is interpreted as follows: (a) a means of communication of any objects of the material and spiritual world, (b) communication is the transfer of information from person to person, and (c) the transfer and exchange of information in the society for the purpose of influencing it [3, p. 4].

The object of our research is film discourse. **The relevance of the research problem** is based on the demand for translation of foreign films into the Ukrainian language and the insufficient knowledge of the communicative and pragmatic conditions of variability.

Often, linguistics have different approaches to the views of communicators on the same process which is called communication. This is a question of communication systems specific to the author’s original intent and the recipient’s perception of the information received. In a standard communication act, non-verbal responses to the message are also important, since they are the most significant manifestations of admiration, surprise, and hatred, which have a pronounced

abbreviated verbal component in the form of various inserts and shouts [3, p. 14]. Thus, the functional aspect of communication is characterized by the definition of the main goals for which communication is carried out.

Recently, research in the field of film translation, in particular dubbing and subtitling, has become increasingly relevant. This is not surprising, because it is the translation of films that affects the perception of another culture. Undoubtedly, film translation differs from other types of translation. In both dubbing and subtitling, it is extremely important to take into account the relationship between text (sound) and image, i.e., the verbal and non-verbal components. The combination of these components is called adaptation. The target film text should always be communicatively equivalent to the original and preserve the pragmatic potential of the original speech acts in order to exercise a communicative and pragmatic influence on the recipients [2].

In the original film, the character stands out among the others due to speech characteristics. Traditionally, cases of defects in the speech of characters are attributed to individual characteristics [3; 4], although they are formed, even in different languages, for the same models. Let us consider such a speech defect as stuttering by the example of a remark of Quirinus Quirrell, one of the characters in the 2001 film “Harry Potter and the Philosopher's Stone” by Chris Columbus:

English: “*What sort of magic do you teach, Professor Quirrell?*”

“*D-Defense Against the D-D-Dark Arts... N-not that you n-need it, eh, P-P-Potter?.. You'll be g-getting all your equipment, I suppose? I've g-got to p-pick up a new b-book on vampires, m-myself.*”

Ukrainian: – *А яких Ви навчаєте чарів, професоре Квіреле?*

– *З-з-захисту від т-т-темних м-мистецтв... Т-тобі, м-мабуть, це й не п-п-потрібне, П-п-поттере, га?.. Ти, н-напевне, зби-би-раєшся до школи? Я й с-сам хочу п-п-придбати нову к-книжку про в-вампірів.*

Stuttering serves to form a speech portrait so that the character is perceived by the viewer as obedient, timid, and not capable of aggression or deceit. The viewer is inclined to treat Quirrell condescendingly, with a certain amount of irony, because such a nervous and timid person will teach the first-year students the main subject, i.e. Defence Against the Dark Arts. The plot is constructed in such a way that until the last minute, the viewer suspects the dashing intentions of anyone other than Professor Quirrell. Stuttering fulfills this task to the full. Both in the original and dubbing, the character's speech disorder is implemented through animation of the initial sounds of the word (usually consonants). Dubbing of dialogues is carried out almost verbatim and is quite adequate.

Individual speech characteristics include cases of creating an image of a character through the use of marker words – lexical units that are frequent for the individual character's replicas, characteristic, as a rule, only for him (they can be keywords, ‘parasite’ words) [1].

As a result, we see that the speech characteristic of a character is a deep, complex phenomenon that requires further study and systematization. From the material considered, we conclude that during dubbing, each character is provided

with an individual speech portrait, consisting of a set of stylistic means of different levels of language.

The dubbing performer must understand the author's intent, identify the elements of its implementation, and reproduce them in translation in the same or equivalent units. Despite the widespread view that films from the Harry Potter series are primarily attractive by the bright language games, phonosemantic techniques and a kind of onomasticon, we take responsibility to assert that the active use of such means of creating imagery as metaphors, figurative and evaluative epithets, and bright idiostylistic comparisons are of great interest.

The perspective of our research is seen in analysing the specifics of translating English-language feature films into Ukrainian, in particular in the aspect of reproducing their pragmatic potential.

REFERENCES

1. Дорда В. Статус студентського сленгу та адгерентних груп англomовної ненормативної лексики. *Вісник СумДУ*. №3. Суми: СумДУ, 2006. С. 188–192.
2. Копыленко М. О семантической природе молодежного жаргона ИМ. Копыленко П Социально-лингвистические исследования. Москва: Наука, 1976. № 5. С. 111–117.
3. Dijk T. A. van *Studies in the Pragmatics of Discourse*. The Hague: Mouton, 1981. 331 p.

Ольга Левченко
Науковий керівник – доцент Андрущенко В. О.
м. Бахмут

ЛЕКСИЧНА РЕКУРЕНТНІСТЬ СЛОВОФОРМ ТА ЇЇ ВАРІАТИВНІСТЬ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Н. ГЕЙМАНА ТА Т. ПРАТЧЕТТА «ДОБРИ ПЕРЕДВІСНИКИ»)

Визначальною категорією тексту є категорія зв'язності, що поєднує в собі когезію (формальну зв'язність) та когерентність (семантичну зв'язність). Існує два типи когезії. Перший – граматична, що заснована на структурному змісті, і другий тип – лексична, яка заснована на лексичному змісті та фонових знаннях. М. Гелідей та Р. Хасан виділяють п'ять основних засобів когезії: референція, субституція, еліпсис, кон'юнкція та лексична когезія [5].

Заявлена робота має на меті проаналізувати різновиди лексичного повтору, як засоби реалізації категорії зв'язності в англomовному художньотекстовому цілому, паралельно із простеженням специфіки вияву лексичних маркерів зв'язності в межах україномовного перекладу останнього.

Лексична когезія полягає у повторі слова чи словосполучення або вживанні лексичної одиниці, які належать до спільної тематичної групи (синоніми, антоніми, гіпоніми, гіпероніми тощо) [3, с. 184].

Лексична когезія репрезентує себе за допомогою таких зовнішніх засобів організації зв'язку, як лексичні повтори. Лексичний повтор – це повтор слова або заміна спорідненим словом для збереження єдності теми та досягнення точності й зв'язності тексту.

У художніх творах лексичні повтори можуть використовуватись для додавання експресивності, як засіб створення виразності, для передачі й посилення емоційного стану персонажів, для підкреслення важливої в смисловому плані групи слів, як засіб дотримання ясності викладу думок, як засіб передачі монотонності й одноманітності дій тощо.

На думку провідних зарубіжних та вітчизняних вчених (А. Загнітко, Р. Гасан, М. Гелідей, Т. ван Дейк, В. Дресслер, О. Москальська, О. Селіванова) слід розрізняти такі види лексичного повтору: дериваційний, синонімічний, антонімічний, перифрастичний, гіпонімічний, тематичний тощо.

Дериваційний повтор об'єднує спільнокореневі слова, що належать до різних частин мови. Наприклад: англ. *She looked at Sister Mary, realized that Mr. Young had never seen the inside of a pentagram, and confined herself to pointing at Baby A and **winking**. Sister Mary nodded and **winked** back. The nun wheeled the baby out. As methods of human communication go, **a wink** is quite versatile. You can say a lot with **a wink*** (4, с. 38) – укр. *Вона кидає погляд на сестру Марію, розуміє, що пан Янг ніколи в житті не бачив пентаграми з середини, і обмежується тим, що просто показує на немовля А і **підморгує**. Сестра Марія киває і також **підморгує**. Черниця вивозить малюка з палати. **Підморгування** – це справді універсальний метод людської комунікації* (2, с. 44). У наведеному прикладі слова англ. *winking* „підморгує” – англ. *winked* „підморгнула” – англ. *a wink* „підморгування” та укр. *підморгує* – *підморгування* спільнокореневі. Слово англ. *winking* виконує функцію герундія у реченні, англ. *winked* – дієслова минулого часу, англ. *a wink* – іменника; укр. *підморгує* – дієслово 3-ої особи однини, укр. *підморгування* – віддієслівний іменник.

Повторення спільнокореневих слів підсилює емоційну напругу в тексті, підкреслює смисловий план слів, що повторюються.

Сутність синонімічного повтору полягає в тому, що для вираження однієї і тієї самої думки використовуються синонімічні засоби. Наприклад: англ. *Bilton and Scaggs' second great publishing disaster occurred in 1653. By a stroke of rare good fortune they had obtained **one of the famed "Lost Quartos"** – the three Shakespeare plays never reissued in folio edition, and now totally lost to scholars and playgoers. Only their names have come down to us. This one was **Shakespeare's earliest play, The Comedie of Robin Hoode, or, The Forest of Sherwoode.** [The other two are *The Trapping of the Mouse, and Golde Diggers of 1589.*] Master Bilton had paid almost six guineas for **the quarto**, and believed he could make nearly twice that much back on the hardcover folio alone* (4, с. 57) – укр. *Друге видавниче фіаско Білтона і Скегза сталося 1653 року. Їм поталанило*

роздобути **один зі знаменитих «загублених шедеврів» Шекспіра** – із перших його п'єс у форматі ін-кварто три ніколи не перевидавалися ін-фоліо, і їх наразі вважають втраченими для дослідників і затишних театралів. До наших часів дожили лише їхні назви. Мова йде про **найперший твір Шекспіра**, що називався «Комедія про Робіна Гуда, або ж Шервудський ліс». Магістр Білтон виклав за **raritet** майже шість гіней, передбачаючи, що подвоїть цю суму на одному тільки ін-фоліо в твердій палітурці (2, с. 62–63). Фрази англ. *one of the famed “Lost Quartos”*, англ. *Shakespeare’s earliest play*, англ. *the quarto* та укр. **один зі знаменитих „загублених” шедеврів Шекспіра**, укр. **найперший твір Шекспіра**, укр. **raritet** є контекстуальними синонімами.

Використання синонімічного повтору дає можливість автору розширити, деталізувати основний зміст висловлювання.

Антонімічний повтор – це повтор, при якому до кількох сусідніх речень введено слова з протилежним значенням, і це підтримує зв'язність тексту, а не руйнує його. Наприклад: англ. *Hell wasn’t a major reservoir of evil, any more than Heaven, in Crowley’s opinion, was a fountain of goodness; they were just sides in the great cosmic chess game. Where you found the real McCoy, the real grace and the real heart-stopping evil, was right inside the human mind* (4, с. 94) – укр. **Пекло – не якесь метафоричне джерело зла, та і Небеса, на думку Кроулі, не фонтанують добром. І одне, й інше – лише супротивники у нескінченній космічній шаховій партії. А ось де криється справжня справдеиність, де можна знайти істинну благодать і достеменно зло, то це в серцях і головах людей** (2, с. 99). Слова англ. *Hell* „Пекло” – англ. *Heaven* „Небеса”, англ. *evil* „зло” – англ. *goodness* „добро”, англ. *the real grace* „істинну благодать” – англ. *the real heart-stopping evil* „достеменно зло” є антонімічними парами лексем, на яких ґрунтується смислова вичерпність аналізованої надфразної єдності. Протиставлення увиразнюють та підсилюють антонімічний повтор, який надає вислову експресивного забарвлення.

англ. *Aziraphale. The Enemy, of course. But an enemy for six thousand years now, which made him a sort of friend* (4, с. 44) – укр. **Азирафаїл. Ворог. Звісно, ворог, але ворог протягом останніх шести тисяч років. Що робило з нього друга, в певному сенсі** (2, с. 50). У цьому прикладі одночасно представлені синонімічний та антонімічний повтори. Лексичні одиниці англ. *Aziraphale* „Азирафаїл” – англ. *enemy* „ворог” забезпечують синонімічний повтор, лексеми англ. *enemy* „ворог” – англ. *friend* „друг” формують антонімічний повтор. У такий спосіб комунікативне повідомлення у рамках надфразної єдності розширюється та набуває експресивного забарвлення.

Перифрастичний повтор надає мові певного пафосу. Посилена емотивність характеризує повтори, що передбачають синонімічну заміну однакового імені назвою, сильнішою за семантикою [1, с. 101]. Наприклад: англ. *Aziraphale grabbed the dashboard. “You can’t do ninety miles an hour in Central London!” Crowley peered at the dial. “Why not?” he said. “You’ll get us killed!” Aziraphale hesitated. “Inconveniently discorporated,” he corrected, lamely, relaxing a little. “Anyway, you might kill other people”* (4, с. 95) – укр. **Азирафаїл**

схопився за приборну панель. – «В центрі Лондона заборонено їхати зі швидкістю сто п'ятдесят кілометрів на годину!» – Кроулі зиркнув на щиток. – «А це ще чому?» – «Бо ти нас обох уб'єш! Тобто ...» – Азирафайл завагався. – «Розівітлиш найнеприємнішим чином», – виправився він, трохи розслабившись. – «В усякому разі, ти можеш вбити інших людей» (2, с. 100) Вислів англ. *Inconveniently discorporated* „Розівітлиш найнеприємнішим чином” є перифразом слова англ. *get us killed* „уб'єш нас”. Автор використовує перифрастичний повтор для того, щоб привернути увагу читача до неординарності героїв, чим забезпечується структурно-сміслові поєднання реченнєвих компонентів у рамках цієї надфразної єдності.

Отже, доходимо висновку, що рекурентність лексичних одиниць із виявом їхньої варіативності (лексичний, дериваційний, синонімічний, антонімічний, перифрастичний, гіпонімічний, тематичний різновиди повторів) у рамках надфразних єдностей аналізованого художньотекстового утворення англійської мови та тексті україномовного перекладу останнього постає провідним засобом їхньої структурної та змістової зв'язності. Це і засвідчує аналогіїність формально-семантичного структурування та інформативно-комунікативного насичення художньотекстових цілих англійської мови та текстів їхнього україномовного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчинська Т. П. Лексико-семантичний повтор у мемуаристиці Уласа Самчука: до питання типології. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Філологічні науки. 2015. Вип. 38. С. 99–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2015_38_25
2. Гейман Н. Добрі передвісники: ґрунтовні й вичерпні пророцтва Агнеси Оглашенної, відьми / Ніл Гейман, Террі Пратчетт; пер. з англ. Б. Терещенко та О. Петіка. [2-ге вид., виправл.]. К.: Вид. група КМ-БУКС, 2019. 472 с.
3. Загнітко А. П. Основи дискурсології: наук.-навч. вид. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
4. Карп М. А. Когезія та когерентність як сукупність текстового зв'язку у британських художніх мультимодальних творах. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17. Т. 2. С. 182–189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2014_17_2_30
5. Gaiman N. Good Omens: the nice and accurate prophecies of Agnes Nutter, witch / Neil Gaiman, Terry Pratchett. New York: William Morrow, 2006. 512 p.
6. Halliday M. Cohesion in English / M. Halliday, H. Ruqayia. London: Longman, 1976. 374 p.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ІМЕН У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ

Дуже важливою лексичною одиницею для текстів публіцистичного стилю є антропонім, адже його головна функція – ідентифікація людини, тобто безпосереднього учасника мовного акту. З-поміж усіх інших видів онімів антропонім вирізняється тим, що відображає не просто номінацію людини, але є означенням того, хто підпадає під категорію «особи». Як зазначає Д. Доспанова, ономасіологічна категорія «особи» є ширшою за поняття «людини» як представника біологічного виду, вона включає в себе найменування міфічних персонажів, духів і подібних [1]. Антропонімами також вважаються найменування персонажів масової культури, літератури, кіно тощо.

Усі антропоніми таким чином тісно пов'язані всередині своєї категорії, адже один антропонім може позначати більш ніж одну особу, а до однієї особи можна застосувати кілька антропонімів: повне найменування, скорочене найменування, прізвисько тощо.

Використання різноманітних антропонімів є одним із засобів когезії, тобто зв'язності тексту, адже називає одну, часто головну дійову особу. Вибір виду антропоніма, вживаного в тому чи іншому тексті, залежить від багатьох факторів, зокрема і від жанру та обсягу публікації.

Соціально-експресивна конотація власного імені обмежується вузькими часовими і просторовими межами. Значення кожного оніма зумовлюється суспільними реаліями, зокрема установками, уявленням певних соціальних груп. Наприклад, для різних людей прізвища політиків, такі, як *Порошенко*, *Тимошенко*, *Янукович*, *Зеленський* будуть позитивно або негативно забарвленими лексемами, адже прізвище люди асоціативно пов'язують із вчинками, поведінкою, образом означуваної особи.

З огляду на таку специфіку онімів, їхнє використання в публіцистичному стилі мовлення породжує особливі для цього стилю художньо-виразні засоби. Власні імена, зокрема й антропоніми, можуть ставати *ономастичними метафорами*. Цей процес характеризується переходом від власного імені до імені загального, коли за іменем однієї особи або істоти починають іменувати інших за схожими ознаками. У публіцистиці така ономастична метафора стає основою номінації, яка найбільш повно реалізує авторський замисел, оскільки є потужним мовним механізмом переконання читача, маніпуляції його свідомістю через утворення певних асоціацій.

Антропонім у тексті може виступати як *прецедентне ім'я*. Л. Коларовіцова у своєму дослідженні надає таке визначення цьому терміну:

«Власне ім'я, пов'язане з відомим текстом, ситуацією або фіксованим комплексом певних якостей, що здатні регулярно вживатися інтенсивно, тобто передавати сукупність рис означуваного предмета чи явища, в цьому випадку людини» [2, с. 19, переклад з російської мови – наш]. Умовою для існування прецедентного імені є загальнонаціональний або навіть загальнолюдський інваріант уявлення про це ім'я, який зберігається в культурному контексті. Наприклад, якщо в усьому світі прийнято вважати Ейнштейна генієм, то та чи інша людина, незважаючи на її особисті уявлення про цю постать, без ускладнень зрозуміє сенс висловлювання, якщо інша людина в її присутності буде порівнювати якогось ученого з Ейнштейном.

Слід зазначити, що прецедентне ім'я відрізняється від називного імені тим, що в цьому випадку перехід номінації відбувається саме від особи до особи, водночас при утворенні називного імені перехід може відбуватись між різними видами онімів.

Як прецедентне ім'я в тексті може виступати будь-який антропонім. Воно може являти собою конструкцію, що складається з одного (*Ломоносов, Кутузов, Наполеон, Бандера*) або кількох елементів (*Павлик Морозов, Баба Яга, дядя Стьопа*). Такі імена також можуть набувати різного експресивно-емоційного значення, бути позитивно або негативно забарвленими для різних соціальних або вікових груп людей.

Прецедентне ім'я може використовуватись не тільки у власній початковій формі, але й брати участь у словотворенні, стаючи компонентом нового антропоніма. Так, наприклад, стосовно президента Росії Володимира Путіна після подій 2014 року набуло популярності прізвисько *Путлер* або *Путлер* (рос. *Путлер*), яке є синтезом прізвищ Путін та Гітлер. «Гітлер» у такому випадку є прецедентним іменем, яке має значення жорстокої, неадекватної людини, політика-диктатора, злодія, світового зла. Через такий синтез реального прізвища із іменем-метафорою передається уявлення людей про те, що В. Путін є нібито «сучасним Гітлером», що його особистість за масштабами та негативними наслідками вчинків близька до Гітлера.

Прецедентне ім'я стає важливим та дуже інформативним елементом тексту залежно від використання його в тій чи іншій структурній частині: заголовок, лід, основна частина тощо. Як приклад розглянемо новинний матеріал з сайту УНІАН від 12 квітня 2020 року. Заголовок новини: *У Белграді від коронавірусу помер "сербський Аль Капоне"* [5] одразу привертає нашу увагу явним використанням ономастичної метафори. Як бачимо, ім'я Аль Капоне, відомого американського гангстера, у цьому випадку виступає як прецедентне. Воно позначає людину, яка за характером та масштабом своєї діяльності наближається до цієї історичної особистості. При цьому до імені приєднується означення, отже, конструкція «сербський Аль Капоне» в контексті стає самостійним антропонімом, адже позначає людину і за характером діяльності, і за походженням, і таке означення набуває унікальності.

При цьому вся конструкція винесена в заголовок новини — а головною метою заголовку публіцистичного тексту є привернення уваги потенційного

читача. Отже, використання в заголовку прецедентного імені, яке викликає у людини певні яскраві асоціації, покликане привернути читацьку увагу, підштовхує перейти за посиланням, прочитати матеріал. У самому ж тексті новини прецедентне ім'я набуває описової та метафоричної функції, натякаючи, що за своїми особистими характеристиками герой новини близький до Аль Капоне.

Отже, можемо зробити висновок, що прецедентні імена є закономірно важливими для публіцистики, адже головна мета публіцистичного тексту – формування певної суспільної думки, яке стає успішнішим при використанні стійких асоціацій та образів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доспанова Д. У. Антропонимы и некоторые аспекты их изучения. Текст : непосредственный, электронный. *Молодой ученый*. 2017. № 14 (148). С. 712-714. URL: <https://moluch.ru/archive/148/41558/> (дата обращения: 10.04.2020).
2. Kolarovičová L. Антропонимы и мифонимы как прецедентные имена в современной русской публицистике. *Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita*. 2009. 86 с.
3. Саплін Ю. Соціолінгвістичні функції українських неофіційних політичних номінацій. *Електронна бібліотека Інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2137> (дата звернення: 03.03.2020)
4. Серажим К.С. Структура публіцистичного тексту: загальні підходи до текстологічного аналізу. *Електронна бібліотека Інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=47> (дата звернення: 03.03.2020)
5. УНІАН. У Белграді від коронавірусу помер "сербський Аль Капоне". [Електронне видання]. URL: <https://www.unian.ua/world/10955747-u-belgrad-vid-koronavirusu-pomer-serbskiy-al-kapone.html> (дата звернення: 13.04.2020)

Віола Лиханська
Науковий керівник – професор Габідулліна А. Р.
м. Бахмут

ЧИ Є «ЧАЙНИК» КОНЦЕПТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ?

На погляд лінгвістів, актуальність обраної теми зумовлена жагою ретельного вивчення концептів як ментальних утворень. За О. О. Селівановою, «концепт – інформаційна структура свідомості, різносубстратна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти

психічних функцій свідомості й позасвідомого» [1]. Тому розглянемо, чи є «ЧАЙНИК» концептом в українській та англійських мовах.

Більшість українських словників вказують на такі значення слова «ЧАЙНИК»:

ЧАЙНИК, а, ч. Посудина з ручкою та носиком, у якій заварюють чай або кип'ятять воду [4];

чайник — (-а) ч. 1. мол., жарт. Голова. Записуйте, бовдури. Беріть ручки і записуйте, бо ваші примітивні чайники все одно нічого не запам'ятають [2];

чайник — жм. носатка, п! ПОСУДИНА [3].

Таким чином, ми можемо виділити два значення слово “чайник” в українській мові: це посуд, а в переносному значенні — голова. Відомо ще одне значення слова «ЧАЙНИК» — людина, яка нічого не знає у конкретній справі, але в українських словниках не існує такого визначення. Якщо «ЧАЙНИК» використати в концепті «чайник кипить», то «ЧАЙНИК» є метонімією, оскільки мається на увазі, що кипить вода у чайнику. Також в українській мові «ЧАЙНИК» має декілька фразеологізмів та стійких виразів: *закип'ятити чайник, заварювальний чайник, поставити чайник, електричний чайник*.

Встановлюючи етимологію слова “чайник”, більшість етимологічних словників вказують на його кореспонденцію зі спорідненими словами слов'янської (болг. - чайник, польск. - czajnik). «ЧАЙНИК» є похідним від слова «чай», яке запозичене з китайської мови. Чаєм називається суше листя чайного куща, призначене для заварювання напою.

З англ. «KETTLE» має такі значення:

- місткість або пристрій, у якому кип'ятять воду, має кришку, носик і ручку;

- місткість у формі миски або блюдця, в якій взаємодіють з металами або іншими речовинами з низькою температурою плавлення (a container for boiling water, that has a lid, handle, and spout and is made from plastic or metal).

«KETTLE» в англійській мові може бути дієсловом — невелика територія, на якій демонстранти чи протестувальники обмежені поліцією, яка прагне підтримувати порядок під час демонстрації. Таким чином, слово «KETTLE» є конверсією через те, що відноситься до різних частин мови. Тобто може бути іменником та дієсловом.

Результати етимологічного аналізу дозволяють побачити напрям думки людини, тому ми повинні прослідити етимологічне походження слова «KETTLE» в англійській мові. Давньоангл. *setel, ciete*; лат. *catillus, catinus* "глибокий контейнер для готування або подачі їжі"; у середньоанглійській формі на форму слова впливав давньонорвезький «KETTLE».

Диференційна поняттєва зона концепту «kettle/чайник» представлена низкою значень лексеми *kettle / чайник*, пов'язаних з посудом, у якому щось заварюють чи кип'ятять воду (електрочайник/*electric kettle*, заварний чайник / *tea kettle*, похідний чайник / *hiking kettle*).

В англійського слова “kettle” є відмінність. Якщо слово вживається як словосполучення, то воно може мати інший переклад. Наприклад, *a fine kettle of*

fish – ‘безлад, метушня’; fish kettle – ‘судок для варіння риби цілком чи ідіома’; a different kettle of fish – ‘абсолютно інша ситуація’.

Розглянемо поле концепту «ЧАЙНИК» на прикладах. «*Параска Федотівна солодко бурмотіла собі, а тим часом чайник почав захлинатись, і від перших його бризок сердито зашипіло у вогнищі*». Слово використовується у переносному сенсі як посуд, у якому нагрівається вода. Автор використовує метафору для стилістичного окрасу. У другому варіанті слово використовується у переносному сенсі: «Можна, я зараз викличу його надвір і дам йому по чайнику?», тобто ‘по голові’. Конотація слова «ЧАЙНИК» може бути у контексті ‘він нічого не розуміє у комп’ютерах, він чайник’. Якщо людину назвуть чайником, то усі зрозуміють, що це означає. «ЧАЙНИК» отримує нове значення.

В українській мові є прислів’я «Повний чайник мовчить, неповний — шумить». В англійській «The pot calling the kettle black», що означає людина, яка винна у тому, в чому звинувачують іншого, і, таким чином, є прикладом психологічної проєкції або лицемірства. В англійській мові трохи більше прислів’їв зі словом «KETTLE». «A watched kettle never boils» у сенсі що час проходить дуже повільно, коли хтось чекає, що щось станеться, якщо це єдине, про що думають. Крилатий вислів «Kettle of fish» - ‘плутанина або незручне становище справ’, в українській мові не має крилатих висловів зі словом «ЧАЙНИК».

Отже, в українській мові ні «ЧАЙ», ні «ЧАЙНИК» концептами не являються, оскільки до ХХ століття цей напій був не дуже поширений в Україні. Тому концепт «ЧАЙНИК» не відображено в пареміях. Історія чаю в Англії почалася в середині XVII століття. У той час його називали ча (tcha), китайський напій, тей (tay) або ти (tee) і рекомендували як ліки проти всіх хвороб; дозволити собі таку дивину міг далеко не кожен [5]. Через високу вартість він був доступний тільки знаті. І лише в середині ХІХ століття чаювання в країні стало національною традицією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Словник жаргонної лексики української мови. Короткий словник жаргонної лексики української мови = A Short Dictionary of Ukrainian Slang: містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ: Критика, 2003. 334 с.
3. Словник синонімів Караванського. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. рядів. 4-те вид., опрац. і значно допов. Львів: БаК, 2012. 523 с.
4. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980.
5. Традиции и обычаи: почему англичане так любят чай. URL: <https://skyeng.ru/articles/english-tea> (електронний ресурс).

СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Мова знаходиться у стані безперервного розвитку, що включає певні мовні процеси, в тому числі і створення нових лексичних одиниць. Цей процес і отримав таку назву, структура кожного некореневого, і багатьох у даний час корневих слів являє собою підсумок процесу утворення цих слів. Питаннями словотворення в різний час займалися вчені-мовознавці, такі як О. С Кубрякова, П. М. Каращук, В. В Єлісеєва та інші, а проблеми складених слів знаходять відображення в підручниках і посібниках І. А. Арнольд, Е. С. Гінзбург, С. С. Хідекель, Н. Б. Гвишиані, І. А. Зикової. **Актуальність** даної проблеми полягає у тому, що знання законів, способів і засобів словотворення не тільки сприяє огляду всього кола лексики тієї чи іншої мови в теоретичному плані, але має і безпосередньо практичне значення для оволодіння нерідною мовою.

Об'єктом дослідження є процес словотворення словникового складу англійської мови та складені слова. **Предметом** дослідження є способи і засоби словоскладання в англійській мові, а також переклад складних слів з англійської мови українською. **Мета** дослідження – розгляд способів словотвору в українській і англійській мовах і характеристика особливостей перекладу складених слів з англійської мови українською. Відповідно до даної мети передбачається вирішити такі завдання: охарактеризувати способи словотворення в українській та англійській мовах; проаналізувати подібності та відмінності у способах словотворення в цих мовах; охарактеризувати типологічні особливості складених слів у англійській і українській мовах. **Матеріалом** дослідження є складені слова, дібрані зі словників та художньої літератури.

Розвиток мови зумовлено у значній мірі розвитком її словотворчої системи, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності і багатьма іншими факторами словотвірного процесу. Як зазначає Єлісеєва В. В., словотворча модель показує, як утворюється слово в кожному конкретному випадку, і допомагає створити аналогічні значення аналогічними засобами. Сучасна англійська мова має у своєму розпорядженні багато способів утворення нових слів, до числа яких відносяться афіксація, словоскладання, конверсія, скорочення, зворотній словотвір, лексико-семантичний спосіб, чергування звуків і перенесення наголосу в слові (фонологічний спосіб) тощо [4, 36].

Багато лінгвістів таких, як, наприклад, Ахманова О. С., не розмежовують терміни «складні» і «складені», що створює термінологічну плутанину, тому

що в англійській мові ці терміни суворо розрізняються (complex - compound) [3,15]. Складні слова утворюються за допомогою афіксації, складені – при з'єднанні двох або більше основ.

Ще однією проблемою вивчення складених слів є їх правопис. Правопис багато в чому залежить від історичного походження цих слів. Більшою мірою, складені слова проходять три ступені написання в залежності від частоти вживання: роздільне, через дефіс, злите. Існують цілі групи складених слів, які пишуться або разом, або окремо, або через дефіс: *check-in, mother-in-law, beforehand*.

Залежно від типу зв'язку між складовими частинами складені слова можна поділити на сурядні на підрядні.

В сурядних словах всі компоненти рівнозначні, жоден не домінує. Обидві частини структурно і семантично незалежні. Обидві основи цих складених слів належать до однієї частини мови і більшість з них до однієї семантичної групи: *actor-manager, bitter-sweet*.

У свою чергу можна підрозділити сурядні складені слова на три групи:

1. Адитивні (*прикладка*) – означають особу або предмет, два поняття водночас: *queen-bee*.
2. Редуплікативні – результат подвоєння основи: *fifty-fifty, goody-goody*.
3. Аблаут і римована комбінація – чергування голосних: *drip-drop, ding-dong*, або римування приголосних: *walkie-talkie, clap-trap, willy-nilly* [2,136].

У підрядних складених словах одна з основ домінує над іншою, компоненти не рівнозначні. Другий компонент є структурним центром, граматичним домінантом слова, що визначає частину мови, до якої належить слово: *school-girl – a girl goes to school; ice-cold – cold as ice; man-made – made by man*.

Підрядні складені слова підрозділяються на дві групи:

1. Синтаксичні – порядок компонентів нагадує порядок слів у словосполученні: (A + N) *blue-bell – a blue bell*; (V + N) *know-nothing – to know nothing*;
2. Асинтаксичні – порядок компонентів відрізняється від порядку слів у словосполученні: *oil-rich, wine-red*.

Залежно від типу словоскладання складені слова можна розподілити на дві групи: власне-складені слова (compound proper): *a door-step, snow-white, to turn-out* тощо – та похідні складені слова (derivational compounds): *doll-faced, long-legged, a breakdown, a castaway*.

Наголос у складених словах відіграє дуже важливе значення. Складені слова мають три види наголосу:

- єдиний наголос (на першому компоненті): *hot-head, catnap*.
- подвійний наголос (головний на першому компоненті, другорядний на другому): *toy-factory, trouble-maker, washing machine*.

- рівний наголос (обидва компоненти однаково наголошені): *easy-going, new-born, grey-green*.

Висновки: Проведене теоретичне дослідження системи словотворення в англійській мові показало, що додавання слів є продуктивним способом словотворення, поряд з афіксацією і конверсією. Складені слова, утворені з двох компонентів без морфологічних засобів, являють собою найбільш численну групу, серед яких виділяється з'єднання двох іменників. Складені слова являють собою семантично мотивовані одиниці, значення основ яких може бути абсолютно різним, так як при з'єднанні вони формують нове семантичне ціле. В англійській і українській мовах є однакові способи утворення нових слів: афіксація та спосіб словоскладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атрушина Г. Б., Афанасьєва О. В., Морозова Н. Н. Лексикологія англійського мови: учеб. пособие для студентов. —М.: Дрофа, 1999. 288с.
2. Арнольд І. В. Лексикологія сучасної англійської мови. М. : Освіта, 1959. 350 с.
3. Ахманова О. С., Ідзеліс Роландас Ф. Курс практичної стилістики сучасної англійської мови. М.: МГУ, 1978. 157 с.
4. Елісеєва В. В. Лексикологія англійського мови: учебник. СПб.: СПбГУ, 2003. 44 с.

Юлія Мазкун
Науковий керівник – доцент Беліцька Є.М.
м.Бахмут

ДИНАМІКА АНТРОПОЕТОНІМНОЇ ПОБУДОВИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ А. КВІК «СПОКУСА»)

У роботі пропонується аналіз семантичного боку власних назв (далі у тексті – ВН) як складової англословного художнього дискурсу у просторово-часовій рамці конкретного висловлювання (художнього наративу) – роману Аманди Квік «Спокуса», який розглядається як «можливий світ». Термін «можливий світ» приймається як методологічна модель розгляду поетонімогенезу школи В. М. Калінкіна [2].

«Можливий світ» художнього твору, як і будь-який світ, має власні параметральні характеристики – простір та час, відносно який суб'єкт будує власну його інтерпретацію. Просторово-часові відносини в художньому тексті як особливому типі «можливого світу» взаємозалежні та є обопільно пов'язаними. «Час тут густіє, ущільнюється, стає таким, що можна бачити художньо; простір при цьому інтенсифікується, втягується в рух часу, сюжету,

історії. Мітки часу розкриваються в просторі, та простір осмислюється та вимірюється часом» [1, с.230].

Антропоніми відіграють провідну роль у побудові художнього наративу. Одразу слід зазначити, що головною прикметою творчості А. Квік є використання так званих «значущих» ВН, які спрямовані на пряму передачу читачам авторського ставлення до героїв, використовуючи оніми для відповідного настрою адресату, підготовлюючи його до заданого сприйняття персонажа та добиваючись адекватності такого сприйняття.

Інформація про денотат, закладена у внутрішній формі оніма, певним чином відбивається у межах наративу. Так, антропоніми у художньому творі несуть в собі таку інформацію про особливості денотату:

1. Особистісні якості:

А) *Gideon* - «могутній воїн», за Біблією: герой та Ізраїльський суддя, що виграв битви завдяки досвідченому плануванню та за допомогою долі, а не сили зброї.

“*Gideon* recalled the events of that rapier duel with Morland all too clearly himself” [3, с.61].

Gideon постає перед читачем як «справжній чоловік» - сильний, безстрашний, готовий до ризику. Він не проявляє відкрито свої емоції, він – «могутній воїн».

Б) *Harriet* – «домашня правителька»

“She and Aunt Effie had been faithfully attending the assemblies for several months now with Felicity in tow. *Harriet* found them unutterably boring, for the most part” [3, с.27].

На відміну від своєї сестри, героїня роману *Херіет* не полюбляє бали та інші великі зібрання людей, героїня із задоволення проводить час вдома.

2. Враження від денотату:

А) *Deirdre* – «з розбитим серцем, печальна».

“My *Deirdre* was a good girl, she was.” Mrs.Stone said loyally. “He ravished her, I tell ye. She was an innocent lamb who knew nothing at all of the ways of the flesh and he took advantage of her” [3, с.14].

Б) *Euphemia* – «вишукана». Найдобріший та найчесніший з персонажів. Готова до допомоги, всі родичі полюбляють її.

3. Прямі означення-прізвища:

А) *Crane* – «журавель».

“Tall, loose-limbed, and thin, *Crane* looked rather like a large, long-legged bird” [3, с.25].

Б) *Owl* – «сова, похмура людина»

“Miss Pomeroy, allow me to present my butler. His name is *Owl* and he is extremely useful on occasion, but he has absolutely no sense of humour” [3, с.50].

Промовисті ВН вказаного типу виконують у тексті інформаційно-характеризуючу функцію, коли реципієнт, покладаючись на семантику «промовистої» ВН, отримує відомості про оригінальні риси конкретного

персонажу або об'єкту, важливих для розуміння літературного образу, культури та укладу життя людей, що описуються, та всього твору в цілому.

Крім того, важливою функцією онімів тут також є ремінісценція, під якою розуміється відсилка ВН до об'єкту іншої реальності (фізичної або художньої) за рахунок повного або часткового збігу її форми або змісту.

Оними твору, виконуючи ремінісцентну функцію, відсилають реципієнта до об'єктів реальної дійсності. Для ремінісцентних назв характерний повний збіг зовнішньої (графічної оболонки імені) з формою найменування іншого об'єкту, наявність знання про яке припускається у реципієнта. Антропоніми підсилюють «реальність» подій твору.

Ремінісцентна функція вживається у творі широко, що сприяє втіленню замислу автора – відтворити Англію кінця XVIII початку XIX століть. Світ Англії А.Квік подано за традиціями англійського іменування (титул або соціальний статус + фамілія або ім'я): *Earl Stone, Viscount Rushton, Reverend, Lady Pomeroy, Baron Hardcastle*. Автором використано різноманітні варіанти комбінаторики називних знаків в рамках цієї відомої антропонімної формули. Вибір формули залежить від ставлення до іменованого об'єкту автора або іншого персонажа, комунікативної ситуації, соціальних критеріїв іменування. Використання традиційних формул сприяє реалістичному, типовому зображенню літературних героїв.

Усі вищезазначені функції у більшості випадків не діють самотійно, є обопільно підсилюючими. При цьому на перший план можуть виходити інформаційна або ремінісцентна функції, що залежить, в першу чергу, від конкретних потреб художньої нарації.

Таким чином, аналіз семантичного боку ВН як складової дискурсу у просторово-часовій рамці конкретного висловлювання на рівні художнього тексту, який ми розглядали як «можливий світ», підтверджує тезис про світоутворююче значення онімів як просторово-часових орієнтирів. Оними художнього твору є полі функціональними одиницями. Функції онімів – інформаційна, ремінісцентна – у більшості випадків не виконуються самотійно, а реалізуються комплексно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Москва: Худож. лит., 1975. 504 с.
2. Калинин В. М. Поэтика онима. Донецк : Юго-Восток, 1999. 408 с.
3. Quick A. Ravished. Bantam, 1992. 400 pp.

ШКОЛЬНЫЙ ДИКТАНТ КАК ЖАНР УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Школьный диктант – это жанр учебно-педагогического дискурса, который имеет свою специфику. Одной из важнейших категорий УПД является парафрастичность, которая приводит к появлению вторичных текстов. Диктанты как вторичные жанры УПД в лингвистической науке практически не исследованы, что и определило актуальность данного исследования.

Предмет изучения – жанровые особенности школьного диктанта. Цель работы – изучить жанровые особенности школьного диктанта как вторичного текста.

Реализация поставленной цели связана с решением следующих задач: рассмотреть понятия «первичность» и «вторичность» в научной литературе; охарактеризовать категорию парафрастичности, свойственную вторичным текстам; проанализировать диктанты как жанры учебного текста; показать способы трансформации текста в диктанте; описать диктант как креолизованный текст.

В ходе исследования выяснено, что диктант как вторичный текст является одним из важнейших жанров учебно-педагогического дискурса. Виды диктантов дифференцируются по цели, по каналу восприятия, по времени проверки и анализа написанного текста, по представленности языковых единиц в первичном тексте (учителя), по степени деривационности первичного текста, поликодовость, по креативности, по использованию компьютерных технологий, по участию школьников в проверке написанного.

Порождение вторичного текста неразрывно связано с понятием деривационности, а деривационность – это, в свою очередь, универсальный термин для обозначения процессов образования в языке любых вторичных текстов, которые объясняются с помощью исходных признаков.

Любой вторичный текст подвергается трансформации. Диктанты можно разместить на шкале деривационности по трем направлениям - форма, содержание, функция. Диктанты без изменения текста следует отнести к нулевой отметке оси по линии содержания, потому что они воспроизводятся учащимися в чистом, неизменном виде. Что касается формы, то здесь имеет место звуковое (речь учителя) и графическое (текст учащегося) парафразирование, в результате чего диктант будет находиться между двумя разными формами.

Нередко диктант без изменения содержания – это креолизованный текст, в котором комбинируются вербальные и невербальные компоненты.

Одна из самых обширных групп диктантов – диктанты с изменением текста. К ним относятся *выборочный, выборочно-распределительный,*

творческий, свободный, восстановленный, диктант по аналогии. Результатом вторичной деятельности школьников является текст, в котором происходит трансформация не только формы, но и содержания исходного речевого произведения.

Вторичный текст в процессе выборочного и выборочно-распределительного диктантов представляет собой набор ключевых слов, отражающих языковую тему учебного занятия. Творческий, свободный, восстановленный и диктант по аналогии являются промежуточным звеном между диктантом и изложением (сочинением). Их основная цель – не столько формирование правописных умений и навыков, сколько развитие связной речи школьников.

В восстановленном и некоторых видах творческого диктанта (диктант со сжатием текста) предполагается относительное сохранение авторского концепта, содержащегося в первичном тексте, происходит трансформация формы его выражения. Тем не менее переложение «своими словами» или «сужение» исходного текста неизбежно приводит к появлению дополнительных смыслов, обусловленных картиной мира учащегося.

Таким образом, работа над созданием вторичного текста в большинстве случаев проходит в несколько этапов: 1 - этап познавательной ориентировки в первичном дидактическом тексте, т.е. ориентировка в текстовой информации в виде "смысловой группировки" и выделения "смысловых опорных пунктов"; 2 - этап реконструкции логической структуры и обобщение воспринимаемой информации; 3 - этап свертывания обобщенной информации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бернацкая А.А. К проблеме «креолизации» текста: история и современное состояние. URL: http://library.krasu.ru/ft/ft/_articles/0070277.pdf.
2. Габидуллина А. Р. Диктант как текстовый парафраз. *Русский язык и литература в Украине: проблемы изучения и преподавания: материалы международной научной конференции.* Горловка: Изд-во ГГПИИЯ, 2009. С. 28-29
3. Панченко О.І. Лінгвістика стислого тексту (на матеріалі сучасної російської мови): автореф. дисс. ... доктора філол. наук: 10.02.02/ Дніпропетровськ, 1998. 34 с.
4. Петрухин В.В. Творчество учащихся на уроках русского языка и литературы. *Интернетжурнал "Эйдос"*. 1999. 9 ноября URL: <http://www.eidos.ru/journal>.

СПЕЦИФІКА ВИЯВУ СТИЛІСТИЧНОЇ ЗВ'ЯЗНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОТЕКСТОВОМУ ЦІЛОМУ

Протягом останніх десятиліть лінгвістична наука зазнала кардинальних змін. Ще у першій половині ХХ ст. мовознавство було сфокусоване на дослідженні мовної системи, однак уже починаючи з другої половини 60-х рр. увага лінгвістики поступово зосереджується на іншій стороні діалектичної єдності – мовленнєвій діяльності та тексті як її продукті. Відповідно, вивчення тексту та виявів його зв'язності на сьогодні набуває особливої актуальності, у тому числі – визначення стилістичної зв'язності у художньотекстовому цілому.

Мета заявленого дослідження полягає у вивченні особливостей виявлення стилістичної зв'язності у художньотекстовому утворенні на матеріалі роману британського письменника У. С. Моема „Замальована завіса”.

Поняття зв'язного тексту апелює до теорії висловлювання у дескриптивістів, де висловлювання розглядається як відправна точка лінгвістичних процедур, і до поняття мовного матеріалу в троїстій системі підстав Л. В. Щерби [4, с. 5].

Знаковою є думка І. Р. Гальперіна щодо визначення поняття „текст”. Так, дослідник вважає текст витвором мовленнєво-творчого процесу, який характеризується завершеністю, об'єктивованістю у вигляді писемного документа, а також літературною обробленістю відповідно до типу цього документа [1, с. 18]. Текст – це твір, який охоплює назву (заголовок) і ряд особливих одиниць (надфразних єдностей), які об'єднуються різними типами лексичного, граматичного, логічного та стилістичного зв'язку. Важливою рисою тексту є і його відповідна прагматична установка та цілеспрямованість [1, с. 18].

До основних характеристик тексту відносять цілісність, зв'язність та завершеність. Реалізація цих категорій у художньотекстовому цілому може простежуватись й на стилістичному рівні через вияв лексико-стилістичних та синтаксичних стилістичних засобів.

Так, на лексико-стилістичному рівні засобами організації когезійного художньотекстового утворення можуть виступати епітети: англ. *a caressing sound in his deep, rich voice* „пестливий тон його глибокого грубого голосу” (5); метафори: англ. *she was arose in full bloom* „вона розквітла” (5); порівняння: англ. ... *she was like a rose bud* „вона була наче квітова брунька троянди” (5); персоніфікація: англ. *Blind wrath, driving out fear, arose in her heart; it seemed to choke her* (5) – укр. *Сліпий гнів, що породжував страхи, знайшов місце у її серці; здавалось, що він задушить її*. Багато з цих засобів неодноразово повторюються у тексті, використовуються автором для розкриття сюжету

художнього твору, відповідно – вони є вагомим інструментом для забезпечення не тільки стилістичної, але також смислової та інших типів текстової когезії.

Мовленнєва експресія притаманна не лише словам, але і синтаксичній організації мовлення. Так, одним із найбільш часто використовуваних синтаксичних стилістичних засобів формування художньотекстового цілого англійської мови виступає інверсія:

англ. *Huge they seemed and you could make out no pattern; the order, if order there was, escaped you ...* (5) – укр. *Величезними вони здавались і ви не могли пояснити це, наказ, якби було віддано наказ, вам би вдалося уникнути цього.*

Функцію засобів структурно-смислового компонування художньотекстової єдності можуть виконувати і паралельні конструкції (англ. *I knew „я знав”,* англ. *But I loved you „Але я любив тебе”*):

англ. *“I had no illusions about you,” he said. “I knew you were silly and frivolous and empty-headed. But I loved you. I knew that your aims and ideals were vulgar and commonplace. But I loved you. I knew that you were second-rate. But I loved you”* (5).

Використовуються також повтори, як важливий засіб стилістичної зв'язності в англійському художньотекстовому цілому. Наприклад, повтори можуть виражати у художньому тексті різні емоції – радості, страху, гніву. Герой, скутий страхом, втрачає здатність до контролю над своїм мовленням, припускаючись у ньому синтаксичних повторів: англ. *“...If we're in for it we're in for it”* (5) – укр. *„Якщо нас зачинили за це – ми зачинені за це”*.

До того ж, страх, як правило, передається автором за допомогою таких синтаксичних прийомів, як замовчування, еліпсис, спонукальні речення. Якщо людина чогось боїться, то її мовлення завжди плутане та еліптичне. Так, на питання свого коханого англ. *“What's the matter?”* – укр. *„Що take?”* героїня роману відповідає англ. *“Someone just tried the door”* (5) – укр. *„Хтось щойно намагався увійти”*, пропустивши дієслово англ. *to open* „відчиняти”.

Загалом, синтаксичні стилістичні засоби забезпечують не лише структурну, семантичну, смислову єдність компонентів художньотекстової єдності, а й стилістичне й експресивне насичення останньої.

Отже, у художньому дискурсі до засобів вияву стилістичної зв'язності художньотекстового цілого належать лексико-стилістичні та стилістично-синтаксичні фігури. На лексичному рівні стилістична зв'язність художнього англійського тексту може забезпечуватися використанням епітетів, метафори, порівнянь, персоніфікації. На синтаксичному рівні використовуються такі засоби формування художньотекстового утворення англійської мови, як інверсія, паралельні конструкції, синтаксичний повтор, еліпсис тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 144 с.
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: „Довкілля-К”, 2010. 844 с.

3. Солганик Г. Я. Стилистика текста. – М.: Флинта: Наука, 1997. 256 с.
4. Тураева З. Я. Лингвистика текста. Текст: структура и семантика: учеб. пособие. [Изд-е 2-е, доп.]. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 144 с.
5. Maugham S. W. The Painted Veil : [novel]. London : Longman Edition, 2006. 288 p.

Алина Марусина
Научный руководитель – доцент Колесниченко Е.Л.
г. Бахмут

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПОРНЫХ КОНСПЕКТОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ОРФОГРАФИИ

Проблема грамотности учащихся очень важна на современном этапе развития школы. Среди школьников наблюдается недостаточная заинтересованность в изучении языка, в результате чего ученики теряют умение выполнять грамматические действия правописания. Это приводит к усложнению письменного общения и является свидетельством отсутствия у школьников речевой культуры. Причиной многих ошибок в правописании является слабая начитанность школьников, малое количество часов на изучение русского языка, негативное влияние речевой среды является, по нашему мнению, причинами недостаточной орфографической грамотности учащихся.

Уметь писать – это уметь не только графически правильно изображать буквы алфавита, трансформировать в буквы звукосочетания, ассоциируя при этом звуковой, графический и кинестетический образы слова с его значением и орфографически правильно писать слова, словосочетания, ставить знаки препинания, но и оперировать языковыми структурами; уметь формулировать свои мысли в письменной форме. Обучение письму строится на аналитической работе над звуком, словом, словосочетанием, предложением, абзацем и письменным сообщением. Письменные действия выполняются, как правило, самопроизвольно, при постоянной активности мысли.

Работа над орфографическим правилом всегда была проблемным вопросом, поэтому учитель постоянно в поиске самых оптимальных методов и приемов обучения орфографии, которые гарантировали бы прочные знания и умения. Использование опорных конспектов – один из таких методов.

Существует не одно определение опорного конспекта:

1. схематическое изображение в виде графической наглядности, отражающее основные понятия изучаемого материала;
2. схематично изложенный, развернутый план-конспект урока, в котором представлены правила в виде схем, таблиц, определения, алгоритмы;
3. наглядная схема, в «которой отражены подлежащие усвоению единицы информации, представлены различные связи между ними, а также введены

знаки, напминаючі о примерах, опытах, привлеааемых для конкретизааии абстрактного материала» [3].

Цель создания опорного конспекта заключается в следующем:

- наглядно представить учебный материал в целом и по частям для понимания структуры исследуемого материала;
- выделить главное в излагаемом материале;
- представить излагаемый материал интереснее и доступнее;
- сократить время на изучение сложных, объемных тем;
- использовать комплексное представление исследуемого материала при его повторении;
- способствовать развитию творческих способностей учащихся.

Использовать опорный конспект можно на разных этапах изучения языкового материала, но наиболее целесообразно использование на уроках систематизации и обобщения материала.

Подготовить опорный конспект может не только учитель, но и учащиеся. Это может быть совместная поисковая работа учителя и учеников.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алгазина Н.Н. Формирование орфографических навыков: пособие для учителя. М.: Просвещение, 1987. 160 с.
2. Бадмаев Б.Ц., Хозиев Б.И. Методика ускоренного обучения русскому языку: метод. пособие для учителя. М.: Гуманит. изд. центр Владос, 1999. 232 с.
3. Wdam Тимчук Опорный конспект в современной педагогической литературе. URL: <https://pandia.ru/text/78/34846.php>

Єлизавета Матвєєва
Науковий керівник – ст. викладач Круть О. В.
м. Бахмут

«ДОБРО» ТА «ЗЛО» В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується підвищеною увагою вчених до проблем лексичної семантики. Проблема вербалізації загальнолюдських морально-етичних цінностей мовними засобами займає певне місце, оскільки саме в лексиці найбільш відображено специфіку національних мов.

Актуальність даної теми полягає у тому, що основним об'єктом дослідження стає людина і мова як продукт її діяльності. Отже, загальновідомі поняття «добро» і «зло» набувають вагомого значення, бо саме вони є засобом відображення складної системи духовних та морально-етичних вимірів мовної картини світу та духовного внутрішнього світу особистості. Опозиція «добро –

зло» синтезує загальнолюдські цінності та особливості національної мовної свідомості [3].

Метою статті є аналіз понять «добро» та «зло» та розкриття їхньої семантики в англomовній картині світу.

Вибір «добра» та «зла» як морально-оцінних категорій, що представлено у свідомості носіїв різних лінгвокультур, базується на тому, що вони вважаються універсальними поняттями, які притаманні представникам різних етнокультур.

«Добро» та «зло» належать до «персонально-ціннісних» категорій, існують у свідомості кожної людини, кожної групи людей, бо саме ці поняття – загальнолюдські [5, с. 15]. Однак, межі цих понять залежать від особистого та культурного досвіду індивіда, ступеня розвитку суспільства, науки тощо. Отже, «добро» та «зло» вербалізуються в усіх мовах залежно від культури певного суспільства. Розглянемо відображення цих понять в англійській мовній картині світу.

У філософському розумінні «добро» і «зло» – це морально-етичні категорії, у яких виражається моральна оцінка поведінки людей та суспільних явищ. «Добро» є сукупністю позитивно оцінюваних окремою людиною або спільнотою людей умов життя, норм поведінки і моральних дій. «Зло» вважається негативним явищем в особистому та суспільному житті людини та є предметом морального осуду [5, с. 27].

В англomовній картині світу зосередимо увагу на багатогранних сутностях таких понять, як «добро» і «зло». У сучасних лінгвістичних дослідженнях визначається зміст понять «добро» та «зло» (Н. Д. Арутюнова), досліджуються об'єктивні та суб'єктивні оцінні параметри таких понять (О. М. Вольф).

У сучасній лінгвістиці розглядаються лінгвокогнітивні характеристики засобів вербалізації концепту «добро» в англійській мові (І. В. Змійова), проблеми мовної репрезентації «добра» та «зла» (О. А. Єгорова, О. П. Лисицька, Л. В. Лотря, А. Вежбицька). «Добро» виступало об'єктом дослідження у зіставному аспекті на матеріалі лексикографічних джерел української та англійської мов (Іваненко Н. В.) [2; 3].

Семантика лексичних одиниць, що позначають дихотомію «добро» та «зло», що репрезентовано в англійській та українській мовах словами «good / добро» і «evil / зло», вивчається у результаті комплексного вивчення їхніх характеристик та виявлення спільних і відмінних рис у мовній свідомості носіїв досліджуваних лінгвокультур англійців та українців, а також їхніми культурними відмінностями.

Аналіз словникових дефініцій дав змогу виокремити основні семантичні ознаки досліджуваних лексем. Так, носії англійської мови розуміють «evil / зло» як те, що протилежне добру; щось, що викликає осуд, вважається шкідливим, небажаним (*That which is the reverse of good; whatever is censurable, mischievous, or undesirable.*). У цьому значенні виявляється зв'язок між поняттями, що доповнюють, розширюють уявлення про зло як щось «недобре,

погане, шкідливе, морально нищівне», що виявляється через гріх, злісність, лихі вчинки (*What is morally evil; sin, wickedness. What is mischievous, painful, or disastrous.*).

«Зло» розуміється як те, що є поганим у певному випадку або відношенні; поганою частиною: «*That which is evil in some particular case or relation; the evil portion or element of anything*». Наступне значення містить вказівку на заподіяння лихого, шкідливого, фізичного чи морального: «*Anything that causes harm or 146 mischief, physical or moral*».

«Зло» оцінюється як поганий вчинок, злочин, антипод правді, волі, добрим вчинкам, милосердю (Пор. *A wrong doing, sin, crime*). Звідси постає проблема співвідношення зла й гріха як двох взаємопов'язаних понять. Гріх виокремлюється в порушенні заповідей і Закону Божого, зло носить більш суспільний характер. *Лихо, нещастя, біда, невдача, напасть* виступають суміжними зі злом, і позначають неминучість долі, нездоланність і здоланність цієї сили (Пор. *A calamity, disaster, misfortune*) [4].

Значення слова «evil» відносить його до наукової сфери, а саме, медичної: *A disease, malady. The Aleppo evil: "a disease, which first appears under the form of eruption on the skin, and afterwards forms into a sort of boil." The foul evil: the pox. The falling evil: "the falling sickness", epilepsy. c. Short for King's evil: scrofula.* [1, V. III, p. 349-350].

В англomовній картині світу «good (добро)» розглядається як щось хороше, або насправді корисне; хороша частина, сторона, або аспект чогось: *Whatever is good in itself or beneficial in effect. The good portion, side, or aspect (of anything)*. «Добро» позначає добробут, вигоду, перевагу, користь особи, суспільства (пор. *The well-being, profit, or benefit (of a person, community, or thing)*). Звернемося до наступного значення цієї лексеми, у якому простежується націленість на результат, користь або вигоду: *The resulting advantage, benefit, or profit of anything*. «Добро» репрезентується крізь позитивні особистісні якості людини, її чесноти, що знаходять вираження у її вчинках: *A good quality, virtue, grace. A good action*.

Поняття добра, доброти є загальними для англійців і часто вживаються для характеристики людей, їхніх намірів. Доброта соціально удобрюється, люди, які проявляють безкорисні наміри допомогти іншому, підтримуються соціумом. «Добро» – це майно, ознака достатку, добробуту: *Something, whether material or immaterial, which it is an advantage to attain or possess; a desirable end or object. Property or possessions; movable property. Sealable commodities, merchandise, wares.* [1, V. IV, p. 290 - 292]. Така семантична ознака співвідноситься зі словом «благо», що позначає бути чесним і корисним, те, що протиставляється шкоді, злу. Таке значення прив'язує «добро» до грошей, користі, що збагачує людину. Таким чином, матеріальна сфера життя маркована в англійській мові і відображається однаково з поняттям «добро» в англomовній картині світу.

Отже, з вищевказаного можна зробити висновок, що в англomовній картині світу поняття «добро» і «зло» мають широку семантику, свідчить про здатність відображення більш ознак і характеристик одного і того ж явища.

Тобто, «добро» – це те, що добре для людини, пов'язане з добробутом, а «зло» – те, що погано для неї, з війною, ворожнечею. «Добро» позначає вищу моральну чесноту, «зло» – найнижчий проступок, порок.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що англomовна картина світу кожного відрізняється між собою, оскільки відбивається своєрідною реальністю. Цим пояснюються значні відмінності в мовному поданні зовнішнього світу різними національними мовами. «Добро» і «зло», адаптуючись у свідомості носіїв англomовної картини світу, постають як універсальні і одночасно унікальні явища, які можуть надати певну інформацію про національну специфіку й менталітет англійців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Oxford English Dictionary: in 12 vol. / [chief ed. James Murray]. London: Oxford University Press, 1963.
2. Добро та зло як предмет наукового дослідження. URL: Режим доступу: file:///C:/Users/928F/Sdzif_2014_12_25.pdf
3. Концепт і слово: гендерна диференціація логічних категорій добра та зла [Електронний ресурс]. URL: Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/173.pdf>
4. Моносемічні елементи лексико-семантичної групи «зло» в сучасних англійській та українській мовах [Електронний ресурс]. URL: Режим доступу: <file:///C:/Users/9285963/D/2-2-PB.pdf>
5. Федоров Ю. В. Концепт зла в сучасній культурі: автореф. дис. канд. філософ. наук: спец. 09.02.04 / Ю. В. Федоров. Сімферополь, 2002. 24 с.
6. метод. пособие для учителя. М.: Гуматин. изд. центр Владос, 1999, 232 с.
7. Wdam Тимчук Опорный конспект в современной педагогической литературе. URL: <https://pandia.ru/text/78/34846.php>

Катерина Морозова
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ-ПОЛІСЕМАНТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

На сьогодні переклад юридичних текстів є затребуваною послугою, оскільки швидкісний розвиток міжнародних відносин потребує обміну достовірною, точною і зрозумілою юридичною інформацією з іноземними партнерами, інвесторами, державами та державними службами. Вважається, що

переклад термінологічно конкретного фахового мовлення є одним із найлегших та передбачуваних видів перекладу, адже однією із головних ознак терміна є його однозначність, тобто моносемічність. Однак нерідко буває, що в контексті термін може сприйматися в різних значеннях, і адекватний, влучний варіант обирається в залежності від контексту. Таке явище називається полісемією і часто зустрічається при перекладі різних стилів мовлення. Проблема полісемії термінів привертала увагу багатьох науковців, серед яких Я. Й. Рецкер, Г. О. Винокур, В. П. Даниленко, В. Н. Комісаров, Н. М. Раєвська та І. С. Арнольд.

Актуальність дослідження полягає у вивченні багатозначності англійських термінологічних одиниць юридичного мовлення для забезпечення адекватного та точного перекладу. **Метою** нашого дослідження є проаналізувати багатозначність юридичних термінів у контексті нормативних документів та визначити способи їх перекладу. **Об'єктом** дослідження є явище полісемії, що актуалізується при перекладі юридичних термінів з англійської на українську мову. **Предметом** дослідження виступають способи перекладу юридичної термінології з англійської на українську мову. Відповідно до мети та предмету дослідження було поставлено й вирішено такі **завдання**: 1) надати визначення явищу «полісемія»; 2) з'ясувати особливості юридичної термінології; 3) розглянути полісемантичні юридичні терміни в контексті; 4) проаналізувати та визначити шляхи перекладу багатозначних термінів.

Полісемія означає наявність у одного і того ж слова кількох пов'язаних між собою значень. Багатозначність, на думку багатьох лінгвістів, є одним із основних факторів, що ускладнюють комунікацію, оскільки в залежності від лексичного оточення, тобто контексту, слово часто набуває різного смислового наповнення.

Однією з професійних сфер, де найбільш часто зустрічаються багатозначні слова, є юриспруденція. Юридичний термін – слово або словосполучення, що виражає поняття правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо). О. Скакун подає визначення юридичної (нормотворчої) термінології як системи юридичних термінів, словесних позначень понять, що використовуються при викладенні змісту закону, іншого нормативного акта чи нормативного договору [1, с. 357]. Незважаючи на велику різновидність термінів юридичної документації, переклад текстів цієї галузі українською мовою викликає деякі труднощі, які пов'язані з рядом особливостей термінів, якими є: 1) їхня багатозначність; 2) потреба у визначенні або в роз'ясненні; 3) номінативна деталізація, коли близькі поняття, що відрізняються за певною ознакою, мають окремі назви; 4) відсутність відповідників у цільовій мові через різні правові системи.

Одним із базових і часто використовуваних термінів у юридичній сфері є слово *law*, що має еквіваленти *закон, право, законодавство*. Розглянемо приклади: *The law which governs Ohio and its citizens can be classified into four*

main types. – **Закони**, якими керується штат Огайо та його громадяни, можна розділити на чотири основні типи [2, с. 8]; *Currently, Ohio law allows an interest rate up to and including an annual percentage rate of 25 percent...* – На сьогодні законодавство штату Огайо дозволяє розмір процентної ставки до 25 відсотків... [2, с. 10]. Як проілюстровано у прикладах, тільки опираючись на контекст, можна підібрати потрібний еквівалент.

Термін *case* також вважається багатозначним, тому словник надає еквіваленти в декількох значеннях – *справа, позов, випадок*: *A civil case begins when the claimant, or plaintiff, files a written statement of her claim (complaint) in a court.* – Цивільна **справа** розпочинається тоді, коли заявник, або позивач, подає до суду свою позовну заяву у письмовій формі [2, с. 61]; *In cases other than a felony, only law enforcement officers can make an arrest.* – У **випадках**, що не відносяться до кримінальних злочинів, затримувати особу мають право тільки представники правоохоронних органів [2, с. 88].

Широковживаним та полісемантичним терміном вважається також слово *power*, що має такі еквіваленти, як *право, правоможність, повноваження*: *However, once he serves the eight-year term, the Parole Board may exercise its power and he may be paroled.* – Однак, після відбуття восьмирічного строку Рада з питань умовно-дострокового звільнення може використати своє **право** і він може бути умовно звільнений [2, с. 183]; *The juvenile court also has the power to determine and provide for custody and care of neglected, dependent, or abused children.* – Суд у справах неповнолітніх має також **повноваження** визначати необхідність та призначати опіку над недоглянутими, скривдженими дітьми та дітьми, що перебувають на утриманні [2, с. 371].

У статті на прикладі перекладу юридичних текстів було розглянуто еквіваленти перекладу полісемантичних юридичних термінів. Як відомо, значення того чи іншого слова повністю розкривається лише в певній системі цілісної побудови, при взаємодії всіх частин певної мови та у зіставленні пар мов. Однією з форм взаємодії слів мови у словосполученні або реченні є контекст. Відтак, з метою адекватного перекладу багатозначних юридичних термінів текстів галузевої спрямованості необхідно вивчати їхні значення не тільки на основі тлумачення термінів у різних словниках, але й з огляду на контекст. **Перспективу** дослідження вбачаємо у виявленні й аналізі перекладацьких помилок, що виникають у результаті мовної інтерференції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. 2-ге вид. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
2. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Переклад англomовної юридичної літератури: навчальний посібник. 3-є видання, виправлене і доповнене. Вінниця: Нова Книга, 2006. 656 с.

ПРОБЛЕМИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Розвиток технологій у сучасному світі та процес глобалізації викликають гостру потребу в перекладі великої кількості спеціалізованої термінології в технічних та наукових галузях з іноземної мови українською. Технічна революція разом із науковим прогресом привертає увагу до інформаційно-комунікативних процесів, які призводять до стрімкого збільшення кількості науково-технічних текстів. Наукова література виконує чимало важливих функцій: підсумовує результати теоретичних або експериментальних досліджень, стимулює вивчення тієї чи іншої проблематики, закріплює результати наукового пізнання, передає знання наступним поколінням. Науковому тексту притаманне відображення проблематики, висування гіпотез, орієнтування на нові знання та відкриття. Наукові тексти та література відрізняються від інших типів текстів характерними специфічними термінами. Типовими характеристиками наукового тексту є чіткість, лаконічність, аргументація, зв'язність, логічна послідовність та проблемність.

З огляду на проблемність перекладу наукових галузевих текстів перекладачеві доводиться звертатися до спеціалізованих програм, які можуть заощадити час та допомогти у процесі відтворення англійського тексту потрібною мовою. При перекладі наукових текстів досить часто використовують машинний переклад, тобто спеціальні автоматизовані програми. Дослідженню використання машинного перекладу та його особливостям приділяли увагу такі вітчизняні науковці як А. В. Бірюков, Ю. М. Марчук, П. Н. Хроменков. Проте попри вже існуючі дослідження наукової галузі, оцінка та редагування машинного перекладу наукової літератури з англійської мови українською потребують постійної уваги науковців для підвищення ефективності застосування системи автоматизованого перекладу, що і складає **актуальність** обраної теми.

Машинний переклад передбачає певний тип програмного забезпечення, який здійснює обробку та переклад тексту з похідної мови на іншу з максимальним збереженням змісту та структури оригіналу [5]. Враховуючи той факт, що увага до автоматизованого перекладу активізувалась відносно нещодавно, варто підкреслити, що алгоритм роботи системи машинного перекладу не підлягав прямому лінгвістичному аналізу, і саме тому в прикладному мовознавстві предметом аналізу стають особливості машинного перекладу текстів [3]. Таким чином, оцінювання якості машинного перекладу є важливим для визначення ефективності існуючих систем та пошуку шляхів оптимізації їхньої роботи.

При застосуванні автоматизованого перекладу постає питання щодо адекватності отриманого тексту, тому **мета** дослідження – висвітлити особливості та проблеми машинного перекладу наукових та науково-технічних текстів з англійської мови українською. Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**: навести приклади із застосуванням автоматизованих програм; розглянути типові помилки машинного перекладу; визначити раціональність використання машинного перекладу. **Об’єктом** дослідження виступають наукові тексти, а **предмет** дослідження становлять проблеми, які виникають у процесі використання машинного перекладу при відтворенні наукових текстів з англійської мови українською.

У наш час, століття науки й технічного прогресу, машинний переклад як один із найпопулярніших засобів перекладу стає особливо ефективним засобом міжмовної комунікації в усіх галузях сучасної науки й техніки. У більшості випадків машинний переклад використовують студенти чи люди, які не володіють іноземною мовою, проте професійні перекладачі також використовують комп’ютерний переклад для заощадження часу. Звичайно потрібно не забувати, що при застосуванні автоматизованих програм як еквівалентність, так і адекватність є поняттями відносними. При використанні машинного перекладу не можна очікувати такого ж результату, як від професійного виконавця перекладацької діяльності, оскільки можливості електронної програми обмежені. Технологічний прогрес у галузі машинного перекладу надає нам можливість отримати необхідну інформацію, яка потім потребує додаткової перекладацької діяльності – редагування тексту. Так, Ю. М. Марчук називає машинний переклад «чорновим варіантом», що є досить вдалим зауваженням, адже програмне забезпечення електронного помічника полягає не в наданні «ідеального» літературного перекладу, а в передачі головної думки, зазвичай у формі дослівного відтворення оригіналу[1].

Як і всі електронні програми, автоматизований переклад має свої переваги та недоліки. За допомогою машинного перекладу важко або навіть неможливо виконати задані вимоги до тексту перекладу через недосконалість систем. При дослідженні лінгвістичної потужності системи машинного перекладу ми помічаємо *лексичні* та *граматичні* помилки, які порушують норми української мови – усталені, загальноприйняті правила вживання мовних засобів [4]. Лексичні помилки розглядаємо на рівні слів та словосполучень. У групі граматичних помилок виділяємо *морфологічні* та *синтаксичні* помилки. В окрему групу виділяємо *лексико-граматичні* помилки. До групи синтаксичних помилок належать порушення в побудові словосполучень, неперекладених слів, змістові, стилістичні, граматичні, лексичні, синтаксичні, пунктуаційні помилки. Найбільш поширеними помилками при використанні автоматизованого перекладу постають такі: недоречне вживання лексичної одиниці через полісемантичність слів англійської мови, лексично-граматична омонімія, русизми, дослівний переклад словосполучень, використання некоректного часу в тексті перекладу. Звернемося безпосередньо до аналізу

виділених помилок при перекладі наукових текстів шляхом застосування електронної програми Google Translate:

Текст оригіналу	Машинний переклад	Наш варіант перекладу
<i>Each section of the wire becomes a small, separate electric conductor. The small voltage of individual sections are added together to form one large voltage.</i>	<i>Кожна секція дроту стає невеликим окремим електричним провідником. Мала напруга окремих секцій додається разом, утворюючи одну велику напругу.</i>	<i>Кожна ділянка дроту стає окремим, невеликим електричним провідником. Невелика напруга окремих ділянок поєднується, формуючи велику напругу.</i>

Наведений приклад машинного перекладу ілюструє лексичну помилку, яка зумовлена полісемантикою англomовних слів, переклад яких залежить від контексту. Зазвичай електронний перекладач не може правильно ідентифікувати ситуацію та надати влучний еквівалент. Таким чином, лексична англomовна одиниця *section* потребує відповідник *ділянка*, а не *секція*. В іншому випадку на базі цього прикладу ми бачимо дослівний переклад *the small voltage* – *мала напруга*, проте варіант електронного перекладача не є ідеальним, оскільки більш влучним еквівалентом для *the small voltage* вбачається застосування антонімічного відповідника: *невелика напруга*.

Нижче наведено приклад пунктуаційної помилки. В англійській мові після *however* потрібна кома, на відміну від української мови. Таким чином, автоматизований переклад не гарантує належного перекладу та належної пунктуації:

Текст оригіналу	Машинний переклад	Наш варіант перекладу
<i>However, only the US President can make the decision to use nuclear weapons, even in response to an attack.</i>	<i>Однак, тільки президент США може прийняти рішення використовувати ядерну зброю навіть у відповідь на атаку.</i>	<i>Однак тільки президент США може прийняти рішення щодо застосування ядерної зброї, навіть у відповідь на атаку.</i>

Наступний приклад ілюструє неправильне вирішення проблем лексичної полісемії: *larger area* – *більша площа*, а не *більша область*. Автоматизована програма надала нам переклад для слова *spread* – *спред*, хоча коректним є правильний відповідник *розмах*:

Текст оригіналу	Машинний переклад	Наш варіант перекладу
<i>Revised wing has a 25% larger area, the spread is increased by 4.88 m, which increased fuel capacity by 30%.</i>	<i>Ревізоване крило має на 25% більшу область, спред збільшується на 4,88 м, що збільшена ємність палива на 30%.</i>	<i>Перероблене крило має на 25% більшу площу, розмах збільшений на 4,88 м, що дозволило збільшити запас палива на 30%.</i>

Яскравим прикладом помилки в побудові речення, тобто відхилення від нормативно-узвального порядку слів, є порушення логіко синтаксичного зв'язку між словами через неправильний вибір граматичної трансформації:

Текст оригіналу	Машинний переклад	Наш варіант перекладу
<i>NATO started to provide escorts to UN World Food Programme (WFP) vessels.</i>	<i>НАТО почали надавати супровід світової їжі ООН Програми (ВПП) судна.</i>	<i>НАТО почало забезпечувати супровід суднам Програми Продовольства Світу ООН.</i>

Наведемо також приклад морфологічної помилки, тобто неправильного утворення пасивних конструкцій дієслів: *shall be considered* повинно бути перекладено як *буде вважатися*, а не *має вважати*; також помилкою був переклад *one or more of them* із застосуванням чоловічого роду, коли йдеться про держави – тобто *одну або декілька* замість *одного або більше*:

Текст оригіналу	Машинний переклад	Наш варіант перекладу
<i>An armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack.</i>	<i>Збройний напад на одного або більше з них у Європі чи Північній Америці має вважати нападом.</i>	<i>Озброєний напад на одну або декілька з них у Європі або Північній Америці буде вважатися атакою.</i>

Дослідження **засвідчило**, що машинний переклад наукових текстів є широковживаним. Однак у роботі були наведені приклади типових помилок при застосуванні автоматизованих програм. Здебільшого такі машинні перекладачі використовуються в технічному, науковому та юридичному перекладах. Перекладач Google, наприклад, створюючи переклад, знаходить зразки в сотнях мільйонів документів, щоб визначитися з найкращим перекладом. Цей інструмент може допомогти людині зрозуміти загальне значення змісту вихідного тексту, але він не забезпечує точних перекладів. На наведених прикладах перекладу наукових та науково-технічних текстів ми розглянули використання машинного перекладу та порівняли його з власним перекладом. Результати зіставного аналізу оригіналу та кінцевого варіанту перекладу дозволяють зробити висновок, що використання автоматизованих програм є доцільним, але враховуючи наявність змістових, стилістичних, граматичних, лексичних, синтаксичних, пунктуаційних помилок, редагування є обов'язковим етапом обробки отриманого тексту. Автоматизований переклад можна вважати активним помічником, а не конкурентом у перекладацькій діяльності, але важливо знати, де його застосовувати [2].

З огляду на актуальність та стрімку популяризацію використання машинного перекладу **перспективним** вважається подальше дослідження проблем, які виникають при перекладі за допомогою автоматизованих програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марчук Ю. Н. Проблемы машинного перевода. Москва, 1983. 232 с.

2. Машинний переклад у сучасному суспільстві. URL: <http://res.in.ua/tetyana-smirnova-kiyiv-mashinnij-pereklad-u-suchasnomu-suspile.html> (дата звернення 05.02.2020).
3. Новиков В. А. Трансфер в современных системах машинного перевода. Москва, 2000. 194 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ, 2011. 696 с.
5. Особливості машинного перекладу. URL: <https://ukrbukva.net/page,4,116910-Osobennosti-mashinnogo-perevoda.html> (дата звернення 05.02.2020).

Валентин Нечитайло
Науковий керівник – доцент Зоз О.А.
м. Бахмут

ПОЕТИЧНА МЕТАФОРА ТА ЗАСОБИ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що незважаючи на значну кількість праць, присвячених вивченню метафори з різних боків, проблема її розгляду в аспекті перекладу з урахуванням когнітивного і лінгвокультурологічного підходів, як і раніше, недостатньо розкрита, особливо беручи до уваги стилістичні особливості аналізованого практичного матеріалу [1]. Існують різні підходи до перекладу метафори, проте більшість дослідників спираються на класифікацію, запропоновану Пітером Ньюмарком, який розглядає такі можливості передачі метафори:

- 1) збереження аналогічного метафоричного образу;
- 2) заміна метафори іншою метафорою;
- 3) переклад метафори за допомогою порівняння;
- 4) збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням роз'яснювальної інформації;
- 5) переклад метафори парафразою [2, 87].

Розглянемо метафори та способи їх відтворення на прикладі ліричного вірша Вільяма Вордсворта "Нарциси" (*William Wordsworth. Daffodils*) та його перекладів українською (автор перекладу Я. Колесник) та російською мовами (автор перекладу О. Лук'янова):

*I wandered lonely as a cloud
That floats on high o'er vales and hills,
When all at once I saw a crowd,
A host, of golden daffodils;
Beside the lake, beneath the trees,
Fluttering and dancing in the breeze.*

Слово, яке асоціюється з нарцисами в кожній з чотирьох строф вірша, - це «танець» (*dance*). Але асоціація змінюється через хід вірша *'Fluttering and*

dancing in the breeze' стосується виключно нарцисів, які помічає ліричний герой. У російському перекладі це звучить «*Бриз волновал их лепестки*», тобто у перекладі пропущено слово «*танець*», що є основним образом вірша. Український переклад зберігає цей образ. В українському перекладі автор застосує прямий переклад, але зі зміною «*бриз*» на «*вітерок*»: «*Тріпочуть і танцюють в вітерок*». У російському перекладі було використано метод перекладу метафори, який буде підтримуватися шляхом пояснення значення або додавання пояснювальної інформації. «*A host of golden daffodils*» - це мертва метафора, яка перекладається буквально, але у російському перекладі ця метафора розширена «*Нарцисов жёлтых целый рой*». В українському варіанті це переклали як «*Нарцисів край замерехтів*». Значення метафори пояснюється без використання її метафоричного образу.

*Continuous as the stars that shine
And twinkle on the milky way,
They stretched in never-ending line
Along the margin of a bay:
Ten thousand saw I at a glance,
Tossing their heads in sprightly dance*

Те саме стосується й другої строфи, де нарциси описуються як «*Tossing their heads in sprightly dance*», що підкріплює уособлення нарцисів, яке вже запропонувало слово «*танець*»: «*Головки устремляя ввысь*» - знову ж таки значення метафори пояснюється без використання її метафоричного образу, пропущено образ «*танцюю*». В українському перекладі цей образ зберігається «*У жвавім танці кивають головами*».

*The waves beside them danced; but they
Out-did the sparkling waves in glee:
A poet could not but be gay,
In such a jocund company:
I gazed—and gazed—but little thought
What wealth the show to me had brought.*

У третій строфі "морські хвилі" також "танцювали" біля нарцисів, приводячи до спілкування різні аспекти природи: «*Играя рядом, даже волны*». Сам образ відчуттів ліричного героя зберігається, у останній строфі перекладач вводить цей образ та підсумовує усі образи метафор у вірші. Український переклад більш буквальний «*І у танець із нарцисами вступає...*»

Отже, в результаті зіставлення оригінальних англомовних метафор і їх українських та російських аналогів можна зробити висновок, що перекладачі користуються у досліджених перекладах методом адаптації метафори і використання її образу у перекладі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Метафора і дискурс. *Теорія*. М.: Прогрес, 1990. С. 5-32.
2. Newmark P. *Approches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 1982. 160 p.

REDUCTION (SHORTENING) AS A WAY OF WORD-BUILDING OF MODERN ENGLISH

Language is constantly evolving. The most important feature of a language is its mobility, since the growth of human needs and experience leads to the accumulation of information about the world around us and a deeper scientific and artistic knowledge of reality. This is inevitably expressed in language and reflected in communication. Speech development is characterized by continuous improvement and enrichment of functionality, is implemented quite intensively at the lexical level. Lexical wealth language is an indication of the level of development of society. The lexical composition of the language does not remain in one sustainable way and it's constantly changing. It should be noted that changes in the lexical composition are faster than other language systems. This is why the linguistic and sociolinguistic issues related to development and enriching of the vocabulary have always been in the focus of linguists.

The aim of the work is to identify ways to enrich the lexical composition of modern English. The dynamics of the language system requires constant research, both on the synchronous and diachronous sections. In recent decades quite a lot of attention has been paid to changes in the lexical composition of languages by both domestic and foreign researchers. The increased interest in innovation is justified by the fact that recently a large layer of new words and word combinations has appeared in English, formed under the influence of various linguistic and extralingual factors.

The English vocabulary development is the result of two main processes: processes of growth, through which the language includes new words and processes of change, through which existing units acquire meaning changes. In other words, there are two ways of enriching the lexical level: by quantitative and qualitative replenishment. Quantitative replenishment, in turn, takes place through internal and external processes. The internal process is understood as replenishment of the vocabulary by means of its own potential. It's a productive way – word-formation. One of the ways of word-formation of modern English is reduction.

Reduction is a shortened form of a word or their groups. It can be written with capital or small letters and with or without one or more dots, it all depends on the type of abbreviation.

The difference between the reduction and other methods of word formation is that created by reducing the initial nominal unit, the reduction is not the only verbal designation of the subject (denote), and it usually coexists in the language in parallel with its full prototype from which it was formed [2, p. 14].

Reduced units reveal a multidimensional and structurally and semantically complex character, so it is not surprising that new ways of their linguistic analysis are being sought. At the modern stage of their development abbreviations exist as

multifunctional units, and their scope of action is not limited to the compression of information, but includes the expression of attitudes and assessments and undoubtedly makes this method of word-building the most interesting object of study, reflecting the current trends in language development [6, p. 51].

Reduction as a language phenomenon can be traced back to the first alphabets (such as the writing toolbar), various generalization type designations (abbreviated as Arabic and Roman numerals) and titles in Slavic languages, where titles replaced letters or syllables. An abbreviation is, first of all, generalizations [4, p. 40].

The full form of a word or word combination that has the abbreviated form, were obligatory high. Frequency and popularity of use, or the complexity of the structure, for example, doc – doctor, prof – Professor, Xmas – Christmas, FYI – for your information, sis is sister, and mic is a microphone [1, p. 20–22].

There are three types of abbreviations in English literature:

1) Letter abbreviations: The abbreviation is the first letter of the word and the abbreviation is the first letter of the components. The abbreviations are fully pronounced: S – South, FE – Far East, AA – Automatic Answer. In some cases, only the first element that is pronounced as the alphabetic name of the letter is abbreviated: H-bomb – Hydrogen bomb, A-fission – Atom fission.

2) The syllabic acronyms: Abbreviations consisting of initial syllables of the components of word combinations. They are written together and read as one word: Modem – modulator-demodulator, Radstat – radio station, Digicom – digital communications.

3) Clipped words: (a) clipping which leaves the initial part of the word: sub – submarine; (b) cutting, at which the part of the final word is left: phone – telephone, chute – parachute; (c) clipping where the middle part of the word disappears: rk – rock, ry – railway; and (d) clipping which leaves two syllables: memo – memorandum, att – ammunition [10].

Most of the reductions we use are derived from certain analogies, well known to the native speakers. Speech clipping is the truncation or skips part of the morpheme composition of the word.

The vocabulary structure, lexis is undergoing various changes throughout time. One of the regularities of abbreviations and the modern tendency to save language resources is the development of the vocabulary composition of the language by adding new abbreviated units. It is often difficult to draw a sharp line between the history of the appearance in the language of original word combinations and the abbreviated units formed from them. The problem of the interpenetration of the original word or phrase and the abbreviations formed from it arises, and with the advent of new words or phrases there is a need to find their short form [9].

Enriching the vocabulary with new abbreviations is one of the most important factors in language development. New lexical units are formed by creating new reduction (word formation), forming new types of reductions (for example, alphabetisms and acronyms appear by initial abbreviation). The second way to expand the vocabulary structure through reductions is to borrow abbreviated lexical units from other languages as a result of international contacts. Thus, new reductions

are created by analogy, i.e. both by models that already exist in the language and by their own abbreviations. They are always shaped like a certain part of speech.

The problem of reductions as part of the general problem of the theory of reduction and the tendency to save language resources has not yet received comprehensive coverage, neither in domestic nor in foreign linguistics. The study of the process of reduction was limited mainly to studying the reasons, ways and time of penetration into the language of abbreviated words. The need to study the issues of reduction is obvious both from the theoretical and practical point of view, due to the fact that for many of them there is still no consensus. Such questions of theoretical character as definition of the terms 'abbreviation', 'acronym', and 'alphabetism', revealing of a role and influence of all factors of the source language on the reduction word, internal connections and relations of the abbreviated and initial word or a word combination; formation and stabilization of forms of abbreviated words depending on external and internal connections; and questions of formation and evolution of abbreviated units require the solution. In our work, we have studied types of reductions, methods, and reasons for their formation, as well as methods of their translation. Understanding the sources of reductions can help to apply them more adequately, as well as to evaluate and perceive their use in the mass media [3, p. 17].

In order to explore ways of increasing the lexical composition of modern English, there was examined the lexical composition of English and how it has changed in recent decades, the features of enriching the vocabulary of the English language at this stage, as well as the different ways and sources of its development and refills. The lexical state of any language, particularly English, requires constant research.

REFERENCES

1. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation. London: Longman. 2003, 391 p.
2. Booij G. The Grammar of Words. Oxford, UK: Oxford University Press, 2015. 217 p.
3. Chumak L. Shortenings in English: clipping and blend identification. Zhytomyr, 2015. 52 p.
4. Haspelmath M. Understanding Morphology. London, 2012. 162 p.
5. Huddleston R. The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2002. 156 p.
6. Hlukhova'ska A. Abbreviations and shortenings in modern English language. National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. K., 2017, PP. 103–109.
7. Muminov O. Lexicology of the English Language. Tashkent., 2008. 201 p.
8. Yskakov A. Shortening words. English. Jan. № 4. 2013. PP. 23–31.
9. Causes and tendencies of English abbreviations. [Электронный ресурс] URL: http://gendocs.ru/v12499/causes_and_tendencies_of_english_abbreviations
10. Robert Devereux. Shortenings, blends and acronyms. Virginia, 2016. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/62419194.pdf>

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕТАФОРИ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Метод критичного аналізу метафори було започатковано Дж. Чартеріс-Блеком. Сутність його підходу полягає у тому, що він розглядає метафору як конгломерат лінгвістичних, когнітивних та прагматичних властивостей [1, с. 20]. Науковець наголошує на важливості поєднання когнітивного та прагматичного підходів з метою встановлення мотивації вживання метафори. З боку ізольованого когнітивного підходу єдиним поясненням використання метафори є несвідомий рефлекс. Тоді як прагматичний підхід доводить, що мовці використовують метафору, щоб переконати, поєднуючи при цьому когнітивні та мовні ресурси. Отже, метою критичного аналізу метафори є визначення наміру та ідеології, які покладені в основу використання мови [2, с. 11].

Дж. Чартеріс-Блек виокремив та описав три етапи зазначеного аналізу: виявлення метафори, її інтерпретація та пояснення. На першому етапі ретельне опрацювання тексту призводить до виявлення окремих метафор встановлення їхньої семантичної напруги на лінгвістичному, прагматичному чи когнітивному рівнях. Етап інтерпретації охоплює визначення взаємозв'язків між метафорами, а також когнітивних та прагматичних факторів, які їх визначають. Цей етап уможливує встановлення соціально важливого образу, створеного за допомогою метафор. Пояснення метафор передбачає визначення соціальних факторів, залучених до створення метафори, та виявлення їхньої соціальної ролі в переконанні. Іншими словами, це визначення дискурсивної функції метафор [3, с. 35-39].

Під економічним дискурсом розуміють неоднорідну систему, яка охоплює спеціальні підмови суміжних дисциплін (фінансів, маркетингу та ін.) і включає сукупність лінгвальних засобів, які задовольняють потреби мовців у економічній сфері і забезпечують оптимальне порозуміння між людьми, зайнятими у цій галузі діяльності [1, с. 19]. Проаналізуємо декілька прикладів метафор, ужитих у текстах економічного дискурсу.

The decision to wind up his flagship fund was....[4].

No wonder the financial establishment did not lift a finger to prolong the life of his flagship fund [4].

У наведених сполученнях *flagship fund* артефактна метафора *flagship* застосовується для висвітлення того, що фінансові фонди компанії є основними, ключовими. Ця атрибутивна метафора ґрунтується на подібності властивостей первинного та похідного поняття (*the biggest, most important* – найбільшій, найважливішій), тобто статус та роль названих фондів для компанії подібна статусу та ролі корабля-флагмана у флотилії.

З метою образної передачі слабкої економіки країни автори економічного дискурсу послуговуються концептуальною сферою «Хвора людина». Наприклад, для зображення слабого стану економіки вживається лексика, яка у своєму прямому значенні передає хворий стан людини (*tired – втомлений, weakening – слабкий, struggle – боротися*):

... *a pivotal moment for a country tired of austerity*... [4].

... *and the commitments required to steady a rapidly weakening economy* [4].

The lack of leadership is astounding at a time when the economy is struggling with the uncertainty over Brexit [4].

Образ економіки як хворої людини, що повільно повертається до стану одужання, завершується метафорою *recovery*, але зазначається, що це одужання було найслабкішим в історії *the weakest in history*:

A bunch of quick fixes were used after the financial crisis to stop the last recession turning into a depression. But the recovery since has been one of the weakest in history and the sticking plasters still remain [4].

Намір автора наголосити на тому, що процес одужання ще не завершений, спонукає його вжити ще один метафоричний вислів *sticking plasters still remain*. Образ людини із наліпленими пластирами свідчить про можливі серйозні пошкодження, нанесені фізичному стану людини. Стосовно економіки, такими пошкодженнями були рецесія та депресія, сліди від яких і прикривають медичним пластиром.

Для опису ініціативної діяльності людини у сфері економіки журналісти апелюють до концептосфери «Професії». Зокрема, вербалізована професія архітектора, діяльність письменника та керування оркестром. Так, щоб передати ідею того, що творцем та ініціатором «політики затягування пасків» у Великобританії був Дж. Осборн, мовець називає його *архітектором*:

George Osborne, as the architect of austerity, held massive sway over the shaping of the country under David Cameron [4].

В іншому випадку автор статті покладає відповідальність на самого керівника компанії Вудфорда, називаючи його *автором* свого власного падіння:

.... *Woodford should recognize he is the author of his downfall* [4].

Якщо у попередніх двох випадках метафора чітко виражена іменниками, що позначають професію, то в наступному прикладі метафора ословлена дієсловом *orchestrated*, що є суфіксальним похідним від іменника *orchestra* і означає організацію, в якій працює людина:

... *Mao Zedong orchestrated some of the decisive final battles of the Chinese civil war in 1949* [4].

Слід зазначити, що всі згадані професійні діяльності належать до сфери творчості, на підставі чого можна зробити висновок, що ініціатива є однією із визначальних рис творчої людини.

Потужним джерелом метафоризації в економічному дискурсі є антропоморфна сфера, яка вербалізована соматичною лексикою. Вербальні асоціації із будовою людського тіла створюють образ економіки як живого

організму. Наприклад, автор статті наводить цитату У. Гладстоуна, який метафорично порівняв роль міністра фінансів із роллю шлунка, від діяльності якого залежить функціонування інших органів:

[William Gladstone](#), who developed the Treasury into a powerhouse under his four terms as chancellor, said 1858 that the finance ministry was “the stomach of the country, from which all the other organs take their tone” [4].

Дотримуючись того ж самого асоціативного поля, автор статті далі говорить про сучасний стан економіки як про спазматичні болі в шлунку *bellyache*, від яких страждає нація, та причиною яких стали слабкість та нерішучість міністра фінансів:

In today’s terms, it would suggest the nation has a cataclysmic bellyache; writhing with cramp from the weakness at No 11 [4].

Ще одним джерелом метафоризації постає артефактна модель, зокрема сфера механізмів. Способи, якими може банк може регулювати монетарну політику, передаються образно як важелі *levers*, а процес росту економіки асоціюється із запуском двигуна *the engine of growth*:

The [Bank of England](#) too, in charge of the monetary policy levers, has faced criticism for playing a minimal role [4].

... No 11 must do even more than in the past to rev up the engine of growth [4].

Розширений метафоричний вислів *to fish in the shallow waters*, вжитий у наступному прикладі, належить до соціальної сфери походження, містить семантику різновиду діяльності людини (рибацтво), у своєму прямому значенні відтворює ситуацію ловлі риби на міліні:

Specifically, he believed his record in spotting investment opportunities among large companies qualified him to fish in the shallow waters of small and unquoted stocks [4].

У цьому метафоричному вислові закладений певний інформативний досвід. Інтерпретація метафори буде залежати від того, чи знайомий читач із подібним досвідом. Отже, адресат має розуміти, що ловля риби на міліні не може принести великі результати, як на глибині, де водиться крупна риба.

Для подальшого тлумачення, необхідно з’ясувати референта метафори, яким є діяльність бізнесмена знаходити інвестиційні можливості. Користуючись прямим способом передачі значення, автор говорить про наявність досвіду у бізнесмена залучати інвестиції серед крупних компаній (*record in spotting investment opportunities among large companies*). Але для зображення тієї самої діяльності серед бірж малого рівня із низьким авторитетом автор послуговується образним висловом, тим самим підкреслює приреченість сподівань підприємця на отримання крупних інвестицій подібно тому, як неможливо впіймати крупну рибу на міліні.

Хоча економічна мова є аналітичним різновидом дискурсу, здійснений аналіз свідчить про широкий набір метафоричних засобів, якими користується сучасна підмова економіки. Основними джерелами метафоризації постають моделі «Людина» із тематичними групами «хвора людина», «тіло людини», «професії»; модель «Артефакти» із тематичними групами «механізми»,

«транспорт», а також модель «Світ природи». Джерелами метафоричної експансії постають реалії, які актуальні для суспільства, або з якими люди добре знайомі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сандій Л. В. Англомовна актуалізація феномену Економіка знань: лінгвальний і соціолінгвальний параметри: дис. ... канд. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2014. 264 с.
2. Charteris-Black Jonathan. Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis. Basingstoke, Hampshire and New York: Palgrave Macmillan, 2004. 263 p.
3. Charteris-Black Jonathan. Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006. 239 p.
4. Guardian URL: <https://www.theguardian.com/international> (електронний ресурс).

Дар`я Орищенко
Науковий керівник – ст. викладач Шарко А. А.
м. Бахмут

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ

Актуальність дослідження. При дослідженні національно-культурної специфіки іноземної мови особливе значення має аналіз фразеології цієї мови, яка є одним з головних джерел знань про національну картину світу того чи іншого народу. Серед усіх типів фразеологізмів вагому роль відіграють фразеологічні одиниці (ФО) з компонентом-зоонімом.

Фразеологізми з компонентом - зоонімом привертали увагу багатьох лінгвістів, зокрема, йдеться про розвідки В. М. Бойко, Г. Л. Кривенко, Е. П. Панченко, М. І. Петришин, Д. В. Ужченко, Л. О. Ярової. Зооніми на матеріалі слов'янських мов опрацьовували Д. Б. Гудков, М. Б. Журек, О. В. Коваль - Костинська, Т. В. Козлова, В. М. Огольцев, В. М. Телія, тоді як Б. М. Ажнюк досліджував зооніми на матеріалі англійської мови. Й. Штернкопф, Г. Бургер аналізують ФО з компонентом-зоонімом у сучасній німецькій мові.

Мета даного дослідження полягає у вивченні структурно-семантичних особливостей німецькомовних ФО з компонентом-зоонімом.

Виклад основного матеріалу. Метафоризація образів тварин притаманна людині та відображена у мові з давніх-давен. На ранніх етапах історії люди обожнювали тварин, поклонялися окремим тваринам і стали давати їм імена,

які й стали першими зоонімами. Зоонім – це сукупність власних назв тварин, це найменування тварини, наприклад: *Hund, Katze, Wolf, Fuchs*.

Зоофразеологія (за термінологією Д. Ужченко [2]) становить вагомий шар фразеологічного складу багатьох національних мов. Фразеологізми з компонентом-зоонімом належать до прошарку національної мови, який тісно пов'язаний з народними звичаями та традиціями, побутом і укладом життя народу. Кожен німець вживає у своєму мовленні вислови на кшталт «*mein Name ist Hase*» [3] – «моя хата з краю», «*Die Katze im Sack kaufen*» [3] – «купувати kota у мішку», «*da liegt der Hund begraben!*» [3] – «ось де собака зарита» і багато інших.

Варто зауважити, що зоонім у складі фразеологізму є його семантичним центром, і саме в ньому лежить основне метафоричне значення, що додає сенсу цілому виразу. Відповідно до класифікації А. В. Куніна виділяють наступні структурно-семантичні класи фразеологічних одиниць [1, с. 34]:

1. Номінативні ФО, поділяються на такі підтипи: субстантивні ФО: *einweißer Rabe* – «біла ворона»; ад'єктивні ФО: *dürerer Hering* – «худий як оселедець».

2. Номінативно-комунікативні ФО: *den Tiger am Schwanz packen* – «хапати тигра за хвіст» (у значенні «свідомо йти на ризик»).

3. Комунікативні ФО, до яких належать фразеологізми, які є реченнями: прислів'я, як от: *Wer unter Wölfen ist, muss heulen* – З вовками жити – по вовчому вити; приказки, наприклад: *den Hund nach Bratwürsten schicken* – «пустити цапа у город».

4. Вигуківі і модальні ФО: *Weiß der Kuckuck!* – «Чорт його знає!».

Структурно ФО з компонентом-зоонімом також можуть мати парну форму – тобто бути ФО з цілісним змістом, які виникають у результаті семантичного перетворення сурядних сполучень із включеними до них двома однорідними словами, що об'єднуються між собою сполучниками *und*, рідше *oder* або *weder ... noch*, наприклад: *wie Hund und Katze leben*.

Зустрічаються у даній групі ФО і компаративні фразеологізми, які будуються на традиційному порівнянні, наприклад: *jah, plötzlich hoch - fahren wie von der Tarantel gestochen* – «підскочити як ужалений» (букв.: «ніби укушений тарантулом»); *geschwatzig sein, schwatzen wie eine Elster* – «бути балакучим, тріщати як сорока».

Що ж до семантичного складу корпусу ФО з компонентом-зоонімом, то виділяється кілька семантичних груп таких ідіом:

1. Фразеологізми, які номінують домашніх тварин: *die Katze im Sack kaufen* [3] – купувати kota у мішку; *den Bock zum Gärtner machen* [3] – пустити козла у город.

2. Фразеологізми, які номінують диких тварин: *auf der Bärenhaut liegen* [3] – бити байдики; *ein Wolf im Schlafpelz* [3] – вовк у овечій шкурі.

3. Фразеологізми, які номінують комах: *emsig wie eine Ameise* [3] – працюватий як бджола; *keiner Fliege ein Bein ausreißen* [3] – мухи не образить.

Висновки. Тож, найбільш розповсюдженими структурними формами ФО з компонентом-зоонімом у німецькій мові є субстантивні та ад'єктивні, а також номінативно-комунікативні ФО. Серед фразеологізмів також зустрічаються парні й компаративні структурні поєднання. Зустрічаються й ФО, виражені цілісним реченням (прислів'я), а також приказки, які виражаються словосполученням. На семантичному рівні ФО з компонентом-зоонімом включають групи ФО, які номінують домашніх та диких тварин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. М.: Высшая школа, 1986. 336 с.
2. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: навч. посібник. К.: Знання, 2007. 494 с.
3. Das Bedeutungs wörterbuch Duden. URL: <http://www.duden.de/rechtschreibung/Idiom#b2-Bedeutung-2>

Анастасія Падалка
Науковий керівник – викладач Безсонова А. С.
м. Бахмут

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Межі проблемного поля лінгвістичної прагматики як складової дослідження дискурсу постійно уточнювались і продовжують уточнюватись. Лінгвістичний енциклопедичний словник подає таке визначення дискурсу: «Дискурс – це зв'язний текст у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними й іншими факторами; іншими словами – це текст, який розглядають у подієвому аспекті; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їхньої свідомості (когнітивних процесах). Дискурс – це мовлення, «занурене в життя». [1, с. 137].

Принципи виокремлення наукового дискурсу як функціонального стилю і його характеристик розроблялися як вітчизняними мовознавцями (Е. Різель, М. Кульгав, Є. Троянська, М. Кожина, О. Митрофанова, О. Лаптева, Л. Славгородська та ін.), так і зарубіжними лінгвістами (Р. Глейзер, Л. Фляйшер). Таке висвітлення наукового стилю мови зумовлене прагненням забезпечити якість писемної й усної форм спілкування, беручи до уваги питання стильової диференціації мови науки, тобто йдеться про те, як науковогалузєва специфіка відображається на функціонально-стилістичних властивостях тексту. Безсумнівно, є ряд відмінностей між текстами різних наукових спрямувань, які оперують певною термінологією, умовною символікою, а деякі використовують засоби природної мови. Але істотні

відмінності існують насамперед при порівнянні текстів різних галузей науки і техніки, навчальної літератури, видань у науково-популярному стилі, де залучено досить багато визначень, що стосуються науки і техніки. Виклад науковця базується на точності та доказовості інформації, які є метою впливу на читача. [5, с. 16-33].

Для аналізу дискурсу з формальних та функціональних позицій необхідно зважати на такі два моменти:

1. При акцентуванні на структурі дискурсу завдання дослідження полягає у визначенні й аналізі складових дискурсу, окресленні процедури для надання висловам певного статусу. Важливо визначити статус компонентів, проаналізувати закономірності, які лежать в основі поєднань цих складових частин (імовірно, навіть формулювати певні правила для творення таких закономірностей), а також вирішити принципові питання про те, які конкретні конструкції сформовані правильно, а які – неправильно.

2. Зосередження на функціональних явищах дає можливість виявити та проаналізувати діяльність людини / людей, що здійснюється з певною метою, окреслити соціальні, культурні та персональні значення, і, водночас, знайти підстави для власних інтерпретацій цих значень щодо учасників, які таку діяльність проводять. [4, с. 38-52].

Загальновизнаними характеристиками наукового стилю сьогодні вважаються: логічна чіткість, об'єктивність, послідовність і точність викладу. Науковий текст, який відповідає цим вимогам, є ідеалом наукової прози. Науковий стиль має за мету вираження певних думок і суджень різних наукових проблем у більш стислій, короткій, емоційно нейтральній формі, прагнучи уникнути категоричності твердження, проте досить об'єктивно, ґрунтовно і логічно. Адже необхідно чітко відтворити інформацію, результати досліджень; організувати впорядкований, послідовний виклад матеріалу, починаючи із завдань, методів, підбору матеріалу до експериментів та їх результатів. Це означає насамперед не вимірювання якості науки за певною шкалою, а визначення та вивчення підходів наукового стилю.

Сутність одного з підходів, системного, який дуже важливий у вивченні спеціальної технічної термінології студентами технічних спеціальностей – всебічний аналіз наукового тексту як продукту цілеспрямованої комунікативної діяльності. Характерні ознаки технічних наукових текстів необхідно виявляти з дискурсивних позицій, тобто, з урахуванням характеристик учасників спілкування та комунікативної ситуації [1, с. 8-9].

Щодо іншого підходу, вчені обґрунтовують думки, роблять докази певних положень, де доводять істину певної думки, яка визначилася і обґрунтувалася за допомогою інших думок. Такі мовні форми трактуються по-різному: О. Нечаєва називає як «функціонально-смісловий тип мовлення», Г. Солганика – прозаїчна строфа, О. Грішиній – «форма контекстно-варіативного членування» [3, с. 168].

Деякі дослідники виокремлюють самостійний загальнонауковий стиль мови, який визначається: розвитком наукової думки певної країни; станом

національної літературної мови; художньою майстерністю автора; інтелектуальним рівнем читача, наукова мова якого залежить від того, предмет якої науки – гуманітарної чи природничої – описується і термінологія якої області знань використовується [2, с. 99]

Сучасні інтеграційні процеси в науковому товаристві сформувалися завдяки ряду публікацій, результатів наукових досліджень, які стають предметом осмислення і стимулюють до нових досліджень. Саме це і відрізняє науковий дискурс від інших. Основним методом отримання інформації у ньому та обміну нею є різного роду конференції, які представляють собою заздалегідь спланований вид наукової комунікації та фіксують значну частку інформації, яка продукується в тій чи іншій області і яка дуже детально розглядається представниками конференції. Тому за такої форми комунікації відбувається обмін інформацією, а також її швидко й ефективно засвоєння.

Науковий діалог є ефективною формою наукового дискурсу. Як ми знаємо, усний виступ не вимагає остаточної завершеності та логічної цілісності, а остаточне завершення обробки інформації відбувається під час письмової роботи, оскільки без писемності розвиток науки неможливий [5, с. 16–33].

Отже, способом реалізації наукового дискурсу повинен бути творчий діалог, що задовольняє всіх його учасників, і визначається за такими параметрами: способом відтворення дискурсу є творчий діалог, його проблематика полягає у вивченні навколишнього світу, а кожен з учасників має рівний статус. Ці особливості допомагають розрізнити, виокремити науковий дискурс з-поміж кола інших типів. Залучення будь-яких інших ознак одразу ж говорить про текст іншого типу, не наукового, про відтворення додаткової форми дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данильченко І. В. Мовна особистість американського журналіста: гендерний і віковий аспекти. дис. ...канд. філол. наук: 10.02. 04. Ніжин, 2014. 298 с.
2. Глазман М. С. Научное и художественное мышление. М. : Наука, 2003. 99 с.
3. Логика. Под ред. В. И. Кириллова. М., 2006. С. 168.
4. Разинкина Н. М. О преломлении эмоциональных явлений в стиле научной прозы. *Особенности языка научной литературы*. М.: Наука, 2005. С. 38–52.
5. Славгородская Л. В. Взаимодействие устной и письменной речи в сфере научного знания. *Научная литература. Язык, стиль, жанры*. С. 16–33.

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТІВ «ЧАС» ТА «ПРОСТІР» У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Система уявлень про світ, що складалась у людей з початком антропогенезу, постійно збагачується новими знаннями, що формують загальні поняття. Сукупність людських знань складається з концептів, так як людина у процесі діяльності і спілкування мислить і діє у світі концептів, які мають певні ознаки і властивості. Концепт є об'єктом вивчення низки наук, таких як когнітивна лінгвістика, культурологія, лінгвокультурологія, політологія, соціологія та етнопсихологія. Лінгвокультурологія розглядає набір основних понять, що в сукупності характеризують вияви культури в мові і дозволяють аналізувати взаємозв'язок мови з культурою розвитку. На сьогодні концепт є одним із базових понять лінгвокультурології.

Концепт – це відображення колективної свідомості, що наближує його до вищих духовних цінностей. Колективне знання має мовне вираження і етнокультурну специфіку. Зазначимо, що ці визначення об'єднані родовою ознакою, належать до сфери ідеального, але мають видові відмінності. Виділяють логічну, раціональну, образну, мовну та психологічну форми свідомості. Видові відмінності у процесі концептуалізації нейтралізуються і змінюються вербалізованістю і етнокультурною маркованістю.

За ступенем вербальної представленості того чи іншого концепту в мові можна судити про його місце на шкалі цінностей цієї культури. Якщо концепт є значущим для культури, мова (нація, що використовує цю мову) буквально осаджує цей концепт лексично і граматично. Саме тому в кожній мові виділяються ключові слова, в яких представлені ядерні цінності культури, особливості менталітету нації.

Час – це факт світосприйняття, вважав В. І. Вернадський [1, с. 91], і він є «створення і вираження людського духу», який розкривається у спогляданні, природній мові, мистецтві, релігійній, філософській думці, соціальному житті, тобто «великих відображеннях людської особистості». «У процеси, пов'язані з часом», писав вчений, на відміну від явищ просторових «ми не тільки проникаємо з наукового вивчення зовнішньої природи: ми їх переживаємо» [18, с. 56]. Категорія часу більшою мірою, ніж інші мовно-мисленні категорії, що відображають атрибути дійсності, пов'язана з суб'єктом, який переживає час, з його оцінкою, з його «відчуттям часу».

Ірреальний час, як і реальний, існує у свідомості людини. Ірреальний час, відображений у фразеології, – це час, пов'язаний з різними релігійними, казковими, міфічними уявленнями. Найчастіше, це час, породжений нестримною фантазією, творчою уявою народу [2, с. 99]. Фразеологізми, що виражають значення ірреального часу, є найбільш образними, емоційно

забарвленими і експресивними, тому що вони володіють певним дуалізмом: з одного боку вони пов'язані з екстралінгвістичними причинами (нереальність ситуації, що дає простір для фантазії), з іншого боку – з лінгвістичними причинами, що проявляються у використанні алогізмів (яскравий засіб посилення образності, експресивності та емоційного оцінювання), для формування образної структури. Ирреальний час висловлюють фразеологізми: *quand les poules auront des dents, à la Saint-Glinglin, Dieu seul le sait, qu'est-ce que j'en sais, à Pâques ou à la Trinité, au temps de roi Dagobert*.

Реальний час – час, що існує не тільки в мовній свідомості, але і час, що характеризує ті чи інші явища в минулому, сьогодні і майбутньому, – час, що існує не тільки в нашій уяві, але і в дійсності [2, с. 115]. Реальний час володіє двома властивостями: лінійністю і незворотністю. Крім цього, реальний час володіє такими характеристиками, як «кінець» і «межа». «Межа» часу, на відміну від меж числа і величини, знаходиться посередині [4, с. 90]. Реальний час нескінченний в обидва боки (минуле і майбутнє), його «кінець» – момент справжнього «тепер», який є одночасно початком майбутнього і кінцем минулого, забезпечуючи, таким чином, безперервність реального часу.

Зупинимось більш детально на фразеологізмах зі значенням «реальний час»: це може бути теперішній час (*de ce pas, dans un moment*), майбутній час (*sur le seuil de la porte, être imminent*), минулий час (*jusqu'alors, au temps de roi Dagobert*), а також час, представлений у лексичних опозиціях, образно виражені в семантиці фразеологізмів, пов'язаних з параметрами вимірювання часу – «початок / кінець» (*les carottes sont cuites, un point c'est tout, compte, tout compte fait, en définitive*), «швидко / повільно» (*à une vitesse stupéfiante*), «рано / пізно» (*le ver avec [comme] les poules, à l'aube naissante, de bonne heure, très avant dans la nuit, passer une nuit blanche*).

Французький концепт «простір» репрезентовано фразеологічними одиницями зі значенням повітряний простір: *Jérusalem céleste* – Небесний (Вишній) Єрусалим; обитель миру і спасіння (Бібл.); *entrer dans la Jérusalem céleste* (букв. «увійти в небесний Єрусалим») – померти; *habitants de l'Olympe* – небожителі, олімпійські боги.

У просторових зв'язках сема напрямку представлена найчастіше виразами з дієсловом «*aller*» à «піти, поїхати куди-небудь»: *aller au Bois* – відправитися на прогулянку в Булонський ліс; *aller à Canossa* – йти в Каноссу, принести повинність, піддати себе приниженню; *aller à Damas* (букв. «поїхати в Дамаск») – піти правильним шляхом; *Qui langue a, à Rome va* – язик до Києва доведе; *aller en Flandre sans couteau* – відправитися у Фландрію, не запасаючись ножем; взятися за будь-яку справу, не запасаючись усім необхідним. Дуже часто напрямок виражається за допомогою лексем «*chemin*», «*route*», наприклад: *chemin (route) de Damas* – дорога в Дамаск; шлях, на якому людина знаходить своє справжнє покликання або зраджує свої переконання; *trouver son chemin de Damas* (або *sa route de Damas*) – знайти свою дорогу в Дамаск, знайти своє справжнє покликання; *tous les chemins mènent à Rome* – всі дороги ведуть до Риму.

У французькій мові представлено сему особистого простору (дім того чи іншого індивіда): *le patriarche de Fernay* (замок, де жив Вольтер) – фернейський пустельник.

Концепт «простір» вербалізується топонімічними фразеологічними одиницями зі значенням «ступінь віддаленості»: далеко, тут-там. Наприклад: *au diable Vauvert* – у чорта на рогах; *À Pétaouchnok* – у чорта на рогах (жартівлива імітація назви іноземного населеного пункту); *d'ici à Pontoise* – дуже далеко, у чорта на рогах; *vérité en deçà des Pyrénées, erreur au-delà* (Паскаль) – що правда тут, то помилка там.

Просторові відносини можуть бути представлені такими вимірами, як розмір (великий / маленький): *Genève est la plus grande des petites villes* – Женева - найбільше з маленьких міст (Женева – третє за величиною місто в Швейцарії); *Matignon, petite ville et grand renom* – Матіньон – невелике місто, що користується популярністю і часто відвідується.

Отже, в основі образної структури фразеологізму найчастіше лежить порівняння, що є універсальною моделлю пізнання світу.

Найістотнішим моментом у вимірі часу є те, що час фіксується всіма доступними без приладів часу способами. Тому найважливішим критерієм для вимірювання часу є сам суб'єкт, який розглядає час у контексті своїх дій і переживань, і у зв'язку з діями і подіями, які з ним відбуваються.

Отже, аналіз словникових дефініцій, синонімічного ряду, фразеологізмів і прислів'їв показує, що французький концепт «простір» репрезентовано чотирма семами: 1) місце; 2) повітряний простір; 3) особистий простір; 4) тривимірність.

Таким чином, аналіз франкомовної топонімічної фразеології показав, що:

1. Концепт «простір» має польову структуру, тому що в семантичній конфігурації розглянутого концепту виділяється ядро – «місце», як найбільш яскравий і частотний компонент значення словникової дефініції. Інші компоненти можна трактувати як периферійні.

2. У розглянутому концепті більшість французьких топонімічних фразеологічних одиниць відображають сутнісні характеристики своїх денотатів на рівні позначення географічного простору.

3. Способи вербалізації відображають етнічну самосвідомість французів, що проявляється в належності та особливому ставленні до своєї Батьківщини, країни, що проявляється у високому ступені етноцентризму французів.

Отже, в результаті аналізу, ми дійшли висновку про те, що універсальні концепти «час» та «простір» є значущими для французів, як представників індоєвропейської лінгвокультурної спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадский В. И. Размышления натуралиста. Пространство и время в неживой и живой природе. Москва: Наука, 1975. 327 с.
2. Wildgen W. Time, Motion, Force and the Semantics of Natural Languages. *Language and Revolution*. P. 2, London: Litera, 2004. С. 223–245.
3. Филоненко Т. М. Фразеологизмы, образно выражающие значение

пространства и времени в современном русском языке. Санкт-Петербург: Нестор, 2002. 242 с.

4. Rosch E. Cognitive Reference Points. *Cognitive Psychology*. P. 8, Berkeley: University of California, 1975. P. 532–547.

Ярослава Переклад
Научный руководитель – доцент Морозова Л. И.
г. Бахмут

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ПОЭТОНИМА GRETEL / GRITLI В РОМАНЕ Ф. ДЮРРЕНМАТТА «DAS VERSPRECHEN»

Многие писатели придают онимной лексике большое значение, специально продумывая и подбирая имена своим героям. Используемый в художественном тексте оним не только называет персонаж, подчеркивает отдельные черты его внешности или характера, но и является основой построения и средством раскрытия художественного образа. В произведении онимы становятся «символами своеобразного нерасчленённого образного впечатления, переданного в экономной языковой форме» [2, с. 46]. Будучи элементом вымышленной автором виртуальной действительности, поэтоним воспринимается читателем как отражение авторской рефлексии, поскольку писатель, именуя своего героя, стремится присвоить ему свойства, которые, по сложившимся в общественном сознании представлениям, скрыты в имени [1, с. 117]. Это говорит о том, что подбор антропонимов для произведения носит преднамеренный характер. Имя персонажа может сказать больше, чем задумал писатель, поскольку оно «служит маркером его психологической, идеологической индивидуальности» [2, с. 62].

Функциональная нагруженность поэтонима связана со свойством имени собственного быть носителем «фоновых знаний». Особенно это касается «репрезентативных онимов» [3, с. 98], т.е. особенно значимых в культурном отношении, отмеченных особыми смыслами, многослойной семантикой. Внутренняя форма поэтонима соотносится с индивидуальными качествами носителя, и наделенные такими именами персонажи ассоциативно связываются в представлении читателя с устойчивыми образами, символами, типичными характерами, событиями национально-исторического культурного фона.

В своем романе Ф. Дюрренматт использовал швейцарский вариант имени *Gretel* – вариацию *Gritli*, тем самым наделяя главную героиню типичными чертами, а также определенным типом внешности (маленькая белокурая девочка). Описывая саму девочку и ее взаимодействие с другими, автор часто избегает употребления имени, используя дескрипцию. Вместо имени фигурируют замещения *Ihr Kind*, *Moser*, *ein Mädchen*. В диалогах других персонажей с родителями девочки используются метафора и сравнение: «Das Kind wird dann aussehen, als ob es schliefе». Для характеристики девочки употребляются эпитеты, например: «Es war ein äußerst phantasievolles Kind».

Часто встречается и такой стилистический прием как повтор, а также разновидность повтора – эпанод: *Es hat einen Riesen getroffen», sagte das Mädchen leise. «Einen Riesen?»*. При описании рисунка Гритли Ф. Дюрренматт использует метафорическое сравнение и эвфемизм: *«Rechts unten stand in ungelenker Schrift «Gritli Moser», und mit Farbstift war ein Mann gezeichnet. Er war groß, größer als die Tannen, die ihn wie merkwürdige Gräser umstanden, gezeichnet, wie Kinder zeichnen, Punkt, Punkt, Komma, Strich, rundherum, fertig ist das Angesicht»*. Для нагнетания мрачной атмосферы автор использует такие прилагательные, как *«gespenstisch, dunkel, unangenehm, drohend, unnatürlich, finster, düster*, тем самым придавая повествованию особое настроение в пессимистичных тонах.

Как видим, для создания полного представления о героине используется определенный набор стилистических фигур, связанных с поэтонимом *Gritli / Gretel*. Поэтоним помогает лучше понять замысел писателя, если его смысловое содержание рассматривать с учетом других художественных средств.

ЛИТЕРАТУРА

1. Калинин В. М. Поэтика онима. Донецк: Юго-Восток, 1999. 408 с.
2. Липихина Е. Л. Структура и функции поэтонимов в художественных текстах для детей: На материале произведений А. М. Волкова, Н. Н. Носова, С. Я. Маршака, К. И. Чуковского: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Тюмень, 2003. 224 с.
3. Усова Н. В. Преобразованное имя собственное как феномен культуры. *Германистика в современном научном пространстве*. Краснодар: Просвещение-Юг, 2012. С. 98-102.

Олександра Петрікеєва
Науковий керівник – ст. викладач Долгих А.М.
м. Бахмут

EXPRESSIVENESS OF ADVERTISING TEXT AND ITS TRANSLATION

Nowadays expressiveness is one of the most difficult linguistic categories. The problem of expressiveness of linguistic means has attracted the attention of researchers throughout the entire 20th century. Since the mid-1950s, research on expressiveness of speech began. In this study, we will consider the use of expressive means in advertising texts, since the advertising text is one of the most popular research subjects in modern linguistics. Not surprisingly, advertising has a very strong impact both on political and cultural aspects of life, and on the language development. Therefore, this determines the **relevance** of the study of this issue. Advertising texts have been analyzed from many sides by many linguists. The first researcher who started studying the stylistics of advertising texts was V. Kostomarov,

who formulated a general stylistic norm in this area of language functioning – expressiveness-standard [1, p 3], which became one of the main principles in the study of expressive means of advertising language. In particular V. Arens, K. Bovet, and I. Golman studied the economic aspects of advertising texts; M. Apetyan, O. Bondarenko, N. Kushnir, L. Moroz, Y. Ryabchuk studied the features of the translation of advertising text.

The key purpose of advertisement is to attract customers' attention. As it is known, customers are diversified, from age to tastes. Therefore, advertising texts are different by selection of linguistic means, often belonging to different language styles. To attract customers' attention the advertising text must be colorful and figurative. Therefore, many expressive language means can be found in advertising messages which bring a living spirit into them to achieve a better effect.

Advertising uses the widest range of means of expression at all levels of the language, which allows achieving an intense impact on a person. Expressive means, or figures of speech, do not create an image but increase the expressiveness of speech and also enhance its emotionality using special syntactic constructions: inversion, rhetorical question, parallel constructions, contrast, etc. [1, p. 204]. The correct selection of expressive means in the advertising text (slogan) ensures its expressiveness and, ultimately, success, and popularity.

Advertising texts are often rich in **epithets**. An epithet is a word or phrase that describes the main quality of someone or something. Epithets as definitions are very important in advertising for visualization, creating the image of a particular product.

The most frequent use of epithets expressing a definition in a sentence and emphasizing the qualities of an object or face. For example, *Vibrant colors* (shadows of L'Oreal Paris). *For lustrous hair and radiant skin* (Richfeel). *Dramatic, seductive and captivating. Your eyes speak volumes* (Lancome mascara). *Soft, beautiful, flake-free hair is not negotiable* (Aveeno).

The highest frequency of epithets is observed in the advertising of cosmetics for women, which is most likely due to the psychological characteristics of female thinking.

Metaphor is noted as one of the most powerful means of imparting imagery and expressiveness to an advertising slogan. In an advertising text, this is a situation where an absolutely non-characteristic property is attributed to some person or object based *on a comparison*: *Real Alps Gold – Alpen Gold Chocolate* (chocolate advertising); *the butterfly effect* (L'Oreal Paris); *Extinguish your heartburn* (medicine advertising).

In English advertising, one can often find such stylistic device as **personification**, that is, the transfer of the properties of animate objects to inanimate ones. This means that words in which the properties of a person are transferred to abstract concepts and inanimate objects can be replaced by the pronouns he and she, used in the form of possessive case and combined with verbs of speech, thinking, desire and other designations of actions and conditions inherent in people. For example: *Danacor. Your Heart Care Assistant* (dairy products); *Dirol – Mouth Best*

Friend (chewing gum); *There is so much milk in him; he will even look at that* (chocolate); *Every sofa and every cabinet dreams of becoming a car* (a car).

Advertising is also characterized by **hyperbole**. Hyperbole is an exaggeration of size, strength, value, strengthening of the attribute, properties to such sizes that are usually not characteristic of the subject, the phenomenon is found in women's magazines in the examples: *The gift of kings* (Amouage Honor Perfume); *It's the next era in color care* (Nexxus hair product); *Your skin is perfect!* (Hand cream advertisement).

Anaphora is widely used to enhance the effectiveness of speech, increase its emotional intensity: *New hair. New you* (Pantene Pro-V). *This one curls your hair. This one curls your toes.* (Astroglide). Like anaphora, epiphora is used for intonation of elements, enhancing the effect and rhythmic organization of speech: *Lift it. Boost it. Own it* (L'Oreal Paris); *Out with your sports bra. In with a running bra* (sportswear CW-X).

Parallelism of constructions, enhanced by anaphoric or epiphoric repetition, creates a certain rhythm of narration that brings it closer to a poetic speech: *Maybe She's Born With It. Maybe It's Maybelline* (Maybelline NY motto); *Beauty is our being. Beauty is our dialect* (advertisement for the Nazih beauty salon).

Antithesis is a revolution in which opposing concepts are sharply contrasted: *One drop can change everything* (Onemightydrop); *Once you go Italian. You'll never go back* (Kraft); *Adult acne isn't child's play* (Acnevir).

Exclamatory sentences: *We are not cheaper. We are more reliable!*, meaning an insurance company.

Interrogative sentences: *Do you know what the Caucasian smoking?* This is a restaurant advertisement, which specializes in Caucasian cuisine;

Rhetorical question: *Do you want her?* – Russian viral ad for SEAT;

Narrative sentence: *Nixea brings your skin to life!* – Advertising of the cosmetic line;

Incomplete sentences: *'Givenchy' — Because I Love!* – French advertising of a perfume line.

Among the phonetic means of expression the following can be distinguished: alliteration, assonance, consonance, rhyme, and onomatopoeia.

Alliteration is the occurrence of the same consonant letter or sound at the beginning of adjacent or closely connected words: *Don't dream it. Drive it; Functional... Fashionable... Formidable.*

Assonance is the repetition of a vowel sound or diphthong in non-rhyming words. *See what we mean* (Canon); *Outwit. Outplay. Outlast.* (Survivor TV series)

Rhyme is a repetition of similar sounds (usually, exactly the same sound) in the final stressed syllables and any following syllables of two or more words: *Flick your Bic* (Bic); *Gillette – the best a man can get* (Gillette); *The "Wow" starts now* (Microsoft Vista).

Rhythm is a regular alteration of similar or equal units of speech: *Live your life, love your home* (IKEA).

Onomatopoeia is the use of words that imitate the sound they describe: *WASSSSSUP?!(Budweiser); Zoom-Zoom (Mazda)*.

The actual translation of advertising texts is one of the most difficult parts of working with such text, since it is necessary to take into account not only the specifics of both languages, but also the effect that this text has to convey to the consumer.

Many advertising texts can be translated literally. This is facilitated by their conciseness, light structure, the presence of well-known words and more. For example: *Life's good – «Життя – прекрасне»*; *Nokia: Connecting people «Nokia об'єднує людей»*.

In order to achieve equivalence between the original and the translation when translating the text, the translator often has to resort to different types of lexical-semantic transformations. There are contextual replacements, loan translation, descriptive translation, transcoding, antonymic translation, compression, decompression, permutation, transposition (nominalization, verbalization), concretization, and generalization.

Generalization is a kind of transformation when a word with a narrow meaning in the source language is replaced by the word with a wider meaning in the target language meaning [2, p. 24]. For example: Land Rover: *Go beyond – Виходь за межі буденного*.

The English phrase *Go beyond* which means “to exceed” in translation has acquired wider meaning to demonstrate greater opportunities for drivers with the new Land Rover.

Antonymic translation is replacement of the word form in the original language with the opposite in meaning in the translation language (positive meaning versus negative and vice versa) [2, p. 15]. For example: Adidas: *Impossible is nothing – Неможливе – можливо*.

Thus, translation of advertising texts is a complex, creative process that requires many factors to be taken into account. First, we need to realize that advertising texts should promote the sale of goods, so they must be as convincing as possible and create vivid images in the minds of consumers. Taking into account the type of a product being advertised, the method of influence used to create the advertisement, the target audience and other components will allow you to create a unique and imaginative product that will meet the demands of advertisers and consumers. The use of lexical-semantic transformations while translating will allow a translator to adapt any text to target language and will maximize the effect of playing the original message and preserving its purpose.

REFERENCES

1. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. Москва: Педагогика-Пресс, 1994. 304 с.
2. Науменко Л. П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську. Вінниця: Нова Книга, 2011. 138 с.

THE SPECIFICS OF TRANSLATING INITIAL ABBREVIATIONS OF INFORMAL ELECTRONIC CORRESPONDENCE FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

Sending letters has become easier and faster. However, it is always necessary to be concise. It can be achieved by using abbreviations. They exist in all areas of human activity. An ordinary person may not know how to decipher every abbreviation; however, translators and interpreters must know some commonly used shortenings and acronyms as our task is to reproduce not only the form but also the idea of a phrase.

As a specific linguistic phenomenon, abbreviations have been considered by many **scholars**, such as I. Arnold, K. Tarasiuk, L. Chumak, A. Dziubina, L. Beliaeva, V. Pavliuk, and V. Borisov. Besides, A. Parshyn, S. Vlachov, and S. Florin addressed the problems of translating abbreviations. However, previous studies are quite fragmentary. Moreover, there are some discrepancies in the opinions on abbreviated lexical units. The problems of translating abbreviations of electronic informal correspondence have not been described. Thus, it determines the **relevance** of this article.

The research **material** is the English-language initial abbreviations used in electronic informal correspondence. The **object** of the study is the phenomenon of the initial abbreviations in English. The **subject** is the specifics of translating such initial abbreviations of electronic informal correspondence into Ukrainian.

The study **aims at** determining how to translate initial abbreviations in electronic informal correspondence from English into Ukrainian. Thus, the **tasks** are the following:

- to consider the definitions for the terms ‘informal correspondence,’ ‘abbreviation,’ and ‘initial abbreviation,’
- to find and classify the initial abbreviations of electronic informal correspondence, and
- to explain their translation into Ukrainian.

Every text has certain features that enable one to define its style. I. Arnold divides the functional styles into formal (the style of poetic diction, the scientific style, the style of official documents, the publicist (newspaper) style, and the oratory style) and non-formal (the literary colloquial style, the familiar colloquial style, and the low colloquial style) [1, p. 320]. Informal letters can be attributed to the colloquial style of speech. They may contain abbreviations (*IMO – in my opinion, IDK – I do not know, JSYK – just so you know, XOXO – hugs and kisses, PLS / PLZ – please*), emoticons, and no punctuation.

According to the Merriam-Webster Dictionary, an abbreviation is “a shortened form of a written word or phrase used in place of the whole word or phrase” [6]. It is necessary to note that if the first letters of the full form are capital, then one always writes the abbreviation with capital letters: *Federal Bureau of Investigation – FBI*. For the others, both forms are acceptable: *frequently asked questions – FAQ / faq*. It is a style choice. According to the classification of M. Mostovyi, abbreviations can be divided into graphical and lexical [5, p. 42]. O. Bortnychuk provides the following classification: clippings, initial abbreviations (alphabetic and acronyms), and blends [3, p. 89].

In the article, we consider the initial abbreviations, characterized as words that are formed by reducing words of a phrase to their initial letters: *SMH – shaking my head, BRB – be right back, OFC – of course, TTP – to the point, QAP – quick as possible*. There are two types of initial abbreviations: alphabetic abbreviations and acronyms. Whereas each letter of the alphabetic abbreviation is pronounced separately (*AKA (also known as), FYI (for your information), LMK (let me know)*), acronyms are pronounced as an ordinary word (*HAND (have a nice day), LOL (laughing out loud), YOLO (you only live once)*) [2, pp. 124–125].

Many abbreviations are quite understandable, and a significant number of them can be found in dictionaries. However, there still may be some problems as the abbreviation does not have a separate meaning but is a reduced reflection of the original language unit. S. Vlachov and S. Florin note the following main ways of rendering abbreviations:

- translation by (1) an abbreviation or (2) the full form;
- transcription or transliteration of (1) an abbreviation or (2) the full form

[4, pp. 316–319].

If the target language already has an equivalent, the abbreviation is translated (*UNO – OOH*). Translating by the full form is applicable when there is no such equivalent yet.

Transcription or transliteration of abbreviations is applied to proper names. A good example is the transcription of the abbreviation *BBC* pronounced in many languages as [bi:bi:'si:] – *би-би-си*. Transcription of the full form is rare. Names of an enterprise or a company may not have correlative forms in the target language. Thus, the *AP (Associated Press)* is rendered into Ukrainian as *АП* but often as *Ассоціємед прес*.

As a result of the study, the following ways of translating initial abbreviations of electronic informal correspondence were identified:

1. Translation of the expanded (implied) form, loan translation (60%):

- 1) *AFAIK (as far as I know)* – *наскільки я знаю*;
- 2) *AKA (also known as)* – *також відомий як / він же*;
- 3) *BRB (be right back)* – *зараз повернуся*;
- 4) *BTW (by the way)* – *до речі / між іншим*;
- 5) *HTH (hope that helps)* – *сподіваюся, це допоможе*;
- 6) *FYI (for your information)* – *до вашого відома*;
- 7) *TYT (take your time)* – *не поспішай*;

- 8) *HAND* (*have a nice day*) – гарного дня;
- 9) *HHOK* (*ha-ha only kidding*) – просто жартую;
- 10) *IAC* (*in any case*) – в будь-якому випадку;
- 11) *IOW* (*in other words*) – іншими словами, тобто;
- 12) *CUL* (*see you later*) – побачимося пізніше;
- 13) *OTOH* (*on the other hand*) – з іншого боку.

2. Translation by one word, transformation (22%):

- 1) *AFAIK* (*as far as I know*) – здається;
- 2) *ASAP* (*as soon as possible*) – якнайшвидше;
- 3) *IOW* (*in other words*) – тобто.

3. Transliteration of the abbreviation (13%):

- 1) *LOL* (*laughing out loud*) – гучно сміюсь, may be transliterated as *лол*;
- 2) *ROFL* (*rolling on the floor laughing*) – катаюся по підлозі від сміху, also may be transliterated as *рофл*;
- 3) *OMG* (*oh my God*) – о Боже, may be transliterated as *омг*;
- 4) *IMHO* (*in my humble opinion*) – на мою скромну думку, may be used as *імхо*;
- 5) *AFK* (*away from keyboard*) – відійшов на хвилинку, transliterated version *AФК* is often used in chats and online games.

4. Translation by analogy (4%): the initial abbreviation *IDK* (*I do not know*) has an analogy in Ukrainian / Russian – *хз* (*хто знає?*).

Thus, the informal initial abbreviations were translated into the expanded forms most often. This result is explained by the fact that Ukrainians and English speakers live in different cultural realities. Therefore, transformations are used during the process of translation.

There is still interest in considering abbreviations as there are many specific aspects to study. Our intended **research perspective** is to analyze the most common abbreviations used online as they are the basic material for further word-formation.

References

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва: Флинта, 2002. 384 с.
2. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия: военные и научно-технические сокращения в иностранных языках. Москва: Военное издательство, 1972. 320 с.
3. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке. Харків: Вища школа, 1988. 261 с.
4. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. Москва: Международные отношения, 1980. 343 с.
5. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 1993. 256 с.
6. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/abbreviation> (Retrieved February 20, 2020).

ПРОФЕСІЙНА ПІДМОВА ЯК ОСОБЛИВИЙ РІЗНОВИД ПІДМОВИ

В наш час у зв'язку з прогресом в багатьох галузях науки й техніки увагу багатьох вчених привертає вивчення та опис різних терміносистем. Професійні підмови викликають лінгвістичний інтерес у зв'язку з наростаючим впливом високих технологій на життя суспільства, а отже, і розширенням кількості людей, що володіють тою чи іншою професійною підмовою.

Професійна підмова являє собою особливий функціональний різновид загальнолітературної мови, що складається з сукупності мовних та позамовних засобів, які використовуються у певній професійній сфері.

Але точки зору на статус професійної мови суттєво різняться. Перш за все ця різниця стосується залежності професійної мови від загальнонаціональної. Частина вчених вбачає у професійній мові відносно самостійний функціональний варіант національної мови (з найбільш вираженими лексичним та фразеологічним рівнями), інші ж бачать існування професійної мови лише в особливому словнику, який накладається носіями на основний комунікативний код.

Першу точку зору пояснює мовознавець О.В. Бессонова: «Характер стосунків загальнолітературного та професійного кодів визначається «генетичними» зв'язками між ними. Формуючись на основі загальнолітературної мови, професійна підмова наслідує від неї і словотворчі, і граматичні принципи, але ця спільно мовна структура виступає лише основною, з якої розвивається своєрідна функціональна підсистема національної мови» [1].

Однак на підтримку другої точки зору виступає більшість дослідників. Наприклад, у науково-популярному журналі Інституту Російської мови АН СРСР «Русская речь» Л.І. Скворцов пише: «Звісно, називаючи ті чи інші сфери спеціального мовлення «мовами», ми вживаємо слово *мова* умовно. Адже це не самостійні мови зі своїми граматиною та фонетикою, а стійкі різновиди загального мовлення, своєрідні словникові (й фразеологічні) єдності, що виникли на базі загальнонаціональної мови в особливих історичних й соціальних умовах» [3, с. 48]. Л.П. Крисін в ряді своїх робіт підкреслює, що професійні жаргони, якими б специфічними вони не були, спираються на загальнолітературну мову, на відміну, припустимо, від діалектів, які їй протистоять [4].

Цікавою є точка зору Р.А. Будагова, який вважає, що професійну лексику необхідно розглядати як частину мови, застосовуючи до неї всі норми та вимоги, які пред'являють до загальнолітературної мови: «Професійна лексика в будь-якій окремій мові виникає в результаті взаємодії самої мови з таким

соціальним фактором як професійне членування суспільства. Але виникнувши із взаємодії лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів, професійна лексика відтак стає надбаням самої мови, стає явищем внутрішнім, лінгвістичним» [2, с. 238].

Суворо протилежну позицію в цьому питанні займають А.В. Суперанська, Н.В. Подольська и Н.В. Васильєва. Ці вчені вважають, що впровадження професійної лексики в загальнолітературну мову призвело б до її серйозної деструкції, «воно порушило б її системність та зробило б її практично непридатною для загального вжитку, що як раз і складає основну специфіку літературно унормованої мови» [5, с. 71]. Як наслідок цього, А.В. Суперанська, Н.В. Подольська, Н.В. Васильєва вважають неправомірним застосування поняття літературної норми до професійних підмов, мотивуючи це тим, що «професійне мовлення та літературна мова формувалися на різних основах та їхня історія не співпадає» [5, с. 74]. Для всіх без винятку носіїв професійної підмови цей код є вторинним, в той час як первинним буде будь-яка інша підсистема загальнонаціональної мови: частіше за все, або літературна мова, або просторіччя. Як правило, зі вступом індивіда в той чи інший трудовий колектив професійна підмова «накладається» на основний комунікативний код людини. Співіснуючи в свідомості, ці системи формують мовленнєвий портрет особистості. Носії професійних мов двомовні. «Перехід від повсякденного мовлення до професійного та від загальної лексики до спеціальної можна порівняти з переключенням реєстрів органа або клавішно-печатного апарата, коли внаслідок переходу відповідного важілью ті самі клавіші починають звучати по-новому або друкувати інші знаки. Таким же чином при переході від загального вживання до спеціального ті ж самі слова починають означати щось інше» [5, с. 30].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессонова Е.В. Семантика и структура русской общегеологической терминологии: автореф. дисс. на соиск. ученой степени к.ф.н. М., 1984. 24 с.
2. Будагов Р.А. Язык, история и современность. М. : МГУ, 1971. 300 с.
3. Скворцов Л.И. Профессиональные языки, жаргоны и культура речи. *Русская речь. Научно-популярный журнал Института русского языка АН СССР.* 1972. №1. С. 48–59.
4. Крысин Л.П. Современный русский язык: Социальная и функциональная дифференциация. М.: Ин-т русского языка им. В.В. Виноградова РАН, 2003. 568 с.
5. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории / Отв. ред. Т.Л. Канделаки. Изд. 3-е, стереотипное. М.: Едиториал УРСС, 2004. 248 с.

КОНЦЕПТ «СВОЯ КІМНАТА» У ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ В. ВУЛФ

Вивчення художньої картини світу видатних письменників завжди є невичерпним засобом пізнання й осмислення як картини світу певного народу, так і творчої позиції особистості. Особлива увага до дослідження художніх картин світу не випадкова, адже індивідуалізована мова більш рухлива і в силу цього більш чуйна до змін як у мовному, так і в соціально-культурному середовищі. Вивчення авторських текстів дозволяє побачити матеріал в іншому ракурсі, надаючи базу для порівняльного аналізу загальнонаціональної і індивідуальної складових концепту.

Матеріалом нашого дослідження є есе «Своя кімната» Вірджинії Вулф (Virginia Woolf. *A Room of One's Own*). Опублікованому в 1929 році йому було призначено стати канонічним текстом феміністської теорії. У ньому вперше публічно заявлено про право жінки на вираз жіночого бачення та досвіду, про право на рівну увагу до цінності жіночого письма, про природне право жінки мислити і писати інакше [1]. Мета дослідження полягає в аналізі просторової метафори «своя кімната» як жіночого простору приватного усамітнення, протиставленого чоловічому простору (кабінет, бібліотека) щодо доступності знання і особистісного самовираження.

В. Вулф робить екскурс в історію питання, проливаючи світло на причини неуспіху жінок на літературному поприщі. Вона досліджує перешкоди і труднощі на шляху жінок-письменниць і приходять до висновку, що відсутність значного числа відомих письменниць до ХІХ ст. може бути пояснено, в числі іншого, і матеріальними причинами, а саме відсутністю власного простору (кімнати) і незалежного доходу: “*A woman must have money and a room of her own if she is to write fiction*” [2, 80].

Говорячи про жінок і творчість, Вірджинія Вулф стверджує, що мільйони років жінки просиділи під замком, так що сьогодні самі стіни насичені їх творчою силою: “*For women have sat indoors all these millions of years, so that by this time the very walls are permeated by their creative force, which has, indeed, so overcharged the capacity of bricks and mortar that it must needs harness itself to pens and brushes and business and politics*” [2,73].

Таким чином, вона підтверджує досить поширений троп в англійській літературі: образ жінки невіддільний від простору кімнати - і показує, що для жінки цей домашній простір є таким, що пригнічує її, де накопичення невикористаної енергії може стати породженням творчої та інтелектуальної свободи, вираженої поняттям «своя кімната» (“*a room of one's own*”).

Більш того, В. Вулф каже про кімнату як про місце відправної точки, місце, з якого взагалі може бути розпочато розмову про жінку і її творчість. У

просторі кімнати стає можливим лист, який має право бути написаним жінкою, вільної від будь-якого тиску, котра володіє часом, економічною незалежністю і фізичним простором для роздумів. «Своя кімната», з точки зору В. Вулф, це не тільки необхідне жінці місце усамітнення, це простір, що дозволяє визначити і висловити свою точку зору, позбавлене гендерних стереотипів, яке дає можливість правдиво написати про себе. З проблеми кімнати можна і треба говорити не тільки про право на власність, а й про право на оприлюднення жіночого питання і перспективу його вирішення.

Метафора кімнати допомагає В. Вулф висловити ідею соціальних і культурних обмежень, що накладаються на жінку патріархальним суспільством. Інакше кажучи, відсутність «свого» простору, призначеного не для рукоділля, а для творчого самовираження на письмі, у жінки, вихованої у рамках вікторіанських культурних конвенцій, ніби позбавляло її права на набуття самостійного «Я»: “...*the middle-class family in the early nineteenth century was possessed only of a single sitting-room between them. If a woman wrote, she would have to write in the common sitting-room. Women never had an half hour... that they could call their own—she was always interrupted*” [2, 56].

Концептуалізація «своєї кімнати» як простору з семантикою кабінету стає ключовою і в розкритті індивідуальності жінки-творця. А матеріальне втілення цієї можливості реалізується не тільки з позиції матеріальної незалежності жінки і горезвісного питання власності, а й з позицій свого простору, в якому жінка отримує можливість вільно мислити без страху, що її потривожать і перервуть потік її натхнення, позбавлять її повноцінного творчого стану: “*It is necessary to have five hundred a year and a room with a lock on the door if you are to write fiction or poetry*” [2, 87-88].

Намагаючись простежити історію англійських жінок-письменниць, Вулф зазначає неможливість появи і прояву жіночого генія: у шістнадцятому столітті простір, у якому існувала жінка, постає перед нами у вигляді будинку з темними, тісними клітками, в яких зайнята хатньою роботою і дітьми жінка не могла і думати про поезію. Обтяжені важкою роботою по господарству і вихованням численних дітей жінки рідко доживали до зрілого віку. До нас не дійшла практично ніяка інформація про жінок-поетес елизаветинської епохи. На думку автора, «народившись у XVI столітті, геніальна жінка, вона, напевно, збожеволіла б, або застрелилася, або доживала віку в будиночку на відшибі напіввільною, напівзнахаркою на страх і потіху всьому селу: “*Any woman born with a great gift in the sixteenth century would certainly have gone crazed, shot herself, or ended her days in some lonely cottage outside the village, half witch, half wizard, feared and mocked at. For it needs little skill in psychology to be sure that a highly gifted girl who had tried to use her gift for poetry would have been so thwarted and hindered by other people, so tortured and pulled asunder by her own contrary instincts, that she must have lost her health and sanity to a certainty*” [2, 41].

Есе «Своя кімната» В. Вулф дає привід говорити про те, що своя кімната, з одного боку, є метафорою умов соціальної, економічної, творчої

спроможності жінки, а з іншого - стає метафорою її бачення світу, її знання і досвіду, маніфестом її інакшості, всього того, про що вона може розповісти. Внесок В. Вулф у феміністський рух полягає, головним чином, у спонуканні до письма як способу скинути невидимі пута чоловічого домінування, до бунту проти чоловічого ярма шляхом набуття свого місця і свого голосу: “*Give her a room of her own and five hundred a year, let her speak her mind and leave out half that she now puts in, and she will write a better book one of these days*” [2, 79].

ЛІТЕРАТУРА

1. Шутяк Л. Світоглядна есеїстика Вірджинії Вулф. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2009. Вип. 32. С. 183–189.
2. Woolf V. *A Room of One's own*. London: Hogarth Press, 1929. 96 p.

Яна Рябоконт
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

ЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Труднощі науково-технічного перекладу постають у самій його суті й полягають у необхідності перекладу вузькогалузевої термінології. Окрім засвоєння власне термінології певної сфери діяльності, перекладач повинен розуміти контекст, у якому вона використана, оскільки зазвичай саме від контексту буде залежати застосування того чи іншого еквівалентного терміна.

Необхідно також звернути увагу на манеру викладу, характерну цій сфері. Така манера викладу використовується для того, щоб професіонали відразу бачили те, що їм потрібно (інформацію, інструкцію, спонукання до дії). Будь-яке відхилення від формулювань, прийнятих фахівцями певної галузі, негайно привертає увагу, викликаючи враження про непрофесіоналізм перекладача. «Прийнята мова документації» передбачає використання одних і тих самих слів і виразів не тільки щодо термінології, але також щодо загальнотехнічної і звичайної лексики, такого собі напівпрофесійного жаргону. Заміна таких виразів на синоніми є неприпустимою.

Причому специфіка перекладу наукових текстів така, що неправильне сприйняття смислу тексту перекладачем і / або некоректне використання термінології може призвести до повного спотворення сенсу перекладеного матеріалу. Такі недоліки зустрічаються в перекладах, над якими працював перекладач, який недостатньо добре розуміє, про що саме йдеться в тексті або погано знайомий з використаною термінологією.

Проблема визначення терміна розглядається у працях таких вчених, як О. О. Реформатський [5], В. П. Даниленко [2], Г. О. Винокур [1], А. С. Д'яков [3], Н. З. Котелова [4]. Зазвичай переклад однозначних термінів, таких як *diameter, length, height, width, import, export*, не викликає труднощів. Однак знання й використання міжмовного словника є необхідним. Причому, перекладаючи науково-технічні тексти, можна зазнати труднощів, пов'язаних із багатозначністю термінів.

Отже, науково-технічний переклад – справа непроста і вимагає не тільки професійного володіння мовою перекладу, але і глибоких знань у конкретній тематиці. Очевидно, що людина, яка не розуміє, що написано в оригіналі тексту й закладено в його термінології, не зможе повністю передати зміст, наскільки б добре вона не володіла мовою перекладу. Перейдемо до детального розгляду причин виникнення лінгвістичних проблем перекладу науково-технічних текстів.

При перекладі вузькогалузевих термінів труднощі виникають через їхню багатозначність, яка типова в англійській мові. Тобто один термін може застосовуватися у різних галузях науки і техніки, але його переклад суттєво відрізнятиметься в залежності від сфери застосування. Така багатозначність терміна є міжгалузевою і не представляє собою особливо значних складнощів, проте існує другий тип багатозначності, який є внутрішньогалузевим і може викликати певні труднощі для перекладача. Наприклад, *oil* – це *масло, мастильний матеріал, нафта*; *engine* – *машина, двигун, паровоз*. Для знаходження вірного еквівалента в перекладі при внутрішньогалузевій полісемії головна роль завжди надається контексту. У цьому випадку свідомий вибір аналога може диктуватися лише добрим знанням предмета.

Здебільшого до основних рис українського технічного стилю належить чітка манера викладу та визначень. Тому при перекладі англійського тексту перекладач повинен повно й точно передати думку автора, втілюючи її у форму, властиву українському технічному стилю і аж ніяк не переносячи в український текст специфічні риси англійського оригіналу.

Наведемо приклади деяких стилістико-граматичних особливостей англійського тексту, що не є типовими для української технічної літератури.

Так, в англійському тексті переважають особисті форми дієслова, тоді як українському науковому стилю більш властиві безособові або невизначено-особисті обороти. Розглянемо приклад [6, с. 22]: *If you know how to add whole numbers, then you can add decimals.* – *Якщо вам відомо, як додавати цілі числа, тоді ви можете додавати десяткові дроби.* Для того щоб це речення звучало природно у мові перекладу можемо покращити його таким чином: *Знаючи, як додавати цілі числа, можна скласти й десяткові дроби.*

Наведемо також влучні приклади перекладу [6, с. 22–39]: *You can add zeroes to the right of the decimal point.* – *Можна дописати нулі до цілого числа справа від десяткової коми*; *First we have to change both numbers to improper fractions.* – *Спочатку перетворимо обидва числа на неправильні дроби.*

Автори англійської технічної літератури широко використовують різні скорочення, які абсолютно невживані в українській мові, наприклад: *ac* (alternating current) – змінний струм; *ac* (accounting) – бухгалтерський облік; *ac* (acre) – акр (близько 0,4 га); *ac, a/c, acc* (account) – рахунок; *ac* (air conditioning) – кондиціонування повітря; *ac* (acid) – кислота, кислий; *S. A. авт. service advisor* – консультант з обслуговування; мед. *sugar and acetone* – цукор і ацетон; бур. *sectional area* – площа поперечного перерізу; військ. *small arms* – стрілецька зброя; *d.c. direct current* – постійний струм.

Такі скорочення в перекладі повинні розшифровуватися й даватися повним позначенням. Проте деякі англійські скорочення мають свої аналоги також і в мові перекладу в скороченому вигляді, наприклад: *fig.*(*figure*) – рис. (рисунок). До речі, цікавим є те, що *рисунок* у науково-технічних текстах має аналог саме *figure*, хоча має ще такі переклади як *picture, image, pattern, illustration*. Оскільки, *figure* розуміють як ілюстрацію в книзі тощо, особливо пронумеровану. Прикладом також може бути переклад аббревіатури, що використовується у банківській справі *S/A settlement account* має скорочення в мові перекладу, як *P/P* – розрахунковий рахунок.

Деякі слова в англійському тексті містять невідомий нашій мові образ. При перекладі вони повинні замінюватися аналогами, тобто виразами відповідними за змістом, але найбільш типовими для українського тексту, наприклад: *This area served by the cabinet is usually less than one mile in radius.* – *Територія, що обслуговується з однієї вуличної розподільної шафи, зазвичай знаходиться в радіусі менше 1,6 км.*

Термін *mile* – відомий українській мові, але не є властивим. Можемо перекласти його як *миля* лише в художній літературі, наприклад задля збереження історичності або ж колоритності, якщо перекладачеві необхідно передати національний колорит персонажів або історичність епохи. У такому випадку одиниця виміру і його еквівалент бажано вказати у примітках. Проте щодо науково-технічних текстів, то переклад одиниць вимірювання – обов'язковий.

Запорукою успішного подолання більшості проблем перекладу є вдумливий аналіз терміна, який викликав труднощі, а в разі необхідності застосування словотвірного, компонентного, контекстуального аналізу, а також їхнє вміле поєднання. Не слід забувати про вивчення літератури за фахом з метою кращого оволодіння термінологією як в іноземній, так і в рідній мові.

Отже, лінгвістичні проблеми перекладу термінологічної лексики зводяться до наступного: граматична невідповідність, специфіка інтернаціональних термінів, багатозначність терміна, особливості перекладу скорочених термінологічних одиниць.

Труднощі перекладу англійського науково-технічного тексту полягають у тому, що для успішного і правильного перекладу необхідно добре знати цей предмет і пов'язану з ним англійську термінологію. Вирішальне значення в технічному перекладі має вірна інтерпретація термінів, що містять ключову інформацію; неправильне трактування змісту може призвести до повного або

часткового викривлення смислу всього висловлювання. Перспективною вважаємо дослідницьку увагу до проблем інтерференції та розрізнення британського й американського варіантів англійської мови при перекладі науково-технічних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. *Труды Моск. ин-та истории, философии и литературы*. Москва, 1939. Т. 5. С. 3–54.
2. Даниленко В. П. О месте научной терминологии в системе языка. *Вопросы языкознания*. 1976. № 4. С. 64–71.
3. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: Вид. дім КМ Academia, 2000. 218 с.
4. Котелова Н. З. К вопросу о специфике термина. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии*. Москва, 1970. 168 с.
5. Реформатский А. А. Что такое термин и терминология? *Вопросы терминологии*. Москва, 1961. С. 49–51.
6. Черноватий Л. М. Переклад англомовних текстів у галузі природничих наук: алгебра, геометрія, фізика, хімія: навчальний посібник / [Черноватий Л. М., Ребрій О. В., Кальниченко О. А., Лукьянова Т. Г.]. Вінниця: Нова Книга, 2017. 240 с.

Єлизавета Самойлова
Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.
м. Бахмут

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Перекладознавство як окрема, самостійна наука сформувалося у середині ХХ ст. Причому, через збільшення міжнародних економічних і політичних зв'язків та постійний обмін інформацією, теорія та практика перекладу швидко розширилася в напрямку охоплення процесів мовного розвитку, оскільки мова постійно поновлюється за допомогою неологізмів та запозичень, а отже, виникає необхідність у дослідженні й забезпеченні усного й писемного мовлення різних стилів новими міжмовними відповідниками.

Останнім часом дуже змінилася соціальна роль масової комунікації: вона стала невід'ємним чинником соціального життя, який має вплив на політичне життя та культурний розвиток світу. У наш час обмін інформацією став, можливо, як ніколи грандіозним, тож і вимоги до перекладу зростають зі швидкістю геометричної прогресії, а саме до якості останнього. **Актуальність** статті зумовлена швидким темпом появи суспільно-політичних неологізмів, а

також необхідністю вивчення та класифікації способів їх перекладу. Тож **об'єктом** нашого дослідження є англomовні суспільно-політичні неологізми, а **предметом** – специфіка перекладу англomовних суспільно-політичних неологізмів.

Мета статті полягає у тому, щоб простежити специфіку перекладу суспільно-політичних англomовних неологізмів українською мовою на основі вирішення таких **завдань**: надати визначення поняттю «суспільно-політичний неологізм»; з'ясувати способи перекладу означених одиниць англійської мови засобами української; виявити можливі труднощі при перекладі суспільно-політичних неологізмів.

Завдяки мові людина може нормально функціонувати в суспільстві. Розвиток мови потребує, насамперед, лексики, що є засобом вираження та передачі суспільно-пізнавального досвіду. Життя суспільства впливає на мову, а вона миттєво реагує на будь-які зміни в суспільно-політичному житті й розширюється за рахунок неологізмів.

Неологізми та способи їх перекладу усе частіше досліджуються науковцями. Наприклад, О. Стишов аналізував субстантивні композити-неологізми, Р. Намітокова працювала над авторськими неологізмами. Також неологізмам присвятили роботи О. Семенко, С. Караванський, Ж. Колоїз, З. Фоміна, С. Ільсова.

Загальноприйнято вважати, що неологізми – це слова, вислови або їхні значення, які з'явилися на певному етапі розвитку мови й новизна яких усвідомлюється носіями мови. Неологізмами авторськими визначають слова, вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи ідіостилі певного автора (ними можуть бути стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми) [3]. За визначенням В. Г. Гака, неологізми – це «нові, уперше створені чи запозичені з інших мов слова, чи слова, відомі в мові раніше, але вживані обмежено, за межами літературної мови, або слова, які на деякий час вживались не надто активно, а на даний момент активізувалися, а також похідні, потенційні слова, утворені від давно знайомих слів за відомими словотворчими моделями в останні роки» [1; переклад наш – Є. С.].

Саме суспільно-політична лексика є найбільш забарвленою, що відображає особливості мови, історію, устрій країни народу-носія цієї мови. Формування та функціонування нової суспільно-політичної лексики нерозривно пов'язані з розвитком сучасних наук, особливо перекладознавства.

Часто неологізми не зафіксовані або досить пізно внесені до словників. Із цим пов'язано багато труднощів при перекладі [4]. Зазвичай виконання перекладу здійснюється у два етапи. Спершу перекладач має з'ясувати значення нового слова у тлумачних словниках або словниках неологізмів. Перекладач має звертати увагу на контекст, у якому вжито неологізм, і його структуру та спосіб творення. Потім переклад виконується із використанням нижчезазначених способів.

До основних способів перекладу неологізмів дослідники відносять такі:

1) транслітерація та транскрипція. Такими способами перекладач за допомогою українських літер передає літери та, відповідно, звучання англійського слова. Наприклад, *ban* – бан, *antiglobalist* – антиглобаліст; *meeting* – мітинг, *browser* – браузер;

2) калькування, що полягає у передачі складових частин словосполучень чи слів (морфем) їхніми відповідниками в мові перекладу: *antihero* – антигерой, *mass culture* – масова культура;

3) відповідники-аналоги, що передбачає використання в якості еквівалента вже існуюче слово, яке не є неологізмом у мові перекладу: наприклад, *bullying* – залякування, цькування;

4) описовий переклад, або експлікація, – це спосіб перекладу за допомогою опису одиниці оригіналу засобами мови перекладу: наприклад, *insider* – представник обмеженої групи людей, які мають доступ до конфіденційної інформації, недоступної широкому загалу;

5) спосіб трансномінації, що використовується для неологізмів, які поєднують новизну форми слова зі значенням, яке вже передавалося раніше іншою формою: *umbrella* – політичне прикриття.

У процесі перекладу найважливішим є його прагматичний аспект. Слід уникати смислового викривлення вихідної інформації у перекладі. Типовими труднощами при перекладі є з'ясування значення нового слова. Через це перекладач часто може пропускати неологізми, замінити одне слово іншим, не дотримуючись контексту та стилю, а натомість коментувати несуттєві ознаки. Жоден зі способів передачі неологізмів не є досконалим. Перекладу нового слова залежить від типу лексики, до якого належить неологізм (назви, терміни, скорочення тощо). При передачі неологізму важливу роль відіграє контекст, який є необхідним для його розуміння, врахування особливостей національної психології, розбіжностей у традиціях, а також значний обсяг лінгвістичних та екстралінгвістичних знань перекладача.

Під час дослідження та аналізу ми дійшли висновку, що найбільш уживаними способами перекладу неологізмів є транслітерація, транскрипція, калькування та добір відповідників-аналогів. Основними ж критеріями, які повинні враховуватися перекладачем при пошуку відповідності англійському неологізму в українській мові, є стислість і однозначність тлумачення. Запропонований перекладачем варіант повинен бути зрозумілим для реципієнта. Ступінь зрозумілості, однак, залежить від розуміння способів концептуалізації дійсності, а тому **перспективним** вважаємо дослідження концептуальних особливостей адаптування нових англійзмів в українській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гак В. Г. Новые слова и словари новых слов. Ленинград: Наука, 1983. 223 с.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український. Вінниця: Нова Книга, 2008. 359 с.
3. Русанівський В. М., Тараненко О. О. Енциклопедія. Київ: Просвіта, 2000. 824 с.

4. Терехова Г. В. Теория и практика перевода: учебное пособие. Оренбург: ГОУ ОГУ, 2004. 103 с.

Наталія Смирнова
Науковий керівник – доцент Зоз О. А.
м. Бахмут

МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕМОТИВНОСТІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Тема емоцій та емотивності постійно досліджується, розширюється спектр вивчення цієї проблеми. Тому дедалі більше актуалізуються питання, які зазвичай залишались маловивченими, за межами сучасних наукових інтересів. До таких належить мовні засоби реалізації емотивності поетичного тексту, власне це й увиразнює перспективність і актуальність дослідження зазначеної проблеми.

Проблема реалізація засобів емотивності в художніх текстах, зокрема в поетичному, є одним з пріоритетних напрямків сучасної лінгвістики. Учені-лінгвісти тривалий час розходились у думці з приводу важливості дослідження поєднання емоцій із лінгвістикою. За допомогою синтаксису, лексичних і фразеологічних одиниць (назви, вираження, описи) відбувається вербальне вираження фізичних емоцій у мовленні, а емотивність є однією з головних категорій художнього тексту.

Емоційна лексика в лінгвістиці традиційно вивчається з урахуванням категорій експресивності, образності. Емоційні, експресивні, оціночні й стилістичні компоненти лексичного значення часто виявляються в слові одночасно і взаємно накладаються, тому їх частіше не розмежовують, не розпізнають, а самі поняття вживають як синонімічні або замінюють більш загальним: «конотативне значення» [2].

Емотивність властива всім мовним рівням: фонетичному, морфологічному, лексичному і синтаксичному. Кожен з них має свою систему засобів вираження.

На фонетичному рівні: звук може заміщати у свідомості певне значення, предмет чи дію, стаючи їхнім символом.

На синтаксичному рівні: можуть вживатися інвертовані речення, вставні елементи, окличні, питальні, еліптичні речення; повтори, незакінченість синтаксичних конструкцій, перерваність.

Найповніше емотивність досліджена на лексичному рівні.

Поняття емотивності вбачає вербальне вираження фізичних емоцій у мовленні, що відбувається за допомогою синтаксису, лексичних одиниць тощо. Емотивність, виступаючи засобом художнього тексту, може стимулювати емоційність, яка водночас функціонує разом із мовою та компенсує мовні

засоби, тим самим викликаючи емоційний резонанс між адресантом й адресатом.

Поетичний текст «*Daffodils (I Wandered Lonely as a Cloud)*» [3] В. Вордсворта демонструє центральність концепції емоцій та їх передачі у ліричному віршованому творі.

Як стверджує І.Р. Гальперін, на фонетичному рівні звуки / l / i / m / та інші сонорні, сприяють створенню ефекту м'якості, ліричності, ніжності [1, 52]: «*I wander'd lonely as a cloud / That floats on high o'er vales and hills, / When all at once I saw a crowd, / A host, of golden daffodils; / Beside the lake, beneath the trees, / Fluttering and dancing in the breeze*».

Лексично вірш організовано таким чином, що виникає контраст між дієсловами з семантикою тривалості «*I wander'd; continuous; stretch'd in never-ending line; I gazed - and gazed; when on my couch I lie*» і короткочасності «*all at once I saw; saw I at a glance; they flash*». Поет підкреслює, що порівняно недовге споглядання краси природи здатне залишити довгий слід у душі людини чутливої до прекрасного.

У описі квітів превалує лексика, що відтворює, з одного боку, їх легкість, постійний рух, життя «*fluttering and dancing; tossing their heads in sprightly dance*», з іншого, їх величезну кількість «*a crowd, / A host, of golden daffodils, continuous as the stars, stretch'd in neverending line, ten thousand*».

Мальовничий пейзаж, відтворений поетом, що оспівує красу природи, вражає грою фарб і відтінків; це досягається використанням лексичних одиниць з позитивною конотацією і семантикою найдрібніших відтінків руху різних стихій: *floats, fluttering, shine, twinkle, tossing, sparkling* у поєднанні з номінативною лексикою, яка називає об'єкти навколишнього світу: *cloud, vales and hills, daffodils, lake, trees, stars, margin of a bay, waves*. Нарциси персоніфікуються «*a crowd, a host, of golden daffodils ... Fluttering and dancing in the breeze*», створюючи образ танцюючих людей. Образ танцю підтримується протягом усього вірша, і це досягається за рахунок лексичного рівня. Метафора, що реалізує асоціацію легкого руху пелюсток квітів з танцем, розвивається далі, надає суб'єкту ознаки живої істоти: «*tossing their heads in sprightly dance*». Стилістичний прийом метафори підтримує образ танцюючих нарцисів шляхом персоніфікації *tossing their heads*.

Аналіз поетичного твору В. Вордсворта дозволяє зробити наступні висновки. Образи, створювані у вірші, формуються за допомогою різних емотивних засобів, які реалізуються на всіх мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному і синтаксичному. Емотивність віршованого тексту є динамічною категорією. Вона формується на передконцептуальному рівні поетичного тексту, набуваючи відтінків у процесі формування текстосвіту. Тому, на наш погляд, основна складність у роботі з емоційною складовою поетичного тексту полягає в багатоаспектному розгляді емоційності тексту та передачі емотивності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И. Р. Избранные труды. Москва : Высшая школа, 2005. 255 с.
2. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. [2-е изд. исп. и доп.]. Москва : Изд. ЛКИ, 2008. 208 с.
3. Wordsworth W. Daffodills (I wandered lonely as a Cloud). Poems in Two Volumes, Volume 2. The Literature Network. URL: <https://cutt.ly/gyudN9p>

Анастасія Смирнова
Науковий керівник – ст. викладач Гордієнко С. Г.
м. Бахмут

КОНСТАНТНІСТЬ І ВАРІАТИВНІСТЬ ФОНЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Фонетична система англійської мови є об'єктом багаточисельних досліджень загального та спеціального характеру на протязі майже п'яти століть. У результаті цих досліджень накопичена значна кількість матеріалу про функціонування та розвиток фонетичної системи англійської мови від давніх часів до сьогодення. Але ці дослідження здебільшого мають фрагментарний характер. При цьому найважливіші категоріальні властивості системи як цілісність, стійкість та співвідношення константного та варіативного залишались поза увагою вчених. Все це призведе до однобічного погляду на процес мовного розвитку та не дозволяє з'ясувати за рахунок яких фактів (процесів або елементів) система спроможна зберігати свою цілісність на фоні постійно діючих змін. Тому, на нашу думку, є актуальним більш ґрунтовне дослідження цілісності та стійкості фонетичної системи англійської мови з точки зору взаємодії в ній константних та варіативних характеристик у діахронічному та синхронічному аспектах, що передбачають вивчення функціонування фонетичної системи англійської мови в її історії та її сучасних національних варіантах.

Фонетична система англійської мови на протязі історичного розвитку являє собою цілісне утворення, яке підтримується наявністю в системі константних характеристик (або константного ядра), які залишаються сталими в системі, незважаючи на постійну дію дивергентних процесів; дією низки процесів, перебудов, що становлять реакцію системи на зміни та сприяють збереженню її цілісності. Часова та просторова варіативність фонетичної системи англійської мови не призвела до розщеплення її єдиної фонологічної системи. Опозиція „константність – варіативність” є стрижневою при вивченні руху мови у часі та просторі. Варіативність відображає мінливий, діалектичний характер мови як системи; будь-яке варіювання створює передумови для зміни, збільшення різноманітності в системі для її дивергентного руху. Константність

навпаки відображає збереження системи як самототожної сутності, обмежуючи збільшення різноманітності системи як комунікативно придатного утворення.

Існує два терміна: варіативність та варіантність. Варіативність означає рухомість одиниць мови, тоді як термін „варіантність” має більш широке застосування – він існує для позначення варіантів мовної системи.

Варіативність, яка призводить до збільшення різноманітності в системі, урівноважується ідеєю константності, тобто стійкістю основних категоріальних різниць в системі.

Варіантність урівноважується тенденцією до цілісності мови у різних її проявленнях. На основі цього розрізняється два типа кореляцій: константність-варіативність та цілісність-варіантність. Розуміння варіанта входить у три термінологічні кореляції: варіант – еталон, варіант – інваріант, варіант – константа.

Перша концептуальна кореляція базується на розумінні варіантності / варіативності як відношення: варіант розглядається у його відношенні до того, варіантом чого він є, тобто варіант – це відхилення від еталона, що являє собою реальну сутність.

У сфері варіативності прикладом цієї кореляції може бути різниця у реалізації мовних одиниць системи, типу *again* [ə`gen] (еталон) - [ə`geɪn] (варіант). У сфері варіантності – різниці між нормативно-літературними та регіональними формами мови.

Друга концептуальна кореляція також базується на розумінні варіативності / варіантності як відношення, але варіант протиставляється вже не реальній, конкретній сутності, а деякій абстракції – інваріанту. У сфері варіативності прикладом даної кореляції є відношення алофонів (варіантів) як конкретних фонетичних сутностей до фонем (інваріанту), яку вони реалізують у мовленні.

Третя кореляція „варіант – константа” зв`язана з рухомістю та стійкістю системи мови.

Основні проявлення тенденції до константності знаходять відображення в історії англійської мови як макросистеми, яка існує у вигляді мікросистем – національних варіантів.

Проблема цілісності та варіативності у розвитку фонетичної системи англійської мови потребує осмислення внутрішніх та зовнішніх умов її функціонування, тобто лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників, що лежать в основі розвитку англійської мови до її перенесення на нові території. Встановлено, що джерела лінгвістичних дивергенцій закладені у діалектній розрізненості Великої Британії; варіативності або завершеності/незавершеності фонетико-фонологічних процесів у літературній нормі англійської мови; іншомовному впливі – скандинавському, нормандсько-французькому.

Протягом усієї історії розвитку фонетичної системи англійської мови конвергентні процеси сприяли її цілісності та єдиному напрямку розвитку її національних варіантів; дивергентні процеси, навпаки, призводили до

формування специфіки та унікальності окремо взятого національного варіанта англійської мови.

Територіальна варіативність англійської мови, яка призвела до формування її національних варіантів, сприяла перерозподілу потенційних можливостей системи між мовними нормами національних варіантів, але не до розщеплення системи на ряд самостійних підсистем.

Положення про те, що на всьому протязі розвитку фонетичної системи англійської мови варіативність супроводжується константністю, підтверджується низкою об'єктивних фактів, що діють на всіх її рівнях. На рівні англійського консонантизму поруч з варіативними характеристиками (сонорні приголосні / r, j / у серединній та кінцевій позиціях, а також фонетична варіативність приголосних у деяких позиціях: / h, η /, при збереженні їх фонологічного статусу), виділяються й стабільні ланки опозиції: кількісний склад приголосних фонем: / m, n, l /, / p, b, t, d, k, g / та реалізація фонем / w, r, j / у ініціальній наголошеній позиції. На рівні вокалізму варіативні лапки складають: ознака довготи, ознака сковження, окремі фонем (історично довгі монофтонги, голосні середнього ряду). Варіативність у системі англійського вокалізму протиставлена константності. Проте на різних етапах історичного функціонування англійської мови система вокалізму зберігає стійкий набір деяких розпізнавальних ознак: ступінь підйому, ряду, лабіалізації, набір опозицій, дистрибутивні властивості усічених / неусічених фонем, діахронічно стабільні процеси – монофтонгізація, дифтонгізація, вокалізація, редукція, а також окремі стійкі факти (стабільність голосних переднього й заднього рядів, стійкість усічених голосних, стабільність переваги кількості неусічених голосів над усіченими [5]).

На рівні словесного наголосу варіативну ланку складають: місце наголосу, ступінь наголосу певного складу та кількість наголосів у слові. Константні ознаки: сама природа словесного наголосу, його фонетична реалізація, фонологічна значущість, що виражається у протиставленні наголошеності та ненаголошеності, інвентар акцентних типів та акцентних структур слів, а також діахронічно стабільні тенденції – рецесивна та ритмічна, що визначають дистрибуцію наголошених і ненаголошених складів.

На рівні інтонації варіативність характеризується конкретними реалізаціями контурів, висотних характеристик, фразових наголосів, пауз, ритмічною організацією фрази. Константними ознаками є наступні: єдиний набір мелодичних контурів, висотних рівнів, типів фразового наголосу, темпа, пауз, наявність системи простих та складних тонів.

Положення про те, що цілісність фонетичної системи англійської мови базується на константних характеристиках, підтверджується наступними фактами: цілісність системи консонантизму основана на такому типі сліввідношення константного й варіативного, при якому константне переважає. Таке саме можна сказати й про словесний наголос, де константне має перевагу над варіативним. Навпаки вокалізм та інтонація характеризуються більш

високим ступенем варіативності, який не заважає зберіганню цілісності системи.

Таким чином, можна зробити висновок, що фонетична система англійської мови протягом свого історичного розвитку становить цілісне утворення. Часова та просторова фонетична варіативність не призвела до розпаду єдиної фонологічної системи. Цілісність системи англійської мови підтримується її стабільною частиною, константним ядром, до якого належить інвентар фонологічних одиниць, що включає на сегментному та супрасегментному рівнях одиниці різного ступеня стійкості: фонемний інвентар голосних та приголосних, інвентар акцентних типів, акцентних структур слів, інвентар інтонаційних структур. До константного ядра можна також віднести диференціальні ознаки всіх рівней; зміна ознаки тягне за собою кардинальну перебудову відносин у системі; стійкі класи приголосних та голосних фонем, стабільні акцентні типи слів, фонетико-фонологічні процеси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дворжецька М. П. Тенденції варіативності вимовної норми сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми германської філології*. Чернівці: Книги – XXI, 2008. С. 11–14.
2. Дорофєєв Ю.В. Про зміст терміну варіантність. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. Том 25 (64). –Симферополь, 2012. № 1. Часть 2. С. 22-26.
3. Лавренчук Я. Ю. Варіантність і варіативність сучасної англійської мови. Сучасні тенденції розвитку мов. *Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Київ, 2016. Вип. 14. С. 130-141.
4. Паращук В. Ю. Теоретична фонетика англійської мови: навч. посіб. для студ. ф-тів ін. мов. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 240 с.
5. Торсуев Г.П. Константность и вариативность в фонетической системе. М.: Наука, 1977. 123 с.

Костянтин Соловійов
Науковий керівник – ст. викладач Шарко А. А.
м. Бахмут

СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ СТРУКТУРИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ «РОСЛИНИ»

Актуальність теми. Оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування неможливо без знання фразеологізмів, важливих і невід'ємних компонентів фразеологічного фонду будь-якої мови. Фразеологізми, або

фразеологічні одиниці, будучи одним з найцікавіших лінгвістичних явищ, досить широко представлені у всіх сучасних мовах, в тому числі в українській та німецькій мові. Володіючи яскравим емоційним забарвленням, фразеологізми надають мови особливу образність, колорит і виразність. Крім того, висловлюючи особливості даної мови, які формувалися під впливом подій історичного минулого, культури і побуту людей, фразеологічні одиниці здатні передати світовідчуття і психологію її носіїв, неповторний спосіб образного мислення.

У зв'язку з цим для сучасних вчених-лінгвістів особливого значення набувають питання, пов'язані з розглядом теоретичних і практичних аспектів функціонування фразеологічних одиниць [2].

Актуальність даного дослідження визначається необхідністю детального порівняльного вивчення фразеологізмів з компонентом «рослини» української і німецької мови для більш повного розуміння світосприйняття представників цих мов і поліпшення процесу міжкультурної комунікації.

Мета роботи. Охарактеризувати семантичний аспект структури фразеологічних одиниць з компонентом «Рослини».

Виклад основного матеріалу. Відповідно до заявленої мети дослідження представляється доцільним більш детально розглянути сутність поняття «фразеологізм». Важливо зауважити, що в сучасній лінгвістиці існують різні трактування терміна «фразеологізм». Ми ж зупинимось на визначенні І. І. Чернишової, яка під фразеологізмом або фразеологічною одиницею, розуміє «стійке словосполучення різних структурних типів з одиничною сполучуваністю компонентів, значення яких виникає в результаті повного або часткового семантичного переосмислення компонентного складу» [1, с. 38].

Багато лінгвісти пропонують різноманітні класифікації фразеологізмів, систематизовані на підставі різних принципів. Основною класифікацією фразеологізмів в нашому дослідженні є структурно-семантична класифікація І. І. Чернишової оскільки вона, на наш погляд, є більш різносторонньою і багатоаспектною. Дана класифікація розроблена з урахуванням особливостей смислового значення, що виникає в процесі взаємодії сполучуваності, структури і семантичної трансформації компонентного складу фрази. За структурною ознакою фразеологічні одиниці поділяються на словосполучення, предикативні сполучення, речення.

Рослини здавна відігравали важливу роль в житті людини, що знайшло відображення і в мові.

Метафора «людина-рослина» належить до основних метафор і носить універсальний характер. Той факт, що властивості певної рослини використовуються в якості прототипу переосмислення, обумовлений, з одного боку, особливостями людського мислення, що призводить до формування подібних образів у різних культурах, а з іншого боку, цей вибір може залежати від культурно-історичного розвитку країни і її географічного положення.

Серед найменувань квітів в німецькій фразеології найчастіше зустрічається троянда.

Словник Дудена дає таке значення троянди «*(als Strauch wachsende) Stacheln tragende Pflanze mit meist glänzenden Blättern und vielblättrigen, oft angenehm und stark duftenden gefüllten Blüten in verschiedenen Farben*» [3, с. 528]. Дана дефініція виділяє семантичні ознаки, що становлять ядро лексичного значення даної рослини, «виростає у вигляді куща», «має шипи», «володіє приємним ароматом» і «має різне забарвлення». Словникове тлумачення троянди представляє основні семантичні ознаки, що характеризують троянду з предметно-понятійного боку, однак ці ознаки не представляють повного набору значень.

Більшість фразеологічних одиниць, що містять компонент *Rose*, засновані на опозиції краси квітки і шипів. Двозначне сприйняття квітки проявилось в реалізації як позитивних, так і негативних відтінків значення. Квітка уособлює собою красу, любов, процвітання, здоров'я, але може вживатися в виразах і з негативним відтінком. Подібне ставлення до квітки простежується, наприклад, у наступних фразеологічних одиницях:

Keine Rose ohne Dornen. - Немає троянди без шипів.

Die Rosen verblühen aber die Dornen bleiben. - Троянди відцвітають, але шипи залишаються.

Unter Dornen wachsen Rosen. - Серед шипів ростуть троянди.

Rosen blühen, Dornen stechen. - Троянди цвітуть, шипи колються.

У цих прислів'ях стверджується, що все хороше і привабливе має також погані сторони і негативні риси. Таким чином, краса троянди представляється найчастіше підступною [2, с. 38].

У ряді фразеологізмів з подібним значенням виступає опозиція троянда – чортополох, троянда – кропива.

Wer zu viel Rosen im Garten hat, pflanzt sich auch wohl eine Distel hinein. - У кого в саду багато троянд, вирощується і чортополох.

Disteln wachsen schneller als Rosen. - Будяк зростає швидше, ніж троянди.

Невелика кількість фразеологізмів згадує аромат, що має троянда.

Die schönste Rose duftet nicht für sich. – Одна з найкрасивіших троянда пахне не для себе.

Die Hand, die Rosen schenkt, duftet stets ein wenig. – Рука, що дарує троянди, сама пахне.

У німецькій фразеології практично відсутні фразеологічні одиниці з компонентом *Rose*, що описують зовнішній вигляд. У прислів'ї *Arbeit pflanzt Rosen auf die Wangen*, буквально: робота вирощує троянди на щоках (мова йде про рум'янці, що з'являється в процесі будь-якої праці). Або: *Sie blüht wie eine Rose* – про жіночу красу: вона виглядає квітучою.

Ряд фразеологізмів з компонентом *Rose* базується на тому, що троянда в давнину розглядалася як символ щастя і радості. Пелюстками троянд оточували себе багаті люди. В подібних фразеологічних одиницях символом успіху, щастя, комфорту і розкоші також є троянда: *(wie) auf Rosen gebettet leben* -

жити в розкоші, розкошуючи, приємно, з комфортом. І навпаки, якщо в даному виразі є заперечення, то вираз набуває значення «мати важке життя».

Висновки. Аналіз фразеологічного складу німецької мови дозволив виділити досить великий шар фразеології з національно-культурним компонентом у своїй семантиці, що підтверджує положення про те, що фразеологія, поряд з лексикою, є осередком фонових знань. В результаті проведеного дослідження встановлено, що в німецькій мові переважна кількість фразеологічних одиниць з компонентом *Rose* містять опозицію «троянда-шипи», що відображає протиставлення краси і підступності. Другою за частотою семантичною ознакою є швидке в'янення троянди, що уособлює поступову втрату краси, молодості і старіння. У ряді фразеологічних одиниць троянда виступає символом багатства, розкоші і комфорту, що пов'язано з античними звичаями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернышева И. И. Фразеология современного немецкого языка. М.: Высшая школа, 1970. 200 с.
2. Щербань Н. П. Структурно-семантические особенности фразеологизмов немецкого языка. Чернівці, 2002. 72 с.
3. Duden. Redewendungen: Wörterbuch der deutschen Idiomatik: Der Duden in zwölf Bänden. Bd. 11. Dudenverlag, Mannheim, 2002. 960 s.
4. Hesse M. «Botanische» Phraseologie. IDB Münster. Ber.Inst. [Elektronische Ressource]. *Didaktik Biologie*. 2004. № 13. S. 55–102. URL: http://repositorium.unimuenster.de/document/miami/66d2b7ef-1286-4b9a-99c9-f4aca7406155/idb13_55-101.pdf

Милена Стецюра
Научный руководитель – профессор Габидуллина А. Р.
г. Бахмут

ВИДЫ АНТИТЕЗЫ В РОМАНАХ И. ИЛЬФА И Е. ПЕТРОВА «ЗОЛОТОЙ ТЕЛЁНОК» И «ДВЕНАДЦАТЬ СТУЛЬЕВ»

Лексической основой создания антитезы является антонимия. Стоит отметить, что в современной лингвистике нет единой трактовки понятия термина «антитеза». В широком понимании это «стилистическая фигура сближения двух противоположных понятий, образов, мыслей» [2].

В качестве разновидностей антитезы выделяются антиметабола, мукабала, сикризис, апофонема.

Антиметабола – повторение во второй части предложения слов, которые в первой части стоят в ином порядке, причем меняется смысл. Здесь антонимы,

находящиеся в отношениях противопоставления, располагаются в предложении перекрёстно относительно друг друга: *Молодой работает, а ум даёт старый.*

Если антонимических пар, вступающих в отношения противопоставления, внутри какого-либо определённого контекста оказывается больше одной, то антитеза оказывается структурно сложной. В научных трудах «сложная антитеза, дополненная синтаксическим параллелизмом», называется мукабалой [1].

- *Стулья против денег.*

- *Это можно, - сказал Остап, не думая.*

- *Деньги вперед, - заявил монтер, - утром – деньги, вечером – стулья или вечером – деньги, а на другой день утром – стулья.*

- *А может быть, сегодня – стулья, а завтра – деньги? – пытал Остап.*

Следующая разновидность антитезы – синкрисис. Синкрисисом называют разновидность сравнения, а именно: «сравнение предмета с двумя или несколькими другими, в каждом из которых усматривается одно и то же свойство или действие главного предмета» [3].

Например: *Княже мой, господине! Избавь меня от нищеты этой, как серну из сетей, как птицу из западни, как утёнка из когтей ястреба, как овцу из пасти львиной.*

Апофонема - риторический приём, определяемый как скрытое, явно не выраженное поучение, выраженное антитезой.

- *А доктор что говорит?*

- *Что доктор! В страхкассе разве доктора? И здорового залечат!*

Часть лингвистов относит к разновидностям антитезы диатезу, амфитезу, акротезу, аллойозис.

Мы обратили внимание на то, что в романе для построения антитезы часто используются контекстуальные антонимы:

- *А при старом режиме барин мой жил.*

- *Буржуй?*

- *Сам ты буржуй! Сказано тебе – предводитель дворянства.*

- *Пролетарий, значит?*

- *Сам ты пролетарий! Сказано тебе – предводитель.*

Еще один пример: *Конечно, товарищи, благодаря вот вам, благодаря всех рабочих, которые действительно поработали не за страх, а, товарищи, за совесть.*

Антитеза в романе может создаваться на базисе образов:

Наверху – он, этот невзрачный строитель нашей мощной трамвайной станции, этот худенький с виду, курносый человек в затрапезной фуражке с молоточками.

В романе был выделен еще один способ создания антитезы – синонимия: *Между тем как одни герои романа были убеждены в том, что время терпит, а другие полагали, что время не ждёт, время шло обычным своим порядком.*

Антитеза нередко сопровождается другими приемами, например каламбуром.

- *Никогда, - принялся вдруг чревоуещать Ипполит Матвеевич, - никогда Воробьянинов не протягивал руки.*

- *Так протяните ноги, старый дуралей! – закричал Остап. – Вы не протягивали руки?* Здесь обыгрывается антитеза, осложненная двумя трансформированными фразеологизмами. ФЕ «протянуть руку» имеет значение ‘начать просить милостыню, жить подаянием’. ФЕ «протянуть ноги» означает ‘умереть’.

В романе нами был найден редко используемый вид антитезы – альтернатеза. С помощью этого приёма писатель передаёт чередование, смену событий, действий и т. п.

- *Нас топят, мы выплываем, хотя, кажется, никого этим не радуем.*

Остап Бендер, размышляя, как бы о нем написали в газете, сказал следующее: *Он любил и страдал. Он любил деньги и страдал от их недостатка.*

Проанализировав способы создания антитезы в романах И. Ильфа и Е. Петрова, мы пришли к выводу, что эти писатели тонко чувствуют язык, прекрасно ориентируются в средствах языковой системы и мастерски обыгрывают все нюансы антонимических отношений в составе различных типов противоречий.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бобровская Г. А. Элокутивныи средства газетного дискурса в коммуникативно-прагматическом аспекте (на материале русского языка): автореф. дис. ... д-ра. филол. наук: 10.02.01. Волгоград, 2011. 48 с.
2. Иванюк Б. П. Поэтическая речь: словарь терминов. М. : Флинта: Наука, 2007. 312 с.
3. Новиков Л. А. Семантика русского языка : учеб пособие. – М. : Высш. школа, 1982. 272 с.

Юлія Стоцька

Науковий керівник – ст. викладач Долгих А. М.

м. Бахмут

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ І СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Словниковий склад англійської мови охоплює, згідно з деякими даними, до 70% слів іноземного походження. Причому більшість з них становить слова іншомовного походження, що обумовлені історичними причинами.

Запозичення з інших мов продовжується і сьогодні. Поряд з цим, також має місце ще один лінгвістичний процес – утворення неологізмів. У словниковому складі мови відображаються зв'язки народів в різні періоди їх

історії, через те, що розвиток лексики відбувається і шляхом запозичення іншомовних слів. Це трапляється в ті періоди, коли політична та соціальна ситуація в країні сприяє інтенсивному запозиченню іншомовних слів.

Процес запозичення є найбільш репрезентативним способом збагачення мови. Даною проблемою займалися такі лінгвісти, як Н. Н. Амосова, В. М. Арістова, І. В. Арнольд, Л. П. Крисін, А. А. Реформатський, Б. А. Серебренніков, Л. П. Якубинський, Р. Келлер, Р. Пауль, Е. Хауген, В. Шмідт та багато інших.

До теперішнього часу лінгвісти вивчали лише документально зареєстровані в словниках слова іншомовного походження. Попри це, існує велика кількість слів, які не внесені в словники та активно використовуються в повсякденному житті.

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю всебічного вивчення запозичень в англійській мові, практичною потребою в аналізі їх фонетичних особливостей.

Що таке запозичення і які існують інтерпретації цього терміну? «Запозичення – елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція і т.п.), перенесений з однієї мови в іншу, в результаті мовних контактів, а також сам процес переходу елементів однієї мови в іншу» [6, с.158].

Л.П. Крисін визначає запозичення як «процес переміщення різних елементів з однієї мови в іншу. Під різними елементами розуміються одиниці різних ярусів мови - фонології, морфології, синтаксису, лексики, семантики» [3, с.18].

Н.М. Шанський під запозиченням розуміє «процес освоєння мовою деяких запозичених фактів». Якщо в попередніх визначеннях акцент ставився на взаємодії двох мов, на вплив словникового складу однієї мови на лексику іншої мови, то в даному визначенні мова йде про асиміляцію запозичених фактів [5, с.72].

Мова – це система знаків, яка в ході свого розвитку, постійно змінюється: доповнюється новими словами, виразами, поняттями або, навпаки поступово «згасає». У першому випадку, вона може стати однією з провідних мов світу, у другому ж вона, з часом, переходить в розряд мертвих мов.

Яскравий і вельми відомий приклад мертвої мови – латинська. Цією мовою говорила Велика римська імперія, яка вважала себе центром світу: «Всі дороги ведуть до Рима». Римляни мали сильний вплив на весь інший світ, говорили вони виключно на латині, тому іншим народам доводилося вчити їхню мову, запозичувати багато слів. На основі латинського були сформовані і інші мови майбутніх світових держав: Франції, Німеччини, Англії, Італії та інших.

Сильну схожість можна помітити в їх алфавітах, граматичних структурах, порядку слів у реченні, вимові та правописі. У сучасному світі ми не будемо спостерігати використання латини в усній або письмовій мові, крім таких сфер наукової діяльності, як медицина і фармакологія, де використовується в назвах різних частин тіла, хвороб та препаратів. Також, навчання основам цієї мови

відбувається і в вищих навчальних закладах. Така дисципліна допомагає учням в структуруванні вже отриманих в школі знань про іноземні мови, особливо, якщо це майбутні лінгвісти, філологи чи викладачі іноземних мов.

Тепер розглянемо детальніше одну із мов світової величини, яка використовується в сучасному світі на рівні міжкультурної комунікації і дипломатичних відносин. Англійська мова «височить» над усіма іншими, вона вкрай актуальна в наші дні. Вона також відома як «Латинська мова ХХ століття» [7].

Ця універсальна міжнародна мова стала панувати в світі з середини ХХ століття. Щоб відчутти зародження першої світової мови, потрібно звернутися до всесвітньої історії. За часів правління Єлизавети Тюдор був створений сильний англійський флот, завдяки якому англійці перемогли у війні з Іспанією. Британці створювали безліч колоній в Північній Америці, Африки, Азії, Австралії та Індії, успішно розвивали торгівлю з великою кількістю країн, отже, піддані британської корони мали постійно перебувати в контакті з усіма народами, з якими вони розвивали міжнародні відносини.

Виходячи з цього, взаємодія з багатьма країнами дала великий поштовх у розвитку інших мов, адже протистояти найсильнішій в той час державі і володарю найкращого флоту було складно, і жителі країн, що знаходяться в контакті з Великобританією переймали її мову. Відбувалося запозичення безлічі англійських лексичних одиниць, адаптація та асиміляція їх в мовах колонізованих країн.

Як ми вказали раніше, мова являє дослідникам велике поле для її вивчення, через те, що в ній відбуваються постійні зміни в ході тиску різних екстралінгвістичних чинників, таких як чисельність населення, яка розмовляє тією чи іншою мовою, або говіркою; розташування країни щодо інших держав; соціальна структура суспільства; культурні та мовні традиції і таке інше. Запозичення – це найсильніший фактор перетворення будь-якої мови. Воно тісно пов'язане з розташуванням країни та її впливу на решту світу.

З одного боку, запозичення несуть з собою прогресивний характер: вони збагачують мову і розширюють її лексичний запас. В іншому випадку, запозичення розглядається як деформування усталених лексичних і структурних норм мови.

Поява нових технологій вимагає певних назв, дефініцій. Наприклад, однією з перших згадок про комп'ютер можна знайти, ще в ХІХ столітті: англійський математик Чарльз Беббідж задумав і розробив план такої аналітичної машини. Йому навіть вдалося створити її прототип, але не вийшло його профінансувати [8]. Як ми бачимо, слово «комп'ютер» з'явилося в лексиці багатьох країн саме завдяки Англії, де було дано назву цій машині. Решта країн перейняли його через брак аналогів такої у своєму лексичному складі мови.

Запозичена лексика займає окреме і важливе місце в будь-якій мові, завжди знаходиться в зоні пильної уваги з боку перекладачів, лінгвістів, філологів, критиків, громадських діячів. Щоб визначити правильність вживання

того чи іншого запозиченого слова, нам потрібно знати, до якого виду запозичення воно належить.

Розрізняють безліч класифікацій даного виду збагачення і розвитку мови: прямі запозичення, терміни, гібриди, калькування, професіоналізми, екзотизми.

Розглянемо детальніше кожен з них. Прямі запозичення більше поширені, ніж інші види. Вони вже міцно вкоренилися в мові і їх можна виділити тільки при ретельному дослідженні запозиченого слова. Наприклад, такі слова як спорт (sport), клуб (club) і безліч інших лексичних одиниць семантично злилися з іншими одиницями в українській мові.

Калькування – це процес запозичення іноземних слів зі збереженням їх графічного і фонетичного вигляду. Способи калькування бувають лексичними, семантичними, словотвірними і фразеологічними. Е. А. Трубінова виділяє такі способи калькування, як лексична калька (це буквенний переклад слова з однієї мови в іншій по частинах) та семантична калька (запозичені слова, що мають як пряме, так і переносні значення). Деякі вчені, а саме А.М. Камчатнов, Н.А. Ніколіна виділяють різновид кальки - так звані полукальки [4, с 126].

Словотвір – спосіб створення нового поняття шляхом поєднання двох інших. В українській мові та в англійській мові словотвір відбувається схожим способом: air + craft, tooth + paste, школа-інтернат, вагон-ресторан. [1, с 26].

Професіоналізми – це слова, які люди тієї чи іншої професії використовують в своїй промові, або лексичні одиниці, що відносяться до певної спеціалізації.

Екзотичні слова – це слова, які невластиві нашій рідній мові, що використовуються в мові для більш точного опису мови, традицій і звичаїв жителів тієї чи іншої країни [2, с 124].

Виходячи з вищесказаного, ми чітко бачимо, що мова дуже гнучко реагує на різні потреби суспільства. У сучасному світі з'явилася величезна кількість нових термінів і понять, пов'язаних з технічним прогресом, модернізацією різних сфер життєдіяльності, комп'ютеризацією багатьох даних, таких як журнали, книги, статті, роботи тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка. М: Высшая школа, 1977. 240 с.
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М.: Высшая школа, 1986. 295 с.
3. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке. М.: Просвещение, 1968. 206 с.
4. Камчатнов А. М., Николина Н. А. Введение в языкознание. М.: Флинта, 1999. 328 с.
5. Шанский Н. М. Лексикология современного русского языка. М.: Либроком, 2009, 168 с.

6. Языкознание. Большой энциклопедический словарь/ ред. В.Н.Ярцева [и др.] М.: Большая Российская Энциклопедия, 1998. 685 с.
7. <https://moluch.ru/archive/114/30182>
8. https://ru.wikipedia.org/wiki/Бэббидж,_Чарлз

Дар'я Стьопіна
Науковий керівник – доцент Архіпова І. М.
м. Бахмут

СПРОЩЕННЯ ТА УСКЛАДНЕННЯ ЯК ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МОВІ ІНТЕРНЕТУ

Інтернет є не лише революційним технологічним винаходом, а й колосальним джерелом інформації, потужним засобом комунікації, культурним простором, що підтверджується такими метафоричними назвами, як, наприклад, «кіберпростір», «мережа», «всесвітня павутина», «інфобан», «інформаційна супермагістраль», «глобальне село» тощо. Також він є ще й об'єктом наукових досліджень, наприклад, філософії, теорії комунікації, психології, соціології, лінгвістики тощо.

Створений спочатку, головним чином, як джерело інформації, Інтернет перевершив багато очікувань, розвинувшись у напрямку комунікативності. За словами Л. Ю. Іванова [2, с. 134], у текстах, розташованих у мережі Інтернет, як правило, представлені всі виокремлювані функції мови: фатична, волюнтативно-персуазивна, когнітивна, тезаурусна, культуро-утворювальна й естетична.

На сьогоднішній день багато мов світу функціонують у двох взаємозумовлених, пов'язаних одна з одною сферах – у традиційній (реальній) дійсності й у віртуальному просторі Інтернету. З одного боку, у мові й мовленні широко використовуються технічні можливості глобальної мережі, а, з іншого боку, основним засобом створення нового комунікативного середовища є жива мова. Для лінгвістики найважливішою є та обставина, що основним засобом формування Інтернет-простору служить саме жива мова. До віртуального простору Інтернету людина вступає, створюючи свій лінгвістичний образ. За словами Г. М. Трофимової, текст й особистість у віртуальній реальності стають рівнозначними [5, с. 36]. Факт, що єдиною реальністю у «віртуалі» є мовленнєвий образ комуніканта, усвідомлює і В. В. Новиков, висловивши думку, що кожен учасник стверджує свій авторитет своєю мовленнєвою поведінкою [3]. О.Є. Войскунський говорить про редукованість комуніканта до вербальних повідомлень [5].

На думку Г. М. Трофимової [4], Інтернет є новим місцем функціонування мови, якого раніше не було. Мета Інтернет-лінгвістики полягає у вивченні комунікативних аспектів мови і її функціонування. Вважаємо, що завдяки писемній фіксації мовлення в Інтернеті багато явищ сучасної мовленнєвої

практики стали лише виднішими, опуклими, що їх абсолютно не можна вважати новими, котрих раніше не існувало. Їх слід відмежовувати від суто мережних мовних перетворень, нововведень. Привертає до себе увагу й зворотний процес збагачення позамережноїмовної реальності мережними елементами [5, с. 112].

У зв'язку зі змінами умов функціонування мови в Інтернет-середовищі Л. Ю. Іванов виокремлює дві основні тенденції в мові Інтернету [2, с. 133]: 1) [...] ускладнення одних і спрощення інших засобів, яке відбувається одночасно, порівняно з аналогічними засобами в літературній мові [...]. Ця тенденція стосується плану вираження, плану змісту й плану прагматичних інтенцій. Частковий випадок зазначеної тенденції – це тенденція до вищої диференціації одних явищ і засобів при дифузійнішому користуванні іншими; 2) взаємний вплив норм писемного й усного мовлення.

Спрощення спостерігається на рівні орфографії, пунктуації внаслідок недотримання синтаксичних правил уживання розділових знаків. Воно має чітко виражений індивідуальний характер. Говорять про так званий аграматизм. Комуниканти ігнорують межі або статус синтаксичних і номінативних одиниць. Слова на початку пропозиції, у тому числі й власні назви найчастіше пишуться з малої літери. Крапки, коми, дефіс, лапки й інші розділові знаки ставляться довільно. Трапляється й фонетичний принцип письма. Орфографія відбиває вимову за принципом «пишемо, як чуємо». Причину цього можна вбачати як у низькій мовній поінформованості комунікантів, так і з метою економії місця, часу, й, відповідно, грошей).

На рівні лексики і словотвору тенденція до спрощення виявляє себе в явищах компресивного словотвору, аббревіації: 1) утворення скорочень шляхом пропуску голосних (наприклад, спс, спсб, плз, пжлста, thnx (від thanks), plz (від please)); 2) виникнення літерних аббревіатур, які складаються з початкових літер словосполучень або висловлень (наприклад, ІМНО (від inmyhumbleopinion), ВТW (від bytheway), LOL (від laughoutloud), имхо, лол). Цей прийом притаманний англійській мові, майже всі утворення запозичені з останньої у справжній формі; 3) утворення аббревіатур (акронімів), які складаються з літер і цифр на основі тотожності вимови літери або цифри (наприклад, U – від you, 4U – від foryou, CU – від seeyou, CUL8R – від seeyoulater, B4 – від before). Знову йдеться про запозичені з англійської мови форми; 4) форми, котрі виникли шляхом регресивної деривації, яка часто ігнорує морфемні шви (наприклад, інет, ава, прога, модер, адмін, інфа). Трапляється й сполучення універбації та деривації (наприклад, реал, вірт, очка, приват).

На рівні лексики і словотвору ускладнення спостерігається в галузі термінологізації (часто шляхом запозичення з англійської мови й поступового морфолого-синтаксичного поширення в рідній мові (наприклад, веб, он-лайн, онлайнний, Інтернет, Інтернетівський, браузер, хакер), слова виникають і шляхом семантичного прирощення змісту, наприклад, падати, контент, адміністратор, повисати [5, с. 81]. Потреба виступати під псевдонімом-ніком активізує ономасіологічний процес. У разі утворення ніків наявні випадки

трансформацій власних імен (M@rt– Мартін, AndyMan– Андрій, missJulia– Юлія, Marisha– Марина тощо). Ніки створені більше латиницею (Shurik, zhmurik, Irinka, inozemec), чим кирилицею (тітка Глаша, Кандид); іноді в складі ніка використовують обидва алфавіти (Mila_Я, ГА_Newa). З формальної точки зору, цікавими є випадки вживання великих і малих літер (IcTePиKa, FausT, SiriuS, ZorG, NaStEnOK, He_Твоя,), розділових знаків (s.w.e.e.t, B-e-g-i-n-n-i-n-g) й інших символів клавіатури (M@rt, M@susj@, Bl@ckDembel, Dantes\$, A_meli). Поширеними є випадки використання у складі ніка слова «нік» (nika_bez_nika, Нік-кі, Niksa).

Великим прошарком нової лексики є комп'ютерний жаргон і сленг, які вирізняються найчастіше високим ступенем експресивності. Багато утворень містять у собі й ігровий компонент. Особливою популярністю користуються утворені від англійських слів жаргонізми, котрі завдяки фонетичній близькості до оригінала асоціативно й коннотативно пов'язані з розмовними, стилістично зниженими прошарками лексики, у тому числі з лайкою, табуйованими словами. Так, наприклад, електронну пошту називають «милом», недосвідченого новачка – «юзвером», «юзвергом», переносний комп'ютер laptop – «лапою», комп'ютер – «компухтером», «контупером», «психом», «пентюхом (Pentium)», модем, який неправильно працює, – «мудемом», сервер – «стервером», лазерний принтер – «Лазарем», програміста – «погамером» тощо.

Щодо технічної термінології, яка використовується в мережі Інтернет, то вона, звичайно, не стільки зникає, скільки доповнюється й у багатьох випадках формується в нову категорію, оскільки члени «кіберкультури» вчаться «ходити одним шляхом» і «говорити однією мовою», принаймні на початковому рівні через імітацію й занурення, щоб, так би мовити, «заповнювати пропуски», як це роблять люди із загальною культурою, навіть не маючи повну інформацію.

Культура тісно пов'язана з мовою. Подолати лінгвістичний бар'єр не так легко. Хоча вважається, що англійська мова, використовувана у глобальній комп'ютерній комунікації, є міжнародною, насправді нею володіють далеко не більшість мешканців планети. Це один аспект проблеми. Інший полягає в тому, що мова Інтернету є незвичайною і включає метафори, акроніми, знаки, символи тощо, а також безліч опозицій, які ніколи не були такими важливими, як нині, як, наприклад, «у реальному часі» на відміну від асинхронного часу або «реальний світ» на відміну від кіберпростору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войскунский А. Е. Развитие речевого общения как результат применения Интернета. HR-Portal: Сообщество HR-менеджеров. URL: <http://www.hr-portal.ru/article/razvitierechevogoobshcheniya-kak-rezultat-primeneniya-interneta>. (дата звернення: 15.03.2020).
2. Иванов Л. Ю. Язык Интернета. Заметки лингвиста. *Словарь и культура русской речи*. Москва, 2001. С. 131–148.

3. Нестеров В. Ю. К вопросу об эмоциональной насыщенности межличностных коммуникаций в Интернете. Флогистон: Психология из первых рук. URL: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/netemotions>. (дата звернення: 15.03.2020).
4. Трофимова Г. Н. О чем пока молчит Рунет? Справочно-информационный портал ГРАМОТА.РУ: русский язык для всех. URL: http://www.gramota.ru/biblio/magazines/gramota/net/28_11. (дата звернення: 15.03.2020).
5. Трофимова Г. Н. Языковой вкус Интернет-эпохи в России. Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты. М. : Наука, 2004. 380 с.

Инга Фролова
Науковий керівник – професор Габідулліна А. Р.
м. Бахмут

ПОРІВНЯЛЬНА МОДЕЛЬ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ДІМ» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

Концепт «ДІМ» перебуває у центрі уваги різних дисциплін: соціології (В. Козирьков), семіотики (Л. Невська, Т. Цив'ян), психології (З. Фрейд), історії, міфології, культурології (Ф. Брокгауз, Б. Мілічич). У лінгвокультурній концептології ДІМ, репрезентований фразеологічними засобами англійської мови, розглядається як макроетноконцепт, що складається з концептів «HOUSE» і «HOME» (С. Чернобай). Концепт «ДІМ» є одним із найголовніших для всього людства й для української ментальності зокрема. Наша мета полягає у створенні порівняльної моделі репрезентації концепту «ДІМ» в українській та американській лінгвокультурах.

Для репрезентації концепту «ДІМ» в українській лінгвокультурі звернемося до академічного тлумачного словника української мови й з'ясуємо вихідні прямі лексичні значення слова дім: 1) будівля, призначена для житла або для розміщення різних установ; будинок; 2) приміщення, в якому живуть люди; житло; 3) приміщення, люди, що в ньому живуть, та їх господарство.

Переносні лексичні значення слова дім в академічному тлумачному словнику української мови представлені наступним чином: 1) про сім'ю або людей, що живуть в одному приміщенні; 2) *рідко*. монархи одного роду, що послідовно замінювали один одного; 3) *заст.* Божий дім – церква; 4) дім розпусти; публічний дім – у капіталістичному суспільстві – будинок, де живуть і приймають відвідувачів проститутки; 5) *заст.* жовтий дім – лікарня для психічнохворих [1, с. 306].

Отже, ми можемо визначити п'ять ключових значень концепту «ДІМ» в українській лінгвокультурі:

1. Будинок, в якому живуть люди.

2. Будинок, в якому людина відчувається затишно й захищено.
3. Родина, люди, що проживають спільно.
4. Дім, де людина народилася та провела своє дитинство.
5. Будівля, призначена для житла або розміщення різних закладів і установ.

Порівнюючи концепт «ДІМ» в українській лінгвокультурі з концептом «ДІМ» в американській лінгвокультурі, слід зауважити, що часткова синонімія лексем-полісемантів *house* (п.) і *home* (п.) призводить до формування понятійного дублета, який покладено в основу цього концепту. Але тут слід брати до уваги, що і в українській лінгвокультурі існують лексеми дім і будинок, які лінгвістика трактує як складні випадки українського слововживання. Так, іменник *будинок* має значення «будівля» або «приміщення державної, громадської, торговельної, наукової, культурно-освітньої установи, закладу». Вживається зі словами: (будинок) інвалідів, відпочинку, побуту тощо. Іменник *дім* найчастіше виступає у значенні «квартира», «сімейне вогнище», «родина», «господарство, що ведуть мешканці». Таким чином, ми можемо припустити, що в обох лінгвокультурах наявні понятійні дублети.

За узагальненими даними словників [2, 3] ми можемо виділити наступні концептуальні полісемічні значення лексеми *home*, різні лексико-семантичні варіанти якої профілюються у межах трьох доменів: 1) Місце знаходження людини – житло людини; організація, яка здійснює певний вид діяльності; 2) Місце знаходження рослини чи тварини; 3) Місце знаходження неживого об'єкта. Зауважимо, що концептуальні полісемічні значення лексеми *house* репрезентовано у межах чотирьох доменів: 1) Місце знаходження людини; комерційна організація; адміністративний орган; заклад; 2) Місце знаходження тварини; 3) Місце знаходження неживого об'єкта; 4) Музика.

Здійснений нами аналіз мовної реалізації вищезгаданих концептів репрезентуємо у вигляді концепту «ДІМ», структурні елементи якого складатимуть наступні зони: 1) ядро; 2) приядерна зона; 3) периферія. Звернемо увагу на рис. 1.

рис. 1

Створена нами порівняльна модель репрезентації концепту «ДІМ» в українській та американській лінгвокультурах, дає змогу говорити про те, що мовна реалізація досліджуваного концепту відбувається насамперед на семантичному рівні: концепт становить поєднання кількох семантичних полів, які у своїй єдності становлять лінгвокультурний мегасмисл. Імена концепту, що розкривають основні концептні значення утворюють ядро концепту «ДІМ» в українській та американській лінгвокультурах. Так, усі п'ять вищезгаданих концептних значень «ДІМ» в українській лінгвокультурі можна умовно поділити навпіл: дім як матеріальний об'єкт, тобто те, що в американській лінгвокультурі має назву *house*, і дім як духовна сфера життя людини – *home*. Дім як споруду з певним функціональним призначенням репрезентують іменники *будинок, будівля, дім, квартира, кімната, помешкання, споруда, хата*. Іменники *житло, оселя, домівка, родина, рід* втілюють семантику дому як родини, сімейного притулку, захисту. Такі назви, як *обійстя, господи, маєток, подвір'я, садиба* позначають приміщення, в якому живуть люди та їхнє господарство. Обидва концепти «HOUSE/HOME» в американській лінгвокультурі мають у своїй структурі когнітивний шар, утворений шляхом метонімічного перенесення ядерного значення і позначають «групу людей», проте для концепту «HOUSE» – це група людей, які проживають в одному будинку, тобто знаходяться у просторовій близькості один до одного; для концепту «HOME» – це група людей, які проживають в одному будинку і знаходяться в спорідненій, емоційній, психологічній близькості один до одного.

Приядерну зону концепту «ДІМ» можна розглядати у трьох напрямках. Перший – це взаємини дому і його мешканців, це номінація людей за їх відношенням до певного дому. Другий – це дім із середини, його внутрішня будова, дім як організм і як структура. Третій – це будинок зовні, тобто різновиди дому за функціональними, соціальними і психологічними критеріями.

Розгалужену периферію концепту утворюють семантико-стилістичні синоніми, які є рідковживаними та застарілими лексемами, фразеологічними одиницями, авторськими неологізмами, художніми тропами тощо. Слід відзначити, що зображені на рис.1 дефініції слів *дім* і *house/home* інтегральні та диференційні лексико-семантичні варіанти. Так, диференційним лексико-семантичним варіантом буде *батьківщина*, усі інші – інтегральні. Проте, тут слід зауважити, що вони є інтегральними в межах єдиного концепту «ДІМ». Так можна говорити, що варіанти диференціюються у тій чи іншій приналежності до трьох зон концепту (ядро, приядерна зона, периферія), в залежності від загальнолюдських, національних та особистісних смислів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у порівняльному вивченні концепту «ДІМ» на основі фразеологічного корпусу неблизькспоріднених мов, що внесе значний вклад у розвиток лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики та в рішення проблем, пов'язаних із міжкультурною комунікацією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови: в 11 т. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Т. 2. С. 306.
2. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow Pearson Education Ltd., 2000. 1668 p.
3. Longman Dictionary of English Language and Culture. Filth Impression with corrections. England, 2002. 1568 p.

Інга Фролова
Науковий керівник – ст. викладач Гордієнко С. Г.
м. Бахмут

СУТНІСТЬ СКЛАДУ ЯК ФОНЕТИЧНОЇ ТА ФОНОЛОГІЧНОЇ ОДИНИЦІ ТА ОСНОВНІ ТЕОРІЇ СКЛАДУ

Останнім часом практичне членування мовного потоку на склади не викликає суперечок, однак визначення складу та його природи являє собою труднощі. На сьогодні, вимагають більш ґрунтовного дослідження такі питання складу, як мовна сутність, типологія і функції складу, власне фонетичні (артикуляційно-фізіологічні, акустичні, перцептивні) корелятори складу, співвідношення складу та інших мовних одиниць. На нашу думку, визначення питання сутності складу як фонетичної та фонологічної одиниці відіграє важливу роль не тільки для лінгвістики, а й для методики викладання англійської мови. Однак розгляду поняття «склад», його сутності, особливостей, структури та функцій присвячено не так багато робіт, чим і пояснюється актуальність нашого дослідження.

Теоретичною базою нашого дослідження послуговували роботи Ч. С. Туляєвої, В. А. Васильєва, Г. П. Торсуєва, Р. К. Потапової, С. В. Дечевої, І. А. Кузьміної, Дж. Брауна та Дж. Ноулза.

Опис складової структури слова наштовхується на значні труднощі в зв'язку з неясністю самого поняття складу. У лінгвістичній науці прийнято наступне визначення складу: «Склад – фонетико-фонологічна одиниця, що займає проміжне становище між звуком і мовним тактом» [3, с. 470].

Виокремлюють декілька ознак складу як фонетичної одиниці:

- склад є мінімальний ланцюжок звуків, всередині якого діють правила коартикуляції та розподілу тривалостей;
- Л. А. Чистович передбачає, що склад реалізується не як послідовність складових його звуків, а як цілісний артикуляційний комплекс, тобто задається єдиним блоком нейрофізіологічних команд м'язам;
- склад є мінімальний звуковий відрізок, на який припадає наростання і спад величини повітряного потоку («дихальний імпульс»). В

акустичному сигналі «дихального імпульсу» відповідає східно-спадна дуга звукового тиску («хвиля звучності») [2, с. 100].

При описі складу як фонологічної одиниці виділяються наступні ознаки:

- обмеженість класу допустимих схем складу;
- проста структура внутрішньоскладових консонантних сполучень, яка відповідає принципу «хвилі звучності»;
- наявність дистрибутивних обмежень, які описуються у термінах складових позицій;
- компенсаторні відносини з тривалості між голосним і кінцевим складовим приголосним;
- залежність місця наголосу від кількісної структури складу;
- наявність складової просодії – тональної або тембрової [2, с. 100].

У нашому розумінні склад конститується видихально-м'язовою напругою голосових зв'язок, яке вкладається в три фази: посилення напруги, вершина напруги та послаблення напруги. Саме ці три складові складу, зливаючись в один єдиний процес, призводять до єдності складу як фонетико-фонологічного явища. Наведене тлумачення складу дозволяє визначити його як мінімальну фонетичну одиницю, на яку мовець може розділити свою промову найдрібнішими паузами. Таким чином, склад має антропоцентричну спрямованість, оскільки він пов'язаний безпосередньо з носієм мови – людиною, що говорить, а також із м'язовою напругою її голосових зв'язок у процесі організації дихання у живій природній мові.

Традиційно в англійській мові виділяють чотири типи складів:

- відкритий (open) по CV;
- закритий (closed) odd VC;
- прикритий (covered) note CV (C);
- неприкритий (uncovered) oh, oak V (C).

Залежно від фонетичного складу складів в англійській мові розрізняють склади:

- важкі (сильні), якщо склад містить довгий голосний або дифтонг, а також короткий голосний з наступним одним і декількома приголосними; як правило, важкі склади в англійській мові є ударними: beaver ['bi: və], boiling ['bɔɪlɪŋ];
- легкі (слабкі), в яких короткий голосний не має приголосного в кодї; це зазвичай редукований голосний [ə], а також [ɪ], [u]: better ['betə], pity ['pɪtɪ], to [tu/tə]; легкі склади, як правило, виявляються ненаголошеними в англійській мові [1, с. 108].

Складоподіл залежить від основи артикуляції та дотримання правил дистрибуції фонем. Слід зауважити, що в англійській мові домінує поділ слів на закриті склади. Складоподіл у письмовій формі є непослідовним, оскільки він може базуватися на різних принципах: фонетичних, морфологічних та формальних (поліграфічних).

Склад виконує конститутивну, дистинктивну та ідентифікаційну функції, які взаємопов'язані та взаємообумовлені. Слід зазначити, що крім основних

функцій виділяють також спеціальні функції складу в англійській мові, до яких відносять стилістичну та естетичну функції. Ці дві функції близькі до дистинктивної функції та базуються на здатності складу розмежовувати слова та словоформи. Як зауважує К. О. Нвеке, згадана особливість використовується для створення різних стилістичних прийомів (паралелізму, ассонанса, консонанса, іронії) [4, с. 155].

Існує три теорії складу: еспіраторна, сонорна та мускульної напруги. Згідно з еспіраторною теорією склад – це звук або комплекс звуків, що вимовляється одним поштовхом видихуваного повітря. Сонорна теорія виходить із того, склад – частина такту, яка складається з більш звучного і прилеглих до нього менш звучних звуків. Згідно з теорією мускульної напруги склад – це частина такту, яка вимовляється з єдиною мускульною напругою; склад можна зобразити як дугу мускульної напруги (зусилля, вершина, ослаблення). Так, усі три теорії не виключають одна одну, акцентуючи різні сторони досліджуваного явища.

У ході дослідження нами було виявлено наступні відмінності у силабічній підсистемі української та англійської мов:

1. Основним структурним законом складу для української мови є закон наростаючої звучності: «ліж-ко, зо-шит». В англійській мові поділ на склади пов'язаний з довгими та короткими голосними. Межа фонетичного складу проходить після довгого голосного та наступного, починаючи новий склад: «far-mer, wa-ter».

2. В українській мові тільки голосні складотворчі: «мо-ва, гриб», в англійській мові голосні звуки та сонанти є складотворчими: «ta-ble, sur-tain» (сонорний [l, n], передує приголосному звуку).

3. В англійській мові переважають закриті склади, оскільки є більше односкладових слів, а в українській – склади відкриті.

4. Закриті склади: англійська – 66%, українська мова – 27 %.

5. В українській мові кількість складів дорівнює кількості голосних.

6. Кількість складів в обох мовах варіюється від 1-8.

7. Співвідношення складів у словах: англійські односкладові – 55%, 2, 3, 4, 5, 6; українські двоскладові 39%, 3, 4, 1, 5, 6.

8. CV, VC, CVC – це найчастіші структури для обох мов. CCCV – лише для української мови («вшкварити»).

9. Аломорфні видозміни в складах. Тільки в українській мові – «впхнув» CCCCVC, «впхнувсь» CCCCVCSS, «агентств» CVCCCCC; в англійській мові: «prompts» CCVCCCC, «constructs» CVCCCCVCCC, «sprinkles» CCCVCCCC.

10. Приголосні склади притаманні лише англійській мові.

Контрастивний аналіз англійських та українських складів показав, що існує різниця в правилах співвідношення двох компонентів загальної енергії – інтенсивності та тривалості, які захищають фонематичну структуру англійської та української мов; специфічних особливостях структури складів, правилах складоподілу, особливостях положення активних артикуляційних органів при

вимові звуків, які утворюють склади англійської та української мов. Отже, ретельне контрастивне вивчення англійських складів у порівнянні з рідною мовою дозволить уникнути помилок у мовленні та допоможе суттєво покращити вимову.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурая Е. А. Фонетика современного английского языка. Теоретический курс: учебник для студ. лингв. вузов и фак. / Е. А. Бурая, И. Е. Галочкина, Т. И. Шевченко. 3-е изд., стер. Москва: Издательский центр «Академия», 2009. 272 с.
2. Кузьмина И. А. Фонетическая и фонологическая природа слога. *Вестник МГОУ. Серия «Лингвистика»*. №1. Москва: Изд-во МГОУ, 2010. С. 100-102.
3. Маслов Ю. С. Введение в языкознание: учеб. пособие для студентов филол. спец. ун-тов. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. шк., 1987. 272 с.
4. Nweke C. O. A Review of English Syllable Structure. *An International Journal of Language, Literature and Gender Studies*. – Vol. 2 (1). – 2013. P. 142-157.

Євген Фурик

Науковий керівник – доцент Ясинецька О. А.

м. Бахмут

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ОМОНІМІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ГАЛУЗЕВОГО ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Епоха сьогодення – це безперервний потік досягнень і відкриттів в науці. Мова пов'язана з наукою, насамперед з її термінологічно-лексичним пластом, який відображає соціально організовану реальність. Технології сучасності та інформатизація соціальних сфер призводять до формування зв'язків між системами термінології різноманітних наук. Для науково-технічного спілкування, яке послуговується величезною кількістю термінологічних слів та сполук на позначення наукових та технічних понять, **актуальним** видається дослідження з використання міжгалузевих термінів-омонімів. Його результат спрямований на вдосконалене розуміння способів подолання термінологічної омонімії для забезпечення адекватного перекладу текстів науково-технічного стилю.

Тема нашого дослідження – з'ясувати особливості перекладу омонімів міжгалузевої термінології англійської мови. **Об'єктом** уваги стала омонімічна термінологія, яка використовується в наукових та технічних текстах. **Мета** статті – проаналізувати специфіку передачі слів-омонімів з англійської мови українською шляхом виконання таких **завдань**: визначити місце явища омонімії в термінологічній лексиці; проаналізувати причини утворення слів-

омонімів; розглянути приклади омонімії в різних галузях; виявити можливі проблеми, які можуть виникнути при перекладі омонімічних термінів. Отримані методом зіставного аналізу результати можуть стати корисними при перекладі текстів наукового стилю, укладенні словників термінів, написанні підручників і спеціальних курсів з питань загальної лінгвістики та термінології.

Омоніми – це слова, які однаково звучать та пишуться, але мають різне значення. На відміну від багатозначних слів, омоніми не є одним словом із багатьма значеннями; це пара слів, які випадково мають однакову форму. Ця формальна подібність означає, що їхні значення не взаємопов'язані. Вони не мають жодної семантичної ознаки, що слугувала б основою для перенесення значень. Тому жодне з омонімічних значень не можна вважати початковим, від якого пішло б інше значення. Наявність чи відсутність смислового зв'язку сприймається суб'єктивно, тому доцільним критерієм, що відрізняє багатозначні та омонімічні слова слід вважати етимологію слова. Омоніми матимуть різну історію походження, а от багатозначні слова будуть мати одне початкове джерело свого походження. Терміни частіше за все будуть однозначними, а ось слова – навпаки. Одне й те ж саме слово буває терміном для багатьох галузей знань, але треба розуміти, що це омонімія, а не багатозначність.

Зацікавленість омонімами, їхньою етимологією, розвитком та розбіжностями в різних мовах збільшувалася, зменшувалася, але ніколи не зникала. Цей факт пояснюється тим, що омоніми мають різні аспекти для вивчення, і саме тому мовному аналізу потрібно приділяти детальну увагу.

Погляди мовознавців щодо омонімії. Теорією омонімії займалися, зокрема, М. В. Ломоносов, Л. В. Щерба, В. В. Виноградов, Н. М. Шансїй, Н. П. Колесников, Ю. С. Маслов, М. І. Фоміна. У сучасній лінгвістиці омонімія вважається абсолютною універсалією. Тому наявність омонімічних слів у різних мовах вважається не чимось дивним або стороннім, а логічним. Так, Ю. С. Маслов, вивчаючи труднощі запису омонімічних слів до словника, вказував наступне: «поширення слів-омонімів – це те, що відрізняє мови між собою, те, що спонтанно створювалося століттями» [17, с. 272]. І. І. Іванов також вважає омонімію «результатом випадкових логічних закономірностей в мові» [11, с. 308]. Протягом тривалого періоду омонімію вважали «хворобою, яку слід лікувати». Дехто й досі вважає її мовним явищем, яке часто заважає спілкуванню, що часто трапляється, коли слухач потрапляє у складну ситуацію, де із декількох різних значень, виражених однією формою, слід обрати лише одне, щоб правильно зрозуміти повідомлення. Слова-омоніми також створюють проблеми під час вивчення мови, коли учень розуміє, що одна форма може мати абсолютно інше значення – те, якому в своїй мові зазвичай увага не приділяється. Аналізування подібних мовних форм слова лише ускладнює розуміння тексту іноземною мовою.

У сучасній лінгвістиці вважається, що омонімія – це процес, коли існує можлива наявність функціонування двох або більше однаковозвучних мовних символів, які не мають семантичного зв'язку.

Причини омонії. Мовознавці виділяють причини омонімів. Так, А. А. Реформатський вважає, що «омоніми виникають в нашій мові в результаті запозичення слів» [19, с. 542]. Фонетична структурність запозичених слів змінюється згідно з нормами розмовної мови, яка запозичує, та наявності в цій мові правил комбінування звуків. Асимільована форма слова може і не бути ідентичною до тієї, яка вже існує, але є ймовірність випадкового збігу зі словом мови одержувача за звучанням.

Близько 30,8 % сучасних омонімів в англійській мові виникли як результат запозичення. З цим, скоріш за все, пов'язана різноманітна основа складу омоніміки англійської мови, яка представлена словами походження німецького (45,5 %), латинського (38,4 %), грецького (5,9 %) тощо. В. І. Абаєв вважає, що виникнення нових омонімічних слів, а також їхнє кількісне збільшення трапляється внаслідок наявності в мові багатозначних слів [1, с. 289]. Близько 2,9 % усіх омонімічних слів виникли внаслідок зміни лексико-семантичних характеристик, тому що ці омоніми утворилися в результаті розділу багатозначних слів у різний час розвитку окремо взятої мови. Інколи омонімічні слова створювались у результаті графічного диференціювання; це означало фінальний поділ полісемічного слова на омоніми. О. І. Смирницький головною причиною виникнення омонімів вважає «випадкові збіги в звучанні» [20, с. 286].

Міжгалузеві омонімічні терміни. Міжгалузєва (або міжпрофесійна) омонімія означає, що термін однієї галузі був переосмислений та увійшов у термінологію іншої науки. Міжгалузєва омонімія характеризується щонайменше двома обов'язковими характеристиками: за термінами повинні бути закріплені неоднакові визначення; до того ж ці терміни повинні функціонувати не в одній термінологічній системі. Лінгвісти зауважують, що найчастіше існування міжпрофесійних омонімічних слів можливе завдяки їх утворенню від латинського кореня. Наприклад, слово *finish* (лат. *finis*) має такі визначення:

Галузь	Переклад терміна
технічна	<i>поліровка, оздоблення</i>
текстильна	<i>чиста поверхня</i>
сільське господарство	<i>заклучна відгодівля</i>

Використання слів-омонімів особливо поширене в наукових і технічних текстах, оскільки словотворення широко використовується в галузевій термінології, коли значення набуває вже існуюча словоформа. Прикладом цього слугує термін *leader* (міжпрофесійний термін):

Галузь	Переклад терміна
фізика	<i>розряд блискавки</i>
кінематографія	<i>рекорд</i>
слюсарство	<i>гвинт</i>
політологія	<i>керуючий</i>
поліграфія	<i>пунктир</i>
ботаніка	<i>гілка</i>

Звичайно, характер визначення цих омонімів не залежить від оригіналу по відношенню до окремо взятої галузі, а також не обмежується конкретним предметом оригінального тексту. Труднощі в перекладі все ж таки виникають через неправильний вибір омонімічного терміна у суміжній науковій чи технологічній галузі. Наприклад, термін *debris* у медицині охоплює одразу два визначення: перше – більш широке (*сторонні речовини*), а друге – більш вузьке, яке використовується у стоматології (*наліт на зубах*). У тексті, який містить лексику й термінологію стоматології, це слово може бути неправильно перекладеним, якщо воно вжите в тексті в широкому значенні, але з контексту не зрозуміло, в якому саме значенні був вжитий термін.

Кожен елемент науково-технічної термінології – це окремий мовний знак, який представляє поняття професійної галузі. Саме переклад термінів становить одну з основних проблем при перекладі наукових та технічних текстів у результаті своєї неоднозначності у використанні та відсутності своїх ідентичних відповідностей. Окрім цього, слід враховувати різний підхід у використанні термінології в різних варіантах перекладу з англійської мови, коли окремо взяте слово може вказувати на різні об'єкти, явища тощо.

Особливу увагу слід приділити перекладу слів-омонімів, якщо визначення передуює самому терміну. Тоді термін стає галузевим або вузькогалузевим. Наприклад, слово *engine*. Основне значення цього терміна – *двигун*, але цей термін можна розглядати як науковий, який має таке ж семантичне визначення. Політехнічний словник визначає це слово терміном широкого використання. Однак якщо додати до цього терміна атрибутивний елемент, то термінологічна комбінація має такі визначення:

Галузь	Термін + атрибутивний елемент	Переклад терміна
промислове обладнання	<i>air engine</i>	<i>компресор</i>
виробництво паперу	<i>beating engine</i>	<i>рол</i>
металургія	<i>blast engine</i>	<i>вентилятор</i>
сільське господарство	<i>field engine</i>	<i>трактор</i>
гірничче виробництво	<i>man engine</i>	<i>клітка</i>
електропромисловість	<i>oil-electric engine</i>	<i>дизельний генератор</i>

Внутрішньогалузеві омонімічні терміни. Внутрішньогалузеві слова-омоніми – це терміни, що характеризуються однаковою формою, проте мають різні визначення навіть в одній галузі. Наприклад:

Галузь	Термін	Переклад терміна
авіація	<i>air engine</i>	<i>пневматичний двигун</i>
	<i>air chamber</i>	<i>двигун з повітряною камерою</i>
	<i>ram-jet-engine</i>	<i>прямоточний двигун</i>
	<i>side-by-side engine</i>	<i>двигун з паралельним циліндром</i>

Термін *engine* має широке загальнонаукове визначення «машина, або мотор»; у транспортній галузі значення цього терміна звужується: «двигун»; у залізничній галузі *engine* перетворюється ще на більш вузький термін: *railway engine* – *локомотив*. Перекладаючи текст транспортної галузі, слід бути

уважним, оскільки термін *engine* можна перекласти неправильно, якщо він вжитий у широкому значенні, а через вузький контекст, наприклад, не можна визначити, в якому саме значенні було вжито цей термін.

Окрім цього типу омонімічної термінології (одне значення терміна ширше, ніж інше) існують інші. Це термінологія, яка не має загальнонавчаних аналогів. Наприклад, якщо форма слова однакова, а визначення цієї форми різні в різних галузях. Наприклад:

Галузь	Термін	Переклад терміна
гірнична справа	<i>core</i>	<i>клиновий розріз</i>
атомна енергетика		<i>реактор</i>
геодезія		<i>грунт</i>
металургія		<i>серцевина</i>

Інший тип термінів-омонімів – якщо однакова форма має кілька різних визначень у підгалузях близьких наукових чи технологічних галузей. Наприклад *core* в електриці – *жила кабелю*, в енергетиці – *моторний ротор*.

І останній різновидом омонімії – це такий, в якому однакова форма слова має одразу кілька різних визначень в межах окремо взятої підгалузі. Наприклад, у ядерній фізиці *one-pass core* означає *активна зона*, а в ядерній енергетиці – *two-pass core* означає *двоходовий стрижень*.

Вибір перекладачем правильного аналога омонімічного терміна залежить від конкретної теми тексту оригіналу. Проте труднощі в перекладі все ж таки можуть бути через неправильний вибір омонімічного терміна у суміжній науковій чи технологічній галузі.

Треба звернути увагу, що термін може одночасно бути внутрішньогалузевим та міжгалузевим. Наприклад, *starter*. У спортивній термінології це означає *учасник*, а в сільському господарстві – *добрива, які застосовуються під час посіву*.

Це можна вважати прикладом міжгалузевих омонімічних термінів, так як у різних галузях існують різні визначення цього терміну. Проте, якщо розглядати той самий термін у межах однієї галузі, то виявиться, що крім визначення «добрива, які застосовуються під час посіву» в сільському господарстві, є ще одне визначення цього терміна – «корм для молодняка».

Омонімія в аббревіатурах та скороченнях. Оскільки аббревіатури та скорочення – це невелика кількість букв, то цілком ймовірно, що вони співпадають своїми формами слова в різних наукових та технічних галузях. Наприклад:

Галузь	Абревіатура	Переклад абревіатури
технічна	<i>OP</i>	<i>зовнішня інформаційна панель</i>
друкарська		<i>розпродаж видання</i>
поштовий зв'язок		<i>друк на марці, що змінює свою вартість</i>
метеорологія		<i>символ снігової крупи</i>
військова	<i>O.R.</i>	<i>підрозділ офісу, організованого резерву</i>
метрологія		<i>зовнішній радіус</i>
електротехніка		<i>максимальне реле</i>

Існують як міжгалузеві омоніми аббревіатур і скорочень, так і внутрішньогалузеві омоніми, коли однаковий набір букв мають абсолютно різні визначення. Наприклад:

Галузь	Абревіатура	Переклад абревіатури
військова справа	<i>FA</i>	<i>польова армія</i>
		<i>польова артилерія</i>
		<i>сімейні надбавки та повітряні пригоди</i>
граматика	<i>OPT</i>	<i>оптатив</i>
юриспруденція		<i>оптиція</i>
фізика		<i>оптика</i>

Отже, щоб правильного перекласти термін-аббревіатуру або омонімічну аббревіатуру, необхідно бути добре ознайомленим з галуззю, щоб зрозуміти значення цього терміна англійською мовою та знати термінологію в рідній мові.

Висновки. Отже, переклад омонімічних термінів є дуже важливим завданням. Незважаючи на поширення зв'язків між різними народами планети, із застосуванням дедалі ефективніших методів комунікації та розуміння культур, перекладачеві слід звернути свою увагу на той факт, що всі мови розвиваються незалежно: кожна має свої мовні, прив'язані до культури та історії реалії; причому виникають нові реалії, які не мають відповідностей на момент перекладу на інші мови. Однак перекладач повинен перекладати документи, які містять навіть таку термінологічну специфіку, яка ще не знайома. Незалежно від рівня та обсягу базових знань перекладача з обох мов, труднощі перекладу є неминучими. Тому перекладач повинен знати та вміти використовувати крім словників різні довідники та постійно удосконалюватися у своєму професійному розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абаев В. С. Общегуманитарные аспекты теоретического языкознания. Москва, 1992. 289 с.
2. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике : учебное пособие. Москва, 1991. 140 с.
3. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии. Москва, 1957. 157 с.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Москва, 1975. 210 с.
5. Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: уч. пособ. 2-е изд., испр. и доп. Москва: УРАО, 2000. 208 с.
6. Булаховский Л. А. Введение в языкознание. Москва, 1954. 263 с.
7. Винокур Г. О. Говорящий и слушающий. Вариант речевого поведения. Москва, 2005. 172 с.
8. Вихрстюк Л.С. Вступ до перекладознавства: навчальний посібник. Алчевськ: ДГМІ, 2001. 175 с.

9. Гринёв С. В. Практическая стилистика английского языка. Москва, 1987. 184 с.
10. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слова и её лексикографическое описание. Свердловск, 1991. 155 с.
11. Иванова И. П., Чахоян Л. П. История английского языка. Москва, 1998. 308 с.
12. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина II. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова Книга, 2001. 303 с.
13. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : учбовий посібник. 2001. 290 с.
14. Котелова И. З. Значение слова и его сочетаемость. Москва, 1975. 164 с.
15. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. Москва: Наука, 1981. 149 с.
16. Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов. Москва, 1960. 312 с.
17. Маслов Ю. С. Введение в языкознание. Москва: Высшая школа, 1998. 272 с.
18. Мостовой М. І. Лексикологія англійської мови: підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови. Харків: Основа, 1993. 255 с.
19. Реформатський А. А. Введение в языковедение. Москва, 1967. 542 с.
20. Смирницкий А. И. История английского языка. Москва, 1955. 286 с.

Андрій Цинтарюк
Науковий керівник – ст. викладач Круть О. В.
м. Бахмут

СКЛАДНІ ІМЕННИКИ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі розвитку лінгвістики все більш актуальними стають питання взаємодії структурного, семантичного та когнітивного аспектів вивчення лексики у дискурсі різної тематики.

Мета цієї роботи полягає у комплексному вивченні складних іменників у структурно-семантичному і прагматичному аспектах, відібраних із словників та дискурсів англійської спортивної публіцистики. Для досягнення цієї мети було поставлено такі завдання: 1) виокремити структуру лексико-семантичного поля «Спорт»; 2) визначити структуру складних іменників спортивної тематики, що належать цьому лексико-семантичному полю; 3) установити тематичні групи композитів у дискурсі спортивної публіцистики.

Для вивчення семантики складних іменників спортивної тематики було обрано словники спортивної термінології та дискурси спортивної публіцистики, оскільки саме в них відображено лексичні одиниці галузі фізичної культури та спорту в найбільш повному варіанті. Мова спортивної публіцистики послуговується спеціальним шаром лексики, що обслуговує зазначену галузь.

Складні іменники є її центральними елементами, вони належать до ядра та периферії лексико-семантичного поля «Спорт». Архісемою цього лексико-семантичного поля є «фізичні вправи (гімнастика, атлетика, спортивні ігри, туризм тощо), які мають на меті розвиток і зміцнення організму» [1]. Диференційними семами виявляються «різновиди спорту», «спортивні заходи», «обладнання для занять спортом», «місця проведення спортивних заходів». До ядра зазначеного лексико-семантичного поля (далі – ЛСП) зараховуються власне спортивні номінації з архісемою «спортивні вправи», у складі дальньої та ближньої периферії знаходяться номенклатурні слова, професіоналізми, жаргонізми, галузеві терміни й загальноповживані слова.

Отже, розглянемо структуру ЛСП «Спорт». Результати аналізу дозволяють стверджувати, що до складу ЛСП «Спорт» належать такі мікрополя (далі – МП), як: МП «Різновиди спорту», МП «Спортивні заходи», МП «Обладнання для занять спортом», МП «Місця проведення спортивних заходів» тощо.

Складні іменники ЛСП «Спорт» представлено за структурно-семантичною класифікацією, за способом словоскладання, а також за структурно-морфологічною класифікацією. Виокремлено такі типи композитів: "іменник + іменник" (*golf-course, squash court, cricket ground*), "прикметник + іменник" (*high jump, long jump, javelin throw*), "прислівник + іменник" (*inward entry, inward pike*), "числівник + іменник" (*ten-pin bowling*), "займенник + іменник" [3]. Реалізуючись у дискурсі спортивної тематики, складні іменники класифіковано згідно з їхньою тематикою: встановлено двадцять основних тематичних груп, найбільшими з яких є групи на позначення спортсменів й осіб, пов'язаних зі спортивною діяльністю, та групи на позначення спортивних команд і клубів.

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що складні іменники-власні назви є ономастичними композитами, які представлено назвами арен, стадіонів, ліг. Складні іменники з компонентами-власними назвами (іменами спортсменів, місцями проведення змагань, назвами команд) вважаються «деономастичними композитами» [5; 6], які наведено численними прикладами. Саме вони лежать в основі утворення розгалуженої системи структурних типів і тематичних груп.

Розглянемо на прикладі використання у спортивному коментарі власних назв, які дають можливість ідентифікувати футболістів і команди на полі. Згідно з цим, гравці і футбольні колективи отримують прізвиська, мають певні мовні засоби утворення. Наприклад, «*the Blues*» («сині»), що вживається для позначення гравців та вболівальників футбольного клубу «Челсі», є результатом метонімічного перенесення, оскільки основним комплектом форми цієї команди є синій; оцінні епітети (*rather buoyant, a golden scoring chance*) [1, с. 76].

Однією із характерних рис дискурсу вважається те, що формально-граматична зв'язність речень дискурсу спортивної публіцистики забезпечуються складними іменниками. Вони слугують засобами когезії

(тотожний та частковий лексичний повтор, заміна, дейксис, опис, узагальнення та спеціалізація) між заголовком, підзаголовком і текстом публікації, реалізуючи текстотвірну функцію. Складні іменники, що входять до складу заголовків дискурсу спортивної публіцистики, виконують як інформативну функцію, так й функцію мовленнєвої економії, а також мають на меті заінтригувати читачів та спонукати їх до прочитання публікації.

Встановлена ключова роль складних іменників ЛСП «Спорт» у становленні зв'язного тексту спортивної публіцистики. Формально граматична зв'язність речень спортивної публікації (прямий, частковий та перифрастичний лексичні повтори, зв'язність завдяки спеціалізації або узагальнення, родових відношень або відношень частина-ціле) забезпечується складними іменниками, бо саме вони є основними засобами когезії та сприяють тематичному розвитку тексту, виконуючи текстотвірну функцію.

Отже, складні іменники ЛСП «Спорт», які представлено структурними та семантичними типами й тематичними групами, є підтвердженням положення про те, що словоскладання є найпродуктивнішим типом утворення слів у сучасній англійській мові [4]. Композити вважаються центральними компонентами мови спортивної публіцистики; саме вони виконують основні функції спортивної публіцистики та мають основну роль в утворенні дискурсу спортивної тематики.

Перспективним напрямом дослідження вважаємо виокремлення інших напрямів у мові сучасної англійської спортивної публіцистики за структурно-семантичним і прагматичним аспектами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний тлумачний словник української мови. Режим доступу: <http://www.sun.in.ua>
2. Алексенко С. Ф. Структурно-синтаксичні та просодичні особливості англійського подієвого футбольного телевізійного коментаря. *Філологічні трактати*. 2016. Т. 8. № 2. С. 76.
3. Англо-русский словарь спортивных терминов. Режим доступа: <http://www.English-grammar.biz>
4. Мешков О.Д. Словосложение в современном английском языке. М.: Высшая школа, 1985. – 187 с.
5. Радзійон В. М. Функціонально-прагматичний підхід до вивчення композитів у публіцистичному тексті. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : "Філологічні науки": наук. журн. Дніпропетровськ, 2016. № 1 (11). С. 224—227.
6. Радзійон В. М. Спортивна номенклатура сучасного німецького мови (на прикладі складних іменних складних слів з компонентами-сокращениями). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов: Грамота, 2016. №3(57): в 2-х ч. Ч. 2 С. 134-137.

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА СПОСОБІВ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Порівняння текстів різними мовами включає теорію еквівалентності. Перекладацька еквівалентність враховує дотримання максимальної подібності, теорія еквівалентності – це теорія можливого результату перекладу вихідного тексту з урахуванням компетентності перекладача. Однак, говорячи про максимальну подібність, необхідно уявляти собі умови досягнення еквівалентності. В такому випадку еквівалентність – поняття комплексне, і щоб описати її, дослідники застосовують різні критерії та параметри. Ступінь еквівалентності може бути достатньо об'єктивно визнана шляхом зіставлення тексту, який перекладається, з оригіналом, і вона може служити одним з критеріїв при оцінці результату перекладацького процесу. Але в цілому така оцінка застосовується на основі цілого ряду факторів.

Віней і Дарбелнет, Якобсон, Найда і Табер, Кетфорд, Хаус і, нарешті, Бейкер [4, 5, 7, 8, 11, 12] вивчали рівнозначність стосовно процесу перекладу, використовуючи різні підходи. Їх теорії можна умовно розділити на три основні групи. По-перше, це лінгвістичний підхід до перекладу. Коли повідомлення передається з однієї мови в іншу, перекладач має справу з двома різними культурами одночасно. Цей конкретний аспект був врахований другою групою теоретиків, які вважають еквівалентність перекладу по суті передачею повідомлення з однієї мови в іншу та прагматичним / семантичним або функціонально орієнтованим підходом до перекладу. Нарешті, дослідник Бейкер стверджує, що еквівалентність використовується «заради зручності, тому що більшість перекладачів звикли до неї, а не тому, що вона має будь-який теоретичний статус» [12, с. 77].

Віней та Дарбелнет розглядають переклад як процедуру, яка «повторює аналогічну ситуацію, що є в оригіналі, використовуючи при цьому зовсім інші формулювання» [6, с. 42]. Вони також припускають, що якщо ця процедура застосовується під час процесу перекладу, вона може підтримувати стилістичний вплив оригінального тексту на перекладений текст. Згідно з ними, еквівалентність є ідеальним методом, коли перекладачеві доводиться мати справу з прислів'ями, ідіомами, кліше, номінальними або дієприкметниковими фразами та ономаією звуків тварин.

Дослідження Романа Якобсона про еквівалентність дало новий поштовх теоретичному аналізу перекладу, оскільки він увів поняття «еквівалентність у різниці». На підставі його семіотичного підходу до мови та його афоризму «немає підпису без сигнату» [10, с. 232] він пропонує три види перекладу: внутрішньомовний (у межах однієї мови, тобто переформулювання чи

перекладу); мовний (між двома мовами); інтерсеміотичний (між знаковими системами).

У своїй теорії В. Н. Комісаров стверджував, що специфіка перекладу відрізняється від усіх інших видів мовного посередництва [2, с. 253]. Вона полягає в тому, що переклад належить до повноправної заміни оригіналу, і те, що перекладено, вважають повністю тотожним оригіналу тексту. Разом з тим не важко переконатись, що абсолютна тотожність перекладу й оригіналу недосяжна, але це аж ніяк не перешкоджає здійсненню міжмовної комунікації. Таким чином, відсутність тотожності між змістом оригіналу та перекладу позначається терміном еквівалентність. Оскільки важливість максимального збігу між цими текстами стає очевидною, еквівалентність зазвичай розглядається як основна ознака й умова існування перекладу.

Міжмовна комунікація має бути успішною, проте не завжди успішність залежить від максимально еквівалентного перекладу. Таким чином, виникла необхідність у введенні ще одного терміну на позначення оцінки перекладу, а саме «адекватність перекладу», що позначає відповідність перекладу вимогам і умовам конкретного акту міжмовної комунікації. Обидва терміни «еквівалентність» і «адекватність» характеризують цільовий текст, адекватний переклад включає певну ступінь еквівалентності, проте еквівалентний переклад може не бути адекватним.

Вибір стратегій перекладача з урахуванням певних факторів в залежності від ситуації перекладу відбивається на співвідношенні еквівалентності та адекватності перекладу, і такий вибір відрізняє одну ситуацію від іншої.

Категорії еквівалентності та адекватності виявляються головними категоріями теорії перекладу. Від того, як вони трактуються, залежить рішення багатьох одвічних питань теорії перекладу, зокрема, питання про те, що слід вважати перекладом, про перекладність, про відповідальності перекладача, про неминучість втрат, тощо. Кожен практикуючий перекладач, засвоївши теоретичні основи перекладу, відпрацьовує власне застосування концепції еквівалентності, керуючись нею у своїй діяльності, приймаючи рішення в силу своєї мовної та загальнокультурної компетенції

Лексико-стилістичний аналіз перекладу допомагає створити адекватний переклад. Якщо будь-який перекладач використовує деякі спеціальні джерела цільової мови, навіть якщо це не збігається зі структурою вихідного тексту, він може вирішити проблеми перекладу. Коли перекладач враховує весь контекст з точки зору вихідного тексту, він створить адекватний переклад. Крім того, розуміння мови джерела відіграє головну роль. Чим краще перекладач розуміє мову джерела та мову автора, тим природніше створити переклад, який може бути адекватною версією оригінального тексту.

Динамічна еквівалентність визначається як принцип перекладу, згідно з яким перекладач прагне перекласти зміст оригіналу так, що формулювання мови перекладу спричинить такий самий вплив на аудиторію, як оригінальне формулювання на аудиторію мови оригіналу. [12, с. 200].

Вперше поняття динамічної еквівалентності виділив Ю. Найда, яке ідентичне з поняттям функціональної еквівалентності у дослідницьких роботах А. Д. Швейцера. Їх схожість полягає в тому, що реакція одержувача вихідного тексту і носія однієї мови збігається з реакцією одержувача тексту перекладу носія іншої мови. Згідно А. Д. Швейцера, зміст тексту, який необхідно передати, складається з чотирьох елементів або чотирьох значень: 1) денотативного; 2) синтаксичного; 3) конотативного і 4) прагматичного [3, с. 10].

У визначенні поняття динамічної еквівалентності Ю. Найда враховує комунікативну ситуацію, як ще один суттєвий компонент перекладу. Якщо Дж. Кетфорд вважає, що вирішальним критерієм еквівалентності є семантичний аспект, який співвідноситься з предметною ситуацією [7, с. 30], то Ю. Найда висуває на передній план наявність двох комунікативних ситуацій у процесі перекладу та необхідність узгодження вторинної комунікативної ситуації з первиною. [12, с. 95].

Комунікативна еквівалентність, згідно з теорією Г. Йегера визначається як відношення між текстами, існуюче в тих випадках, коли обидва тексти збігаються за своєю комунікативної цінності, або здатні викликати однаковий комунікативний ефект [9, с. 87]. Іншими словами, комунікативна еквівалентність – це відношення між вихідним і цільовим текстом, яке виникає в тих випадках, коли при переході від оригіналу до кінцевого тексту зберігається або залишається інваріантною первинна комунікативна цінність тексту [9, с. 87].

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Учебное пособие. М.: МГУ, 1999
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М.: Высшая школа. 1990. С. 253
3. Швейцер А.Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. С. 10
4. Baker J. In Other Words. A Course Book on Translation. Routledge, London and New York. 2011
5. Baker M. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London: Routledge, 2005
6. Brill E. J., Vinay J. P. and Darbelnet J. The Theory and Practice of Translation. Leiden, 1995. P. 42
7. Catford J. A Linguistic Theory of Translation. London, 1965. P. 30
8. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. In: R. Brower (ed.). «On Translation». Cambridge (Mass.), 1959. P. 232
9. Jager G. Translation und Translationslinguistik. Halle (Saale), 1975. P. 87
10. Kenny D. On linguistic aspects of translation. In R. A. Brower (Ed.), On Translation. Cambridge, MA: Harvard University Press. 5, 199. P. 77
11. Nida E. Principles of Translation as Exemplified by Bible Translating. In: R. Brower (ed.). «On Translation». Cambridge (Mass.), 1959

12. Nida Eugene A. and C. R. Taber The Theory and Practice of Translation, : by E. J. Brill, Leiden 1982. P. 200
13. Nida E., Reyburn W.D. Meaning Across Cultures. New York, 1976

Максим Шевченко
Науковий керівник – ст. викладач Корольова О. Ю.
м. Бахмут

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ЕТИМОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ АМЕРИКАНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ

Сучасні дослідження відзначають швидкий потік дослідження сленгу, як один з найголовніших параметрів мовлення. Е. Партрідж, доводив, що «сленг є вульгарною мовою несприятливою для суспільства» [4, 502]; С. Б. Флекснер, вважав, що «сленг – это не вредное образование языка, которое вульгаризует устную речь, а аргоническая часть этой языковой системы» [6, 102]; В. А. Хомяков мав за мету довести, що сленг, це «функція конспіративної комунікації» [7, 103]; М. М. Маковський вважав, що «сленг – це творча словогра» [3, 87]; А. Баррере, Ч. Леланд, І. Р. Гальперін пропонують розуміти «сленг» як інший прошарок лексики, який проявляється у сфері живої розмовної мови [2, 78].

Об'єктом дослідження є структурно-семантичні та етимологічні особливості сленгової лексики студентів США.

Предметом дослідження є лексичні одиниці, які є різнорівневими за родом використання та належать до американського студентського сленгу.

Метою нашого дослідження є систематизація етимологічних та семантичних властивостей певних одиниць новоутворень американського англійського студентського сленгу, вибраних методом суцільного вибору.

Досягнення мети передбачає рішення наступних **цілей**: чітко вивчити природу поняття «студентський сленг США», а саме його різновиди та появу; виділити та описати структурно-семантичні особливості американського студентського сленгу; прослідкувати етимологію американського сленгу; описати стилістичні, семантичні та словотворчі шляхи формування англійського студентського сленгу; провести семантичні паралелі американського та українського студентського сленгу.

Основними методами дослідження були: логіко-семантичний аналіз, лексико-зрівняльно-постановчий аналізи.

Практична цінність даної роботи полягає в тому, що його систематизацію та висновки з результатами можна використати у майбутньому вивченні американського студентського сленгу США, а саме американського варіанту англійської мови у лексикології.

Сленг – це нелітературна, ненормована і некодифікована додаткова лексична система, або розмовна мова, яка представляє експресивно-оцінні,

найчастіше стилістично знижені позначення загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі, зазвичай молоді. Сленг поділяється на ту кількість субкультур, яка існує в світі, наприклад: студентський або учнівський (молодіжний); спортивний; морський; людей, які пов'язані із музичною або військовою сферами тощо.

Слово *slang* вперше з'явилося в Америці в усному мовленні. Проте в писемному воно було зафіксоване приблизно у XVIII ст. Тоді це слово означало образу. Сленг формувався нашаровуванням багатопрофільних мовних одиниць, зокрема й іншомовними лінгвістичними параметрами, як: морфологічний, фонетичний, лексичний.

Сленг – це не літературна, ненормована і не кодифікована додаткова лексична система, або розмовна мова, яка представляє експресивно-оцінні; стилістично знижені позначення загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі, зазвичай молоді. Сленг поділяється на спеціальний та загальний. Спеціальний сленг налічує в своєму феномені невизнані й небажані для літературної мови сполучення слів, вирази. Загальний сленг – широкогалузий, просторічний, емоційний, оцінювальний вокабуляр, який не обмежується лещатами професійних або соціодіалектичних параметрів.

Американський студентський сленг – це лексика, яка нашаровувалася на граматичній та фонетичній основах загальносталого американської англійської мови. Вона характеризується - розмовним тоном, фамільярністю, згрубілістю та майже завжди емоційною забарвленістю. Американські студенти молодого віку увели поряд 29-31 % сленгових новоутворень, що являють собою небажану лексику, яка безпосередньо стосується до сексуальної сфери, сфери відпочинку, сфера вживання алкогольних напоїв, спілкування в онлайн мережах. Наприклад: **booze** – алкогольні напої; **knees-up** – вечірка ; **plonk** – дешеве вино “вінішко”; **chizzil, have arms**, – організувати студентський відпочинок, на якому не думають про навчання; **chill** – відпочити від навчання та не думати про нього.

Для молодіжного сленгу є характерна глумливість, саркастичність, іронічність та емоційна забарвленість. Приклади: **chin** – багато говорити; **neck** – пригортати, стискати в обіймах, цілуватися; “**beef**” – заморочка, думати не про що треба; “**mule with a broom**” і “**a very ugly girl**” – потвора або мацапура і дуже невродлива дівчина; “**fruiti looser, stupid person**” – профан і дурень; **zombie** – людина, якій треба добре відпочити від навчання або роботи. Американському студентському сленгові притаманні наступні конверсивні структури:

1) $A_j + N \rightarrow V$: **to buddy** – дружити та/або товаришувати; **to badmouth** – кривдити, попірати, недооцінювати.

2) $V \rightarrow N$: **shake-up** – тренувальна зала для чималої групи людей .

Афіксація грає чимало важливу роль у створенні нових сленгізмів, наприклад за формулою: $N + Suf.$ - **reader** – шпора; **sleeper** – університетський курс або просто пари.

Сьогодні 12% молодіжного сленгу піддаються скороченню [3, с. 11]. Американському студентському сленгу притаманні наступні види ущілень:

1) Апокопа (від. грец. відрізати) - кінцеве усікання слів: soph = sophomore (студент другого курсу); zam = exam (екзамен). div <divvy– девіантна, дивна, дурна, слабка людина; [5, с. 136]; snap< a snapshot – миттєвий або моментальний знімок [9, с. 349]; lit.< literature[8, с. 226].

2) Ініціальні аббревіатури: B.Y.O.(B.) < bring your own (booze or bottle) - “принеси собі випивку на вечірку” [9 с. 58]; D.O.M. < a dirty old man – збочена людина поважного віку [5, с.143]; B.S. < bullshit – “непруха обман, брехня” [1, с. 47]; Дуже часте використання ініціальних скорочень для мовного заощадження: - U = you; - IC –I see; - CU – seeyou; - N = and; - RUOK= ARE YOU OK? - HRU = how are you; - HAND = have a nice day.

3) Серединне ущільнення (синкопа) – випадання середньої частини слова, наприклад: - Mc D’s<Mc Donald’s: Could we take McD’s tomorrow ? [8, с. 237];

4) Стягнення- zerology- дисципліни, які можна не відвідувати

Отже, американський студентський сленг найяскравіше, найшвидшим чином, найбільш забарвленим стилем характеризує мовлення його носіїв, яке найкраще реагує на найрізніші життєві події молоді США та допомагає їм *якнайщиріше* висловити власний потік свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-русский толковый словарь американского разговорного языка / составитель R. M. Harmon; перевод под ред. Ельдырина К. Л., Харина Л.А. М. : Видар, 1999. 416 с.
2. Гальперин И. Р. О термине «сленг». *Вопросы языкознания*. 2004. №6. С. 107-114.
3. Маковский М. М. Английские социальные диалекты. Онтология, структура, этимология: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. «Иностран. яз». М.: Высшая школа, 1982. 135с.
4. Patridge E. A Dictionary of slang and unconventional English. L., 1963, p.782.
5. Торн Т. Словарь современного сленга. Dictionary of Modern Slang. М.: Вече Персей, 1996. – 592 с.
6. Флекснер С. Б. Особенности английского языка в вузах. М., 2001. 208с.
7. Хомяков В. А. Структурно-семантические и социально-стилистические особенности английского сленга. М., 1980. 156с.
8. Spears R. A. NTC’s Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions. N. Y. : McGraw Hill, 2000. 3rd ed. 560 p.
9. Sharman Elizabeth. Across Cultures. Longman, 2004. 160 p.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Процес перекладу – це не проста заміна одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складний процес, що включає ряд труднощів, які необхідно долати перекладачеві. Ділова сфера є однією з життєво важливих галузей діяльності людства. Саме за допомогою ділових паперів, документів, листів встановлюються офіційні, службові, ділові, партнерські контакти між закладами, підприємствами, установами, державами, а також налагоджуються приватні відносини між людьми.

Офіційно-діловий стиль обслуговує правову й адміністративну діяльність з метою встановлення, підтримки й регулювання офіційно-ділових відносин між фізичними та юридичними особами. В офіційно-діловому стилі точність передбачає повне виключення можливості різночитань і неоднозначних тлумачень, оскільки вони неминуче призводять до порушення однієї з основних функцій права – функції регулювання правових відносин. На рівні лексики інтерференція часто пов'язана з неточним передаванням референційних значень, що виявляються у вихідному мовленні, тобто в розбіжності кола значень одиниці мовлення в мові оригіналу й мові перекладу. Однак поширений вислів «буквальний переклад», який простежується у В. В. Виноградова, П. Г. Іванова, О. О. Реформатського, І. Р. Гальперіна, Є. Б. Черкаської, С. І. Ожегова, О. Я. Матвєєвої, мало коли свідчить про якісний переклад, тому що у зв'язку з різною типологією мов можливі відхилення від буквального перекладу. Через існування в офіційно-діловому стилі організаційно обумовлених кліше перекладач застосовує трансформаційну модель перекладу.

Опис відповідників у межах часткової теорії перекладу не припускає механічної підстановки відповідника замість перекладної одиниці оригіналу. Поняття відповідності тісно пов'язане з поняттям лінгвістичного і ситуативного контексту, що визначає вибір того чи іншого відповідника при перекладі або відмову від використання відомих відповідників і необхідність пошуку інших способів перекладу.

Під *лінгвістичним контекстом* розуміється мовне оточення, у якому вживається та чи інша одиниця мови в тексті. Контекстом слова є сукупність слів, граматичних форм і конструкцій, в оточенні яких використане певне слово. Як зазначає В. Н. Комісаров, традиційно розрізняють вузький контекст (мікроконтекст) і широкий контекст (макроконтекст) [2, с. 12].

Вузький контекст – це контекст словосполучення чи речення, тобто мовні одиниці, що складають оточення певної одиниці в межах речення. Під *широким контекстом* йдеться про мовне оточення мовної одиниці, що

виходить за межі речення; це – текстовий контекст, тобто сукупність мовних одиниць у суміжних реченнях. Точні межі широкого контексту вказати неможливо: це може бути контекст групи речень, абзаца, розділу або навіть усього тексту загалом.

Вузький контекст, у свою чергу, можна розділити на контекст синтаксичний і лексичний. *Синтаксичний контекст* – це та синтаксична конструкція, в якій вживається певне слово, словосполучення чи підрядна частина речення. *Лексичний контекст* – це сукупність лексичних одиниць, слів і стійких словосполучень, у оточенні яких використовується певна одиниця.

Ситуативний (екстралінгвістичний) контекст включає обставини, час і місце, до яких відноситься вислів, а також будь-які факти реальної дійсності, знання яких допомагає рецептору (і перекладачу) правильно інтерпретувати значення мовних одиниць.

Використання перекладних відповідників завжди потребує узгодження їх із контекстом, у якому вживаються перекладні одиниці оригіналу [1]. Відповідник – це одиниця мови перекладу, близька за значенням одиниці мови оригіналу, і тому насамперед необхідно встановити, в якому значенні виступає в оригіналі ця одиниця. Більшість одиниць англійської мови багатозначні, але у контексті вони, як правило, виступають у якомусь одному із потенційно можливих своїх значень. Зіставлення потенційних значень спільно вжитих мовних одиниць дозволяє визначити те значення, в якому кожна з них використовується у певному вислові. Звичайно, це виявляється можливим вже у межах вузького контексту. Розглянемо таке англійське речення: *The striking unions have won concessions despite bitter opposition of the employers.* Усі повнозначні слова в цьому реченні, узяті поза контекстом, мають по кілька значень. Дієслово *to strike* може означати *бити, ударяти, знайти, наїтовхнутися, уражати, убивати, пускати корені, страйкувати*. Іменник *union* може мати значення *союз, об'єднання, з'єднання, профспілка, шлюб*. Дієслово *to win* – *виграти, перемогти, домогтися, одержати, добувати, переконати*. Іменник *concession* – *поступка, концесія*. Прикметник *bitter* – *гіркий, болісний, різкий, запеклий*. Іменник *opposition* – *контраст, протилежність, опір, опозиція*. І, нарешті, іменник *employer* – *підприємець, роботодавець, наймач*. Вибір контекстуальних відповідників спричинив такий переклад: *Страйкарі-профспілки домоглися поступок, незважаючи на запеклий опір підприємців*.

Зіставляючи ці значення одне з одним у контексті нашого висловлювання, можна легко переконатися в тому, що вони сумісні лише у випадку, якщо перше слово взяте у значенні *страйкувати*, друге – у значенні *профспілка*, третє – *домогтися*, четверте – *поступка*, п'яте – *запеклий* і, нарешті, шосте – *опір*. Слово *employer* – *підприємець* одразу визначило, про яку сферу життя мова йде у цьому випадку, і для визначення значень інших слів досить було відповідних словосполучень: *striking unions, win concessions, bitter opposition*.

З'ясування значення слова у контексті дає можливість відшукати йому в мові перекладу постійний відповідник чи ряд варіантних відповідників, з яких потрібно буде зробити вибір при перекладі. І для цього вибору знову потрібно звертатися до лінгвістичного і ситуативного контексту. Наприклад, *attitude*: (1) *I don't like your attitude to your work.* (2) *There is no sign of any change in the attitudes of the two sides.* (3) *He stood there in a threatening attitude.* (4) *He is known for his reactionary attitude.* У наведених прикладах вузького контексту досить, щоб у першому випадку вибрати в мові перекладу такі відповідники: *ставлення (до роботи)*, у другому – *позиції (обох сторін)*, у третьому – *поставу (загрозливу)*, і у четвертому – *погляди (реакційні)*.

У ряді випадків умови вживання мовної одиниці у контексті змушують перекладача відмовитися від використання регулярного відповідника і знайти варіант перекладу, що найточніше передає значення одиниці мови оригіналу у певному контексті. Нерегулярний, винятковий спосіб перекладу одиниці оригіналу, придатний лише для певного контексту, називається *оказіональним відповідником* чи *контекстуальною заміною*.

Контекстний підхід до значення у великій мірі завдячений роботам американського мовознавця Л. Блумфільда і англійського – Д. Ферса. Ці дослідники і їх послідовники визначали значення мовної одиниці як ситуацію. Г. Ліч, у свою чергу, стверджував, що контекст у найпростішій формі зводиться до моделі «значення – поширений вислів з його вживанням» [2, с. 47]. У більшості ж випадків спілкування, коли йдеться про складні форми значення або його стилістичні розгалуження (лекція, розповідь, зівставлення точок зору, або навіть, плітка), контекст мало що говорить про семантичне навантаження словоформи і, тим більше, висловлювання. Ділове мовлення вирізняється стабільністю, традиційністю й стандартизованістю, що відображається, перш за все, у використанні шаблонних словесних формул або загальноприйнятих синтаксичних моделей. Однак неспроможність відтворити такі моделі й застосування лише дослівного перекладу призводять до стилістичної невідповідності, що в значній мірі спотворює зміст оригіналу в його перекладі.

Вивчення контексту становить невід'ємну частину процесу перекладу. Перспективу дослідження вбачаємо у виявленні помилок перекладу, спричинених неувагою до контексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богацкий И. С., Дюканова Н. М. Бизнес-курс английского языка: Словарь-справочник. 5-е изд., испр. Киев: ООО «ИП Логос», 2003. 352 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода: учеб. для нн-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.

ОПИС ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕРСОНАЖІВ РОМАНУ «ВЛАСНИК»

Роман Дж. Голсуорсі «Власник» відображає життя верхівки суспільства в Англії XIX-XXст. У даному творі автор демонструє відносини між членами однієї сім'ї, їх бажання продемонструвати один одному власні багатства та запевнити родичів у сімейному благополуччі та професійному успіху. Автор, за допомогою опису персонажів, відображає реалії їх стилю життя, думок та щирість почуттів, відтворює мовну особистість англійців тієї доби.

Лексика, що вказує на загальні портретні характеристики персонажу відіграє величезну роль у створенні того чи іншого образу в уяві читачів [1, с. 63-71]. За допомогою опису, герої набувають особливостей характеру чи зовнішності, що притаманні саме їм — персонажам певного твору.

Мовні особливості, що були використані письменником у даному творі умовно можна поділити на соматичну, вестіальну й кінетичну лексику [3].

Сам термін соматика (*somatics*) походить від грец. "*Somaticos*". Соматика — область знань, яка займається вивченням соми, а саме — тіла з позиції його сприйняття зсередини. Таким чином, соматична лексика дає нам змогу візуалізувати частини тіла персонажа, його колір шкіри, волосся, стан рук, наявність вус чи бороди тощо [3].

Починаючи з коріння сімейного дерева, Голсуорсі описує зовнішні характеристики тітки Енн: «*Even Aunt Ann was there; her inflexible back, and the dignity of her calm old face personifying the rigid possessiveness of the family idea*» [2, с. 7]. Виходячи з опису тітки Енн, найстаршої людини в родині, можливо зазначити, що жінка, незважаючи на всі перипетії долі, була незламна духом «*her inflexible back, and the dignity of her calm old face*», що в свою чергу, звісно, вказує на характер її мовної особистості: чіткість, прямолінійність висловлювань «*She thought of June's father, young Jolyon, who had run away with that foreign girl*» [2, с. 14], але в той же час властива їй витонченість мовлення, адже «*the figurehead of his family and class and creed*» [2, с. 29]. Ця жінка є уособленням тієї сили, що інколи не притаманна навіть чоловікам, та завдяки опису за допомогою соматичної лексики, ми читаці, відтворюємо у власній уяві саме той образ, який Голсуорсі намагався створити для нас.

Молодше покоління — продовження цього роду, звичайно відрізнялось від старших представників сім'ї Форсайтів, але, все ж таки, притаманна зверхність, бажання бути кращим та успішнішим заволоділи не тільки розумом, а й серцем кожного з них.

Розглядаючи вестіальну лексику, що є одним із компонентів відображення мовної особистості художньої прози Дж. Голсуорсі на прикладі роману «Власник», треба зазначити, що вестіальна лексика здатна охарактеризувати індивіда, його спосіб життя, положення у соціумі та рівень

матеріального статку за допомогою опису одягу персонажа. Для початку зазначимо, що визначення вестисьна лексика походить з латинської мови — «*vestimenta*», тобто одяг.

Зназначення стану одягу та зовнішнього вигляду героя в цілому, дозволяє читачу уявляти більш яскраві та повні образи, а автору, в свою чергу, вестисьна лексика дає змогу відтворити задумані характерні особливості, які й уособлюють того чи іншого персонажа.

«*Had she not said to Mrs. Soames—who was always so beautifully dressed—that feathers were vulgar? Mrs. Soames had actually given up wearing feathers, so dreadfully downright was dear June!*» [2, с. 10]: мовна особистість знаходить тут своє відображення, за допомогою вестисьної лексики. Цей приклад ілюструє буржуазне коло суспільства Англії ХІХ-ХХ ст. як людей залежних від думки оточуючих. Незважаючи на те, що тітка Енн була родичкою Джун, і обидві належать до аристократії, небажання бути посміховиськом — суб'єктивна думка лише однієї людини змусила тітку Енн відмовитись від певних звичок у виборі одягу та аксесуарів.

Не менш детально описує автор героїв за допомогою кінетичної лексики, яка, також, впливає на зображення мовленнєвої особистості у романі «Власник».

Кінетизм (грец. *kinetikos*) — движение, приводящий в движение. Таким чином, кінетична лексика допомагає відтворити міміку, пози, жести персонажа [3].

Вираз обличчя — те, що практично завжди уособлює внутрішній світ героя: його переживання, думки та реальні, а не підроблені емоції чи відчуття. «*The habitual sniff on the face of Soames Forsyte had spread through their ranks; they were on their guard*» [2, с. 8]: Сомс Форсайт із презирством спостерігав за родичами, кожен з яких відчував теж саме, що і Сомс — вимушеність, зневагу та неприязнь. Форсайти періодично збирались усією сім'єю, але, нажаль, насолити такі святкування їм не приносили. Кожен звук занурюватись лише у власні проблеми та чути своє Я. Але ж, вся сім'я Форсайтів належала до аристократії, а тому всі її члени були освіченими людьми, які попри небажання відвідувати подібні заходи, поводити себе гідно.

Таким чином, опис персонажів за допомогою соматичної, вестисьної та кінетичної лексики допомагає автору не тільки створити конкретні характери, а й відобразити мовну особистість кожного з героїв, адже мовна особистість — це, свого роду, сукупність особливостей кожного героя, які були сформовані під впливом соціальних, культурних, політичних та економічних факторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд І. В. Стилїстика. Сучасна англійська мова : підручник для вузів. Москва : Наука, 1997. 377 с.
2. Голсуорсі Дж. Сага про Форсайтів : Власник. URL: <http://www.limpidsoft.com/ipad10/forsytesaga1.pdf>
3. Старикова Г. В. Лексика портретних описів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. 1986. 188 с.